

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Rigorózní práce

Pamětní kniha slanečkářů na Novém Městě pražském

Commemorative book of herring sellers
in the Prague New Town

Mgr. Magda Kubíčková Barabášová

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

Vedoucí diplomové práce: prof. PhDr. Vít Vlnas, Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro střední školy, navazující Mgr. D-ZSV

2022

Univerzita Karlova

Pedagogická fakulta

Diplomová práce

Pamětní kniha slanečkářů na Novém Městě pražském

Commemorative book of herring sellers
in the Prague New Town

Bc. Magda Barabášová

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

Vedoucí diplomové práce: prof. PhDr. Vít Vlnas, Ph.D.

Studijní program: Učitelství pro střední školy, navazující Mgr. D-ZSV

2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci, kterou nyní odevzdávám po návrhu jako rigorózní, na téma Pamětní kniha slanečkářů na Novém Městě pražském vypracovala pod vedením vedoucího diplomové práce samostatně za použití v práci uvedených pramenů a literatury. Dále prohlašuji, že tato diplomová práce nebyla využita k získání jiného doktorského titulu.

Datum 31. května 2022

.....

Ráda bych touto cestou vyjádřila poděkování panu profesoru Vítu Vlnasovi, který práci vedl, za důvěru, kterou mi při výzkumu projevoval, za všechny cenné rady a pozornost, kterou jednotlivým částem textu v průběhu jeho zpracování věnoval. Dále velké díky patří panu docentu Michalu Šroňkovi, panu doktoru Jiřímu Smržovi, paní docentce Olze Fejtové a panu doktoru Michalu Plavcovi. Při práci s prameny dále velice přispěl seminář novověké paleografie, který jsem měla možnost absolvovat na Filosofické fakultě Univerzity Karlovy.

NÁZEV:

Pamětní kniha slanečkářů na Novém Městě pražském

AUTOR:

Magda Barabášová

KATEDRA:

Katedra dějin a didaktiky dějepisu

VEDOUcí PRÁCE:

Prof. PhDr. Vít Vlnas, Ph.D.

ABSTRAKT:

Diplomová práce se věnuje památníku pražského nýdrláku, který vznikl hlavně v 17. století na Novém Městě pražském. Zápisy v něm zanechávali zejména kupci, kteří za obchodem přicestovali do Prahy. Většina z nich se pravděpodobně podílela na mezinárodním obchodu s mořskými rybami, které byly dováženy od Severního a Baltského moře. Vzhledem k reprezentační úloze památníkových zápisů jejich majoritní část získala výmalbu od profesionálních malířů. Úvodní kapitoly práce popisují soudobou obchodní praxi, specifika nýdrláku v jejím kontextu, památníkovou kulturu 16. a 17. století nebo také osudy pramene před jeho uložením do Archivu hlavního města Prahy. Stěžejní část práce se však věnuje přímo zapisovatelům, kteří o sobě zanechali v památníku nějakou informaci. Na základě tohoto pramene a dalších archivních dokumentů práce vyhodnocuje konfesijní, sociální, majetkové a regionální rozvrstvení společnosti, které se sdružovalo kolem pražského nýdrláku.

KLÍČOVÁ SLOVA:

Kniha slanečkářů na Novém Městě pražském, Rukopis pražských slanečkářů, Pamětní kniha pražských slanečkářů, undrlák, nýdrlák, kupci, kupecké značky, památník, Stammbuch

TITLE:

Commemorative book of herring sellers in the Prague New Town

AUTOR:

Magda Barabášová

DEPARTEMENT:

Department of History and Didactics of History

VEDOUcí PRÁCE:

Prof. PhDr. Vít Vlnas, Ph.D.

ABSTRACT:

The topic of this diploma thesis is the Commemorative Book of Prague Nydrlak, whose origins date back to the 17th century in the Prague New Town. The records in the book were written mainly by the merchants who travelled to Prague to trade. Most of those merchants were most likely involved in the international trade with marine fish that were imported from the North Sea and the Baltic Sea. Due to the representative role of commemorative books, the majority of the merchants received their illuminations from professional artists. The introductory chapters of the thesis describe contemporary practice of business of the given period, specifics of Nydrlak in the context of the practice, the commemorative book culture of the 16th and 17th century, but also the fortunes of Nydrlak before its depositing into the Prague City Archives. A pivotal part of the paper is dedicated to the merchants themselves who would leave some information about their lives in the book. Based on this source and several other archival documents, the thesis assesses the confessional, societal, regional, and proprietary stratification of the community that was assembled around Prague Nydrlak.

KEY WORDS:

Commemorative book of herring sellers in the Prague New Town, Manuscript of herring sellers' records, Commemorative book of Prague herring sellers, Undrlak, Nydrlak, merchants, Stammbuch, illuminated manuscript

Obsah

Úvod.....	14
1. Dějiny památníku a instituce nýdrláku	15
2. Současná podoba památníku	23
3. Dosavadní bádání.....	27
4. Památník pražského nýdrláku jakožto štambuch	29
5. Status organizace slanečkářů.....	33
6. Kdo byli zapisovatelé	37
7. Zapisovatelé v památníku.....	44
Matěj Vojtěch Miller z Mildenperku	46
Jindřich Daniel Bystřický.....	53
Diviš Čistecký ze Šerlinku.....	55
Samuel Sloupek.....	59
Václav Vrána Libochovský	61
Jiří Antonín Hermann z Hermannsfeldu	62
Vojtěch Koutský z Jenštejna.....	64
B. S. S. B.....	71
Jakub Ferdinand B	71
Jiřík Fink z Kolburku	72
Jacob Trautman	74
Hans Bosz.....	75
Bartoloměj Zlatý.....	75
Jiřík Zálužský z Tábora.....	77
Jan Vodička	78
Hans Hambruck.....	80
A. A. P. z B.....	80

Daniel Kalivoda.....	80
Mattes Muzerling von Kemnicz.....	83
Christof Lange (Langr)	84
Burian Šlechta.....	84
Martin Vostrovský.....	84
Mistr Jan Rosický z Doubravan.....	85
Georg Lösel.....	87
Thomas Myller	87
Mathyaß Gubernator	88
Michael Merwitz Von Tetzsch	88
Zapisovatel MP.....	89
Georg Finek.....	89
Fridrich Götzke.....	89
Mattheuß Laube Von Deschtzen.....	89
Jan Slon.....	90
Jan Benešů.....	91
Bartholoměj Markonys	93
ŠimorHofman.....	94
Jakub Sahomel	95
(Michael Seiffert)	95
(Matouš Emek).....	96
Hans Rademann von Hamburk	97
Jorge Wolf von Rumburg.....	97
Erhardt Albrecht von Dresden.....	98
Salomon Freidenberg	98
Mattheus Friczsche.....	99

Andreas Pihl.....	100
Jiří Karel z Karlšperka	100
Christoph Kitziger vonn Tetzschenn.....	103
Rochus Otta von Poltznitz	104
Christof Rychter von Hermsdorf.....	104
Christof Fischer von der Seyde	105
Bartel Croße von Hermsdorf.....	105
Heinrich Kropf von Görlitz.....	106
Hans Zimler von Pirna	106
Matouš Švílz Lukonos	107
Christof Scherll	109
Jan Durych ze Sonnenperku.....	110
Hans Albrecht von Nurmberk	111
Jákob Rößler.....	112
Georg Witman Von Schlackenwert	112
Heinrich Guntzmacher.....	113
Johannes Adler.....	113
Martin Standfeßt	113
Mattes FrüdVon Schönewaltt.....	114
Jacob Tzschoha	115
Václav Dolejší Chotěšovský.....	115
Mattheus Achacz	116
Havel Medek	117
Casparus Titlerus	119
Hans Zöm.....	120
Hannß Götze Bürgen Dresden	121

Hans von den Endt	121
Thomaß Scherll	122
Friedrich Härtken.....	123
Caspar Stall	124
Kilian Hänel	125
Hans Heinrich Klödicz	126
Jacob Prößel	127
Anthon von Thall.....	127
Pius Christianus Preiß	128
Petr Neßhöuer [nejistá čitelnost příjmení]	128
Benedikt Birbaum von Itzenhoe	129
Caspar Ulrich	129
George Baumall.....	129
Erhard Sommer Pirn.....	130
Jacob Schönlebe.....	131
Hans Stephans	131
Georg Flaschner a Tobiaß Wordt	131
Peter Olde	132
Andreaß Baumgarten.....	132
Hans Schade.....	133
George Höbel	133
George Getzel.....	133
George Poll.....	134
Georg Preuss	134
Jacob Tschanter	134
Christoff Mulze	135

Heinrich Beslich	135
Johann Roy	136
Jochim Dreyer	136
Augustin Abert.....	137
Daniel Smicheus	137
George Jacob	139
Christof Pirner	139
Paul Wendeler	140
Christof Schade	140
Michael Neumann	141
Matthes Biltz.....	141
Andreas Praid.....	141
Melchior Neuman.....	142
Nikolaus Knobloch, Paul Herman, Christof Myler	142
Paul Gilbertus	143
Gratz Müller.....	143
Christian Lorenc	144
Christoph Jelling.....	144
George Pauer.....	144
Johann Drechsler	145
Augustin Löbell	145
Christof Groß	146
Salomon Schmid	146
Hannß Wolf Carll.....	147
Daniel Junker z Hiršperku.....	147
Wolf Andreas Gulden	150

Michael Grauß	151
Georg Rerich	152
Christof Geißler	153
Iohann Heinrich Gair	154
Christof Rofs	155
Georg Frantz	156
Hannß Sigmund Tischer	156
Ionas Hegenbard.....	156
Josuusus Cöllenn	157
Christiann Stöber	158
Martin Teüschner von Leipzig.....	158
Johannes Tischke	159
Jacob Thileman	159
Christof Gäger (Jäger)	159
Wenzl Tiben.....	160
Johannes Fleck	160
Hans Wagner	161
Burgard Löseگان.....	162
Andres Kleinmacht	162
Matheus Poissat.....	162
Martino Spinetta.....	162
Zacharias Tobias Bach	163
Ferdinand Printziger	163
Jacomo Mineti.....	164
Johann Gottlieb Wagner	164
Jacob Daut Zeidler	164

Závěr	165
Prameny a literatura.....	182
Textová příloha.	188
Obrazová příloha.....	233

Úvod

Následující práce se zaměřuje, jak již patrně z jejího názvu, na pramen, který je v archivním katalogu Archivu hlavního města Prahy pojmenován jako *Knihy slanečkářů na Novém Městě pražském*.¹ Tato kniha obsahuje řadu zápisů upomínkového charakteru, které v ní zanechali cizí i místní převážně obchodníci. Úloha takových zápisů byla pravděpodobně hlavně reprezentativní a upomínková. Proto má většina z nich výpravnou dekorativní podobu a zmiňuje základní informace o zapisovateli. Cílem práce bylo popsat jednotlivé zápisy a shromáždit informace o jejich autorech. Na základě toho byla následně vypracována analýza památníku z hlediska společenského zařazení, konfesijní orientace, majetkových poměrů, místní příslušnosti, jazykové preference a angažovanosti ve veřejných funkcích u jednotlivých osob, potažmo celé společnosti sdružené kolem novoměstského nýdláku. Ve světle těchto údajů bylo pohlíženo na památník a jeho užívání, nebo také jeho roli v jednotlivých obdobích vývoje pražského obchodu se slanými rybami. Datované záznamy v knize zahrnují období od roku 1600 do roku 1735.

Informace o zapisovateli byly v mnoha případech získávány z dosud nevydaných rukopisů, které byly pro potřeby práce transliterovány. I texty pocházející přímo z památníku se v práci objevují v transliterované podobě. K upřednostnění transliterace před transkripcí pramenů vedla zejména jazyková pestrost památníkových zápisů a prolínání jazyků v dalších pramenech.

Značná část zapsaných osob uvádí svůj původ v oblastech, které se dnes nachází na území Německé spolkové republiky. V některých případech se o těchto zapisovateli nepodařilo získat více informací v pramenech pražské provenience a pro zmapování údajů o nich by bylo nutné využít zdroje ze zahraničních archivů. To ovšem vzhledem k epidemiologické situaci nebylo možné. Zmapování této části zapisovatelů tedy čeká na další výzkum. Podobné omezení postihlo i výzkum transportu zboží zapsanými kupci přes Děčínsko, protože z těchto pandemických důvodů nedošlo dosud k digitalizaci

¹ Archivní katalog. Sbírka rukopisů. Archiv hlavního města Prahy. [online]. [cit. 11. 11. 2020] Dostupné z: http://katalog.ahmp.cz/pragapublica/VysledekBean.action?show=&_sourcePage=6bloZqOqx2uCEX-8qtVqHkbLS45HN42F5I-l5NejEoEwXrwywJF2qw4rq24K8qICAMg-VtvzCnblwvfj_uSvDn490MwCNQwWrzcFkVJSJQ%3D&rowPg=0.

děčínských rejstříků dědičného cla ze sledovaného období, které jsou jinak badatelům nepřístupné.

Na základě doporučení a připomínek oponenta, které vznesl ve svém posudku k obhajobě práce jako diplomové, došlo k několika úpravám. Jedná se o upřesnění na s. 20 z „*Mezi zničující reformy patřilo i sjednocení Prahy v roce 1784 s regulovaným magistrátem.*“ na „*Mezi, pro instituci nýdláku, zničující reformy patřilo i sjednocení Prahy v roce 1784 s regulovaným magistrátem.*“ a na s. 33 z „*Štambuchy se snad vyvinuly z takzvaných Trinkbücher, což byly sui generis rekvizity k pijáckým hrám.*“ na „*Štambuchy vykazují podobnost s takzvanými Trinkbücher, což byly sui generis rekvizity k pijáckým hrám.*“ Dále jde o opravu v poznámce 53 z „*Např. dvůr Ferdinanda II. Tyrolského na zámku Ambras, kde byla kniha vedena v letech 1567–1620. U nás zejména pijácká kniha rožmberská z Třeboně.*“ na „*Např. dvůr Ferdinanda II. Tyrolského na zámku Ambras, kde byla kniha vedena v letech 1567–1620. U nás zejména bechyňská Pokoutní registra Petra Voka z Rožmberka.*“ V poznámkách číslo 61, 66 a 69 chyběl přesný název článku ve sborníku, který zní: „*Bratrstva ve středověkých Čechách – probádané téma?*“ Nakonec na s. 173 došlo k opravě „*protestanští*“ či „*protestantský*“ ve vztahu k příslušníkům stavů na „*nekatoličtí*“ či „*nekatolický*“, protože původně užitý termín mohl evokovat pouze vyznání luteránské či kalvinistické.

1. Dějiny památníku a instituce nýdláku

Termínů, kterými označovali historici tuto archiválii, která se v archivu hlavního města Prahy nachází pod názvem *Kniha slanečkářů na Novém Městě pražském*, bylo dosud více. Samotná kniha na svých titulních listech ani deskách název neuvádí, a tak byla odsouzena k tomu, aby ji badatelé pojmenovávali podle toho, jak si kdo vykládal její obsah a čemu v něm přikládal váhu. Například Vojtíšek mluví o pamětní knize kupců. Klíčovým zřejmě shledával fakt, že v knize dominují jména obchodníků, a to nejen pražských. Dále pak přímo cituje jednu z listin, která je součástí knihy. Ta se obrací přímo ke svazku, do kterého je vložena, jako ke „*Štambuchu, v létu 1599 založeného, kdež*

všickni kupci, handléři a faktoři, kteří v jmenovaném zboží průchod svůj jmíti chtějí, erby, merky a jména svá znamenána mají“.²

Termín „štambuch“ je v této listině počestěnou variantou německého pojmu Stammbuch, který označoval v německém jazykovém prostoru právě památníky. Český pojem památník ale není ekvivalentní k německému Stammbuch, popřípadě k počestěnému štambuch. Termín památník totiž v češtině zahrne velké množství předmětů vytvořených na památku od staveb ve veřejném prostoru, které mají upomínat na významné události či osobnosti, přes tištěné upomínkové knihy s podobným zaměřením až po soukromé sešity, které ještě v nedávných desetiletích nosili školáci potřídění, aby se jim zapsali a obrázek připojili jejich oblíbení spolužáci a učitelé. Naproti tomu termínem štambuch se rozumí relativně malá příruční kniha, do níž byly majitelipřímo a osobně věnovány různé záznamy a zápisy, které byly případně dekorovány nějakými obrazovými prvky. Tyto knihy mohly být pohodlně brány na cesty(peregrinatio).

Pojem Stammbuch užívá i Rudolf Schreiber ve svém článku *Das Stammbuch der Prager Fischniederlage von 1600–1679*, který se zaměřuje přímo na tento pramen. V titulu Rudolfa Schreibera se objevuje ještě další pojem, který dosud nebyl uveden, tedy „Fischniederlage“, počestěně rybí „nýdrlák“. Doslova by se dal termín překládat jako „složit dolů“ a v dobových pramenech se spojuje zejména s právem nuceného skladu slaných a tunných ryb.

Tuto výsadu, jak vyplývá z pramenů, udělil Karel IV. Novému Městu pražskému 24. září 1367. Pro Novoměstšany to znamenalo, že cestoval-li některý obchodník přes České království, musel zavítat do Prahy a tam nabídnout své zboží. S tím se samozřejmě ještě pojily nejrůznější celní poplatky, které zde zaplatil. Pro místní měšťany bylo výhodné, že se pro nucený sklad obchodníci shlukovali ve městě, čímž rostla konkurence a klesala cena zboží. Navíc obchodníci byli také zákazníci měšťanů, kteří jim poskytovali různé nezbytné služby, jako například nocleh. Nové Město pražské nebylo jediným městem s právem skladu, toto právo například získaly také Litoměřice. Přesto Novoměstšanům tímto privilegiem Karel IV. poskytl ohromné ekonomické výhody. Každý kupec, který dovážel do Čech slané či tunné ryby, musel své zboží složit (dolů) na Novém Městě. Roku 1393 Václav IV. obnovil jisté privilegium pro obě pražská města, které nařizovalo pro všechny cizí kupce povinnost nabídnout své zboží v Praze, pokud cestovali přes

² VOJTÍŠEK, Václav. *Z minulosti naší Prahy: kapitoly z místopisu, zřízení a života měst*. V Praze: A.B. Černý, 1919. 255 stran, 9 nečíslovaných listů obrazových příloh (některé složené). s. 158.

české země. Jedině tam směli prodat své zboží místním, kteří ho pak distribuovali do ostatních měst. Tím se utvrzovala role Prahy jakožto obchodního centra. Na sklad ryb mělo ovšem právo pouze Nové Město pražské, což Staroměstské příliš netěšilo. Neznamenalo to, že by se snad na Starém Městě nesměly ryby prodávat. Maloobchodně to možné bylo. Zdá se, že toto pravidlo se týkalo jen velkoobchodu. Václavovo privilegium velkoobchod s rybami vyhrazovalo pouze cizincům, což mohlo být později příčinou velkého počtu cizích, zejména německých obchodníků v památníku, ačkoli se do velkoobchodu později zjevně zapojovali i Pražané, jako například velmi úspěšný obchodník Jiřík Nysl z Kyršfeldu.

Za účelem uskladnění rybího zboží, než bude prodáno, vznikl na tehdejším Dobyčtím trhu Niederlag, tedy sklad. Není známo, kdy přesně byla budova postavena, zato je jisté, že zbourána byla v květnu roku 1863 po dlouhém vyjednávání o jejím odkoupení městem od vojenské správy. Ta se o budovu příliš nestarala, a tak starý chátrající sklad bránil urbanistickému rozvoji moderní metropole. Jedno z mála vyobrazení skladu, které se zachovalo do dnešních dnů, je fotografie objektu z doby krátce před jeho zánikem. Podle uvedené datace měla být pořízena někdy před rokem 1862, tedy nejméně rok před demolicí budovy. Novoměstský Niederlag či počesttěně nýdrlák nebyl jediným v království. Svůj nýdrlák měli například i Mělničtí či Litoměřičtí.

Josef Janáček užívá označení „Pamětní kniha pražského skladu slaných ryb, známého všeobecně pod pojmem Undrlák“. Obecnější označení knihy jako pamětní se nedá nijak rozporovat, ale označení skladu jako skladu slaných ryb je zřejmě neúplné, protože v pramenech jsou vždy jmenovány pospolu jak ryby slané či tunné, tak ryby sušené či suché. Zřejmě byly i skladovány pospolu ve skladu na Dobyčtím trhu. Problematické může být i užití pojmu „Undrlák“, který mohl být zaměňován s pojmem nýdrlák.

Vojtíšek „Undrlák“ uvádí v kontextu 15. století a označuje jím trh, který vznikl na tehdejším Dobyčtím trhu mezi vyústěním ulic Ječné a Žitné a kaplí Božího Těla. „V těch místech byly pro pohodlí prodavačů časem vystavěny boudy nebo krámce zboží tunného, zvané jako již dříve tržiště undrlák, jakož i krámky hokynické, rybářek pro drobný prodej.“ Tam tedy měly stávat drobnější, pravděpodobně dřevěné boudy a krámce, které si pronajímali drobní prodejci, a v nich provozovali maloobchod pro potřeby místního obyvatelstva. Zároveň tam ale i tito drobní prodejci nakupovali své

zboží od kupců, kteří ho přiváželi, aby ho dle práva povinného skladu složili a nabídli. Z výše zmíněného by se dalo soudit, že možná tyto dva počestěné, snad oba původně německé pojmy označovaly dvě různá místa, byť vzdálená od sebe jen několik desítek metrů. Že totiž nýdrák označoval přímo kamennou budovu, v níž uskladňovali obchodníci dovezené ryby a kde povinně své zboží zanechávali, a undrlák byl užíván jako pojem pro prostor tržiště s dřevěnými boudami, kde se tržilo.

Undrlák jako hlavní označení pro sklad slaných ryb na Novém Městě pražském, existující již od 14. století užívá i Zuzana Viciánová v textu o konzervaci a restauraci knihy, kterou tituluje jako Pamětní knihu obchodníků se slanými rybami.

Hrdlička soudí, že pojmy nýdrák a undrlák jsou synonymní a rozdíl mezi nimi je čistě jazykový. Byť oba působí dojmem, že pochází z němčiny, pojem Niederlag se vyskytuje hlavně v německojazyčných textech, naproti tomu Undrlák je častější v českojazyčném kontextu.

Asi nejnovější studie, která se rukopisu věnovala, byla vydána spolu s jeho edicí přímo Archivem hlavního města Prahy. V ní jeden z autorů, Jakub Hrdlička, shrnuje celý vývoj bádání nad tímto pramenem a mimo jiné navrhuje užívat pro jeho označení pojem „Památník pražského nýdráku“. Vzhledem k tomu, že může být obtížné definovat rukopis jednoznačně jako vzorového reprezentanta štambuchů, je výraz památník jakožto pojem označující předmět vytvářený pro uchování paměti zřejmě optimální. Rovněž je nepopíratelné, že vznik, existence i zánik knihy úzce souvisely s vývojem instituce pražského novoměstského skladu slaných ryb, tedy nýdráku. Z těchto důvodů toto označení navrhané Hrdličkou přijmu a budu v práci nadále užívat.

Památník pražského nýdráku je v tuto chvíli součástí sbírky rukopisů Archivu hlavního města Prahy. Vzhledem k jeho neutěšenému stavu, kdy působením poživ v barvách dochází k větší vzájemné přilnavosti stránek, což znemožňuje listování, není rukopis dostupný k nahlížení. Badatelům je k dispozici pouze digitalizovaná kopie v Archivním katalogu AMP. Byla jsem tedy nucena pracovat po celou dobu přípravy diplomové práce pouze s digitalizáty a přidanými fotografiemi, které laskavě poskytly konzervátorky archivu při zhodnocování stavu rukopisu.

Nyní ale několik slov k osudu památníku v chronologickém sledu. Většina autorů od Rudolfa Schreibera až po Jakuba Hrdličku předpokládá, že památník byl založen v roce

1600. Uvádí to tak i v popisu archiválie AMP. Nejstarší datované zápisy v památníku, zápis na foliích 4r, 5r a 13v, jsou skutečně datovány k roku 1600. Bohužel všichni zapisovatelé z tohoto roku neuvádějí bližší datum, takže není možné odhadovat například na základě lednového data prvního zápisu, že byl památník založen ještě v předcházejícím roce. Přelom století se navíc zdá jako velmi příhodné datum pro založení památníku. Proto není překvapivé, že se dosud k tomuto roku založení autoři přikláněli.

Oponuje jim pouze jediná skutečnost, a to opis rozhodnutí Viléma Albrechta Krakovského z Kolovrat, královského hejtmana Nového Města pražského z 23. ledna 1641, v němž rozhoduje o zcela jiné věci, a sice o žádosti pražských Židů, aby mohli prodávat uzené a sušené mořské ryby.³ V textu se totiž objevuje už výše zmíněná věta: „... obdaření jste, jsem vyrozuměl a patrně jak ze / Štambuchu, v létu 1599 založeného, kdež všickni kupci, handléri / a faktoři, kteří v jmenovaném zboží průchod svůj jmíti chtějí, erby, / merky a jména svá znamenána mají, že žádný Žid tam zapsaný není.“ Z citovaného textu není patrné, odkud Vilém Albrecht Krakovský z Kolovrat informaci o založení památníku čerpá. Není příliš pravděpodobné, že by ho o tom informoval přímo některý ze zakladatelů rukopisu či očitý svědek založení, protože mezi potenciálním založením a vydáním rozhodnutí panuje rozdíl čtyřicet dva let. Vyloučit takovou skutečnost ovšem nemůžeme. Zároveň kromě očitého svědka mohl existovat i jiný pramen dobové paměti, který mohl dokládat založení knihy a vést hejtmana k tak jistému uvedení data, které text sám o sobě ani nevyžadoval. Předpokládaný titulní list datován není a datace proto plně závisí na údajích v osobních zápisech. Mohly tedy například existovat zápisy, které uváděly dataci starší a do dnešních dob se nedochovaly.

Ze zápisů v rukopise vyplývá, že téměř všechny byly pořízeny na Novém Městě pražském, nebo přímo v nýdláku. Z toho lze usuzovat, že po dobu existence nýdláku jakožto instituce byla kniha držena v místě skladu. Snad při krátkém přesunu skladu v době třicetileté války se kniha přesunula spolu se skladem do domu U Černé růže v dnešní ulici Na Příkopě.⁴ Většinu období slávy pražského nýdláku však strávila zřejmě

³ Archiv hlavního města Prahy (AMP) Praha, Sbírka rukopisů, 1600–1735, sign. 7962, f. 77r, 77v.

⁴ Úvodní strana - Portál Integrovaného informačního systému památkové péče: *Měšťanský dům U Černé růže*. [online]. Copyright © Národní památkový ústav [cit. 11. 11. 2020]. Dostupné z: https://iispp.npu.cz/mis_public/searchDocument.htm?search=id%3A%281079545%29.

v budově na Dobyččím trhu, který byl centrem instituce. Sídlil tu i městský úředník, jmenovaný jako undrláčník, officialis piscium salsorum, nebo rychtář undrláku. Ten spravoval chod trhu, vybíral poplatky, zprostředkovával obchody a vůbec všelijak zajišťoval chod nýdrláku.⁵ Vzhledem k šíři jeho kompetencí v starosti o věci skladu by nebylo překvapivé, kdyby opatroval též památník. V této souvislosti se zdá pochopitelné, že jedním z prvních zapsaných je jeden z rychtářů nýdrláku. Tento zápis se považuje za vůbec nejstarší kvůli svému umístění v sledu listů.⁶ Nachází se totiž hned za úvodními folii, a navíc patří mezi zápisy datované k roku 1600. Náleží Jiříku Finkovi z Kolburku, který navíc přímo uvádí, že je: „*Hospodarz na vnderlaku / Letha Panie 1600.*“

Množství zápisů v památníku se tenčí závěrem 17. století. Zřejmě to souvisí i s úpadkem instituce nýdrláku. Ten byl dosud obecní institucí spravovanou pověřeným městským úředníkem, jak je nadepsáno. Hřebíček do rakve mu zasadily osvícenské reformy. V roce 1752 nastala změna ve správě nýdrláku z rozkazu císařovny Marie Terezie z 19. února. Poplatky, které kupci platili za sklad, byly pronajaty jakožto obecní důchody v dražbě několika měšťanům za 130 zlatých ročně. Na stanovená cla byly vydány tarify. Výnosnost tohoto pronájmu se ale zřejmě snižovala, a tak klesal i zájem o něj. V roce 1757 už zůstal nýdrhlák nepronajat a nebyl nad ním ustanoven ani hospodář. V roce 1777 přestal příjem docela. Byl totiž vydán dekret gubernia, kterým byli kupci osvobozeni od povinnosti skladu. Tím nýdrhlák vlastně pozbyl svého smyslu, protože bylo zrušeno privilegium, na kterém vyrostl. Dalším zásahem se stal ekonomicky merkantilistický krok panovníka Josefa II., kterým zakazoval dovoz ryb z ciziny.⁷

Mezi, pro instituci nýdrláku, zničující reformy patřilo i sjednocení Prahy v roce 1784 s regulovaným magistrátem.⁸ V jeho důsledku byla v roce 1787 sestavena komise spojených měst pražských, která měla prozkoumat městská privilegia.⁹ Ta pravidelně panovníci potvrzovali, a tak obnovovali jejich platnost. V případě práv souvisejících s

⁵ VOJTÍŠEK, Václav. *Z minulosti naší Prahy: kapitoly z místopisu, zřízení a života měst*. V Praze: A.B. Černý, 1919. 255 stran, 9 nečíslovaných listů obrazových příloh (některé složené). s. 158.

⁶ Archiv hlavního města Prahy (AMP) Praha, Sbírka rukopisů, 1600–1735, sign. 7962, f. 4r.

⁷ VOJTÍŠEK, Václav. *Z minulosti naší Prahy: kapitoly z místopisu, zřízení a života měst*. s. 169.

⁸ SMRŽ, Jiří. *Cechy v pražských městech: od prvních zpráv ve 13. století až do jejich zrušení v roce 1860*. Praha: Archiv hlavního města Prahy, [2019], ©2019. 463 stran. Documenta Pragensia. Monographia; volumen 37. ISBN 978-80-86852-81-2. s. 214.

⁹ ČELAKOVSKÝ, Jaromír. *Sbírka pramenů práva městského království Českého*. Praha: Obec královského hlavního města Prahy, 1886. s. CXVII. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mlp/uuid/uuid:1063aefo-c841-11dc-9b65-000d606f5dc6>.

právem nuceného skladu však komise navrhla jejich vypuštění z žádosti o nové potvrzení od Josefa II. Sjednocení Prahy tedy zrušilo výhody Nového Města, kterými disponovalo oproti Starému, ale i jeho výlučnost v celém království českém.¹⁰ Magistrátní radové sice měli své přísedící z obchodnického stavu, ale začala být prosazována zásada volné konkurence. Ta nepřála cechům ani nýdrláku, jenž profitoval nebo přesněji řečeno vyrostl na privilegiích, která volný obchod omezovala. V roce 1788 byly z nařízení Josefa II. staroměstský Ungelt i novoměstský nýdrlák zrušeny. Tyto společnosti, ať už cechovní nebo bratrské, byly transformovány v obchodní společnost, sdružující jak velkoobchodníky, tak drobnější živnostníky. Z té se pak zrodilo v roce 1804 Pražské obchodní grémium.

Dá se předpokládat, že po dobu úpadku památník ležel kdesi v útrobách nýdrlácké boudy a po pronájmu platů už zmizela bratrská komunitní nálada mezi kupci, která by snad mohla vést k oživení záznamů v knize.¹¹ V závěru jejího užívání je patrné, že už se nepřidávají výpravné reprezentativní zápisy, ale vkládají se do ní nejrozumnější úřední zápisy. Předpokládám, že s byrokratizací státní i městské správy se čím dál víc soustředila úřední rozhodnutí u správních orgánů, a tak zřejmě ubývalo důvodů a snad i příležitostí taková rozhodnutí do knihy ukládat. Po pronájmu skladu a platu na něm možná noví provozovatelé vedli vlastní záznamy o výběru poplatků a úřední kontakt omezili na vyplácení nájemného.

Po reformních krocích 80. let 18. století, kvůli nimž instituce rybího skladu na Novém městě vlastně zmizela, požádala zemská gubernie magistrát o postoupení budovy před Novoměstskou radnicí pro vojenské účely. V říjnu 1784 o možnosti nájmu jednala městská rada a přednostně nabídla budovu kupcům. Ti se v listopadu téhož roku vyjádřili, že ji nemohou upotřebit. Proto byl sjednán odhadce, který měl stanovit hodnotu budovy k jejímu prodeji či nájmu. Odhadci Josef Zika a Jan Želnický ve své zprávě popisují celý objekt a jeho stav. Zdá se, že z odhadu nevyplývá, že by v něm nějaké movité pozůstatky kupecké činnosti stále byly, nebo je ve svém popisu nepovažovali za relevantní. Nicméně následně došlo skutečně k odkupu budovy pro vojenský erár na základě stanovené odhadní ceny. Tou dobou byl zřejmě památník v rukou některého

¹⁰ VOJTÍŠEK, Václav. *Z minulosti naší Prahy: kapitoly z místopisu, zřízení a života měst*. s. 170.

¹¹ Je také nutné vzít v potaz fakt, že zlatá éra památníků ve smyslu štambuchů postupně končila, a tak se zřejmě vytrácela i motivace další zápisy vytvářet.

z kupců. Až v roce 1818 bylo založeno Národní muzeum, jakožto instituce, do které by teoreticky bylo možno rukopis předat. Do té doby musel být buď v soukromých rukou některého jednotlivce, který ho zachránil před předáním boudy do rukou vojenského eráru, nebo ho snad držel již dřív. Zda památník prošel institucí Národního muzea, není jasné. Co ale jisté je, že se některou cestou dostal do Muzea hlavního města Prahy. Jeho komitét od 80. let 19. století postupně shromažďoval sbírky, které by dokládaly význam Prahy jako kulturního centra Českého království, a od roku 1883 je oficiálně zpřístupňoval veřejnosti.¹²

Kdy se rukopis dostal do sbírek městského muzea, také nemůžeme určit přesně, ale muselo se tak stát mezi lety 1882–1913, respektive 1926. Mezi lety 1882–1913 totiž v muzeu působil Břetislav Jelínek, nebo plným rodným jménem Josef Boleslav Otakar Jelínek.¹³ Jeho nepochybná souvislost s památníkem na rozdíl od předcházejících osudů památníku není pouhým dohadem. Břetislav Jelínek totiž zřejmě považoval památník za předmět svého osobního vlastnictví, protože si ho neváhal na předním příděšti a prvním foliu dokonce dvakrát podepsat. Podruhé s datací 1866.¹⁴ Hrdlička soudí, že to nebyl jediný zásah Břetislava Jelínka do obsahu památníku. Přisuzuje mu totiž autorství českého přepisu privilegia Karla IV., datovaného k roku 1347. Toto klíčové privilegium je na stránkách rukopisu hned třikrát. Nejprve v latinské verzi na foliích 109r – 110r, dále v německém překladu 110v – 112r a snad v Jelínkově českém přepise, který předřadil již zmíněným dvěma variantám na folia 107r a 107v.¹⁵ Krom toho, že česká varianta se pravopisem liší od dobové podoby, ani písmo nepůsobí jako z ruky pisatele 16. či 17. století. Nevěřící by mohli namítnout, že tento zásah, byť nemusí být z doby aktivního užívání památníku, mohl učinit jiný jeho tvůrčí držitel. Jenže to by nesměl i zde Břetislav Jelínek naznačit svůj zásah podpisovou iniciálou.¹⁶ S ohledem na krok Břetislava Jelínka, tedy podpisy, které naznačují, že považoval památník za své osobní vlastnictví, soudím, že cesta tohoto artefaktu do Muzea hlavního města Prahy přes sbírky Národního muzea

¹² JINDROVÁ, Jarmila, DIVIŠOVÁ, Soňa. Muzeum hlavního města Prahy. *Muzeum hlavního města Prahy*. Praha: Olympia, 1970. s. 3. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:e34470co-b861-11e5-82dc-5ef3fc9bb22f>.

¹³ *Břetislav Jelínek - Muzeum Prahy*. Hlavní strana - Muzeum Prahy [online]. Copyright ©2020 [cit. 12. 11. 2020]. Dostupné z: <http://www.muzeumprahy.cz/bretislav-jelinek/>.

¹⁴ Archiv hlavního města Prahy (AMP) Praha, Sbírka rukopisů, 1600–1735, sign. 7962, f. 1r.

¹⁵ Archiv hlavního města Prahy (AMP) Praha, Sbírka rukopisů, 1600–1735, sign. 7962, f. 107r – 112r.

¹⁶ Podpisy Břetislava Jelínka na předním příděšti, 1r a 107v viz příloha č. 2.

je spíše méně pravděpodobná, a že on sám se k památníku dostal spíše ze soukromých rukou. Pak buď někdy během svého působení v Muzeu hlavního města Prahy, nebo po svém odchodu do penze snad slanečkářský štambuch do sbírek muzea mohl věnovat. Archiv hlavního města Prahy eviduje držení této archiválie od 60. let 20. století a byl do něj předán právě z MHMP.¹⁷

V 80. letech došlo k restauraci a konzervaci, která, jak píše Viciánová, šla na úkor intaktnosti a původnosti rukopisu, nicméně byla naprosto nezbytná pro jeho zachování. Autorka dále zmiňuje jistou neodbornou opravu, ke které na rukopise podle ní už dříve došlo. Většina listů se uvolnila z vazby a byla podlepována či ořezávána. Pro poškození bylo nutné je podlepovat ručním papírem. Restaurátoři bojovali například se staršími zásahy, při kterých se nějaký restaurátor autodidakt rozhodl slepit některé části lepicí páskou. Po restauraci však Viciánová píše, že je rukopis úspěšně zakonzervován a znovu zasazen do vazby.¹⁸ V této podobě zřejmě vydržel do dnešních dnů, ve kterých opět restaurátoři museli zasahovat a konstatovat neodvratitelný postup zubu času.

2. Současná podoba památníku

Jak již bylo nadepsáno, nakonec jsem nemohla rukopis studovat přímo a byla po celou dobu přípravy této práce odkázána na digitální kopie a informace z literatury či od restaurátorek. Tyto informace o současné podobě rukopisu budou níže shrnuty.

Povrch desek rukopisu tvoří celokožená vazba, která, jak se zdá, je zejména na hřbetě a při krajích značně poškozená. Desky jsou dřevěné, sepnuté vpředu na dvě kovové trnové spony. Vazba je šitá na 4 pevné vazy.¹⁹ Tato vazba podle Viciánové není původní. Zadní desku zdobí střední kartuš, kdysi zlacená. Kapitálek byl šitý na pergamenový proužek. Celkový formát rukopisu je uveden 215 na 315 mm.²⁰ Jedná se o kvartový formát.²¹

¹⁷ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II: Památník pražského Nýdrláku*. Edice. f. 11. [textové a obrazové dokumenty ve formátech jpg. a pdf na CD]. Praha: Archiv hl. města Prahy. [cit. 11. 11. 2020]. ISBN 80-902772-6-8.

¹⁸ VICIÁNOVÁ, Zuzana. *Konzervace a restaurace pamětní knihy pražských obchodníků se slanými rybami ze 17. století*. in: Documenta Pragensia. Praha: Scriptorium, 1985, 1985(5/2). sv. 5/2 s. 388n. ISSN 0231-7443. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:2b884861-f882-4c12-965c-46e93bd1363a>.

¹⁹ Viz fotografie restaurátorek (příloha č. 3) laskavě poskytnuté docentkou Olgou Fejtovou z AMP spolu s dalšími informacemi skrze soukromou zprávu.

²⁰ Documenta Pragensia. Praha: Scriptorium, 1985, 1985(5/2). sv. 5/2 s. 387n.

²¹ Kvart – *Encyklopedie knihy*. [online]. Copyright © 2020 Knihovna AV C [cit. 19. 11. 2020]. Dostupné z:

Knižní blok obsahuje 139 folií. Dvě z nich, 1. a 2., jsou pergamenová. Zbylá folia jsou z ručního papíru. Na některých je patrný filigrán. (Jedná se o folia 85v a 118r.) Podle databází vodoznaků jsou oba papíry registrovány v Praze, první mezi lety 1570 a 1572²² a druhý 1562 a 1564.²³ Druhý vodoznak na papíru ukazuje, že papír byl do vazby všit obráceně, protože dvouhlavá orlice s korunou je otočena vzhůru nohama.²⁴ Podle vodoznaků můžeme s jistotou říci, že rukopis byl sešit z více bloků různých papírů, které mohly pocházet z doby i o několik desítek let starší než první zápisy v památníku.

Listy v památníku byly zjevně kvůli poškození ořezávány, a to dokonce až tak, že některé zápisy nejsou kvůli ořezům úplné. Do výmalby zasáhly ořezy například na foliu 88r, 42r, nebo 7r. Na některých foliích došlo i k zásahu do textu, například 18r.

Jak už bylo zmíněno, úvodní folia jsou na rozdíl od všech ostatních pergamenová. První z nich na versální straně nese polepšený znak Nového Města pražského v okázalé kartuši, který městu udělil císař Ferdinand III. listinou z 3. května 1649 za statečné a úspěšné odolání obležení Prahy od Švédů. Znak se velmi přesně shoduje s podobou znaku popsanou ve zmiňované listině.²⁵

<https://encyklopedieknihy.cz/index.php?title=Kvart>.

²² Wasserzeichen-Informationssystem-Motive. [online]. [cit. 12. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.wasserzeichen-online.de/wzis/struktur.php?klassi=103001005001001002&anzeigeIDMotif=15307>

²³ Bernstein – The memory of paper. [online], [cit. 11. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.memoryofpaper.eu/BernsteinPortal/appl_start_disp#R_10.

²⁴ Překresby obou filigránů z databáze viz příloha č. 4.

²⁵ „Štít obdýlný, červený neb rubínový barvy, v němž brána městská, s zavěšeným šraňkem odevřená, se dvěma jednostejnými věžemi, s obyčejnými vokny z čtverhranatého kamení postavená a s pěknými bílými kranclemi ozdobená, v kteréžto bráně lev bílé neb stříbrné barvy napříč k pravé straně ležící, na hlavě, níž k levé straně patří, korunu zlatou královskou mající, s vyplazitým červeným jazykem a vyzdvihnutým dvojnásobným ocasem, držíce v předních nohách štít červené neb rubínové a bílé neb stříbrné barev k podobnosti erbu slavného domu našeho Rakousského, v němž uprostřed litera F. se třemi štrichy žlutými neb zlaté barvy, jméno naše Ferdinandus Tertius vyznamenávající, (...) Nad touž branou a právě uprostřed mezi těmi věžemi a krancly muž zbrojný k pravé straně obrácený stojící, pravou rukou vzhůru s obnaženým mečem k uhození napínající, v levé pak ruce kopí Uherskou držící a od spodku až do polovice těla svého obdloužný štítek malý žluté neb zlaté barvy na způsob rundače neb pavezy před sebou mající, v němž jeden o dvou hlavách pod zlatými korunkami rozkřídlý vorel černý, nad tím vším tři otevřené turnýrské helmy a okolo nich fařnouchy neboližto přikrývadla červené neb rubínové barvy a žluté neb zlaté barvy, též bílé neb stříbrné barev z obou stran dolů potažené visí, kteřížto helmové korunkami zlatými, prostřední císařskou, krajní pak královskou ozdobeni jsou, z nichž, totiž těch dvou krajních, z jedné každé šest praporcův vojenských, na větším díle bílé neb stříbrné, červené neb rubínové s promícháním žluté neb zlaté barvy na vejš rozprostřeně vynikají, pod nimižto dva vzhůru proti sobě, každý pod korunou zlatou královskou, rozkřídleně patřící jednonásobní své přirozené barvy vorlové, jenž ten po levé straně levou a ten po pravé straně pravou nohou dole po straně na štítu stojí a zase ten po levé pravou a ten po pravé straně levou nohou zpřed dotčené koruny krajní drží ...“ ČELAKOVSKÝ, Jaromír. *Privilegia měst Pražských: Privilegia civitatum Pragensium*. s. 613n.

Už datum udělení tohoto erbu Novému Městu napovídá, že pergamenové folio není původní součástí památníku, ale pozdějším slavnostním dodatkem. Totéž bude platit o následujícím pergamenovém foliu (2r), kde jsou vyvedeny znaky několika mužů spolu s jejich jmény a sentencemi. Tyto znaky dělají dokola společnost znaku, který tvoří červený zlatě damaskovaný štít se dvěma sledi, tedy slanečky v přirozených barvách. Oba slanečci jsou zlatě korunováni. Jedná se pravděpodobně o znak nýdrláku, nebo společnosti slanečkářů. Tento znak se opakuje i na foliu 3r, na kterém ho doplňuje amorek s kartuší, hlásající, že se jedná o erb novoměstského nýdrláku.²⁶

Následují jednotlivé zápisy osobností, které byly nějak se společností slanečkářů spojeny. Tyto zápisy mají několik základních typů podob. Některé z nich zabírají celou aperturu, jiné pouze jednu stranu folia, další polovinu strany folia a konečně ty nejskromnější jen několik centimetrů čtverečních.

Ty, které se velkoryse rozprostřely na celou aperturu, jsou spíše výjimečné. Většinou se jedná o malbu rozsáhlejšího výjevu, který nemá pouze dekorativní funkci. Na protější straně rukopisu pak zapisovatel doplňuje dekorované další náležitosti zápisu, které se podobají těm, které stojí jako zápisy na jedné straně folia samostatně.

Zápisy, které jsou umístěny samostatně tak, že zabírají celou stranu, jsou mnohem častější a patří stále k těm výpravnějším. Majitel si totiž mohl dovolit objednat honosnější výmalbu a chtěl, aby byla patřičně reprezentativní. Takový zápis se zpravidla skládá z horní nápisové stuhy, jedné nebo dvou barevných kartuší, ve kterých jsou umístěny erby, emblémy, nebo merky zapisovatelů, a nakonec z dolní nápisové pásky. V horní nápisové pásce je obvykle umístěna sentence, citát, nebo jiný výrok, kterému zapisovatel přikládal důležitost. Dolní stuha obvykle rámuje vlastní zápis dané osoby s datem a v některých případech i věnováním.

Třídění zmíněných obrazových prvků se místy ukazuje jako náročnější. Merkové znaky se dají na první pohled snadno rozpoznat podle liniových ostrých tvarů bez zřetelného znázornění nějakých heraldických figur. Někdy se ale merka kombinuje s dalšími figurami jako například srdcem, kotvou apod. Ještě komplikovanější situace nastává u

²⁶ Před demolicí slanečkářské boudy měl být zachráněn pamětní štít této budovy. Nepodařilo se ale zjistit, kde je uložen. Pokud by se štít objevil, erb ze štambuchu by si žádal srovnání právě s ním. Toto porovnání by mohlo případně potvrdit nebo rozšířit představu o vztahu mezi společností nýdrláku a samotnou institucí zřízenou městem.

neheraldických figur, které se zároveň ani nepodobají merkám. Často tvoří skrytý odkaz na jméno, profesi, nebo nějakou vlastnost majitele zápisu. Takové znaky se v práci řadí mezi emblémy. Konečný sice uvádí, že v ikonické původní podobě Liber Emblematum z pera Andrea Alciata se emblém skládá ze tří částí – hesla, obrazu a textu, který vysvětloval propojení obrazu s textem a skrytý smysl výjevu, ale dále zmiňuje, že tato struktura patří jakémusi ideálnímu emblému. Jmenuje nejružnější dekorativní účely, ke kterým se emblemata užívala a které již nenaplňovaly přesně původní strukturu.²⁷ V následující práci tedy budou znaky, které mají alespoň částečně zmíněné prvky emblému jako emblém označovány.

Některé zápisy nejsou rozvrženy tak, aby zaplňovaly celou stranu, ale pokrývají jen její polovinu. V té druhé je zápis jiného zapisovatele, nebo se dá soudit, že pro takový záznam bylo záměrně vynecháno místo. Takové zápisy mají opět obvyklou strukturu, v níž je nahoře nápisová stuha pro sentenci či jiný výrok, následují znaky ve zdobených kartuších a v dolní části vyhrazeného prostoru opět nápisová páska pro údaje o osobě a okolnostech jejího záznamu. Ve většině předcházejících případů jsou kartuše a stuhy dekorovány složitým systémem festonů, stuh, symbolických předmětů a mytologických figur.

Posledním typem zápisů, opět spíše méně frekventovaným, jsou strohé zápisy bez výzdoby. Obsahují pouze údaje k identifikaci majitele zápisu a datum, případně věnování.

Do řady pamětních zápisů se vtěsnal opis úřední listiny od Viléma Albrechta z Kolovrat z roku 1641 a opisy dvou rozhodnutí rady Nového Města pražského z roku 1686. Po nich opět následují památníkové zápisy ve výše jmenovaných podobách. Pokračují opisy různých úředních dokumentů, které zakládaly nebo potvrzovaly různá práva a privilegia pro sklad slaných ryb na Novém Městě pražském. Na posledních stranách je založena rubrika, do které měly být zřejmě v abecedním pořadí zapisovány různé další opisy listin či rozhodnutí úřadů, které by se nějak týkaly nýdrláku nebo jeho obchodu a obchodníků.

Jednotlivé zápisy se v památníku řadí víceméně chronologicky. Ne všechny ovšem dataci uvádějí. Chronologické uspořádání rozhodně ruší již zmiňovaná pergamenová folia. Ze

²⁷ KONEČNÝ, Lubomír. *Mezi textem a obrazem: miscellanea z historie emblematicky*. Praha: Národní knihovna České republiky, 2002. ISBN 80-7050-374-2. s. 10 – 14.

všech zápisů je 26 % zcela nedatovaných. Zbylé zápisy sice budí dojem, že byly umisťovány do štambuchu v chronologickém pořádku za sebe, ale nutně to tak nemuselo být. Běžnou praxí při vepisování zápisů bylo, že si autor zvolil vhodnou stránku samostatně nezávisle na čase, kdy se zapisoval a volil místo v knize podle svého postavení a společnosti na okolních stránkách, tedy již vyhotovených zápisů. Například bylo běžné umisťovat zápis do společnosti zápisů svých krajanů. Kromě toho v památnících existoval často vyhrazený sektor tzv. *Respektblätter*, kam vkládali své zápisy mimořádně vážené osobnosti. Pokud se někomu snad podařilo získat podpis panovníka, musel být na těchto prvních stránkách.²⁸ Restaurátorské zprávy naznačují, že rukopis prošel řadou zásahů. Je možné, že během nich bylo i nějakým způsobem částečně změněno pořadí zápisů v knize a nechronologické uspořádání úvodních folií je jen pozůstatkem původní podoby památníku.

3. Dosavadní bádání

Nejednoho badatele již památník pražského nýdrláku zaujal svou neobyčejnou výpravností a pestrostí. Na počátku minulého století se tématu dotknul Václav Vojtíšek v knize *Z minulosti naší Prahy*,²⁹ v níž se věnoval různým lokalitám ve všech pražských městech a jejich historii. Jeho pozornost zaujal i pražský sklad slaných ryb a popsal na základě archivních pramenů zejména obchodní praxi, která kolem tohoto specifického skladiště panovala.

Josefa Pilnáčka přitáhly erby a jiné znaky, na základě kterých se snažil obohatit své genealogické a heraldické pátrání. Z památníku vytvořil zápisky, které jsou nyní uloženy v Archivu Národního muzea. Jeho poznámky, které vycházely i z památníku pražského nýdrláku, byly později publikovány pod titulem *Občanské znaky*.³⁰

Během válečných let publikoval v historickém časopise *Zeitschrift für sudetendeutsche Gesichte* historik Rudolf Schreiber článek,³¹ ve kterém se zaměřoval přímo na památník

²⁸ RYANTOVÁ, Marie. *Památníky, aneb, Štambuchy, to jest alba amicorum: kulturně historický fenomén raného novověku*. Vyd. 1. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2007. s. 228., [48] s. obr. příl. Monographia historica; vol. 8. ISBN 978-80-7040-976-3.

²⁹ VOJTÍŠEK, Václav. *Z minulosti naší Prahy: kapitoly z místopisu, zřízení a života měst*.

³⁰ PILNÁČEK, Josef. *Občanské znaky*. 1. vyd. Brno: Ivo Šperát, 2009. 197 s. ISBN 978-80-904312-1-8.

³¹ SCHREIBER, Rudolf. *Das Stammbuch der Prager Fischniederlage von 1600–1679*. in: *Zeitschrift für Geschichte der Sudetenländer*.

pražského nýdrláku. Svou pozornost v něm soustředil hlavně na německé kupce jakožto nositele německé kultury v pražském prostředí. Nastiňuje také představu pražského nýdrláku jako jakéhosi kulturního a náboženského ostrova v době počínající reformace. Zmiňuje i žánrové výjevy a další ilustrace, které se v památníku objevily. V závěru článku poskytuje stručný soupis jmen zapisovatelů s některými dalšími texty. Nabízí také jakousi kreslenou typologii merk, kterým věnuje pozornost i v textu.

Zatím nejkomplexnější pohled na památník poskytla edice z řady *Bohemikální erbovníky a heraldické památníky*,³² kterou na CD vydal Archiv hlavního města Prahy. Nosič poskytuje informace nejen o památníku pražského nýdrláku, ale také o památníku Příbika Jeníška z Újezda, Hermana ze Salzy a Jaroslava Lavína z Ottenfeldu. Ve všech případech nabízí naskenovaný obsah památníku, edici textů a komentář. Nechybí ani blasonování vyobrazených erbů. V případě památníku nýdrláku je přiložen dokument, obsahující text Jakuba Hrdličky, který komentuje památník jakožto pramen. Další literatura využívala památník nýdrláku spíše jako zdroj ilustrací (*Homo faber*),³³ nebo zdroj informací o jednotlivých zapisovatelích (Rada Nového Města pražského).³⁴

Z literatury, která dosud k příbuzným tématům vyšla, se jako obzvlášť užitečný jevil výzkum Marie Buňatové o obchodní praxi v Praze – *Pražští kupci na cestách*.³⁵ Ačkoli referuje o době o něco málo dřívější, nabízí přehled o právním prostředí pro obchod, mezinárodním obchodě spojeném s Prahou a konkrétní obchodní praxi, jako jsou platby nebo zastoupení obchodních společností v zahraničí.

O památníkové praxi a tradičním společenském jednání v souvislosti s módou památníkových zápisů zase informuje zevrubně Marie Ryantová ve své publikaci *Památníky, aneb, Štambuchy, to jest alba amicorum*.³⁶

*Dekrety reformační komise Jaroslavy Mendelové*³⁷ mi umožnily získat představu o

³² WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II*.

³³ HUSA, Václav, ŠUBRTOVÁ, Alena a PETRÁŇ, Josef. *Homo faber: pracovní motivy ve starých vyobrazeních*. 1. české vyd. Praha: Academia, 1967. 223 s.

³⁴ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Rada Nového Města pražského v letech 1600–1650*. in: PSH.

³⁵ BUŇATOVÁ, Marie. *Pražští kupci na cestách: předbělohorská Praha a středoevropské trhy*. Vyd. 1. Praha. Mishkezy, 2013. 350 s., [16] s. obr. příl.: il. (některé barev.), mapy, faksim. [Terminologický slovník] ISBN:978-80-87886-01-4.

³⁶ RYANTOVÁ, Marie. *Památníky, aneb, Štambuchy, to jest alba amicorum: kulturně historický fenomén raného novověku*.

³⁷ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Dekrety reformační komise pro Nové Město pražské z let 1627–1629*.

jednotlivých protireformačních postupech a nátlacích, které byly podnikány proti nekatolickým Novoměšťanům, a v některých případech zjistit i historii konverzí u jednotlivých osob.

Publikace *Exulanti z Prahy a severozápadních Čech v Pirně v letech 1621–1639* Lenky Bobkové,³⁸ sledující osudy pobělohorských exulantů, poskytla informace o osudech těch, kteří museli opustit po povstání Prahu.

Pro orientaci ve věci nobilitací měšťanů, zejména těch novoměstských po obraně Prahy v roce 1648, jejichž nezanedbatelná část se objevuje mezi zapisovateli, jsem využila článek *Brno a Praha. Nobilitace obránců české a moravské metropole v kontextu proměny městských elit druhé poloviny 17. století*.³⁹ Ten shrnuje úřední praxi měšťanských nobilitací v 17. století a vysvětluje proč někteří obránci Prahy nakonec nevystupovali jako nobilitovaní měšťané.

Jako náhrada za nedostupnou archiválii děčínských rejstříků dědičného cla nakonec posloužila alespoň částečně nepublikovaná práce Michala Plavce a Marka Ďurčanského *Die Elbe und seine Rolle als Verkehrsader auf der böhmisch sächsischen Grenze während des 30-jährigen Krieges*.⁴⁰

4. Památník pražského nýdrláku jakožto štambuch

V předcházejících kapitolách byl krátce zmíněn termín štambuch a jeho možný vztah k památníku pražského nýdrláku. Zda je tento památník skutečně možné zařadit do dlouhé řady štambuchů, které byly tak oblíbené zejména ve střední Evropě, se pokusím rozebrat vzápětí.

Ryantová, jak již bylo zmíněno, charakterizuje štambuchy jako knihy, obsahující zápisy věnované konkrétní osobě. To je první poněkud problematický parametr. Vlastníkem

³⁸ BOBKOVÁ, Lenka. *Exulanti z Prahy a severozápadních Čech v Pirně v letech 1621–1639*. Praha: Scriptorium, 1999. ISBN 80-86197-05-0. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:c5314580-f7fc-11e8-95ba-5ef3fc9bb22f>.

³⁹ ŽUPANIČ, Jan. *Brno a Praha. Nobilitace obránců české a moravské metropole v kontextu proměny městských elit druhé poloviny 17. století*. Sborník archivních prací, 2016, vol. LXVI., no 2, p. 259–325, ISSN 0036-5246.

⁴⁰ PLAVEC, Michal a DURČANSKÝ, Marek. *Die Elbe und seine Rolle als Verkehrsader auf der böhmisch-sächsischen Grenze während des 30-jährigen Krieges*. Nepublikovaný rukopis. Soukromý archiv Michala Plavce. s. 14n. s. 9.

tohoto památníku totiž podle všeho nebyl jednotlivec, ale celé společenství nebo snad korporace. Podle mých dosavadních informací není dochována žádná obdoba takového korporátního památníku z této doby. Přesto, že památník nepatří jednotlivci, kterému by jednotlivé zápisy mohly být adresovány, věnování se v řadě případů objevují. Například „*dieser Ehrlicher Vnnd Erbaren Gesellschaft der Niderlag*“ (fol. 46r), „*Erbarn Vndt Ehrlichen Briederschafft der Niederlag*“ (fol. 69v), „*bey den lieblichen Brüderschafft In der Niederlag Prag*“ (fol. 74r), „*Er- bahren vndt Ehrlichen Brüderschafft der Niederlag*“ (fol. 80r) apod. Této všemi možnými uctivými výrazy jmenované společnosti bratrstva nýdrláku tedy byly mnohé zápisy přímo věnovány. Byť tedy památník nepatřil mezi osobní, nebránilo to jednotlivým zapisovatelům tomuto korporátu věnovat své zápisy. Ryantová chápe věnování v zápise jako základní odlišnost štambuchů od sbírek autografů, které obsahovaly pouze jméno a dále místní a časový údaj. V některých případech se objevila i deviza nebo jiná sentence. Zápisy ale postrádaly adresáta. V tomto ohledu by se dalo říci, že se Památník pražského nýdrláku může bez námitek zařadit mezi štambuchy.

Z hlediska struktury by typický kompletní štambuchový zápis měl obsahovat jméno zapisovatele, datum a místo zápisu, pozdravnou formuli a samotné sdělení, tedy v těchto případech věnování majiteli památníku.⁴¹

Dalším parametrem, který rozhoduje o zařazení rukopisu mezi štambuchy, je jeho velikost. Mělo by se jednat o knihu malých rozměrů, určenou k tomu, aby mohla cestovat se svým majitelem (peregrinatio). Častým jevem bylo, že své štambuchy brali mladí studenti na cesty a snažili se získat do nich záznamy od věhlasných profesorů, ale i svých známých a kolegů ze studií. Významnou úlohu pak štambuchy hrály při kavalírských cestách mladých šlechticů. Tyto cesty ještě umocňovaly prestižní úlohu a roli, kterou štambuchy hrály při sbírání různých důležitých osobních kontaktů. V tomto ohledu Památník pražského nýdrláku trochu pokulhává. Kniha je totiž poměrně rozměrná. Podle informací restaurátorky Viciánové⁴² má památník výšku 315 mm a šířku 215 mm. To je rozměr ještě o něco větší než dnešní standardizovaný formát A4. O takovém rukopise se dá jen těžko tvrdit, že jde o malou příruční knížku. Necestovní

⁴¹ RYANTOVÁ, Marie. *Památníky, aneb, Štambuchy, to jest alba amicorum: kulturně historický fenomén raného novověku*. s. 248.

⁴² Documenta Pragensia. Praha: Scriptorium, 1985, 1985(5/2). sv. 5/2 s. 387.

charakter knihy však vysvětluje způsob jejího pravděpodobného užití. Protože památník nebyl osobním, ale institucionálním památníkem, neputoval s konkrétní osobou, ale osobnosti putovaly za institucí, potažmo za památníkem.⁴³ Ten pravděpodobně ležel v nýdrláku a snad při setkáních kupecké společnosti po příjezdu kupců, byli v některé ze světnic slanečkářské boudy vážení hosté požádáni, aby připojili své zápisy.

Pro štambuch je také klíčový motiv paměti, tedy že zápisy do něj byly činěny na památku. Majitelé soukromých památníků pak po letech od svých cest prohlíželi stránky knihy a podle jmen, hesel, vyobrazení, šifer i vedut se rozpomínali na své staré přátele a zážitky, které s nimi sdíleli na cestách. Vzpomínali i na velké osobnosti, které měli tu čest potkat a požádat je, aby i ony zanechaly upomínku v jejich památníku. Krásné štambuchy někdy dědili i potomci a mohli s nimi v rukou vzpomínat na otcovy příběhy a slavnou minulost.⁴⁴ V případě nýdrlácké pamětní knihy je ona upomínková funkce nesporná. V některých případech dokonce obohacuje důstojnou formu zápisu pouhých identifikačních údajů osoby, data a sentence připomínkou nějakého společného zážitku, který má velmi profánní charakter. Například v zápise na f. 76v zapisovatel Michael Greuß z Drážďan vzpomíná na karetní hru s jistým G. Z., který je zřejmě ostatním v nýdrláku dobře znám. Na foliích 7v a 8r je zase možné nalézt dialog zapisovatele a jeho komentátora. Nemohu s jistotou říci, který ze zápisů byl první, ale načrtnu zde domněnku. Jistý Daniel Kalivoda, který sám sebe jmenuje jako služebníka pana Jiřího Nysla z Kyršfeldu, si nechal vyhotovit od malíře kartuši pro znak a nápisové pásky, aby pak doplnil zápis. V bratrstvu byl zřejmě známý jeho vztah k některé neprovdané ženě a jeho nešťastný konec, a tak Kalivoda do prostoru pro sentenci umístil místo kratšího hesla delší mravní ponaučení, které zřejmě vyplývalo z jeho vlastní zkušenosti.⁴⁵ Některý další člen bratrstva, možná další Novoměšťan znalý poměrů a samozřejmě češtiny, škodolibě usoudil, že nemůže mravní ponaučení Daniela Kalivody nechat bez

⁴³ Není samozřejmě míněno tak, že by kupci putovali do Prahy jen proto, aby se zvěčnili zápisem v knize.

⁴⁴ RYANTOVÁ, Marie. *Památníky, aneb, Štambuchy, to jest alba amicorum: kulturně historický fenomén raného novověku*. s. 226.

⁴⁵ *O Milosti czo sy welmij Tiežka, Neb tie nosy Piekne Panny pod fiertochem czo Gežka. / Kdyby nebyl tak dobrže pržikryty a Pržistrženy, Mnohy by byl Blazen pro tebe Stržesstieny. / O nicziemnieyssiho a Zpozdiyssiho Ssaska. Zie tak smi Milowati Chlupateho Mrzuteho G[ežka] / Netržessti se a ne Blazni yak na[...] [...]38) Dokud ho nePožiehna Pan Diekan Sam / Když ho Sobie dass Požiehnatij. / Mužiess ho místo PaPauss[ka]. / Rukau Nosyti [...] WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.**

komentáře a na protější straně si zaveršoval.⁴⁶

V soukromých památkách se někdy objevují i záznamy o úmrtích zapisovatelů, a to formou doplnění křížků k zápisu zemřelého.⁴⁷ Tyto křížky se podobají matričním záznamům o úmrtích, které jsou nezřídka doplněny v pozdějších matričních knihách k údajům o narození dotyčného. V památku pražského nýdláku je možné takový záznam nalézt jen v jednom případě.⁴⁸

Mezi charakteristické funkce památníků patří funkce reprezentativní. Zápisy vznikaly nejen pro připomínku jednotlivci, kterému je zápis určen, ale i pro povědomost a zaujetí všech, kteří dále budou mít s památkou co do činění, pravděpodobně kvůli tomu, aby sami připojili svůj zápis. Je to tedy sdělení jak osobní, tak veřejné. Reprezentativní funkce hraje roli i ze strany majitele štambuchu. Ten je takovým jeho seznamem kontaktů. Jeho štambuch se totiž musel nějak dostat do rukou těch, kteří jsou v něm zapsaní. Pravděpodobně je tedy osobně zná. Mimo německojazyčný prostor se používal pro štambuchy také pojem *album amicorum*.⁴⁹ Ten vede k interpretaci, že majitel a zapisovatel byli snad i přáteli. Pokud tedy vlastník štambuchu měl ve své knize podepsány mocné muže či intelektuální celebrity tehdejšího světa, sám sobě tím v očích dalších zapisovatelů přidával na ceně.

Že zápisy v památku pražského nýdláku měly také reprezentativní funkci, nebude vzhledem k obvyklé bohaté výzdobě zapotřebí dlouho vysvětlovat. U většiny maleb je téměř jisté, že je vytvářel profesionální malíř na objednávku a že takové malby nebyly levné.⁵⁰ Většina maleb zahrnuje erb, emblém, nebo alespoň merku, která měla reprezentovat svého majitele. Některé zápisy jsou obzvlášť výpravné, protože zahrnují i

⁴⁶ *Tent giest toho nemohl nikderakz wyczkatij / Aby gey mu mohl diekan Poziehnati / Na tak dobrze przkrytie Przjstrzenego / Giezka zgiezieneho k tomu Bodlaweho / Wyskoczyl w swietniczy Na lawiczy / K hniewu gey PoPudil az se dostal na hostiniczy / Perně Hrussskj Zato Danyel giste Musel / Aby tyz Geziek giemu Na hrdle newisel / Mussel Pieknie Miessecz Walyti / Aby Mohl zdrazdieneho giezka odbyti / Protoz dobrze prwe dati kniezj Poziehnatij / Aby Mohl Przjcrytego giezka narukau Nosytij.* A. A. P. Z. B.

WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.*

Ježek, o kterém je ve veršovance řeč, mohl být pseudonymem pro některou dívku z novoměstského rodu Ježků, kteří se v soudobých dokumentech objevují.

⁴⁷ RYANTOVÁ, Marie. *Památníky, aneb, Štambuchy, to jest alba amicorum: kulturně historický fenomén raného novověku.* Vyd. 1. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2007. 561 s., [48] s. obr. příl. Monographia historica; vol. 8. ISBN 978-80-7040-976-3. s. 236.

⁴⁸ Viz f. 65r.

⁴⁹ RYANTOVÁ, Marie. *Památníky, aneb, Štambuchy, to jest alba amicorum: kulturně historický fenomén raného novověku.* s. 103n.

⁵⁰ Ibid. s. 232.

rozsáhlejší malby s mytologickými nebo žánrovými výjevy.

Posledním motivem, který pro zápisy do štambuchů Ryantová zmiňuje, je motiv přátelství. Autor majiteli věnoval zápis z prosté přátelské lásky.⁵¹ Jakkoli slanečkáři byli zejména profesním společenstvím, které se v první řadě sdružovalo, aby hájilo své obchodní zájmy,⁵² zjevně mezi jednotlivými členy byly i přátelské vazby, jak už naznačoval dialog mezi zápisem Daniela Kalivody a autora básně na protější straně. Štambuchy vykazují podobnost s takzvanými *Trinkbücher*, což byly sui generis rekvizity k pijáckým hrám. Když totiž některý z hostů dvora prokázal dostatečnou pijáckou zdatnost podle určitých stanovených pravidel, byl hoden toho, aby jeho jméno bylo zapsáno do takové *Trinkbuch*.⁵³ Není vyloučeno a možná je spíše dost pravděpodobné, že pijácké hry hráli společně i členové slanečkářského společenství.

Období zlaté éry štambuchů se datuje do konce 16. a 17. století.⁵⁴ Pravděpodobně v 17., nebo těsně před začátkem tohoto století vznikl památník pražského nýdrláku a po celé toto století byl více či méně užíván. Snad to byla měšťanská reakce na humanistickou a šlechtickou módu doby, snad se měšťané chtěli těmto vrstvám připodobnit.⁵⁵ Možná to byla docela spontánní myšlenka členů společenstva, která vznikla u holby piva po dlouhé cestě. Jisté však je, že idea byla dost silná na to, aby byla poměrně dlouho držena tradice zápisů.

5. Status organizace slanečkářů

V předcházejících kapitolách jsem poněkud opatrně psala o slanečkářích jako o jisté společnosti, nebo společenství, snad i instituci. V odborné literatuře totiž k otázce typu tohoto společenství nepřevládalo jednoznačné stanovisko. Nabízí se dva tradiční typy takovýchto městských profesních uskupení. Znamějším, ale pravděpodobně novějším typem je cech. Cech je profesní organizací, která sdružuje ve městě všechny nebo velkou většinu osob, které podnikají v daném oboru a podnikat v tomto oboru mimo cech je až

⁵¹ Ibid. s. 226n.

⁵² Viz f. 77r a 77v rozhodnutí hejtmana Nového Města pražského o zákazy obchodu s rybami pro Židy.

⁵³ Např. dvůr Ferdinanda II. Tyrolského na zámku Ambras, kde byla kniha vedena v letech 1567–1620. U nás zejména bechyňská Pokoutní registra Petra Voka z Rožmberka.

⁵⁴ RYANTOVÁ, Marie. *Památníky, aneb, Štambuchy, to jest alba amicorum: kulturně historický fenomén raného novověku*. s. 13.

⁵⁵ Kromě studentských památníků z měšťanského prostředí existují i památníky umělců (např. památník malíře Jana Kuklíka).

na výjimky (například příslušnost ke šlechtickému stavu, práce pro některý dvůr, služba pro řádový dům nebo v některých případech i formální příslušnost k univerzitní obci) ilegální. V případě malířského cechu se takovým ilegálním malířům, kteří podnikali mimo cech, říkalo štolíři a cech proti nim hodně brojil.⁵⁶

Cech určuje způsob výroby i ceny a tím vlastně limituje konkurenci mezi svými členy. Zároveň je ale i garantem kvality výrobku. Potřebuje k výkonu své činnosti souhlas vrchnosti. Vnitřní struktura cechu je přísně hierarchizovaná a dění v cechu podléhá regulím. Každý potenciální mistr cechu, tedy samostatně podnikající osoba v rámci cechu, musel složit mistrovské zkoušky. Ti, kdo zkoušku nesložili, nemohli v oboru samostatně pracovat, a tak pracovali pro některého z mistrů. Cech reprezentují navenek jeho starší.⁵⁷

Tato profesní organizace má i své sociální poslání. V jejím rámci byly vytvořeny mechanismy solidarity tak, že například v případě úmrtí otce rodiny, který byl příslušníkem cechu, pomohl cech vypravit pohřeb a zabezpečit vdovu po zemřelém. Navíc se jednalo o nástroj organizace městského obyvatelstva na té nejnižší úrovni. Cechy byly například první soudní instancí v živnostenských věcech nebo v případě výjimečných událostí organizovaly své členy k reakci na ně.⁵⁸

Vedle cechů existovala ještě bratrstva. Ta nebyla nutně sdruženími kolem konkrétní profese, ale původně byla spíše společnostmi náboženského charakteru. Z některých z nich se pravděpodobně vyvinuly cechy – např. bratrstvo sdružené v úctě ke svatému Lukášovi se stalo malířským cechem.⁵⁹ Známa jsou třeba literátská bratrstva, která sdružovala měšťany, kteří zpívali při pravidelných bohoslužbách. Zpěv je ale neživil. Existovala ovšem i řemeslnická bratrstva, která vznikala jako dobrovolná sdružení řemeslníků s duchovní a sociální agendou. Často vznikala jako společenství zasvěcená nějakému konkrétnímu patronu, většinou patronu určité profese. Provozování živnosti ve městě nebylo nijak vázané na členství.⁶⁰ Bratrstva nedodržovala tak přísnou

⁵⁶ ŠRONĚK, Michal. *Pražští malíři 1600–1656: mistři, tovaryši, učedníci a štolíři v Knize Staroměstského malířského cechu: biografický slovník*. 1. vyd. Praha: Artefactum, 1997. 235 s. Fontes historiae artium; sv. 1. ISBN 80-902279-2-9.

⁵⁷ WINTER, Zikmund. *Z městských živností, Řada první*. Praha: J. Otto, 1925. sv. Řada první. s. 7nn. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:183b2c00-e439-11e8-9445-5ef3fc9bb22f>.

⁵⁸ MARŠÁL, Josef. *Cechy Nového Města pražského po roce 1547*. [rukopis]. Cechy Nového Města pražského po roce 1547 7, dipl. práce, 1975, Filozofická fakulta Univerzity Karlovy v Praze. [rukopis]/ Josef Maršál [online]. 1958 [cit. 2020-11-17]. s. 27n.

hierarchii, nebyla apriori profesními sdruženími, a tedy ani nestřežila regule, podle nichž by se některá profese měla vykonávat. Neorganizovala ani profesní zkoušky a neudělovala mistrovství. Měla ale statuta, která prikazovala členům například účast na pohřbu ostatních členů bratrstva nebo ukládala finanční kompenzaci v případě neúčasti.⁶¹

Bratrstva, latinsky *confraternitas*, *fraternitas* nebo německy *die Konfraternität*, *die Fraternität*, v novověku ztrácela náboženský význam a tyto pojmy se stávaly ekvivalentními k cechovnímu uspořádání.⁶²

Kupci čili *mercatores* nebo *Kaufleute* byli cechovně organizováni na Starém Městě pražském. Sdružovali se kolem Ungeltu, který byl centrem dálkového obchodu. Zde je nutné podotknout, že kupci se zabývali pouze dálkovým obchodem, a ne lokálním drobným prodejem. Na ten se specializovali šmejdiři, kramáři a další drobní prodejci.

I na Malé Straně od roku 1650 do sjednocení Prahy v roce 1784 existoval obchodnický cech. Na Novém městě se sdružovali obchodníci v rámci trhu při novoměstském skladu slaných a suchých ryb. Jejich příslušnost ke kupeckému společenství však nebyla vázána na městské právo v pražském souměstí, takže součástí byli jak kupci domácí, tak zahraniční.⁶³ Zde se objevuje první důvod, na jehož základě se dá předpokládat, že novoměstští slanečkáři nebyli cechovní organizací. Vzhledem k tomu, že cechy byly vázány na konkrétní město, i jejich členové museli obvykle mít městské právo v tomto městě. Obchod s mořskými rybami byl ale nezbytně vázán na zahraniční kontakty, a tak není překvapivé, že náklady ryb přiváželi i cizí kupci. Obchodní pravidla v království je k tomu vlastně právem skladu nutila.

Z fungování tohoto uskupení nejsou dochovány žádné jiné dokumenty kromě památníku, tedy lze jen těžko určit, zda byli členové nějak kvalifikováni, jaké byly

⁵⁹ ŠRONĚK, Michal. *Pražští malíři 1600–1656: mistři, tovaryši, učedníci a štolíři v Knize Staroměstského malířského cechu: biografický slovník*. s. 13.

⁶⁰ MARŠÁL, Josef. *Cechy Nového Města pražského po roce 1547*. s. 27.

⁶¹ PÁTKOVÁ, Hana. Bratrstva ve středověkých Čechách – probádané téma? In: JIRÁNEK, T. a KUBEŠ, J. eds. *Bratrstva. Světská a církevní sdružení a jejich role v kulturních a společenských strukturách od středověku do moderní doby*. (Sborník příspěvků z III. pardubického bienále, 29.–30. dubna 2004). [Ed.]: Jiránek, Tomáš – Kubeš, Jiří. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. 226 s., fot. ISBN:80-7194-772-5. s. 16.

⁶² MARŠÁL, Josef. *Cechy Nového Města pražského po roce 1547*. s. 27n.

⁶³ SMRŽ, Jiří. *Cechy v pražských městech: od prvních zpráv ve 13. století až do jejich zrušení v roce 1860*. s. 212–214.

vstupní podmínky či regule organizace, případně jaké procento kupců se ke sdružení nepřipojilo, ačkoliv na Nové Město své zboží přiváželi. Neexistuje žádná kniha bratrstva, cechovní kniha ani žádná jiná evidence dokládající činnost a její aktéry.⁶⁴ Z památníku je pouze patrné, že se několik věnování obrací k *Briederschafft* nebo *Brüderschafft In der Niederlag Prag*.⁶⁵ Pátková uvádí, že řada pojmů jako bratrstvo, bratřina, cech, fraternitas, confraternitas, Zunft, Zeche, cecha jsou co do obsahu v pramenech často záměnné. Dá se tedy jen těžko s jistotou říci, že by věnování jistému *Brüderschafft* nutně muselo znamenat, že se jednalo o bratrstvo ve výše zmíněném smyslu. Na tomto pojmu je navíc zvláštní, že není uveden mezi pojmy pro cech či bratrstvo, které zmiňuje Pátková. Ta sice vychází převážně z pramenů 16. století, ale tyto pojmy byly užívány i ve století následujícím.⁶⁶ Forma sdružení také nemusela být například po celou dobu existence památníku stále stejná. Hrdlička naznačuje, že v období 30. let 17. století mohlo mít sdružení skutečně podobu bratrstva, které se následně rozpadlo.⁶⁷ V celém rukopise se neobjevují ani žádné zvláštní skupinové výrazy zbožnosti, ze kterých by bylo možné usuzovat na nějaké kultovní zaměření společenství. Mezi sentencemi je řada takových, které mají biblický nebo jiný náboženský obsah, ale většinou se obrací obecně k Bohu.

Vzhledem k omezením, která se týkala cizích kupců – například směli v Praze strávit jen určitý čas v řádu měsíců⁶⁸ – mohlo být obtížné tyto osoby aktivně sdružovat. Pátková píše o bratrstvech, jejichž členstvo bylo rovněž značně rozptýlené, a to nejen v rámci diecézí, ale i mimo zemské hranice. Zmiňuje však, že se zřejmě v těchto případech neudržoval žádný úzký osobní kontakt.⁶⁹ Pokud tedy reálně nějaké sdružení při nýdláku existovalo, je patrné, že nemohlo mít podobu tradičního cechu, jak byl popsán výše, ale mohlo se blížit podobě bratrstva. Ovšem v době, ve které vznikaly zápisy do památníku, se toto bratrstvo spíše nesdružovalo k vlastní duchovní činnosti. Tato

⁶⁴ Otázkou však je, jestli skutečně nějaká bohatá evidence vznikala, aby se mohla zachovat.

⁶⁵ Archiv hlavního města Prahy (AMP) Praha, Sbírka rukopisů, 1600–1735, sign. 7962, f. 69v, 74r a 80r.

⁶⁶ PÁTKOVÁ, Hana. Bratrstva ve středověkých Čechách – probádané téma? In: JIRÁNEK, T. a KUBEŠ, J. eds. Bratrstva. Světská a církevní sdružení a jejich role v kulturních a společenských strukturách od středověku do moderní doby. (Sborník příspěvků z III. pardubického bienále, 29.–30. dubna 2004). [Ed.]: Jiránek, Tomáš – Kubeš, Jiří. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. 226 s., fot. ISBN:80-7194-772-5. s. 111n.

⁶⁷ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II*

⁶⁸ VOJTÍŠEK, Václav. *Z minulosti naší Prahy: kapitoly z místopisu, zřízení a života měst*. s. 167.

⁶⁹ PÁTKOVÁ, Hana. Bratrstva ve středověkých Čechách – probádané téma? In: JIRÁNEK, T. a KUBEŠ, J. eds. Bratrstva. Světská a církevní sdružení a jejich role v kulturních a společenských strukturách od středověku do moderní doby. (Sborník příspěvků z III. pardubického bienále, 29.–30. dubna 2004). [Ed.]: Jiránek, Tomáš – Kubeš, Jiří. Pardubice: Univerzita Pardubice, 2005. 226 s., fot. ISBN:80-7194-772-5. s. 15n.

problematika jako by vracela zpět otázku, zda je možné považovat památník pražského nýdláku za štambuch. V této otázce hrála roli věnování, která se reálně objevila v 15 % zápisů. Tyto zápisy byly věnovány často bratrstvu. Pokud v dalších obdobích bratrstvo jako uskupení neexistovalo, a proto mu zápisy nejsou věnovány, blíží se památník spíše návštěvní knize.

6. Kdo byli zapisovatelé

Při zkoumání památníku obvykle před badatelem leží mimo jiné prosopografický úkol. Nabízí se tedy otázky, kdo jsou zapisovatelé v památníku a kdo jsou slanečkáři. Možná překvapivě se ukazuje, že odpovědi na tyto otázky nejsou shodné. Následující podkapitola se tedy nejprve bude věnovat druhé z otázek – kdo jsou slanečkáři? Poté bude věnována pozornost jednotlivým zapisovatelům, respektive jejich vzorku. Tento vzorek se pokusím zhodnotit v jeho sociálním, ekonomickém a náboženském rozměru a vyhodnotit vztah zapsaných k profesi kupce obchodujícího se slanými a suchými rybami, tedy takzvaného slanečkáře.

Zřejmě už od hlubokého středověku existoval v českých zemích dálkový obchod s rybami. Křesťanská tradice pátečního půstu od masa, která nezahrnovala maso rybí, podporovala spotřebu této komodity. Brzy se vyprofilovala skupina kupců, kteří kromě jiného převáželi mořské ryby ve dvou typických podobách, a to buď jako ryby naložené ve slaném nálevu, které převáželi v bečkách zvaných tuny⁷⁰, anebo sušené, svázané do paklíků. Mezi tzv. tunnými rybami byl nejčastější herynek čili slaneček, kterýžto pojem je živý dodnes a skrývá se pod ním sled'. Z literatury vyplývá, že běžný náklad ryb neobsahoval jen slanečky, ale byl mnohem pestřejší. Vozili se například lososi, kreple, úhoři, štiky nebo „*Matky boží ryby jinak řečené platejsky*“, což je pravděpodobně nějaký druh platýze. Objevují se ale i názvy ryb, u kterých není jasné, o jaké druhy se mohlo

⁷⁰ Tuny měly několik podob, které se zřejmě v řádech jednotek litrů lokálně lišily. Nejčastěji je zmiňována běžná tuna nebo pruská tuna (jinak řečená pruska). Pruská tuna měla odpovídat objemu asi 114,5 litru a běžná tuna asi 122,24 litru, což byly 64 pinty. Hofmann uvádí běžnou tunu jako typickou pro herynky. Někdy jsou zmiňovány ještě tunky nebo polotuny, což by měly být malé bečky zřejmě polovičního objemu. HOFMANN, Gustav. *Metrologická příručka pro Čechy, Moravu a Slezsko do zavedení metrické soustavy*. Sušice: Státní oblastní archiv, 1984. s. 92. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:b1fc4700-2421-11e6-918e-5ef3fc9ae867>.

jednat. Jsou to třeba herynk biliš, herynk šonský, minyš, flemiš a holherynk.⁷¹ Je možné, že se ve všech případech jednalo o sledovité ryby, ale různé druhy, nebo se možná lišily způsobem úpravy.

Náklady kupců neobsahovaly většinou pouze ryby. Příkladem takového nákladu zboží, který byl přepravován kupcem do Prahy, může být v Děčíně proclené zboží pražského kupce Caspara Stalla či Stahla⁷² z 11. října 1635. Vezl jeden kus lutyšského sukna, třináct tun herynků, jeden sud vína a jeden soudek s krámským zbožím. V případě vína mohlo jít o nějaké kvalitní francouzské nebo alsaské víno.⁷³

Z děčínských rejstříků dědičného cla⁷⁴ je patrné, že velké množství rybího zboží bylo přepravováno v druhé čtvrtině 17. století buď přímo po Labi, nebo po blízkých cestách. Podle Vojtíška ve středověku existovala ještě minimálně jedna kupecká cesta, která procházela přes Vratislav.⁷⁵ Rejstříky sice nedávají přesnou informaci, zda bylo zboží plaveno, nebo se přesouvalo po souši, ani zda jde o export či import, ale v některých případech se dají tyto informace odhadovat na základě komodit. Mezi tradiční vývozné zboží, které mířilo z Čech do Saska a případně dál patřily pálenka, ovoce, obilí a víno různých druhů. Importovaly se především herynky a všelijaké jiné mořské ryby. Na konci třicetileté války k častému importu přibyl ještě tabák.⁷⁶

Pokud jde o způsob přepravy po Labi, vývoz do Saska byl poměrně rychlý, protože se plulo po proudu. Zřejmě bylo běžné plavit zboží s pomocí plavců na prámech. O tomto způsobu přepravy jako o nouzovém řešení se zmiňují exulanti, kteří prchali po útěku Fridricha Falckého do Pirny a případně dál.⁷⁷ Přímo vory uvádí jeden z exulantů, Václav

⁷¹ Viz textová příloha č. 1. Archiv hlavního města Prahy (AMP) Praha, Sbírka rukopisů, Úřední kniha, Sg. 2133, Kniha smíšené agendy, 1482–1761, f. 366r – 368r.

⁷² Pravděpodobně se jedná o stejnou osobu, která učinila zápis do památníku v Praze jen o osm dní později – 19. 10. 1635 na f. 47v. Archiv hlavního města Prahy (AMP) Praha, Sbírka rukopisů, 1600–1735, sign. 7962, f. 1r – 136v.

⁷³ PLAVEC, Michal a DURČANSKÝ, Marek. *Die Elbe und seine Rolle als Verkehrsader auf der böhmisch-sächsischen Grenze während des 30-jährigen Krieges*. Nepublikovaný rukopis. s. 6.

⁷⁴ SOA Děčín, fond Velkostatek Děčín, sign. B8, Register undt Raitung der Einahm wass am Zollgefell bey der Stadt Tetzchen Einkommen in: PLAVEC, Michal a DURČANSKÝ, Marek. *Die Elbe und seine Rolle als Verkehrsader auf der böhmisch-sächsischen Grenze während des 30-jährigen Krieges*. Nepublikovaný rukopis. s. 6. Soukromý archiv Michala Plavce.

⁷⁵ VOJTÍŠEK, Václav. *Z minulosti naší Prahy: kapitoly z místopisu, zřízení a života měst*. s. 157.

⁷⁶ PLAVEC, Michal a DURČANSKÝ, Marek. *Die Elbe und seine Rolle als Verkehrsader auf der böhmisch-sächsischen Grenze während des 30-jährigen Krieges*. s. 3.

⁷⁷ BOBKOVÁ, Lenka. *Exulanti z Prahy a severozápadních Čech v Pirně v letech 1621–1639*. Praha: Scriptorium, 1999. s. XVII. ISBN 80-86197-05-0. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:c5314580-f7fc->

Nosidlo z Geblic, ve svých zápiscích, kde píše: „*Mistr Mikuláš Hagiochrant, profesor někdejší a kanclíř staroměstský, z Prahy po vodě i s svými věcmi a s mnohými jinými Pražany do Pirna na vořích přijel a oznamoval, že císař pominulých těchto dnů, když skrze starou Prahu jel, viděl exulantů věci na mnoha vozích k vodě na vory vezené býti.*“⁷⁸ Wolf píše, že se plavidla konstruovala v dnešních Podmoklech u Děčína a v Hřensku. Jejich nejčastějším určením bylo plavení obilí do Drážďan. Lodě však musely být poměrně malé kvůli značnému množství peřejí na Labi. Obvyklá velká loď měla výtlač 100 až 150 tun. Menší lodě, takzvané Bresauer Kähne, unesly 48 lidí a užívaly se také jako přívoz. Poslední podoba lodi se 110 tunami výtlaču se nazývala Zille a dokázala doplout až do Hamburku nebo Magdeburku.⁷⁹

Vor jako způsob přepravy je zobrazen přímo v památníku.⁸⁰ Na nepříliš zdařilé ilustraci dva plavci s šedomodkými pokrývkami hlav, v zástěrách a ve vysokých botách přepravují zámožněji oděného pasažéra, který je v jejich středu, na prámu a pádlují u toho každý po jedné straně voru dlouhým pádlem nasazeným na podpěře. Jak mohla vypadat přímo přeprava tun s nákladem, ilustruje vyobrazení přepravy nákladů po Rýně od Daniela Lindtmayera mladšího z roku 1582.⁸¹ Je na něm patrná hned čtveřice plavců, kteří stejně jako na zmiňované ilustraci v památníku řídí plavidlo mohutnými pádly na podpěrách. Na rozdíl od památníkového výjevu toto plavidlo se svými vyvýšenými okraji mnohem více připomíná loď. Patrné jsou zde i sudy se zbožím, označené kupeckými značkami, merkami, v některých případech nikoli nepodobnými těm obsaženým v památníku. Lindtmayerova ilustrace zobrazuje převoz zboží po proudu.⁸² Je možné, že i kupci obchodující se slanými rybami preferovali cesty po Labi po proudu a při cestách zpět do českého království využívali vozy. Jeden formanský vůz, převážející právě zboží v bečkách, kterým mohou být ryby ve slaném nálevu, je vyobrazen jako součást zápisu

11e8-95ba-5ef3fc9bb22f.

⁷⁸ PLAVEC, Michal a DURČANSKÝ, Marek. *Die Elbe und seine Rolle als Verkehrsader auf der böhmisch-sächsischen Grenze während des 30-jährigen Krieges*. s. 12

⁷⁹ VOLF, Miloslav. *Labský zahraniční obchod před Bílou horou a po ní*. Časopis společnosti přátel starožitností: Ústřední orgán historické vlastivědy české. Praha: Společnost přátel starožitností, 3. 12. 1958, undefined(4). sv. 4. ISSN 1210-924X. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:160b6440-1dde-11e7-8006-005056822549>. s. 220n.

⁸⁰ Archiv hlavního města Prahy (AMP) Praha, Sběrka rukopisů, 1600–1735, sign. 7962, f. 37r.

⁸¹ Schaffhausen (Kanton). *Historisches Lexikon der Schweiz (HLS) - Schweizer Geschichte* [online]. [cit. 11. 11. 2020]. Dostupné z: <https://hls-dhs-dss.ch/de/articles/007388/2017-05-11/>.

⁸² Tamtéž.

Mattese Früdla ze Schönewaldu.⁸³ Cesty kupců, kteří procházeli Děčínem, zřejmě pokračovaly přes Litoměřice a Mělník, kde byly rovněž sklady,⁸⁴ až do Prahy, kde své zboží museli obchodníci složit v nýdláku a zaplatit clo. Kdo chtěl se svým zbožím pokračovat dále z království a skládat jej nechtěl, rovněž platil celní poplatek, ale v jiné výši.

Ti, kdo zboží složili, museli ho nechat označit. K tomu byl vždy určený pacholek. Ten sudy se zbožím merkoval tak, že do nich vypaloval značky, nebo křídou zboží popisoval. Rychtář nýdláku u toho počítal a kontroloval zboží. Jeho závěry zapisoval nýdlácký písař. Nýdlák měl i svého bečváře, jehož služby mohli kupci využívat.

Někdy se ryby překládaly z větších sudů do menších – z tun do polotun. Zřejmě se pak lépe prodávaly drobným prodejcům. Překládání ryb je rovněž vyobrazeno v památníku.⁸⁵ Co po překládání zbylo a nevešlo se do tun, náleželo nýdláckým pacholkům. Ti měli také na starosti noční hlídání zboží, takzvané ponůcky. Za tuto službu jim kupci platili podle stanovených sazeb od tuny.

Každý den kromě neděle byl trh, který se konal na vykázaném místě mezi kaplí Božího Těla a Novoměstskou radnicí naproti domům mezi Ječnou a Žitnou ulicí.⁸⁶ Na trh kupci nesměli ozbrojeni. Podle nařízení vydaného už králem Václavem IV. 25. ledna 1393⁸⁷ nesměli zboží kupců překupovat pražští měšťané, ale prodávali je přímo kupci sami. Ti sjednávali obchody s drobnějšími prodejci, kteří pak v kotcích⁸⁸ na stolicích ryby prodávali soukromníkům. Každý takový prodejce si musel k prodeji najmout od města krámek či boudu, ve kterém zboží nabízel. Takovými drobnými prodejci byli šmejdiři, rybářky, hokyně ad. Přeprodej zboží maloobchodníkům se měl konat každý čtvrtek v čas nešpor, kdy se měli hokynáři a rybářky shromáždit k nakupování při nýdláku.⁸⁹ Žádné obchody nesměly být sjednávány předem, ani zboží nikam posíláno. Pacholci otevírali sudy a kupci ukazovali své zboží, nýdlácký rychtář pomáhal sjednávat obchody. Za ty

⁸³ Archiv hlavního města Prahy (AMP) Praha, Sbírka rukopisů, 1600–1735, sign. 7962, f. 37v.

⁸⁴ PLAVEC, Michal a DURČANSKÝ, Marek. *Die Elbe und seine Rolle als Verkehrsader auf der böhmisch-sächsischen Grenze während des 30-jährigen Krieges.* s. 2.

⁸⁵ Archiv hlavního města Prahy (AMP) Praha, Sbírka rukopisů, 1600–1735, sign. 7962, f. 43r.

⁸⁶ VOJTÍŠEK, Václav. *Z minulosti naší Prahy: kapitoly z místopisu, zřízení a života měst.* s. 157.

⁸⁷ ČELAKOVSKÝ, Jaromír. *Privilegia měst Pražských: Privilegia civitatum Pragensium.* s. 176n.

⁸⁸ Budovy, ve kterých byla při stavbě zřízena oddělená místa, která si jejich držitelé upravovali podle potřeby k prodeji svého zboží.

⁸⁹ Viz textová příloha č. 1.

úspěšně bral od kupců provize.

Když někdo prodával zboží špatné, mělo být buď spáleno, nebo utopeno, podle dávného zvyku.⁹⁰ Když však někdo zboží prohlédl a koupil, neměl se už potom kvůli tomu s kupcem vaditi. Leda by zboží bylo nahoře dobré a až dole, na dně sudu, byly ryby špatné. Tehdy musel poškozený svou stížnost přednést úřadu šestipanskému, který měl ve správě nýdrák, a shledal-li ten na zboží závadu, musel kupec platit pokutu.

Zřizovatelem trhu bylo Nové Město pražské, kterému patřil a byl podřízen i sklad. Správu měl na starosti zvláštní úřad, shora zmiňovaný úřad šestipanský. Ten měl obvykle šest členů (někdy bylo členů i pět) a zodpovídal se městské radě, která úředníky jmenovala. Část z nich byla zároveň členy městské rady. Šestipanský úřad měl ve své gesci správu městských majetků, pronájmy a výběr určitých poplatků. Pronajímal prodejům krámy, bez nichž nemohli prodávat, vybíral cla z naplaveného dříví od plavců na Výtoni, ale také jmenoval správce nýdráku⁹¹ nebo uděloval povolení hokyním k provozování jejich živnosti na Novém městě.⁹² V památníku je možné nalézt několik jmen měšťanů, kteří prokazatelně byli úředníky šestipanského úřadu. Možná tedy ani nebyli kupci a nezabývali se importem mořských ryb, ale byli přizváni k připojení zápisu pro svůj úřad, který byl s nýdrákem takto spojen.

Hospodář undrláku, nebo také rychtář či *officialis piscium salsorum* dostával od šestipanského úřadu plat a bydlel na Novoměstském rynku. Měl na starosti vedení register nýdráku, udržování pořádku na trhu, rozdělování práce pacholkům, organizování a zprostředkovávání obchodů, hlídání správnosti v měrách a vahách zboží, zabraňování hádkám a výběr cla.

Clo se vybíralo každou sobotu a kupci ho měli platit od dovezené tuny. Na začátku

⁹⁰ Viz textová příloha č. 1.

⁹¹ Úřad sídlil na Novoměstské radnici a postupně na něj byla delegována agenda městské rady, kterou ta už nebyla schopna vykonávat. Šlo o správu mimoměstských majetků (vesnic, dvorů, vinic, chmelnic apod.), které většinou obec pronajímala. Dále šlo o správu statků v hranicích města (kotce, krámy, stolice, sklepy, pustá místa, hradební příkopy, zahrady, vinice, břehy ad.). Z obojího město čerpalo vysoké příjmy. Spravoval i movitý majetek města (zbraně, nářadí, povozy, koně ad.). Obsazovali a dohlíželi na práci obecních služebníků a zřízců. Vykonávali také dohled nad obchodníky a živnostníky a udělovali jim povolení k provozování živností. Jednalo se i o nižší soudní instanci městského soudnictví, a to zejména ve věcech pojišťování nemovitostí, soukromých osob, poručnictví nad sirotky, nedodržení obligací nebo přestupků proti stavebnímu řádu. URBANOVÁ, Miroslava. Šestipanští úředníci Starého a Nového Města pražského v letech 1547–1628. Documenta Pragensia. Praha: Scriptorium, 1980, undefined(1). sv. 1. s. 102–107. ISSN 0231-7443. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:e4710a90-1949-11e7-981b-005056825209>.

⁹² Viz textová příloha č. 1.

17. století se pak pravidlo změnilo a kupci museli platit clo, jakmile zboží složili do srubu nebo do huti. Takto vypadala výše cla na jednotlivé dovážené položky na začátku 17. století.

„1 tůna herynků/piklinků/štik – 3 krejcary

1 tůna roššanů – 6 krejcarů

1 tůna lososů – 12 krejcarů

1 tůna rybího sádla – 12 krejcarů

1 kopa štokfische – 3 krejcary

1. kopa runtfiše – 3 krejcary

z pálíku Matky Boží ryb – 14 krejcarů“⁹³

Kupci si při sobě drželi písaře, kteří jim řídili vedení korespondence, evidenci zboží, plateb a obchodů. Těmto písařům se říkalo ležáci. Ležáci nebyli v nýdrláku moc oblíbení, protože často chtěli přístup ke zboží ve srubu či skladu, i když už byl vstup do skladu zakázán. Se zbožím totiž nikdo nesměl nakládat od západu do východu slunce, aby nedošlo k mýlce v tom, komu které zboží patří.⁹⁴

Nikdo si nesměl nechat posílat zboží, aniž by ho předtím ohledal. Pak se ale neměl s kupcem, který mu zboží prodal, hašteřit. Když se dva na trhu vadili, hospodář nýdrláku je měl napomenout. Když nestačila ani tři napomenutí, musel hospodář poslat pro městského rychtáře, který oba hašteřivce mohl vsadit do šatlavy. Úředníci šestipanští vydali už v roce 1511 řád, který zakazoval rybářkám, hokyníkům, šmejdlířům a dalším, kteří chtěli nakupovat ryby, strkat se a tlačit u vykládky zboží. Neměli ani na zboží nijak sahat nebo se snažit domlouvat předem obchody.⁹⁵ Za porušení tohoto řádu hrozila pokuta. (Obvyklé deklarované pokuty na začátku 16. století činí většinou jednu kopu grošů českých.) Když pak přišla řada na obchodování a zboží bylo málo, takže se na některé nedostalo, mohli starší rozkázat těm, kdo nakoupili, aby se rozdělili s těmi, kdo nekoupili a při trhu s nimi byli.⁹⁶

⁹³ VOJTÍŠEK, Václav. *Z minulosti naší Prahy: kapitoly z místopisu, zřízení a života měst.* s. 164.

⁹⁴ VOJTÍŠEK, Václav. *Z minulosti naší Prahy: kapitoly z místopisu, zřízení a života měst.* s. 159.

⁹⁵ Viz textová příloha č. 1; Archiv hlavního města Prahy (AMP) Praha, Sbírka rukopisů, Úřední kniha, Sg. 2133, Kniha smíšené agendy, 1482–1761, f. 366r – 368r.

⁹⁶ Viz textová příloha č. 1.

Se začátkem třicetileté války obchod ustával a kvůli bezpečnosti bylo rozhodnuto o přenesení skladu do domu U Černé růže⁹⁷, kde byl sklad soli. Dům byl velký a zároveň se zboží dováželo málo, takže pro potřeby obou skladů postačil. Po velkou část války nebyl ani jmenován hospodář skladu, a tak se v obchodě začala porušovat pravidla a zboží nejen kvůli jeho nedostatku, ale i kvůli překupování podražilo. Roku 1630 byl nýdrlák pobořen vojáky. Až v roce 1637 byl šestipanským úřadem jmenován nový hospodář skladu.⁹⁸ Vojtíšek odhaduje, že se kupci začali vracet do Prahy dokonce již během války, někdy kolem roku 1626. Navíc se rozšířil okruh dovozců i na kupce z měst jako byl Magdeburk, Žitava nebo Lipsko.⁹⁹ Když se novoměstská kupecká obec zmátořila z ran, které obchodu uštedřila válka, měla co dělat s židovskou konkurencí. Snažila se proto hájit svá stará práva a upozorňovala na to, že prodej ryb nepatří mezi Židům vykázané živnosti, a zároveň poukazovala na nekvalitu židovského zboží a nedodržování starých řádů.¹⁰⁰ Zřejmě se jednalo o reakci nejen na nepovolené židovské obchody, ale hlavně na žádost o povolení na prodej slaných ryb, kterou Židé podali.¹⁰¹ Ferdinand III. po obhájení Prahy proti Švédům potvrdil Novoměšťanům privilegium nasklad slaných ryb a zřejmě někdy v té době, tedy kolem roku 1649, se sklad vrátil na své původní místo na Novoměstském rynku.

Až od roku 1667 jsou zachovány knihy počtů úřadu šestipanského, z nichž jsou patrné výše důchodů, které do úřadu plynuly z nýdrláku, který měl úřad pod svou správou. Až do roku 1688 se příjmy postupně zvyšovaly. Od zmiňovaného roku zhruba do roku 1700 jsou příjmy poměrně stabilní a pohybují se mezi 200 a 300 zlatými ročně. Poté ale klesají až do roku 1752, kdy byl nýdrlák v dražbě pronajat několika měšťanům. Slanečkáři tedy od přelomu století mířili do Prahy řidčeji a dováželi stále méně zboží. Od roku 1757 zůstal nýdrlák nepronajat a ani hospodář nad ním nebyl ustanoven. O dva roky později ustal příjem docela. Kupci byli totiž osvobozeni od povinnosti skladu, a tak nýdrlák nevyužívali.¹⁰² Jestli obchod se slanými a suchými rybami pokračoval dál a v jaké míře,

⁹⁷ V ulici Na Příkopě.

⁹⁸ Michal Borta.

⁹⁹ VOJTÍŠEK, Václav. *Z minulosti naší Prahy: kapitoly z místopisu, zřízení a života měst*. s. 169.

¹⁰⁰ Ibid. s. 166.

¹⁰¹ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Třicetiletá válka a Nové Město pražské*. PSH. s. 162.

¹⁰² Ibid. s. 169.

není možné určit. Jisté je, že slanečkářský obchod ukončilo nařízení Josefa II., kterým zakázal dovoz ryb ze zahraničí.

7. Zapisovatelé v památníku

V následující kapitole se pokusím popsat sociální strukturu skupiny zapisovatelů, kteří se rozhodli v památníku zanechat své jméno, ač se ne ve všech případech podařilo jednotlivé osoby dohledat v pramenech a edicích. Zároveň se nebudu věnovat zahraničním zapisovatelům, které by bylo třeba sledovat v zahraničních pramenech a literatuře, a ponechávám toto studium případnému dalšímu bádání. Následující exkurz bude spíš prosopografickým vzorkem, na jehož základě učiním dílčí závěry o sociálním, profesním, náboženském a majetkovém zázemí této společnosti. V případě, že se některá osoba prezentovala erbem či emblémem, bude popis znaku převzatý z edice rukopisu¹⁰³ připojen v poznámce pod čarou.

Kapitoly věnované jednotlivým osobnostem budou vycházet zejména z dobových pramenů a jejich edic. V případě měšťanů, kteří získali měšťanské právo během svého života po přistěhování do Prahy, budou údaje čerpány z edice Václava Lívy *Seznamy pražských novoměšťanů*. Pro sestavení obrazu o veřejném působení zejména ve správě města poslouží knihy obnov,¹⁰⁴ ve kterých jsou uvedeni funkcionáři ustanovení pro výkon úřadu v daném období. Pro mapování majetkového zázemí bude využita zejména berní rula, která obsahuje popis majetkové struktury nemovitého majetku hlavně v 50. letech 17. století, ale obrací se i do starších majetkových struktur. Dále v této oblasti poslouží údaje z trhových knih, ve kterých se objevují nejen jména kupujících a prodávajících, ale také často jména jejich rodinných příslušníků, umístění nemovitostí, o kterých je trh sjednán, a dohodnutá cena a způsob platby. Tyto údaje mohou ukazovat na hodnotu majetků, které si například kupující mohl dovolit, a způsob platby zase naznačuje, jaký měl kdo přístup k hotovosti. Městské knihy se zachovacími listy nabízí

¹⁰³ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II*.

¹⁰⁴ Po roce 1620 se konaly obnovy na výzvu panovníka, nebo nejvyšších zemských úředníků. Na podobu nové rady měl vliv panovník, česká kancelář, stará novoměstská rada a často přímo hrabě Lichtenštejn. V některých případech panovník doporučil, aby odstupující konšel jmenoval dvě nebo tři osoby, katolíky, které navrhuje na své místo. Panovník pak odpověděl, koho vybral do funkce a kdy má proběhnout obnova. Konšelů bylo až na několik výjimečných případů jmenováno vždy 18. MENDELOVÁ, Jaroslava. *Rada Nového Města pražského v letech 1600–1650*. in: *Pražský sborník historický*. s. 69n. ISSN 0555-0238. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:5f4107c4-4775-47e9-9073-57c8366ae121>.

částečný přehled o rodinných vztazích, ale i blízkých kontaktech rodin prostřednictvím institutu kmotrovství.

Ve výzkumu bude tématem také vyznání jednotlivých zapisovatelů. V tomto ohledu budou údaje čerpány zejména z edice dekretů reformační komise. V době předbělohorské byla totiž naprostá většina Novoměšťanů nekatolického vyznání. Reformační komise je pak v rámci svého rekatolizačního úsilí vyzývala jmenovitě ke konverzi, nebo emigraci. Přestože někteří navzdory tlaku komise setrvali ve městě i při svém vyznání, nebylo jim umožněno vykonávat veřejné funkce. Pokud tedy v této době některý měšťan prokazatelně vykonává veřejné funkce, je téměř jisté, že veřejně musel vystupovat jako katolík. Nekatolíci a vzbouřenci z doby stavovského povstání emigrovali často do města Pirny. Edice dokumentů z tohoto hostitelského města *Exulanti z Prahy a severozápadních Čech v Pirně v letech 1621–1639* zpracovaná Lenkou Bobkovou tedy umožní identifikaci dalších údajů o emigrantech. Dalším zdrojem jak o uprchlících, tak o zůstavších měšťanech nabídnou Bílkovy Dějiny konfiskací. Ve všech výše zmíněných pramenech a edicích se nacházejí zmínky a stopy, podle kterých je možné určit či alespoň odhadovat, jaké živnosti se zapsaní měšťané věnovali. I na toto téma se pokusím zaměřit. Na základě zmiňovaných údajů se pokusím vyhodnotit převažující společenské, ekonomické a náboženské rysy společenství zapisovatelů, kteří se přihlásili novoměstskému nýdrláku svým zápisem do památníku.

Jednotlivé medailony zapsaných uvedou formu jména osoby s užitím současného pravopisu, umístění na konkrétním foliu v památníku a dataci zápisu, pokud je uvedena. Medailony budou řazeny podle originálního řazení záznamů v prameni kvůli čtenářově představě o jejich částečně chronologickém sledu a dalších faktorech, které mohly jejich rozmístění ovlivnit. Po úvodních informacích bude následovat popis zápisu a výmalby, kterým se rozhodl jmenovaný prezentovat a následovat budou informace o jeho osobě z dalších zdrojů zejména se zaměřením na jeho veřejné funkce, konfesi, majetkové poměry, rodinné vztahy a profesní orientaci.

f. 2r, nedatovaný zápis

Erb tohoto zapisovatele jednoznačně vévodí foliu. Tedy hned po slanečkářském znaku, který je umístěn v centru strany. Erb Matěje Vojtěcha Millera z Mildenperku je totiž umístěn ve velmi zdobné červenomodré kartuši a jako jediný je ověnčen vavřínem. Krom toho pokrývá i rozsáhlejší plochu než znaky sousední. I pozice ve středu horní části formátu naznačuje zvláštní společenské postavení.

Aby bylo možné odpovědět, čím si Matěj Vojtěch Miller zasloužil čestné místo mezi svými současníky, je třeba také určit, z jakého období folio pochází. V pramenech totiž nacházíme hned dva muže tohoto jména. Starší Matěj Miller či Mates Miller zemřel v roce 1639.¹⁰⁶ Mladší Matěj Vojtěch Miller byl narozen někdy mezi lety 1608 a 1620.¹⁰⁷ Vzhledem k tomu, že na apertuře dělá skupině osobních znaků společnost polepšený erb Nového Města pražského, který město obdrželo od Ferdinanda III. jakožto odměnu za statečné hájení hradeb proti švédskému útoku, je důvodné se domnívat, že zápis pochází z doby po roce 1649, kdy byl městu polepšený erb udělen. Podepsaný Matěj Vojtěch Miller je tedy synem Matěje Millera.

Osobnost Matěje Millera staršího si zaslouží hlubší pozornost. Velmi dobře totiž zaopatřil svou rodinu, aby mohla náležet k nezpochybnitelnému novoměstskému patriciátu. Vybudoval základy pro výjimečné postavení svého zřejmě nejstaršího syna Matěje Vojtěcha. Na Novém městě Mates Miller působil jako obchodník s koňmi a nákladník piva vaření.

¹⁰⁵ „erb: Dělený štít. Nahoře polceno, vpravo je ve zlatě polovina černé orlice, vlevo je v červeném stříbrný gryf držící zlaté granátové jablko s červeným vnitřkem. Dole v červeném je na zeleném pahorku mezi zelenými vinnými ratolestmi, každá s jedním modrým vinným hroznem, vzletající skřivan přirozených barev. Na štítě spočívá korunovaná turnajská přilba s černo-zlatými a červeno-stříbrnými přikrývadly. Klenotem jsou dvě rozevřená křídla, pravé dělené zlato-černě, levé stříbrno-červeně, na každém je zlaté granátové jablko s červeným vnitřkem, mezi křídly se opakují figury ze spodní poloviny štítu.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II*. Archiv hl. města Prahy.

¹⁰⁶ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Dekrety reformační komise pro Nové Město pražské z let 1627–1629*: (edice). Praha: Dolní Břežany: Archiv hlavního města Prahy, 2009. s. 177. ISBN 978-80-87271-10-0. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:6cab3790-3555-11e4-90aa-005056825209>.

¹⁰⁷ Sňatek jeho rodičů je datován k 3. srpnu 1608 a narození jeho třetího vlastního bratra k roku 1624. Viz přílohy č. 5, 6.

Tyto živnosti platily za poměrně výnosné. Ne náhodou velká část městských radních v první polovině 17. století vedla živnost nákladníků vaření piva.¹⁰⁸ Mates Miller stejně jako řada jeho druhů v živnosti také zastával veřejné funkce. 11. listopadu 1630 byl poprvé zvolen do novoměstské rady. Funkci si udržel i po rekonstrukci rady v roce 1634 a stejně tak i po volbě 21. července 1637. Ještě v roce 1639, tedy v roce jeho úmrtí, je možné ho najít mezi pány radními.¹⁰⁹ V roce 1639 byl starším práva konířského a členem desetipanského úřadu¹¹⁰. Ve vykonávání těchto veřejných úřadů mu zjevně nevadilo, že byl původně nekatolického vyznání. V dekretech reformační komise je vyzýván ke konverzi v roce 1627.¹¹¹

Mates Miller za života shromáždil značný majetek. V roce 1627 koupil se ženou Dorotou zahradu a o dva roky později další „*Zahradu, a Winicžku Prži Miestskegch Zdech Za Swinskau/ Branau, mezy Zahradami Elyasse Kohena z Wart/ bergusgedne a Niekdy Mandaleny Kubowe z Strany/ druhé.*“¹¹² Téhož roku sama Dorota na vlastní náklady koupila dům se zahrádkou ve svatoštěpánské čtvrti za 300 kop grošů. (Na této smlouvě se ukazuje, že v těchto letech zřejmě ceny nemovitostí příliš nestoupaly, protože za stejnou sumu kupoval nemovitost její prodejce před dvanácti lety.)¹¹³

V roce 1630 zakoupil Mates Miller další zahradu a 1632 další „*winiczy Za*

¹⁰⁸ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Rada Nového Města pražského v letech 1600–1650*. in: Pražský sborník historický. s. 86.

¹⁰⁹ Ibid. s. 95.

¹¹⁰ Městský úřad, který se věnoval souzení majetkových sporů o majetky v hodnotě nad 100 kop grošů.

¹¹¹ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Dekrety reformační komise pro Nové Město pražské z let 1627–1629*. s. 176n.

¹¹² Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 281v.

¹¹³ Celý text tržní smlouvy viz textová příloha č. 6. Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 231r.

Swinskau/ branau, mezy Zahradami Jana Koselyusa, Osadie S. Wogtiecha/ Menssyho“.¹¹⁴ U těchto nemovitostí je příznačné, že ačkoli jejich cena nebyla nikterak závratná, pořizovali je manželé Millerovi na splátky, jak vypovídají smlouvy.¹¹⁵ Nedisponovali tedy pravděpodobně velkými částkami v hotovosti. Před těmito nákupy totiž Mates koupil zřejmě výstavní dům „*na Konskem Trhu Podle Domy P. Anny/ Sswikowe Sgedne, a P. Wogtiecha Hada z Proseczie z Strany Druhé ležiczy, / S Zahradau, giny Wsseliyakym ktemuž Domu Przislussenstwim/ Od Marka fffissera, Za Summu: Piet Tisicz, a Ssest Seth kop G.*“¹¹⁶ Zmiňovaná transakce se odehrála již v roce 1620. Vysokou částku pěti tisíc grošů, tedy většinu ze sumy, Matěj Miller složil prodejci okamžitě. Až zbylou minoritní část ceny skládal v následujících letech. Touto velkou transakcí se tedy na čas finančně vyčerpal. Na domě je rovněž zajímavé, že sousedí s domem Anny Švíkové, která se o pár let později stala kmotrou jednoho z Matesových synů¹¹⁷ a jejíž dům nakonec zřejmě také přešel do rukou Millerů.

Na Koňském trhu držel Mates Miller Švíkovský dům se sladovnou, který roku 1638 postoupil synovi Matějovi Vojtěchovi. Na Dobytčím trhu Matěj starší koupil roku 1636 dům č. p. 313 zvaný Poduškovský s pivovarem. Patřil mu ještě dům U Sedláků ve Štěpánské čtvrti a dům Nad Medailónem na Dobytčím trhu. Dohromady Matesovi Millerovi tedy patřily minimálně čtyři domy, tři zahrady a dvě vinice.¹¹⁸ Je pravděpodobné, že Mates Miller značně zbohatl díky pobělohorským útěkům mnoha měšťanů do exilu. Sám konvertoval, a tak mohl v zemi zůstat a dokonce se ucházet i o úřady a zároveň mohl nakupovat levně majetky svých někdejších sousedů pod cenou, protože se jich kvůli emigraci potřebovali zbavit rychle a trh byl přesycený.

Není divu, že Matesova vdova Dorota Millerová chtěla předejít nepříjemnostem s majetkovými spory a rozhodla se rozdělit majetek po zesnulém manželovi mezi sebe a svých pět synů, kterými zabezpečili s manželem Millerovský rod. Paní Dorota si

¹¹⁴ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 287r.

¹¹⁵ Viz textové přílohy č. 2, 3.

¹¹⁶ Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2201, Kniha trhová červená, 1613–1620, 1624, 1640, f. 287r, 287v. Celý text viz textová příloha č. 4.

¹¹⁷ Viz zachovací list Kristiána Narcise Millera z Mildemberku v textové příloze č. 7. AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 285r, 285v.

¹¹⁸ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Dekrety reformační komise pro Nové Město pražské z let 1627–1629*. s. 176.

ponechala dvůr v Nuslích, pole, vinice a zahradu. Nejmladší syn Jan¹¹⁹ dostal dům U Podušků a vinici, Kristián vinici a pole, Samuel dům U Sedláků a vinici, pole se dvěma zahradami a louku s polem nad Nuslemi. Daniel obdržel dům U Karbanů na Koňském trhu a kupecký handl. Pravděpodobně nejstarší Mates zdědil nákladnickou živnost a dům U Švíků.¹²⁰

V tomto dokumentu se tedy objevují další majetky, o jejichž držení v rodině prve nebyla řeč. Je to dvůr, čtyři pole, louka, dvě vinice, dům U Karbanů a kupecký handl.

Co naopak dokument nezmiňuje, je dcera Mateše Millera, která se v nejpozději v roce 1650 přihlásila o svá dědická práva. Zřejmě byla tato dcera Anna Trentýnová z Mildenberka zmíněna jen v závěti Mateše Millera. V té jí měl „*na gruntech, Rowniež/ w Krámczych w Summě. 100 sß. miß. (...) Kčemuž od Panuw Urzedlnikuw powoleno, a nadepsaný domeček [nečitelná dvě slova]/ Práwem, tak gakž geho pržedessle P. Matěg Müller Z Mildenbergku dobře/ Paměti, Pan Otecz gegi, dle Zapisu gemu Libro Contractum S.V.N.V.P. folio/ 286 Učiněného, co wladarz Zustawal, Pani Annie Trentýnowé k dědicnému uživa/ni, , a s nim gako giž S swým vlastnim cžiněni.*“¹²¹ Usuzuji, že byla zřejmě Matesovou dcerou z předcházejícího manželství, o kterém ovšem nemám další zprávy. Dorota Millerová na ni totiž při dělení majetku nijak nepamatuje, ale Anna Trentýnová výslovně uvádí, že zesnulý Matěj Miller byl její otec. Nemůže se ani jednat o Matěje Vojtěcha, protože ten byl tou dobou ještě mezi živými. Majetek, kterého se Anna dožaduje, zahrnuje jí zmiňovaný „domeček v krámcích“. Z dalších pramenů vyplývá, že domky v krámcích byly nazývány budovy uprostřed Dobytčího trhu mezi kaplí Božího Těla a Novoměstskou radnicí. Z dobových vyobrazení¹²² lze soudit, že nešlo o nijak honosné domy, a proto Anna referuje právem o zmiňované budově jako o domečku.¹²³

Sám Matěj mladší nezanechal v trhových knihách po svých transakcích mnoho stop. Jedna výrazná se týká propadnutí pro nesplacení dluhu „*od Niekdy Urozeneho Pana Karla*

¹¹⁹ Později snad písař šestipanského úřadu NMP. URBANOVÁ, Miroslava. *Šestipánští úředníci Starého a Nového Města pražského v letech 1547–1628*. s. 107.

¹²⁰ Ibid. s. 177.

¹²¹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 321v. Celý text úředního zápisu viz textová příloha č. 5.

¹²² Viz obrazová příloha č. 1c

¹²³ Ibid.

Makowskeho, na/ domie gehu w Nekazane Uliczy mezy domy Pawla Sesticzkyho, a/ UdeklamatoruRzeczenym obostrannie lezieczym,“ který tento zastavil.¹²⁴ Vzhledem k tomu, že tento dům je popisován později jako „*dum giz Potom od lydu Wogenskeho k Zborzeni a Rucnie prżira/den gest, tak zie toliko Místo pozustalo*“, zřejmě se nemohlo jednat o součást nějakého systematického budování nemovitého majetku. O tom svědčí i fakt, že dům propadl Matějovi mladšímu zápisem do knih roku 1641 a už roku 1645 toto spíše pusté místo prodal.¹²⁵ Další informace o získaném majetku pro Matěje Vojtěcha pochází z darovací smlouvy paní Anny Wernerové, rozené Hagové, která Millerům odevzdává dům „*w Osadie welykeho S. Sstiepana, u Durychu gmeno/wany, mezy domy Pana Jana Rytrssicze Zgedne, a P. Jana/ Sobieslawskyho z Strany druhé, leżiczy, Po dobře Pamieti Pani/ Annie Horżowsky me Laskawy Pani Babie: Kteryżto/ dům Sewssim kniemu Prżislussenstwim |: wssak wyminiu/gicze Zahradu za tymż domem leżiti:| dala gsem Zmy dobry/ a Swobodny wule, Sgistym wiadomim mého Neymileyssiho/ Pana Manżiela, Urozeneho Pana Baltazara mladssiho Wer/nera z Zeyersspergku, Urozenemu Panu Mattesowi Woy/tiechowy Millerowi zMildenbergku, Pani Katerżině Man/ziělcze, diediczum abudauczym gich.*“¹²⁶ Dům stojí zjevně na Novém Městě, ačkoli paní Anna Wernerová deklaruje, že je měšťkou Starého Města pražského. O její osobě jsem toho v pramenech mnoho nenalezla a neznám tedy ani její motivaci podarovat domem právě Matěje Millera, který rozhodně nouzí netrpěl, ale ani, alespoň podle dostupných informací, nebyl s paní Annou nijak příbuzný.

Ještě za života Mateše Millera získali Millerové šlechtický titul a erb. Dosáhli na něj listinou ze 14. prosince 1633. Tento erb pak reprezentoval Matěje Vojtěcha Millera z Mildenberku v Památníku pražského nýdrláku, jak je popsáno výše.

Stopa po rodinných společenských kontaktech se vyskytuje v zachovacím listu, vystaveném Matesovým synům: „*Matiegowi Wogtiechowi, Danelowi, Sa:/muelowi Ferdynandowi, Chrystyanowi Nar:/cissowi, a Janowi Synum Pieti Slowuttného Pana Ma:/tiege Millera z Mildenbergu Miesstienina a SPoluRaddni:/ho w Nowem Miestie*

¹²⁴ Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 142r – 143v.

¹²⁵ Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 142r – 143v. Celé texty trhových smluv viz textová příloha č. 8.

¹²⁶ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 261r, 261v. Text celé smlouvy viz textová příloha č. 9.

Pražskem.“ Pravdivost zápisu totiž dosvědčuje Filip Junker z Hiršperku, novoměstský zlatník, který je také kmotrem Kristiána a Jana. Kmotrou zbylých synů Matěje Vojtěcha, Daniela a Samuela je jeho manželka Rozina.¹²⁷ Toto udržování tradičního kmotrovského vztahu svědčí o blízkém vztahu obou rodin. Filipovi Junkerovi a jeho synu Danielovi Junkerovi z Hiršperku, který je rovněž v památníku zapsán, však bude věnována pozdější kapitola.

Matesův syn Matěj se uplatňoval od roku 1628 jako kancelista apelačního soudu, na což mohl být otec také právem hrdý.¹²⁸ 26. října 1643 následoval otce do městské rady, kde byl opět v dalším funkčním období od roku 1647. Ve třetím funkčním období od roku 1650 obsadil již křeslo primase. Uvádí to tak Jaroslava Mendelová ve svém článku v Pražském sborníku historickém.¹²⁹ Kniha obnov¹³⁰ však zmiňuje v purkmistrovském postu Matěje Vojtěcha Millera již v roce 1639. Mohlo se jednat o dobový omyl, jehož vinou byl zaměněn otec se synem, anebo Mates Miller výjimečně užíval stejné jméno, jaké dal svému synovi. Tomu ale odporuje druhá výpověď pramenů. V témže roce totiž ještě stále v radě na druhém místě stojí jméno „*Mattes Miller z Mildenbergku*“.¹³¹ Zdá se tedy, že Matěj Vojtěch se dostal do purkmistrovského úřadu již roku 1639 a vzhledem k pozici otce v radě se dá odhadovat, že k cestě do funkce Mates Miller nemálo přispěl. V témže funkčním období držel Matěj mladší i křeslo desetisoudce. Matěj Vojtěch strávil dle knihy obnov napoprvé ve funkci primase jen jedno funkční období. Od 26. října 1643 zastával funkci řadového radního a druhé funkční období jako radní držel od roku 1647. Jeho zlatá éra však zřejmě začala ve zmiňovaném roce 1650. Tehdy zasedl do purkmistrovského křesla zřejmě podruhé a neopustil ho až do roku 1671. Již od roku 1637 se s otcem střídali i v kontrolních orgánech nejrozumnějších úřadů. Jistého Matěje Millera najdeme jako inspectores úředníků špitálských, soudců práva konířského, nad koželuhy, nad staršími nákladníky a zámečníky, uzdaři a provazníky či kožešníky, a to

¹²⁷ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 220v. Celý text zachovacího listu viz textová příloha č. 10.

¹²⁸ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.*

¹²⁹ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Rada Nového Města pražského v letech 1600–1650.* in: Pražský sborník historický. Praha: [Orbis, 1996, 1996(29). sv. 29 s. 96. ISSN 0555-0238. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:4fd5b64f-fa65-42ad-9e87-dd609f692708>.

¹³⁰ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 97, Kniha rukojemství a obnov, 1636–1678, f. 9r – 356r.

¹³¹ Ibid. f. 51r.

až do roku 1647. Možná právě tyto funkce Millerům pomohly dosáhnout purkmistrovského úřadu a držet ho tak pevně.

K upevnění jejich pozice pomohla i jinak pro město traumatizující událost roku 1648, kdy Nové Město čelilo útoku Švédů. V čele jednotek stáli hned tři z pěti bratrů Millerů. Jakožto radní a hejtman svatoštěpánské čtvrti to byl pochopitelně Matěj Vojtěch Miller z Mildnerka, ale nechyběl ani jeho bratr Daniel jako praporečník první setniny řemeslníků a Samuel, praporečník první setniny postranních práv.¹³² Všichni tři jsou pak zmíněni v listině vydané 3. května 1649 v Prešpurku Ferdinandem III., v níž tento odměňuje své poddané za udatnost. V listině vydané pro Staré Město pražské je stejně jako Samuel a Danyel v pozici fendrycha¹³³ zmiňován Krystián Miller, kterýžto by mohl být ztotožněn s jejich bratrem, ačkoli je v listině uveden bez predikátu.¹³⁴

V získávání a udržování veřejných funkcí svou roli zřejmě sehrála i notná dávka nepotismu, který je z knih obnov patrný na první pohled, takže nemohl být skryt ani před městskou veřejností. Od roku 1643 působil mezi soudci práva konířského Daniel Miller z Mildnerka, Matějův o něco málo mladší bratr. (Zde se sluší připomenout, že Mates Miller a pak zřejmě i někteří z jeho synů podnikali v obchodě s koňmi. Funkce jim tedy mohla přinášet obchodní profit.) Při obnově v roce 1647 ve funkci setrvává. Při další obnově roku 1650 je jeho jméno zapsáno mezi obecními staršími a pak opět v roce 1658, ale to už ve společnosti dalšího z bratrů, Samuela. Po téže obnově Daniel zastával i úřad soudce práva konířského. Od roku 1666 se mezi obecní starší zařadil i další bratr Samuel Miller, který zároveň vykonával úřad sekretáře české komory. Na jiném místě je jmenován jako registrátor jeho milosti císařské slavné komory české na hradě pražském. Je však možné, že se jedná o stejnou funkci.¹³⁵ Čtvrtý z bratrů, Kristián Miller, rozšířil vliv rodiny i na plavební živnosti tím, že se stal soudcem práva poříčského. Při další obnově i on přišel na řadu a stal se obecním starším. V roce 1671 poprvé po dlouhé době Millerové nadrželi post primase Nového Města pražského. Vzhledem k tomu, že post byl

¹³² ŽUPANIČ, Jan. *Brno a Praha. Nobilitace obránců české a moravské metropole v kontextu proměny městských elit druhé poloviny 17. století*. s. 312nn.

¹³³ Fendrych = z něm. Fähnrich, praporečník, resp. praporčík, v 17. století nejnižší důstojnická hodnost v kompanii (rotě).

¹³⁴ ČELAKOVSKÝ, Jaromír. *Privilegia měst Pražských: Privilegia civitatum Pragensium*. s. 605.

¹³⁵ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657*. Vyd. 1. Praha: Scriptorium, 2012. 836 s., [12] s. obr. příl. Libri civitatis; 6. ISBN 978-80-87271-60-5. s. 559/361v.

obsazován v tomto nestandardním období a byl vyplněn druhým radním, soudím, že Matěj Vojtěch zřejmě zemřel.¹³⁶

Z výše zmíněného je patrné, že Matěj Vojtěch Miller z Mildenerka či z Mildenerbergu patřil k erbovním měšťanům a soudobé novoměstské špičce. Disponoval solidním nemovitým zázemím, které zdědil po otci a pravděpodobně neměl velkou potřebu rozšiřovat. Provozoval výnosnou živnost nákladníka piva vaření a není vyloučeno, že se podílel i na původním otcově podnikání v prodeji koní. Zastával i nejvyšší městské úřady. Úctyhodnou dobu, nepřetržitě dvacet jedna let, úřadoval jako primas Nového Města pražského. Opírat se mohl o nemalé majetkové zázemí a početnou rodinu, která zastávala řadu veřejných funkcí. Těmi mohla přispívat k majetkovému i společenskému vzestupu svých členů. Navíc i Matěji Vojtěchu Millerovi bylo požehnáno řadou potomků, jako jeho otci. Se ženou Kateřinou měl šest dcer a dva syny.¹³⁷

Jindřich Daniel Bystřický¹³⁸

f. 2r, nedatovaný zápis

Emblém Jindřicha Daniela Bystřického dělá společnost erbu Matěje Vojtěcha Millera v levé části stránky. Kartuše je o něco méně výrazná než u jeho předchůdce, ale přesto výpravná. Vzhledem k užití emblému se dá říci, že Bystřický není erbovním měšťanem. Ovšem ne proto, že by na to v jistém smyslu neměl nárok. Patřil totiž mezi obránce Nového Města pražského, které Ferdinand III. bezprecedentně hromadně povýšil do vladyckého stavu. Jak ale píše Županič, jen málo z nich skutečně požádalo o patřičné listiny a začalo erby, popřípadě predikáty užívat. Celá nobilitace byla totiž velice nákladným procesem, který si nobilitovaný hradil sám.¹³⁹

Jindřich Daniel Bystřický se v žádném z pražských měst nenarodil, ale přišel z městysu Divišova, kde získal výhostní list od paní Anny Vostrovcové, rozené z Brukštejna. Městské právo na Novém Městě pražském pak získal 23. října 1628. Purkmistrem

¹³⁶ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 97, Kniha rukojemství a obnov, 1636–1678, f. 9r – 356r.

¹³⁷ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Rada Nového Města pražského v letech 1600–1650*. in: Pražský sborník historický. s. 101.

¹³⁸ „emblém: V modrém oválném poli červené, zlatě lemované a dělené srdce, v jeho horní půli stříbrná lebka nad zkříženými hnáty týchž barev, na srdce postavena zlatá koruna, z níž vyrůstá rovněž zlatá kupecká značka.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II*.

¹³⁹ ŽUPANIČ, Jan. *Brno a Praha. Nobilitace obránců české a moravské metropole v kontextu proměny městských elit druhé poloviny 17. století*. 280nn.

a relátorem tohoto úředního úkonu byl v té době Daniel Kalivoda, o kterém bude dále ještě psáno.¹⁴⁰

Bystřický je později zmiňován ve vyšších veřejných funkcích od roku 1643, kdy ho poprvé najdeme mezi úředníky úřadu šestipanského. V tomto úřadě vytrval i po obnovách v letech 1647 a 1650. Od roku 1653 ho najdeme dokonce v radě Nového Města pražského, i když až na šestnáctém místě. Po této obnově figuruje také mezi staršími pořádku kloboučnického. Naposledy je možné Bystřického nalézt v knize obnov v po roce 1658, kde je uveden jako 13. radní novoměstský.¹⁴¹

Bystřický je také uváděn jako obecní starší.¹⁴² Z jeho funkce mezi staršími pořádku kloboučnického se dá usuzovat, že byl sám kloboučníkem. Jistý Jindřich Bystřický, jehož živností bylo plátenictví, se ale objevuje jako kupující v transakci z 5. září 1629, v níž kupuje od novoměstských jezuitů dům č. p. 145 zvaný Myší díra v Jindřišské čtvrti na Novém městě.¹⁴³ S Jindřišskou čtvrtí je spojován ještě v jednom odkazu, v němž paní Kateřina Majnhatová čtyřem pánům, mezi nimiž se vyskytují Jindřich Daniel Bystřický a Adam Diviš Čistecský, odkazuje své domy, stojící právě v Jindřišské čtvrti. Jako motivaci svého odkazu uvádí: „*wsseligaka dobrodini mnie proka/zowaly, wzdy gesstie Prokazowati Hotowi gsau*,“¹⁴⁴

Šestipanští úředníci rozhodně nepatřili mezi chudáky. Právě naopak. Řadili se většinou k nejbohatším měšťanům.¹⁴⁵ Rozhodovali totiž o městských pronájmech a živnostech a sami různé živnosti vedli. Individuální majetkové poměry Bystřického nemohu detailněji zhodnotit pro nedostatek zdrojů. Je zde možné pouze vyslovit domněnku, že i na základě vykonávaných úřadů musel patřit k výše postaveným a majetkově zajištěným měšťanům. Pokud jde o jeho živnost, vzhledem k tomu, že je uváděn mezi staršími pořádku kloboučnického, zřejmě se sám kloboučnictvím zabýval. Zmínka o pár

¹⁴⁰ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657*. s. 559/160.

¹⁴¹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 97, Kniha rukojemství a obnov, 1636–1678, f.178r, 277r, 291r, 293r, 306r.

¹⁴² ŽUPANIČ, Jan. *Brno a Praha. Nobilitace obránců české a moravské metropole v kontextu proměny městských elit druhé poloviny 17. století*. s. 306.

¹⁴³ LÍVA, Václav. *Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace*. Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy. Díl IX. Obec hlavního města Prahy. 1935. s. 228.

¹⁴⁴ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 239v, 240r.

¹⁴⁵ URBANOVÁ, Miroslava. *Šestipanští úředníci Starého a Nového Města pražského v letech 1547–1628*. s. 106.

desítek let starší ho však popisuje jako pláteníka. Buď záznamy uvádí dva odlišné muže, což nepovažuji za příliš pravděpodobné, protože toto jméno se neobjevuje v pramenech příliš často a u více rodin, nebo Bystřický změnil během života živnost. Oba zdroje obživy (plátenictví i kloboučnictví) by mohly souviset s častým exportem na východ, zejména do polských oblastí. Zároveň plátenictví bylo od 15. století silně v úpadku a poptávku stačili uspokojovat krojiči sukna.¹⁴⁶

Z výzkumu Buňatové na základě celních rejstříků vyplývá, že koncem 16. století se na východ a do Vratislavi hojně vyvážely vlněné materiály a klobouky. Naopak pláteníci a krojiči suken už pro nerentabilitu výroby sukna pouze dováželi a krájeli a distribuovali je na místě.¹⁴⁷ Je tedy možné, že byl Bystřický nějak zapojen do dálkového obchodu. Tato teorie ovšem není podložena přímými prameny, které by u něj takovou aktivitu dokazovaly.

Pokud jde o vyznání, jestliže byl Bystřický členem městských úřadů od roku 1643, musel alespoň veřejně vystupovat jako katolík, protože nekatolíci v této době již neměli přístup do veřejných funkcí.¹⁴⁸

Diviš Čistecký ze Šerlinku¹⁴⁹

2r, nedatovaný zápis

Po pravé straně doplňuje Millerův erb také erb nobilitovaného měšťana, Adama Diviše Čisteckého. Kartuše je namalovaná symetricky, a tudíž téměř identicky s tou Bystřického. Na rozdíl od něj, Čistecký však na nobilitaci za obranu proti Švédům dosáhl. Byl nobilitován 28. června 1649, což potvrzuje pravděpodobnou dataci tohoto folia po roce 1649.

Vrátíme-li se však na začátek cesty Čisteckého k poctám, je nutné zmínit, že on sám se musel vykoupit z poddanství svatovítské kapituly v Čisté u Kralovic. Poté, tedy někdy

¹⁴⁶ WINTER, Zikmund. *Řemeslnictvo a živnosti XVI. věku v Čechách: (1526–1620)*. V Praze: Nákladem České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1909. vii, s. 504n.

¹⁴⁷ BUŇATOVÁ, Marie. *Pražští kupci na cestách: předbělohorská Praha a středoevropské trhy*. s. 228nn.

¹⁴⁸ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657*. s. 10.

¹⁴⁹ „Diviš Čistecký ze Šerlinku - erb: Rozděleno stříbrným kosmým vlnitým břevnem. Nahoře je ve zlatě polovina černé orlice vynikající z levého okraje štítu, dole je v červeném doleva obrácený stříbrný dvouocasý, zlatě korunovaný lev. Na štítě spočívá korunovaná turnajská přilba s černo-zlatými a červeno-stříbrnými příkrývadly. Klenotem je červeně oděný muž v kyrsu vyrůstající mezi rozvalenou zdí, na hlavě má černo-zlatou a červeno-stříbrnou točenici s doleva vlajícími feflíky, v pravé ruce drží mušketu, kterou opírá pažbou o zed.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II*.

po roce 1625, přišel do Prahy. Na Novém městě se usadil ve Zderazské čtvrti.¹⁵⁰ Asi po třech letech v roce 1628 se stal novoměstským měšťanem.¹⁵¹ V roce 1637 zakoupil Kochovský mlýn¹⁵² a o čtyři roky později získal dům se šenkem č. p. 216 ve Zderazské čtvrti. Po osmi letech, v roce 1649, nabyl za nesplacený dluh Tomáše Červenky dům U Křtění č. p. 527 ve Štěpánské čtvrti.¹⁵³

Nedaleko Kochovského mlýna stál mlýn na Šerlinku, který náležel podle berní ruly z let 1653/4 dominikánskému klášteru sv. Máří Magdalény na Menším Městě pražském.¹⁵⁴ Podle tohoto Šerlinku dostal Adam Diviš svůj predikát, ačkoli tento mlýn v době nobilitace zřejmě nevlastnil. K roku 1628 je ještě zmiňována existence jistého mlynáře Matěje Diviše, který tehdy koupil mlýn č. p. 243. Ten pravděpodobně také sousedil s majetkem Adama Diviše a ještě v 50. letech byl ve vlastnictví vdovy výše zmiňovaného Matěje Diviše. Snad šlo o nějakého příbuzného, který pomohl Adamovi Divišovi uchytit se v Praze.¹⁵⁵

Kromě shromažďování nemovitého majetku se věnoval i veřejným funkcím. Na Novém Městě pražském od roku 1639 zastával úřad soudce desetipanského soudu. Od roku 1643 figuroval mezi obecními staršími a v úřadu šestipanském spolu s Jindřichem Danielem Bystřickým. Po obnově roku 1647 ho najdeme opět mezi desetisoudci a v roce 1650 zase mezi šestipány, tentokrát už nejen s Bystřickým, ale i s dalšími třemi zapisovateli, kteří se nechali zvěčnit v památníku. Jsou to Václav Vrána Libochovský, Samuel Sloupek a jako písař úřadu je uveden Vojtěch Koutský.¹⁵⁶ Stal se také radním, dále přisedal desetipanskému soudu a stal se i členem komisí, které se zabývaly plavbou po Vltavě a Labi. Podle všeho měl k živnostem pracujícím s vodou blízko, protože byl mlynářem. Z výhostního listu vyplývá, že i jako poddaný byl právě mlynářem.¹⁵⁷

¹⁵⁰ Diviš Čistecký ze Šerlinku. *Nová šlechta v českých zemích a podunajské monarchii* [online], [cit. 11. 11. 2020]. Dostupné z: <http://novanobilitas.eu/rod/divis-cistecky-ze-serlinku>

¹⁵¹ LÍVA, Václav. *Seznamy pražských novoměšťanů za léta 1618–1653*. s. 38.

¹⁵² Zakoupil za 2300 kop míšeňských.

¹⁵³ LÍVA, Václav. *Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace*. Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy. Díl IX. Obec hlavního města Prahy. 1935. s. 165.

¹⁵⁴ Ibid. s. 162.

¹⁵⁵ Ibid. s. 163.

¹⁵⁶ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 97, Kniha rukojemství a obnov, 1636–1678, f.51v, 177v, 178r, 235v, 277r.

¹⁵⁷ Viz textová příloha č. 6.

O majetku Adama Diviše se dá usuzovat z trhových knih, že nebyl zanedbatelný. Zřejmě měl i volný kapitál, ze kterého poskytoval úvěry dalším měšťanům. Doklad o jedné takové nesplacené půjčce poskytuje trhová kniha, které uvádí, že manželé Tomáš a Dorota Červenkoví nesplatili půjčku ve výši 350 kop grošů, a tak jejich dům „s Zahradau mezydo/my někdy Tomasse Swaczinky, a Jakuba Hlasnyho nad/ Swatym Sstiepanem welikym w Nowem M. P.“, na kterém částku Adamovi Divišovi pojistili, propadá do jeho držení a držení jeho dědiců. Tento dokument je datován k roku 1649.¹⁵⁸

Existuje také doklad o transakci mezi Divišem a „Wysocze Urozenym Panem Panem Maxymily/anem S:te Rzimske Rzisse hrabietem w Waldssteyna na Skalach/ Swiganech, hradissti, dobrowiczy lauczeni a Nowem Waldsstegnie/ G. M. Cz Skuteczna tegna Raddau Komornikem Negwyzssim Sstol/mistren, Negwyssym Prazskym, a nad gednim Regimentem/ narżizonym Neywyssim y namistie Pana Jana Frydrycha hrabie/ Waldsstegna Pana Syna“, který Divišovi prodal v roce 1650 mlýn na Šerlinku za tučnou sumu „dwa Tisy/cze dewiet Seth Zllatych geden každý Po 6o Kregc a kregczar po 6 ma/lych Peniezych pocżitagicze hotowych Zczela a zauplna Zaplaczenych/ zkterychżto tak nahotowie prżiatych, a Mleya zczela Zauplna zapla/czeneho.“ Vzhledem k tomu, že tuto částku byl Čistecký schopen zaplatit hotově, zřejmě se jednalo o solventního měšťana.¹⁵⁹

Z dokumentů referujících o nemovitostech Adama Diviše se také dozvídáme o jeho sporu s Dorotou Šípařovou, měšťkou Nového Města pražského „o Zed Prżicżni na dworze P. Adama diwisse.“ Tuto zeď považoval Adam Diviš za svůj majetek a nechal ji zbořit. Paní Dorota Šípařová měla však v sousedství jirchářský dům, kterému se kvůli tomuto demoličnímu zásahu otevřelo jakési klenutí a vznikla škoda. „Naproti tomu pak P. Dorota Ssiparżowá, stiżnost sobě/ wedoucz, że se gi Sskoda żini, takowe dilo obstawila, a Zed nadepsanau sobě/ prżiwlastńowala, czoż wssak P. Adam diwiss, komuby táż Zeď vlastně prżinána/leżela Za sprawedliwé Rozeznání gest požádal, G. M. Cz. Pan Ry/chtárż P. Wączlaw Augustyn Kawka Z Dubeczku, P. Matęg Wogtęch Müller/ Z Mildenbergku Prymátor, P. Ondrżeg Hreysa Raddni, Spolu S Pány Urże/dlniky Ssestipanskými, gakożto

¹⁵⁸ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 315r. Celý text viz textová příloha č. 11.

¹⁵⁹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 358r – 359vr.

Osoby k rozeznání té Wěczy dožadany.“ Tato odborná komise, která byla zřejmě složená z pánů měšťanů Adamovi Divišovi dobře známých, se vyjádřila tak, že *„rá/cžili gsau rozeznati zě takowá Zed Pržiczni vlastně P. Adamowi diwissowi/ pržináleží, a on na swé Zdi czo se gemu dobrže libi, beze Sskody wssak Sausedy/ swobodně stawěti muže, toliko že bude powinen k takowému dilu dobré Ržemeslniky sobě opatržiti, a pokudžby gaka sskoda tim Stawenim w gruntu/ Pani Ssiparžowý se stala, takowau Sskodu gi budauczne Zase wynahraditi.*“ Dále páni rozhodli, že má Diviš zaplatit Šípařové 20 krejcarů za nějakou drobnou část stavení, která zasahovala do jeho gruntu, aby už se podobný konflikt neopakoval.¹⁶⁰ Z popisu není úplně zřejmé, jaká přesně byla dispozice domů a jak vypadal konfliktní prostor. Co ale zřejmé je, že po rozhodnutí pánů si mohl Adam Diviš docela gratulovat. Jediné povinnosti, které mu byly uloženy, bylo zaplacení pro něj zřejmě směšné částky a slib, že si najme na další stavební práce kvalitní řemeslníky. Je možné, že mu tenhle příjemný výsledek drobné tahanice zajistily kontakty mezi veřejnými činiteli.

Kromě toho, že se Adam Diviš úctyhodně vypracoval z poddaného na váženého měšťana s nezanedbatelným majetkem, vyznamenal se i při tolikrát zmiňovaném obléhání Prahy. Podle nobilitační listiny na vlastní náklady vydržoval jednoho žoldnéře v setnině Zderazské čtvrti a později sám vstoupil do řad svobodné městské setniny vedené novoměstským hejtmanem Alešem Vratislavem z Mitrovic. V té době již nebyl nejmladší a zdraví mu brzy neumožňovalo držet s ostatními krok, a tak za sebe později poslal k obraně města svého nejstaršího syna Jindřicha spolu s dalším vojákem. Za tyto zásluhy byl později odměněn.

Synů měl Adam Diviš více. Prameny z 50. let zmiňují Divišovu manželku Ludmilu a o žádné jiné nehovoří, takže zřejmě Adamovi synové byli všichni také syny Ludmily Divišové. Jeden z nich později zastával úřad purkmistra v Rokycanech, kde rovněž

¹⁶⁰ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 224v – 325r. Celý text viz textová příloha č. 13.

provozoval mlynářskou živnost hned s několika mlýny.¹⁶¹ Další jeho příbuzný, snad syn, byl správcem oveneckého (bubenečského) statku.¹⁶²

I u Čistického je pravděpodobné alespoň deklarované katolické vyznání vzhledem k jeho zastávaným úřadům. Neobjevuje se ani v dekretch reformační komise, z nichž některé už zasahují do let, kdy byl prokazatelně měšťanem Nového Města pražského.

Samuel Sloupek

2r, nedatovaný zápis

Samuel Sloupek stejně jako jeho předchůdci na foliu patří mezi obránce Prahy nobilitované listinou Ferdinanda III. Na stránce v památníku zaujal pozici pod emblémem Jindřicha Daniela Bystřického. Rovněž se prezentuje emblémem.¹⁶³ Županič však zmiňuje, že již po roce 1648 užíval erb. Poprvé je erb doložen u pečeti listiny z 3. března 1657.¹⁶⁴ Žádná listina, která by oficiálně udělovala Sloupkovi erb nebo nějaký predikát, není známa. Je tedy možné, že do oficiální nobilitace neinvestoval a užívaný erb si pouze uzurpoval.

I on, jako jeho předchůdci na foliu, zastával veřejné funkce. Poprvé se objevuje v knize obnov v roce 1637 mezi soudci práva konířského, poté až v roce 1643 mezi obecními staršími. Od téhož roku také patřil mezi starší nákladníky piva vaření. Po obnově v roce 1647 setrval mezi obecními staršími a zároveň zasedl mezi šestipány. Po následujících dvou obnovách v letech 1650 a 1653 zůstal obecním starším a po druhé ze zmiňovaných obnov opět starším mezi nákladníky piva vaření. V roce 1658 dokonce přijal funkci městského radního, a to na čtrnáctém místě a v roce 1666 už na desátém místě. Při další obnově v roce 1670 se posunul na sedmé místo. Zároveň se stal inspektorem pořádku

¹⁶¹ Diviš Čistický ze Šerlinku. *Nová šlechta v českých zemích a podunajské monarchii*. [online], [cit. 11. 11. 2020]. Dostupné z: <http://novanobilitas.eu/rod/divis-cistecky-ze-serlinku>.

¹⁶² ŽUPANIČ, Jan a FIALA, Michal. *Praha 1648: nobilitační listiny pro obránce pražských měst roku 1648*. Praha: VR Atelier, 2001. s. 15. ISBN 80-238-8053-5. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:8eed38odeab50479f8c61f364795156e>

¹⁶³ „V modrém oválném poli dvě zkřížené sladovnické limpy, prostrčené zlatou korunou, na limpách stojí šedý jeřáb, držící v pozdvížené pravé noze stříbrný kámen.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II*. Přestože vyobrazený tvor připomíná mnohem více pštrosa, je nutné ho identifikovat jako jeřába, který vystupoval jako symbol bdělosti a mívával v pařátu kámen. Využitá ikonografie souvisí s rokem 1648. RIPA, Cesare, BUSCAROLI, Piero, ed. a ŠPAČEK, Jiří, ed. *Ikonologie*. Překlad Jiří Špaček. Vydání první. Praha: Argo, 2019. 655 stran. ISBN 978-80-257-2785-0. s. 281.

¹⁶⁴ ŽUPANIČ, Jan. *Brno a Praha. Nobilitace obránců české a moravské metropole v kontextu proměny městských elit druhé poloviny 17. století*. s. 307.

hrnčířského. To vše pod primátorstvím Matěje Vojtěcha Millera z Mildenberku. Známé je, že byl obecním starším a úředníkem šestipanského soudu. Zastával i funkci přísedícího desetipanského soudu.¹⁶⁵ Podílel se tedy na rozhodnutí v mnohých majetkových sporech ve městě.

Sloupek patřil v pobělohorské době k nekatolické většině a byl na něj jako na mnoho dalších činěn nátlak ze strany reformační komise, která tvrdošíjně nekatolíky zvala na radnici, aby jim tam vyhrožovala tvrdými tresty, nebudou-li se chtít své víry zřít. Sloupek byl mezi těmito sledovanými.¹⁶⁶ Byla mu dána lhůta pro konverzi do 3. května 1628. Pokud by tak neučinil, musel by emigrovat. Vzhledem ke všem jeho výše zmiňovaným obecním funkcím v pobělohorském Novém Městě a k tomu, že Sloupek 5. října téhož roku kupuje od emigranta Matěje Koutského z Jenštejna dům U Piknusků nebo také U zlatého kříže č. p. 1029 a je zde jmenován se všemi svými úředními funkcemi, zdá se, že se rozhodl výzev komise alespoň veřejně uposlechnout.¹⁶⁷ Zmiňovaný dům Matěje Koutského z Jenštejna kupoval v roce 1631 od Vojtěcha mladšího Koutského z Jenštejna za „*Summu Trži Sta kop miß:/ a Ssedesate Ssyrokych tolaruw, kterauzto Summu, gme:/nowitie 60. Ssyrokych Tolaruw, gest y hned prži Trhu Matte:/sowi Studenskemu wdluhu gemu odtehož Matege Kautskeho/powinnen nahotowie odwest.*“¹⁶⁸ Vzhledem k zmiňované emigraci a dluhům prodejce i době, ve které nemovitost byla prodávána, je možné že prodej proběhl značně pod cenou. U domu je uváděno, že se jedná navíc o dům se sladovnou. Tu zřejmě využívali jak její původní majitelé Koutští z Jenštejna, kteří také patří mezi zapisovatele v památníku nýdrláku, tak zřejmě aktivní nákladník, Samuel Sloupek. Sloupkovi ještě zřejmě patřil dům č. p. 968 ve čtvrti svatojindřišské na Novém Městě.¹⁶⁹ Do roku 1635 mu patřil i dům U Sudů č. p. 1009, který toho roku prodal.¹⁷⁰

Přes zmínku o Sloupkovi jako pláteníkovi je nutné tohoto muže spojit ještě s jedním řemeslem, a sice vařením piva. Do embému si totiž nechal vymalovat do zlaté koruny

¹⁶⁵ Ibid. s. 309.

¹⁶⁶ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Dekrety reformační komise pro Nové Město pražské z let 1627–1629*. s. 106.

¹⁶⁷ LÍVA, Václav. *Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace*. Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy. s. 252.

¹⁶⁸ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 296v, 297r. Celý text kupní smlouvy viz textová příloha č. 14.

¹⁶⁹ LÍVA, Václav. *Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace*. s. 247.

¹⁷⁰ Za 420 kop míšeňských. Ibid. s. 235.

sladovnické limpy. Je možné, že provozoval řemesla dvě a zde užil symboly pro to sladovnické, snad protože bylo prestižnější. O jeho živnosti v pivovarnictví také svědčí fakt, že se nejednou jeho jméno vyskytovalo v knize obnov mezi staršími nákladníky piva vaření. Nutně ale nemusel pivovar provozovat sám. Měšťané většinou pronajímali pivovary profesionálním sládkům. Udržoval také zahraniční kontakty. Vystupuje v úředních knihách jako ručitel za přijatého Novoměšťana Tomáše Sochier, který přišel do Prahy z Metz ve Francii v roce 1651.¹⁷¹

Václav Vrána Libochovský

2r, nedatovaný zápis

Václav Vrána Libochovský, který se prezentoval emblémem umístěným pod erb Čistického, má v emblému mluvící znamení – vránu.¹⁷² I on časem začal užívat erb a stejně jako Sloupek nedosáhl na nobilitační listiny, takže erb pouze uzurpoval. Užití tohoto erbu je doložené poprvé u pečeti na listině ze 4. 8. 1654.¹⁷³ Vrána se vyznamenal při obraně Prahy jako hejtman Jindřišské čtvrti. Zřejmě tedy žil nebo provozoval svou živnost hlavně zde. Jaké jeho řemeslo bylo, se však nepodařilo zjistit.

Václav Vrána patřil v pražských městech mezi přistěhovalce. 10. června 1645 dostal výhostní list od Františka Matyáše Karla ze Šternberka a z téhož roku od purkmistra Libochovic pochází i jeho zachovací list. Novoměšťanem se stal o půl roku později, 15. ledna 1646.¹⁷⁴

Stejně jako jeho předchůdci aktivně zastával veřejné funkce. Objevuje se v nich ale o něco později než předcházející zmiňovaní zapisovatelé. Poprvé v roce 1647 jako hejtman Jindřišské čtvrti. V roce 1650 je uveden ve funkci písaře šestipanského úřadu. Po roce 1653 už figuruje v úřadu přímo jako šestipán a dále je obecním starším v Novém městě. V šestipanském úřadu setrval i po roce 1658 a v roce 1670 stanul v městské radě

¹⁷¹ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657*. 559/311v.

¹⁷² „V modrém oválném poli na koruně šedá ostřev s dvěma zelenými větvíčkami, na ní sedí černá vrána.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II*.

¹⁷³ ŽUPANIČ, Jan. *Brno a Praha. Nobilitace obránců české a moravské metropole v kontextu proměny městských elit druhé poloviny 17. století*. s. 315.

¹⁷⁴ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657*. 559/ 282v.

na patnáctém místě pod primátorstvím Matěje Vojtěcha Millera z Mildemberku. To je také poslední jeho zaznamenaná veřejná funkce.¹⁷⁵

O finančních operacích a nákupech či prodejích nemovitostí Václava Vrány není mnoho zpráv. Zřejmě nebyl v tomto směru nijak aktivní. V berní rule je uveden jen jeden dům, který Václavovi Vránovi náležel. Jednalo se o dům opět ve Jindřišské čtvrti č. p. 910 a měl jej roku 1650 zdědit.¹⁷⁶ Vrána zde působí ve srovnání se svými spoluzapisovateli jako chudý příbuzný. Zřejmě nedisponoval v Praze nijak velkou nemovitou majetkovou základnou. Nicméně vzhledem k tomu, jaké úřady vykonával – například šestipanský úřad – zřejmě o úplného chudáka také nešlo.

Nelze ani určit živnost, kterou se zabýval. Pouze o jeho vyznání můžeme soudit, že bylo deklarováno jako katolické vzhledem k tomu, že v tomto období zastával veřejné funkce.

Jiří Antonín Hermann z Hermannsfeldu

2r, nedatovaný zápis

Kartuše v levém dolním sektoru, reprezentující Jiřího Antonína Hermanna z *Hermannsfeldu*, je svým provedením podobná kartuším, které rámovaly znaky Čistického a Bystřického. Hermann se prezentuje erbem¹⁷⁷ a užívá predikát z *Hermannsfeldtu*. Erb se sice v detailech liší od erbu, který byl Hermannovi udělen¹⁷⁸, ale v kombinaci s užitím predikátu z *Hermannsfeldtu* se jeví jako pravděpodobné, že byl zápis učiněn až po nobilitaci. Ta v případě Hermanna byla udělena až 27. prosince 1659.¹⁷⁹ Tím se opět předpokládané datum vyhotovení pergamenového folia a jeho vložení do památníku posouvá.

¹⁷⁵ AMP, Praha, Sběrka rukopisů, sign. 97, Kniha rukojemství a obnov, 1636–1678, f.242r, 277r, 291v, 292r, 307r, 329r.

¹⁷⁶ LÍVA, Václav. *Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace*. s. 242.

¹⁷⁷ „Rozděleno modrou krokvi se třemi zlatými hvězdami. Nahoře polceno, vpravo v červeném do středu obrácený zlatý, zlatě korunovaný lev, vlevo je ve zlatě korunovaná černá orlice. Dole je v červeném obrněná paže držící meč se zlatým jilcem a záštitou. Na štítě spočívá korunovaná turnajská přilba s černo-zlatými a červeno-stříbrnými příkryvadly. Klenotem jsou dvě obrněné, v zápěstí překřížené paže (zde z prostorových důvodů zkříženy až předměty, které drží), pravá drží meč se zlatým jilcem a záštitou, levá tři zlaté klasy, mezi pažemi je zlaté slunce.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II*.

¹⁷⁸ Lev je zlatý a nikoli stříbrný či bílý, hvězdy na krokvi jsou snad dvě a nikoli tři a meč a klasy jsou zkřížené, nikoli držené od sebe. ŽUPANIČ, Jan a FIALA, Michal. *Praha 1648: nobilitační listiny pro obránce pražských měst roku 1648*. s. 69.

¹⁷⁹ Ibid. s. 23.

Pokud ovšem jde o životní dráhu Jiřího Antonína Hermanna z Hermannsfeldu, mapovatelná je od jeho služby v armádě. Pocházel ze Žlutice, ale v mládí nastoupil do císařské armády, se kterou mimo jiné bojoval v roce 1639 u Nördlingenu. Pak sloužil u loďstva řádu johanitů na Maltě při bojích s Turky. Po ukončení vojenské kariéry se usadil na Novém Městě pražském, kde získal roku 1638 měšťanské právo.¹⁸⁰ Tam se také následně oženil. Vzal si vdovu po Petru Gebertovi ze Švarcfelzu, Annu. Vyženil s ní i dům ve Jindřišské čtvrti Na schůdkách nebo také zvaný U Mistrů č. p. 1001.

V roce 1640 byl pro své vojenské zkušenosti jmenován novoměstským proviantmistrem. Tento úřad zastával i při obléhání Prahy v roce 1648. V tomto nelehkém čase se i zúčastnil bojů jako zástupce poručíka jedné z městských setnin. Za to byl s ostatními oceněn listinou Ferdinanda III. a povýšen do vladyckého stavu. Nobilitační listiny se mu však podařilo opatřit až ve zmiňovaném roce 1659.¹⁸¹

Výrazněji se ve veřejných funkcích začal objevovat až v roce 1658, tehdy obsadil křeslo posledního, osmnáctého radního městské rady. Ve volebním období od roku 1666 se v žebříčku radních posunul na třinácté místo a stal se také inspektorem nad konšely práva rychtářského. Po obnově v roce 1670 opět trochu postoupil v městské radě, tentokrát na desáté místo. V témže funkčním období byl inspektorem pánů starších nákladníků. To vše zatím pod primátorstvím Matěje Vojtěcha Millera. Od roku 1671 už Matěj Vojtěch nebyl primátorem a Jiří Antonín Hermann zase klesl na osmnácté, tedy poslední místo mezi konšely. Po roce 1674 se udržel mezi radními a zároveň získal úřad obecního rychtáře. Zřejmě zastával i funkci obecního staršího.¹⁸²

V roce 1665 je připomínán jeho syn Václav, který tehdy získal na filosofické fakultě pražské univerzity titul bakalář.¹⁸³

¹⁸⁰ LÍVA, Václav. *Seznamy pražských novoměšťanů za léta 1618–1653*. s. 45.

¹⁸¹ Hermann z Hermannsfeldu. *Nová šlechta v českých zemích a podunajské monarchii* [online], [cit. 11. 11. 2020]. Dostupné z: <http://novanobilitas.eu/rod/hermann-z-hermannsfedu>.

¹⁸² AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 97, Kniha rukojemství a obnov, 1636–1678, f. 306r, 321r, 323r, 329r, 331r, 339r, 374r.

¹⁸³ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II*.

Podle berní ruly z 50. let je patrné, že Jiří Antonín v té době ještě stále vlastnil vyžehněný dům ve čtvrti svatého Jindřicha, ke kterému patřil šenk. Dále pak sýpku ve čtvrti svatého Petra, kterou koupil 17. února 1631.¹⁸⁴

O vyznání Hermanna se můžeme domnívat, že bylo katolické. Nevyskytuje se totiž v zápisech reformační komise, která se snažila přimět nekatolíky ke konverzi, a vykonával veřejné funkce v období, kdy do nich už nekatolíci neměli přístup.

Vojtěch Koutský z Jenštejna

2r, nedatovaný zápis

Postava Vojtěcha Koutského z Jenštejna, reprezentovaná erbem¹⁸⁵ v pravém dolním kvartálu stránky, probouzí mnoho otázek. V pramenech nalezneme totiž minimálně dva muže tohoto jména a oba měli poměrně složité a pohnuté osudy. Přestože se na první pohled zdá, že Vojtěch Koutský starší bude pravděpodobně otcem Vojtěcha Koutského mladšího, není tomu tak. Rodová linie v tomto smyslu vypadá trochu netradičně. Vojtěch starší měl totiž bratra Matěje a teprve tento Matěj Koutský pojmenoval svého syna, snad po bratrovi, rovněž Vojtěch.¹⁸⁶ Naproti tomu synové Vojtěcha Koutského z Jenštejna se jmenovali Petr, Pavel a Matyáš. Jak vidno, žádný z nich nebyl Vojtěch.¹⁸⁷

Podle městských knih se Vojtěch starší Koutský stal staroměstským měšťanem 26. 5. 1604. Zřejmě byl ale dříve měšťanem Nového Města. Ručili za něj tenkrát jeho bratři, tehdy již měšťané, Řehoř a Matěj Koutští. Podle stejného pramene dostal pak v roce 1593 výhost od Fridricha Zapského ze Zap, na Ctiněvsi a ve Vinoři i Vojtěch mladší Koutský. Ten se ale stal měšťanem v Praze až roku 1617. Zaručili se za něj bratři Koutští, Vojtěch a Matěj. Tedy s největší pravděpodobností jeho otec a strýc.¹⁸⁸

Vojtěch Koutský starší získal od Rudolfa II. listinou vydanou v Praze 30. října 1597 staroměstským měšťanům Janu Rakovnickému, Kříži Chvalitskému, a novoměstským

¹⁸⁴ LÍVA, Václav. *Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace*. s. 232, 273.

¹⁸⁵ „Polcený štít. Vpravo je ve zlatě polovina černého orla, vlevo modro-stříbrně kosmo děleno. Na štítě spočívá korunovaná turnajská přilba s černo-zlatými a modro-stříbrnými příkrývadly. Klenotem jsou dvě rozevřená křídla, pravé děleno zlato-černě, levé modro-stříbrně.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II*.

¹⁸⁶ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2201, Kniha trhová červená, 1613-1620, 1624, 1640, f. 50v.

¹⁸⁷ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607-1613, 1614, 1644-1661, f. 280v.

¹⁸⁸ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582-1657*. 558/279, 559/76.

měšťanům Valentinovi, Tobiášovi, Řehořovi, Matoušovi a Vojtěchovi Koutským predikát z Jenštejna. Spolu s bratrem Matoušem či Matějem a dalšími byl tedy nobilitován a dostal také právo užívat společný erb.¹⁸⁹ Tento erb je i vyobrazen v původní podobě v památníku.

Vojtěch Koutský starší byl novoměstským měšťanem a žil v Jindřišské čtvrti. V době, kdy se pražská města postavila na stranu stavů proti Ferdinandovi III., Vojtěch Koutský starší byl ustanoven obecním starším. Když pak do Prahy dorazil Fridrich Falcký, stal se adjunktem a pomáhal opozici měst vést právní věci. Když se ale karta po Bílé hoře obrátila, patřil mezi první, kdo se snažili získat prominutí od panovníka. Vojtěch Koutský starší měl dokonce jednoho z nejmnějších přímluvců – knížete Karla I. z Lichtenštejna¹⁹⁰. Ten za něj podával přímluvu 4. prosince 1624. Protože se však Koutský odmítl vzdát nekatolického vyznání, přímluva nebyla vyslyšena. Sám Koutský se hájil tím, že byl ke spolupráci s povstalci přinucen.¹⁹¹

Hrozily mu přísné tresty, a tak se i s rodinou v roce 1627 odebral do exilu v německém městě Pirna při českých hranicích. Toto město bylo významným centrem, kde se čeští pobělohorští exulanti soustřeďovali. V Pirně se objevují záznamy o jeho pobytu v roce 1629, 1631 a 1636. V roce 1632 se obracel s prosbami o podporu na kurfiřta saského, že má šest dětí, vysoké náklady na bydlení a sužuje ho už dlouho nemoc.¹⁹² V srpnu 1632 mu zemřela manželka Alžběta z Fonkenštejna a on se později znovu oženil s vdovou Veronikou z Litoměřic. Ta zemřela roku 1640 v Žitavě.¹⁹³

Bílek uvádí, že během této doby se Vojtěch Koutský starší vrátil do Čech, a to se saskými vojsky v roce 1631.¹⁹⁴ Za jeho činy ho měla odsoudit Frýdlantská komise 25. ledna 1634 k propadnutí majetků. Všechny jeho majetky, které zůstaly v Čechách, měly tedy propadnout konfiskační komisi včetně dluhů či doplateků, které mu měli jeho dlužníci

¹⁸⁹ FIALA, Michal. *Tři studie k české renesanční heraldice II.* in: JÁSEK, Jaroslav a kol. *Heraldická ročenka 1994*. Heraldická společnost v Praze. Praha. 1994. s. 18.

¹⁹⁰ Po bitvě na Bílé hoře se stal císařským komisařem a začátkem r. 1621 královským místodržícím v Praze. První z rodu povýšen do knížecího stavu. Karel I. z Lichtenštejna. Wikipedie. [online]. [cit. 6. 2. 2020]. Dostupné z: https://cs.wikipedia.org/wiki/Karel_I._z_Lichten%C5%A1tejna.

¹⁹¹ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. V Praze: Nákladem Musea království českého, 1882. cl, 672 s. Spisů musejních č. 155. Novočeská bibliothéka; č. 25. s. 299n.

¹⁹² BOBKOVÁ, Lenka. *Exulanti z Prahy a severozápadních Čech v Pirně v letech 1621–1639*. s. 157.

¹⁹³ Ibid. s. 157.

¹⁹⁴ Ibid. s. XXXV.

splácet.¹⁹⁵ Vzhledem k jeho deklarovanému špatnému zdravotnímu stavu se ale domnívám, že se zde jedná o záměnu strýce se synovcem a tím, kdo se vrátil se saskými vojsky do Čech, nebyl Vojtěch Koutský starší, ale mladší. Měl se zde totiž aktivně podílet na odporu proti císaři. Exulanti se pokusili o návrat k předbělohorským poměrům. Sňali hlavy popravených pánů z Mostecké věže a domohli se předání kostela Panny Marie před Týnem do utrakvistických rukou. Také obnovili sbor direktorů a ovládli českou komoru a desky zemské. V těchto úřadech se mimo jiné opět uplatnil Vojtěch Koutský, pravděpodobně mladší, z Jenštejna. Sam se měl ujmout i purkrabského soudu.¹⁹⁶ Byl to tedy zřejmě on, kdo byl odsouzen v lednu 1634 Frýdlantsnou konfiskační komisí.¹⁹⁷ Od roku 1642 až do roku 1654 se Vojtěch Koutský mladší marně domáhal svých statků i pozůstalosti po své rodině. Jeho dědicové pak neúspěšně žádali o majetky ještě v roce 1677.¹⁹⁸ Vzhledem k tomu, že se Vojtěch Koutský mladší aktivně domáhal majetků v Čechách ještě v 50. letech, lze z toho usuzovat, že to je právě on, kdo snad v Čechách zůstal a pravděpodobně konvertoval, a že tedy právě jeho zápis je v památníku. Domáhat se majetku a obchodovat s ním bylo sice možné i prostřednictvím plnomocníků v době exilu, ale Vojtěch Koutský je zmiňován v úřední funkci Nového Města, z čehož soudím, že byl v Čechách osobně přítomen.¹⁹⁹

Jeho strýc je uváděn v Pirně ještě v roce 1635 mezi deseti členy Jednoty bratrské, kteří byli osočeni z kalvinismu a čelili z toho důvodu perzekuci. Mezi těmito Českými bratry je zapsána i Anna Huberová, matka Kateřiny Huberové, provdané Koutské, která byla manželkou jednoho z Koutských. Podle Bílka byla manželkou Vojtěcha Koutského mladšího.²⁰⁰ Bobková ale zmiňuje, že podle pirnských zápisů mohla být ženou jeho bratra Matěje Koutského. Její matka, Anna Huberová, která rovněž emigrovala s dcerou do Pirny, je nejdříve zmiňována jako tchýně v domě, kde prý žili bratři Vojtěch a Matěj. Matěj Koutský, bývalý pražský prokurátor, emigroval do Pirny v 1631. V roce 1635 není zmiňován mezi deseti perzekvovanými pro kalvinismus, ale 8. dubna 1637 je pohřben

¹⁹⁵ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. s. 299n.

¹⁹⁶ BOBKOVÁ, Lenka. *Exulanti z Prahy a severozápadních Čech v Pirně v letech 1621–1639*. s. XXXVII.

¹⁹⁶ Ibid. s. XXXV.

¹⁹⁷ Pokud nebyli odsouzeni oba.

¹⁹⁸ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. s. 299.

¹⁹⁹ Viz níže.

²⁰⁰ BOBKOVÁ, Lenka. *Exulanti z Prahy a severozápadních Čech v Pirně v letech 1621–1639*. s. XXXV.

na „nečistém místě“, protože prý byl kalvinistou.²⁰¹ Taktéž v roce 1637 píše Anna Huberová jménem dvou sirotků, o něž pečuje, prosebný list Ferdinandovi III. Z výše zmíněných údajů soudím, že Kateřina Koutská, rozená Huberová byla spíše ženou Matěje Koutského, s nímž měla ony dvě děti. Když zemřela, a zemřel i její manžel, její matka se snažila svým vnoučatům zajistit život znovu ve vlasti. Možná s pomocí Vojtěcha mladšího Koutského, který snad konvertoval, aby mohl znovu žít v českých zemích.

Bobková počítá ve svých úvahách pouze s jedním Vojtěchem a jedním Matějem Koutským, které považuje za bratry. Variant je ovšem mnohem víc. Z pramenů je totiž již patrné, že existuje ve dvou generacích Koutských vždy jeden Vojtěch a jeden Matěj. V první generaci jsou u obou známa jména jejich manželek. Matějova manželka byla Marta a Vojtěchova již zmiňovaná Alžběta z Fonkenštejna. Ani u jedné není známo datum úmrtí, a tak nelze vyloučit, že po smrti jedné z nich se vdovec oženil znovu. Ve druhé generaci není známé jméno ani jedné z manželek Vojtěcha a Matěje Koutských. U Vojtěcha Koutského je však patrné z jedné trhové smlouvy z roku 1654, že Vojtěch Koutský při jednáních vystupoval za svého tchána Samuela staršího Karolidese. Zápis uvádí že smlouva je uzavřena „*Mezy urozen. P: Wogtiěchem Ferdynandom Kautským z Genssteyna na/ Mistiě P: Samuela Starssyho Carolidesa P: Otcze Manzielky geho.*“²⁰² Z toho lze soudit, že jeho manželkou v té době nemohla být Kateřina Huberová, ale jakási neznámá paní z rodu Karolidesů z Karlšperka. (Tomuto rodu se bude věnovat jedna z dalších podkapitol.) Jako nejpravděpodobnější se tedy jeví scénář, v němž Kateřina Huberová emigruje se svým manželem Matějem Koutským a jeho otcem Vojtěchem starším Koutským, svými dětmi a svou matkou Annou. Po čase zemře a po smrti jejího manžela žádá o pomoc se sirotky její matka.

Jaké majetky a funkce měl k dispozici Vojtěch Koutský mladší v době zápisu, mi není známo. Jediná veřejná funkce, o které prameny vypovídají, je role písaře při úřadu šestipanském po obnově v roce 1650.²⁰³ To je také pravděpodobně funkce, která z něj

²⁰¹ Ibid. s. 157.

²⁰² Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607–1613, 1614, 1644–1661, f. 328r. Celý dokument pojednávající o sporu o odtok odpadní vody viz textová příloha č. 15.

²⁰³ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 97, Kniha rukojemství a obnov, 1636–1678, f. 277r.

učinila zapisovatele v památníku pražského nýdrláku. Je možné hrubě zrekonstruovat majetky rodiny před emigrací, ačkoli jim zřejmě již nikdy nebyly navráceny. Můžeme tak načrtnout alespoň představu o sociálním standardu rodiny Koutských z Jenštejna.

Vojtěch Koutský starší zakoupil v roce 1604 „*Dum leziczi na dlazieny mezy/ domy Wita Dentulyna z Turttlssteyna/ niekdi Wawrzincze hodinarze oboustrannie/ s Stawenym Studniczi spoleczny s Witom/ Dentulynem s Zahradkau.*“ Vzhledem k ceně domu se dá usuzovat, že se nejednalo o velký výstavní dům, ale ani boudu ve špalíčku. Vojtěch Kautský totiž kupoval „*za Summu Piet Seth a/ Czterydczeti Piet kop gr(oššů) wsse Czeskych.*“ Celou sumu Koutský neplatil naráz, ale splácel. Prodejcem byl otec slavného rytce Václava Hollara, Jan Hollar z Práchně.²⁰⁴

O čtyři roky později kupoval „*Dum/ leżicz na dlazieny, wystaweny mezy domy Jana Pieniwoy/ A Jana Worla Oboustrannie.*“ Přestože byla cena nemovitosti vyšší – kupoval „*Za Summu: 800 sß MisßZczela Zauplna Zapla/czenych.*“ – měl Koutský k dispozici dostatek hotovosti pro tento obchod.²⁰⁵

Po dalších třech letech, tedy v roce 1611, Vojtěch starší Koutský koupil „*Stodolu aneb Sladownu wystawenau me/zy domy rzeczenem na Skale.*“ V tomto nákupu můžeme hledat indicie pro tvrzení, že se živil, nebo alespoň částečně podnikal v pivovarnictví. Cena opět nebyla závratná – koupil „*Za Summu Cztery Sta kop G./ Hotowych Zczela Zauplna ZaPlaczenych.*“ A opět měl k dispozici dostatek hotovosti pro celou transakci.²⁰⁶ Jen o rok později 1612 uskutečnil Koutský nejnákladnější transakci. Koupil „*Dum na Porziczi [...] Za Summu: Cztrnaczte Seth kop. G.*“ Tuto částku již musel zaplatit ve dvou splátkách. Vzhledem k tomu, že předpokládal, že polovinu ceny zaplatí ihned a druhou polovinu napřesrok, musel mít solidní příjmy.²⁰⁷

V roce 1626 získal Vojtěch starší Koutský kšaftem další dům. Ten si ale neponechal a „*téhož domu gemu/ należiegicziho, postaupie, amoczy tohoto zapisu/ postupuge, Slowuttne Pocztivosti Panum Starssym/ ywssemu Bratrstwu Kuru literátského, Osady*

²⁰⁴ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2199, Kniha trhová červená, 1600–1607 (1623), f. 225r, 225v. Celý text trhově smlouvy viz textová příloha č. 16.

²⁰⁵ Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607–1613, 1614, 1644–1661, f. 37r. Celý text smlouvy viz textová příloha č. 17.

²⁰⁶ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607–1613, 1614, 1644–1661, f. 214r–214v. Celý text smlouvy viz textová příloha č. 18.

²⁰⁷ Ibid. f. 280v. Celý text trhově smlouvy viz textová příloha č. 19.

a koste/la Swateho Gindrzicha.²⁰⁸ Od roku 1622 působili při kostele svatého Jindřicha katoličtí faráři.²⁰⁹ U rodiny Koutských lze předpokládat i na základě emigrací pro víru, že inklinovala k nekatolickým konfesím. Proto je tento dar bratrstvu, které by mělo působit při katolickém kostele, přinejmenším zvláštní.

Matěj starší Koutský v roce 1614 koupil s manželkou Martou „Dum na Bosaczku“ za částku „Pul osma Sta KoP.G.“ Matěj nebyl schopen zaplatit částku hotově. Proto „Zawdal: IIICsßG a S^o Girzi NeyPrw Przisstiho w???/ :I^csßG. dati, Odtud oPiet w Rok a Potom kazdorocznie Po L sßG pla/titi až do Zaplaczni wsssy Summy.“ Zvolil pro splácení menší částky, a proto i delší dobu splácení, během které nakonec dům prodal Janovi Skalskému z Dubu.²¹⁰ O rok později kupuje „Dum na Blatie, od Sta/rodawna Piknuskowsky Rzecziený.“ Z dokumentu navíc vyplývá, že se rovněž vybavoval na produkci piva, protože dům koupil „S Sladownau, a ginymi wsse/lygakymi Ktemuž domu Prżislussenstwimi.“ Vysoká suma čtrnáct set kop grošů byla i v případě Matěje splácena postupně a nikoli naráz. Suma byla splacena po třech letech. Další transakcí byl Matějův nákup, při němž zaplatil čtyři sta kop grošů za „duom Leziczy na dlazieni.“ Tuto částku Matěj také vyrovnával postupně a hotově při trhu zaplatil pouze sedmdesát pět kop.²¹¹ Vzápětí koupil Matěj ještě „Dum/ na Dlazdieny, leżiczy mezy domem swym a Wogtiecha Kautskeho z Genssteyna.“ Tato ulice se postupně začínala stávat ulicí Koutských.²¹² Ve vzájemném majetku vzdání manželů Matěje a Marty Koutských se uvádí, že výše zmiňované domy v jedné ulici spojili v jeden a že tento dům „Postupugi Wogtiechowi Mladssymu Kautskymu z Genssteyna, Synu swemu, diediczum a budauczym geho.“ K tomuto převedení měli jen několik výminek. Jednou z nich bylo, že „Przissloliby kto:/mu, Zieby On Wogtiech Mladssý Kautsky, S Żoffy Sestrau swau/ ge Rodicze swe nahorze Ze gmena gmenowane, Ziwoyitim Prze/czekali, aby On Wogtiech mladssy Kautsky byl Powinen dotcze:/nd Zoffy Sestrže, Zewsseho awsseliyakeho Statku,

²⁰⁸ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 203v–204r.

²⁰⁹ EKERT, František. *Posvátná místa král. hl. města Prahy: Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v hlavním městě království Českého*. Praha: Dědictví sv. Jana Nepomuckého, 1884. s. 9. Dostupné také z: <https://digitalniknihovna.mlp.cz/uuid:5afa9d30-0515-11df-b13b-0030487be43a>.

²¹⁰ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2143, Kniha trhová, 1589–1606, f. 49r, 49v. Celý text smlouvy viz příloha č. 21.

²¹¹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2143, Kniha trhová, 1589–1606, f. 225r – 225v. Celý text viz textová příloha č. 22.

²¹² AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607–1613, 1614, 1644–1661, f. 37r.

a gmieny Po/týchž Rodiczich gich Pozustaleho, do Rownosti dilu, dil Prawy/ a Sprawedliwy, (Smy se owsseczko NaPoly Rozdielicz) dati.“ Z toho se tedy dozvídáme, že Vojtěch mladší Koutský zřejmě neměl jiných sourozenců, než svou sestru Žofy.²¹³

Éra, ve které se Koutským dařilo a nakupovali nemovitosti, netrvala dlouho. V pobělohorské době museli začít uvažovat o emigraci a stejně jako ostatní, kteří upadli v nemilost, prodávat i pod cenou a odcházet. Roku 1628 tedy Vojtěch starší prodával dům ve Svatopetrské čtvrti. V roce 1629 prodával na Žižkově vinici a kus pole Třeštíkovského, dále 3 další kusy pole na Žižkově a dvě pole u cesty k Žižkovské peci. Stejnému zájemci prodával i vinici s chmelnicí, štěpnicí a lisem v Šárkách, mlýn Na Posledním penízi s dědinami a lukami. Nakonec šel k odprodeji ještě další kus vinice a jakási rovina.²¹⁴ Kateřina Koutská prodávala v roce 1628 zděděný Sykterovský dům s pivovarem ve Svatopetrské čtvrti a dům U Zlatého kříže v téže čtvrti.²¹⁵ Vojtěch Koutský mladší prodával v roce 1629 dům U Hrubých ve čtvrti svatého Jindřicha a 1627 dům Na Dláždění. K tomu náležely jisté grunty, vinice a pole.²¹⁶ Z tohoto výčtu vyplývá, že rozhodně nešlo o rodinu, která by nějak majetkově strádala. Živnostmi, ke kterým na základě držených majetků mohli mít Koutští blízko, mohly být opět pivovarnictví a mlynářství.

Na základě dříve zmíněných informací soudím, že Vojtěch Koutský mladší se z emigrace buď vrátil se saskými vojsky, nebo snad vůbec neemigroval. Měl zřejmě na starosti i řadu prodejů rodinného majetku po emigraci některých členů. V roce 1631 se objevuje takový zprostředkovaný prodej, v němž dům „w Nowem Miestie z Sladownau/ Pražskem na Blaatie“ patřící Vojtěchovi staršímu Koutskému z Jenštejna prodává jeho synovec Vojtěch mladší Koutský Samuelu Sloupkovi. Z této smlouvy je i patrné, že Koutští měli dluhy, protože část peněz utržených za nemovitost měla být odváděno přímo věřiteli.²¹⁷ Je tedy pravděpodobné, že je takto silně zasáhly konfiskace. V trhovách knihách se objevuje ještě jedna smlouva spojená s Vojtěchem mladším, ale ta se datuje až do roku 1654. Vystupuje v ní však pouze jako prostředník sporu svého tchána Samuela Karolidese

²¹³ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2201, Kniha trhová červená, 1613–1620, 1624, 1640, f. 50v – 51r.

²¹⁴ BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. s. 1031.

²¹⁵ Ibid. s. 1020.

²¹⁶ Ibid. s. 299n.

²¹⁷ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 296v – 270r. Celý text viz textová příloha č. 14.

s Danielem Kňourem z Javoru o odtok odpadu, kvůli kterému z prostoru před Kňaurovým domem do Karolidesovi ulice „*nemalý Smrad, Obzwlasstiě/ Cžasu Letního odtud Pochazý*.“²¹⁸

Matěj starší Koutský je za časů slávy svého rodu titulován „*Matieg Kautsky z Genssteyna Komornik a Pisarž/ Urzadu Starosty Komorního Prži dskach Zemských w Kralow/stwy Czieskem*“²¹⁹, což zřejmě byl poměrně vysoký úřad. Matěj a Vojtěch Koutští z Jenštejna, kteří emigrovali do Pirny, jsou titulováni v pirnenských rejstřících jako prokurátoři²²⁰ a Vojtěch Koutský z Jenštejna, který se podílel na vzpouře po vpádu saských vojsk, se měl ujmout osobně purkrabského soudu.²²¹ Koutští byli tedy zřejmě spojeni s vyšším soudnictvím. Asi proto se v době úpadku jejich slávy stal Vojtěch mladší vhodným kandidátem alespoň na písaře šestipanského úřadu na Novém Městě pražském.

B. S. S. B.

2r, nedatovaný zápis

Emblém²²² zapisovatele skrytého pod písmeny B. S. S. B., umístěný do spodní části stránky, je typické dobové memento mori. Zlatě vyvedená písmena B. S. S. B. mohou být monogramem, ale stejně tak i zkratkou nějaké sentence. V tomto případě je navíc nápadné, že sekvence písmen má vlastnost palindromu, což v dobových památníkových hříčkách s písmeny bylo ceněno.²²³ Je možné, že se jedná o zkratku devizy, která byla sentencí více spjatou s jejím uživatelem. Zapisovatele se však nepodařilo ztotožnit.

Jakub Ferdinand B.

2r, nedatovaný zápis

V případě sousedního emblému se editorům památníku podařilo rozklíčovat alespoň křestní jména zapisovatele, ale příjmení už zůstává utajeno. Jakub Ferdinand B. užil

²¹⁸ AMP, Praha, Sběrka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhovářská červená, 1537–1715, f. 328r, 328v. Celý text viz textová příloha č. 15.

²¹⁹ AMP, Praha, Sběrka rukopisů, sign. 2201, Kniha trhovářská červená, 1613–1620, 1624, 1640, f. 50v, 51r.

²²⁰ BOBKOVÁ, Lenka. *Exulanti z Prahy a severozápadních Čech v Pirně v letech 1621–1639*. s. 172..

²²¹ Ibid. s. XXXVII.

²²² „V modrém oválném poli na zeleném stříbrná lebka nad zkříženými hnáty týchž barev, převýšená zlatými přesýpacími hodinami, z jejich boků vyráží po straně vždy jeden zlatý obilný klas, dále doprovázený vždy jedním stříbrným květem. Nad hodinami zlatá písmena B. S. S. B.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

²²³ RYANTOVÁ, Marie. Památníky, aneb, Štambuchy, to jest alba amicorum: kulturně historický fenomén raného novověku. s. 276n.

ve svém zápise emblém²²⁴ s iniciálami I F B. Ani tohoto zapisovatele se nepodařilo ztotožnit.

Jiřík Fink z Kolburku

4r, zápis datovaný k roku 1600

Jiří Fink či Finek z Kolburku byl už zmiňován v předcházejících kapitolách jako pravděpodobný první zapsaný a zároveň rychtář nýdrláku, tedy snad jeden ze zakladatelů památníku. Jeho erb²²⁵ ve vavřínovém věnci doprovázený výzdobou hudebních nástrojů pokrývá celou samostatnou stránku. I když nepatří k těm výtvarně nejzdařilejším, zaujímá čestné místo předních stran. Zároveň to není jeho poslední zápis v památníku. Znovu se objevuje ještě na foliu 13v, kde se ale prezentuje spíš než jako erbovní měšťan jako kupec a člen bratrstva.²²⁶ Nedatovaný zápis na pozdějším foliu je na rozdíl od předcházejícího českého jazykově německý a neužívá erbu, ale pouze kupecké merky. Sousední zápisy jsou buď nedatované, nebo datované k roku 1605. Zdá se tedy, že chtěl Jiří Fink snad zdůraznit kupeckou stránku své identity a přiblížit se svým druhům z německého jazykového okruhu.

Udržoval řadu zahraničních kontaktů, jak je patrné z městských knih, v nichž často vystupuje jako takzvané rukojmí.²²⁷ Fink se v této roli objevuje opakovaně. Je zapsán jako rukojmí za Reinharta Ditricha z Frankfurtu nad Odrou, kteréžto město bylo významným obchodnickým střediskem na cestách do Lübecku a Štětína. Řadilo se i mezi hanzovní města. Mělo také v Poodří výsadní právo skladu a pocházeli odtamtud největší dovozci tunného zboží.²²⁸ Fink ručil i za Šebestiána Fukse ze Schönbachu, což byl saský rodák z Horní Lužice. Dále třeba za Eliáše Rottenbergera z Finkova rodného Chomutova, nebo za Valentina Brabanta z Duderstadtu, což je město v současném Durynsku. Objevuje se

²²⁴ „V modrém oválném poli zlatý monogram IFB, z něž nahoře vyrůstá zelená lilie s pěti různě rozvinutými květy.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II..

²²⁵ „Polcený štít. Vpravo je ve stříbře červený gryf držící v pravém spáru železný trojzubý hák. Vlevo pětkrát kosmo děleno zlatě a černě. Na štítě spočívá korunovaná turnajská přilba s červeno-stříbrnými a černo-zlatými příkrývadly. Klenotem je rostoucí gryf ze štítu.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

²²⁶ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.

²²⁷ V dnešní terminologii ručitel, tj. důvěryhodný měšťan, který se zaručil za nově přijatého měšťana na určitou dobu.

²²⁸ BUŇATOVÁ, Marie. Pražští kupci na cestách: předbělohorská Praha a středoevropské trhy. Marie Buňatová. Vyd. 1. Praha : Mishkezy, 2013. 350 s., [16] s. obr. příl. : il. (některé barev.), mapy, faksim. [Terminologický slovník] ISBN:978-80-87886-01-4. s. 103, 153, 170.

i bavorský příchozí – Jiřík Hejtman z Forstu. Tyto ručitelské úlohy mohou vysvětlovat, proč se Jiřík Fink rozhodl doplnit do památníku i německou variantu zápisu a zároveň naznačit, jak široké byly obchodní kontakty při novoměstském nýdrláku.²²⁹

Fink původně pocházel z Chomutova, kde získal výhostní list od Bohuslava Hasištejnského z Lobkovic, na Chomutově, Červeném Hrádku a Oudlici. Měšťanské právo na Novém Městě nabyt 8. ledna 1587.²³⁰ V téže roce udělil Rudolf II. Kryštofu Kochovi za počestné chování a zásluhy jeho syna Daniela, úředníka kanceláře české komory, erb a predikát z Kolburku. Kryštofovi synové Daniel, Pavel a Jiří pak přijali k erbu Benedikta, jinak Beneše, a Jiřího Finka. 20. srpna 1588 to císař Rudolf II. potvrdil listinou a všem jim erb polepšil. Polepšení spočívalo v proměně kolčí přílby za turnajskou.²³¹ Benedikt Fink byl v té době staroměstským měšťanem.²³²

Kdy byl Jiří Fink dosazen do funkce rychtáře na trhu se slanými a suchými rybami, není známo. Z pramenů vyplývá, že prodejem ryb se s ním zabývala i jeho žena Anna („w *Kramczych [...] obyżegnje tunne wieczy Prodawa*“)²³³ a v těchto krámcích s ním zřejmě Anna i žila. Vlastnili tam nakonec celkem dva domy. Nešlo o žádné velké obydlí. Z trhové smlouvy z roku 1601 o Finkovi vyplývá „*zie gest kaupil dum wystaweny w kram:/czich Proti Bozimu Tielu, mezy domy An:/ ny ffinkowy s gedne a Girzika lehma:/na [...] za Summu 45 sß G hotowych*“. Částka je v kontextu dalších nákupů nemovitostí v trhových knihách velice nízká. Dům tedy musel být poměrně malý, anebo navíc ve velmi špatném stavu.²³⁴ V krámcích naproti kostelu Božího Těla, který se ve smlouvě uvádí, podle dobových kreseb ani jiné než malé domy nebyly. Jednalo se o špalíček domů s loubím uprostřed náměstí, které se dobře hodily k obchodu. Manželé Finkovi podle smlouvy v roce 1601 drželi v krámcích dva sousedící domy. Jiná smlouva, z roku 1603, referuje o nákupu pánů starších nákladníků piva vaření, kteří koupili „*swym Dům leziczi na Rynku mezy domy Girzi/ka ffinka a Girzika Mladssyho Nysle obou/strannie*

²²⁹ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657*. 558/145, 162v, 365v, 378v.

²³⁰ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657*. 558/78.

²³¹ Rod z Kolburku. *Nová šlechta v českých zemích a podunajské monarchii* [online], [cit. 11. 11. 2020]. Dostupné z: <http://www.novanobilitas.eu/rod/kolburku-z>.

²³² FIALA, Michal. *Tři studie k české renesanční heraldice II*. in: JÁSEK, Jaroslav a kol. *Heraldická ročenka 1994*. S. 13.

²³³ AMP, Praha, *Sbírka rukopisů*, sign. 2150, *Knihy tržní červená, 1537–1715*, f. 258v.

²³⁴ Ibid. f. 225v. Celý text viz textová příloha č. 23.

s Piwowarem.“ Domy v krámcích jsou pro pivovar příliš malé, a i vysoká částka „Trzi/ Tyszcze a dwie Stie kop wsse G.“²³⁵ svědčí o tom, že dům byl rozměrnější, a tedy musel stát někde na obvodu rynku. Z toho ale vyplývá, že jestliže sousedil s domem Jiřího Finka, musel tento vlastnit kromě dvou domů v krámcích minimálně ještě jeden někde na obvodu náměstí. Ve vzájemném „majetků vzdání“ Anny a Jiřího Finkových z roku 1610 vyplývá, že další dům na rynku přinesla do manželství Anna a jedná se o dům „w Rynku Podle domu Pastuchowicz“. Dále se kromě dvou domů v krámcích u manželů žádný další nemovitý majetek neuvádí.²³⁶

V roce 1618 už byla Anna Finková vdovou a nedostávalo se jí financí. Proto si půjčila, jak sama zmiňuje, k „newyhnutedlne potrżebie [...] Gedno Sto/ Padesate kop missenskich na hotowie odwedenych“ od Simeona Vokáče z Chýš a ze Špecperku. Ručila svým domem v kotcích, který po její smrti měl připadnout věřiteli. Už totiž asi sama neměla žádný příjem a podle všeho ani potomky, kteří by se o ni postarali.²³⁷ Žádní potomci nejsou uvedeni ani v jedné ze smluv a ani v jednom ze dvou vzájemných majetků vzdání. Finkovi tedy buď potomky neměli, nebo jim děti zemřely dříve než jejich rodiče, a tak Jiří i Anna odcházeli z tohoto světa bez dědiců a minimálně v případě Anny také v chudobě.

Již v lednu 1622 nebyla mezi živými ani Anna, protože tou dobou jistý Václav Šmíd ze Šmídberku zdědil finkovský dům ve Svatopetrské čtvrti na Novém Městě č. p. 533 zvaný poté U Šmídů. Ještě ve 40. letech se objevují zmínky o rodu Finků mezi vlastníky domu U Finků č. p. 289 ve Zderazské čtvrti. Pravděpodobně se ale nejedná o potomky Jiřího Finka.²³⁸ O konfesi Jiřího Finka není možné říci nic s určitostí.

Jacob Trautman

5r, zápis datovaný k roku 1600

²³⁵ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2199, Kniha trhová červená, 1600–1607 (1623), f. 181r. Celý text viz textová příloha č. 23.

²³⁶ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607–1613, 1614, 1644–1661, f. 151r – 152r. Celý text viz textová příloha č. 24.

²³⁷ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 258v. Celý text viz textová příloha č. 25.

²³⁸ LÍVA, Václav. Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace. s. 216, 174.

Jacob Trautman se prezentuje kupeckou merkou a sentencí, která je zkrácená do podoby iniciál „W. S. M. V. / V. L. M. S. W.“ Ty se ale nepodařilo rozvést. Samotného Jacoba Trautmana jsem nedokázala ztotožnit.²³⁹

Hans Bosz

5r, zápis datovaný k roku 1600

Hans Bosz se dělí o stránku se svým předchůdcem a i jeho zápis je doplněný kupeckou merkou. Ani o něm není k dispozici mnoho zpráv. Na Novém Městě pražském je připomínán jistý Jan Bosý (Boss z Ernštejna), nákladník, jako majitel Kohoutovského domu č. p. 314.²⁴⁰ Vzhledem k tomu, že tento záznam pochází až z 50. let, předpokládám, že uvedený Jan Bosý není totožný se zapisovatelem. Na Menším Městě pražském je však v pramenech přítomen jistý Jan Boss, po němž jeho vdova Anna Bossová zdělila v roce 1614 dům č. p. 245c v 1. čtvrti. Vzhledem k dataci už je tato souvislost pravděpodobnější. Chybí ale další údaje, které by umožnily identitu ověřit.²⁴¹

Bartoloměj Zlatý

6r, zápis datovaný k 10. prosinci 1602

Bartoloměj Zlatý (v zápise pod jménem Bartell Zlato) je v památku představován kupeckou merkou a výzdobou s mořskými motivy. Snad se tím přímo vztahoval ke slanečkářské profesi. Byl měšťanem Nového Města, a dokonce si i chvíli poseděl v městské radě. Tato chvíle trvala pouhý rok – od října 1616 do listopadu 1617. Tehdy byl utrakvista Zlatý nahrazen v radě jiným utrakvistou.²⁴²

Zlatému pravděpodobně patřily minimálně dva domy na Novém Městě. Dům U Zlatých v Jirchářích č. p. 205 a dům taktéž nazývaný U Zlatých ve zderazské čtvrti, kde je uváděn později šenk.²⁴³ Není tedy vyloučeno, že si Zlatý přivydělával šenkováním, nebo k šenkování dům pronajímal.

²³⁹ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.

²⁴⁰ LÍVA, Václav. Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace. s. 176.

²⁴¹ Ibid. s. 290.

²⁴² MENDELOVÁ, Jaroslava. Rada Nového Města pražského v letech 1600–1650. in: Pražský sborník historický. s. 76, 92.

²⁴³ LÍVA, Václav. Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace. s. 139, 167.

Bartoloměj Zlatý je zapsán v trhové knize roku 1606 v souvislosti se svým nákupem domu poblíž masných krámů.²⁴⁴ Tehdy kupoval „*Za Pul Trzinaczta Sta kop G.*“ což byla poměrně dost vysoká částka. Sumu nezaplatil celou při sjednání smlouvy a splácel nemovitost až do roku 1610. Přesto soudím, že se mu muselo po finanční stránce dařit dobře, když se rozhodl pro takovou investici.²⁴⁵ O dalším obchodě, do kterého se Zlatý pustil, informuje až zápis z roku 1620. Podle něj Zlatý kupuje „*Dum S Zahradau na Karlowie,/ mezy domy Barbory Janowský, a Girzika Lampacha oboustranně leziczy [...] Za Summu: Trzi Sta/ a Trzidceti kop G. Hotowych,, Zcela Zauplna Zaplaczonych.*“²⁴⁶ Není jasné, jestli byl nucen nákladný dům koupený v roce 1610 prodat, nebo o něj přišel jiným způsobem. Z dalších dokumentů ale vyplývá, že Ludmila Zlatá, Bartolomějova žena, po jeho smrti rozšiřovala své majetky na Karlově a snad tam i žila. Transakce Ludmily Zlaté se odehrály v letech 1623 a 1624. V obou smlouvách figuruje již jako vdova s jedinou dcerou. Nejprve koupila „*Dům na Karlowy/ wedle domu swych narohu proti Zdem Miestskym leži:/czy.*“ z čehož vyplývá, že před koupí držela na Karlově minimálně dva domy.²⁴⁷ Možná jeden z nich přinesla do manželství jako svůj majetek, a to vedlo Bartoloměje Zlatého k první zmiňované koupi na Karlově. O rok později zakupovala dům „*na Karlowie na Rohu/ wedle domu niekdy Salomenybynowy, agiz lid:/milly Zlaty, leziczy [...] Za Sum:/mu Trzidczeti kop miss: hotowych, Zczela a Zau:/plna Zaplaczonych.*“²⁴⁸ Lidmila tedy, přestože byla vdovou a znovu se neprovdala, disponovala kapitálem, který mohla takto okamžitě investovat (uvedená částka však není nijak zvlášť vysoká). Možná vdova pokračovala v manželově živnosti, nebo měla jiný bezpečný zdroj příjmů.

Kupec Zlatý udržoval kontakty na východ od Českého království. V roce 1615 vystupuje totiž jako rukojmí za Martina Khaila z Königsbergu.²⁴⁹

²⁴⁴ Snad v dnešní ulici Lazarské na Novém Městě.

²⁴⁵ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2199, Kniha trhová červená, 1600–1607 (1623), f. 275r. Celý text viz textová příloha č. 26.

²⁴⁶ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2201, Kniha trhová červená, 1613–1620, 1624, 1640, f. 297r. Celý text viz textová příloha č. 27.

²⁴⁷ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 141r. Celý text viz textová příloha č. 28.

²⁴⁸ Ibid. f. 169r, 169v. Celý text viz textová příloha č. 29.

²⁴⁹ MENDELOVÁ, Jaroslava. Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657. 559/ 54.

Utrakvista Bartoloměj Zlatý zemřel ještě před vlnou nucených emigrací z náboženských důvodů, někdy mezi lety 1620 a 1623. Jeho manželka Lidmila ho však přežila, a tak jí byl majetek zkonfiskován a musela odejít pravděpodobně i s jejich jediným potomkem, dcerou, jejíž jméno není ve zmíněných pramenech uvedeno.²⁵⁰

Jiřík Zálužský z Tábora

6r, zápis datovaný k 21. prosinci 1602

Jiřík Zálužský z Tábora dělá společnost na stránce Bartoloměji Zlatému svou merkou, která však není doprovázena výpravnou výzdobou jako ta Zlatého. Táborský měšťan toho o sobě v zápise mnoho neříká. Nicméně Sedláček referuje o poměrně významné táborské rodině Zálužských, jejíž členové přišli do Tábora z nedaleké vsi Záluží²⁵¹ a postupně ve městě nabyli na významu. Otec Jiříka Zálužského, Pavel Zálužský, byl od roku 1568 primasem města a roku 1591 se stal královským rychtářem. Kromě Jiříka měl ještě syny Jana, Mikuláše, Václava a Pavla. Všichni tito synové získali majestátem ze 3. listopadu 1606 predikát z Helfenštejna a erb.²⁵² Jan zůstal v Táboře. Mikuláš se vystěhoval v roce 1610 do Prahy, kde o dva roky později na Starém Městě získal městské právo. Pavel byl roku 1634 proviantmistrem a v letech 1635 až 1644 táborským radním. I někteří jejich potomci se později odstěhovali do Prahy.²⁵³ S jistým Danielem Zálužským, který byl v Táboře hejtmanem, se setkáváme ještě v období třicetileté války. Snad se jednalo o potomka některého z nobilitovaných bratrů Zálužských.²⁵⁴

Reprezentace Jiříka Zálužského merkou v roce 1602 je pochopitelná, protože erb a predikát obdržel s bratry až o čtyři roky později. Zápis je český, což svědčí o preferenci českého jazykového okruhu. V době zápisu zřejmě Zálužští ještě sídlili v Táboře, a proto se nikdo z nich neobjevuje v soudobých pramenech v Praze. Jiřík Zálužský pravděpodobně patřil mezi kupce, kteří distribuovali zahraniční zboží z povinného

²⁵⁰ LÍVA, Václav. Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace. s. 139.

²⁵¹ Dnes je součástí města Tábora.

²⁵² Erb: „štít polovičný, zpodní pole červené s bílou kroví a tři lilie s proměněnými barvami, ve svrchní červené polovici půl lva, držícího střelu, téhož lva mezi rohy jako klénat.“ *Ottův slovník naučný*: ilustrovaná encyklopaedie obecných vědomostí. 1908. V Praze: J. Otto. sv. 27 s. 415. Dostupné také z: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:d5b982c0-0ef1-11e5-b269-5ef3fc9bb22f>.

²⁵³ Ibid.

²⁵⁴ LÍVA Václav. Prameny k dějinám třicetileté války: regesta fondu militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze. Praha: Naše vojsko. díl IV. 1953. sv. 6 s. 196. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:84e49fdo-fc6c-11e3-89c6-005056827e51>.

skladu do dalších měst v českých zemích. O jeho vyznání a majetkových poměrech nemohu s určitostí nic říci.

Jan Vodička

7r, zápis datovaný k roku 1602

Jan Vodička se v památku na rozdíl od většiny svých kolegů neprezentuje ani duchovní, ani mravně naučnou sentencí. Právě naopak. Jeho zápis učiněný do nápisové stuhu by se dal nazvat vulgárním.²⁵⁵ Kromě svérázného výroku Vodička ještě uvádí, že je měšťanem Starého Města pražského.

V pramenech se objevuje jistý Jan Vojtěch Vodička jakožto staroměstský radní. Od roku 1644 dokonce užíval erb. Je ale možné, že tento erb pouze uzurpoval, popřípadě ho získal od palatina, a proto nejsou zachovány dokumenty, které by udělení erbu dokládaly. Zemřel koncem roku 1653. V berní rule se totiž objevují záznamy o jeho pravděpodobné vdově Alžbětě Vodičkové. Je připomínána jako vdova po Janovi, respektive Vojtěchovi Vodičkovi.²⁵⁶

Jan Vojtěch Vodička vlastnil na Starém Městě minimálně dva domy. Jeden stál v Havelské čtvrti, dům č. p. 507, a druhý, dům U vozu č. p. 732, ve Svatomikulášské čtvrti.²⁵⁷

Mezi pražskými Novoměšťany je zaznamenán v roce 1653 další Jan Vodička. V zápise je ale uvedeno, že přicházel s výhostním listem. Nešlo tedy o měšťana z jiného města a vzhledem k předpokládanému roku úmrtí Jana Vojtěcha Vodičky není možné je ztotožňovat.²⁵⁸

Jestli je však staroměstský měšťan Jan Vojtěch Vodička totožný se zapsaným Janem Vodičkou, také nelze s jistotou říci. Pokud by o tutéž osobu šlo, musel by zapisovatel Vodička být poměrně mladý a dožít se na dobové standardy vysokého věku. Další možností je, že Jan zapisovatel je otcem Jana Vojtěcha, nositele erbu a uvedeného držitele domů.

²⁵⁵ „Vdielam Z ni Powrhel Stlukugi ji/ kulky wo prdel. Letha etc. 1602.“

²⁵⁶ ŽUPANIČ, Jan. Brno a Praha. Nobilitace obránců české a moravské metropole v kontextu proměny městských elit druhé poloviny 17. století. s. 293.

²⁵⁷ LÍVA, Václav. Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace. s. 47, 118.

²⁵⁸ LÍVA, Václav. Seznamy pražských novoměšťanů za léta 1618–1653. s. 53.

Časově bližší zápisu je jistý Jan Vodička, krojič suken, který v roce 1611 sobě a manželce Rozině koupil dům na Koňském trhu po Václavovi Vodičkovi „*za dwatisycze kop. G[rošů]*“.²⁵⁹ Ze smlouvy nevyplývá žádné příbuzenství mezi nebožtíkem Václavem Vodičkou, od jehož sirotků je dům kupován, a kupcem Janem Vodičkou, krojičem suken. Jako krojiče suken uvádějí trhové knihy i jistého Václava Vodičku.²⁶⁰ Jestli je však totožný s původním majitelem domu na Koňském trhu, nelze určit.

Další Jan Vodička je spojen v pramenech s pekařským řemeslem a objevuje se poprvé v městských knihách jako rukojmí za Novoměšťany už v roce 1592. Zaručuje se tehdy například za dalšího Jana Vodičku, který byl kožišníkem.²⁶¹ Jako otec Václava a Jakuba Vodičků vystupuje v jejich zachovacím listě. Zachovací list jeho synů pochází z roku 1622 a zdá se, že tento Jan Vodička nejméně od svého sňatku s manželkou Annou žil na Novém Městě pražském.²⁶²

Posledním Janem Vodičkou nalezeným v pramenech ze sledovaného období je Jan Vodička z Woserfeldu, jehož zachovací list z roku 1637 o něm vypovídá, že je synem Václava Vodičky, který zastával konšelskou funkci a jeho matkou byla Anna rozená z Arlzuku. Nejzajímavější jsou však na tomto zápisu jeho svědkové. Janovi totiž „*wyswiedczili Slowud/tny Pan Bartholomieg Rottperger zHoneku. Pan danyel Starssy Ka/lywoda a Pan ffilip Junker. Miessstane a Raddni Nowego Miasta.*“²⁶³ Daniel starší Kalivoda a Daniel Junker z Hiršperku, syn Filipa Junkera, jsou totiž mezi zapisovateli v památníku. Svědčení u takového důležitého zápisu jako byl zachovací list nebyla bezvýznamná role. To by napovídalo, že poslední Jan Vodička mohl být skutečně spjat s novoměstským nýdrlákem a jeho památníkem. Proti by na druhou stranu mluvilo datum zápisu, které je mnohem pozdější než zápis Jana Vodičky v památníku.

Pro množství dohledaných Janů Vodičků ze zkoumaného období a míru nejistoty ve ztotožňování zapsaného Jana Vodičky s muži stejného jména v dalších pramenech

²⁵⁹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607–1613, 1614, 1644–1661, f. 286r, 286v. Celý text smlouvy viz textová příloha č. 30.

²⁶⁰ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2198, Kniha trhová zelená, 1595–1600 (1612), f. 167r.

²⁶¹ MENDELOVÁ, Jaroslava. Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657. s. 38.

²⁶² AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 136r, 136v. Celý text viz textová příloha č. 31.

²⁶³ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 248v. Celý text viz příloha č. 32.

nebudu z výše zmíněných údajů z dalších pramenů vyvozovat žádné závěry o zapisovateli.

Hans Hambruck

7r, zápis datovaný k 7. únoru 1603

Zápis Hanse Hambrucka sdílí stránku se svým předchůdcem, zápisem Jana Vodičky. Na rozdíl od něj je celý jazykově německý a v sentenci se věnuje kupeckému životu.²⁶⁴ Z toho se dá usuzovat, že se zapisovatel sám mezi kupce počítal. Podrobnosti o něm se však nepodařilo zjistit. Lokalita, ke které se autor v zápise hlásí, je zapsána jako „*Vonn der Naumburg*“. Jde o město Naumburg nedaleko Lipska, přes něj vedla frekventovaná kupecká trasa. Vzhledem k tomu, že merku po stranách dekorují stuhy se sušenými rybami a zkříženými slanečky, domnívám se, že se jednalo o norimberského měšťana, který obchodoval se slanými rybami jako významným artiklem.²⁶⁵

A. A. P. z B.

7v, nedatovaný zápis

Autora textu k zápisu motivovaly jiné důvody než ostatní zapisovatele, protože svou báseň připsal jako žertovnou glosu²⁶⁶ k záznamu Daniela Kalivody na sousedním foliu. Jeho iniciálový autograf se bohužel nepodařilo rozvést, a tak o něm nemám k dispozici více informací.

Daniel Kalivoda

8r, zápis datovaný k 10. listopadu 1603

Zápis Daniela Kalivody již byl zmiňován výše²⁶⁷ v souvislosti s hravým textem o jeho milostných záležitostech, který zcela pokrývá nápisovou pásku pro sentenci a který je v dialogu s textem na vedlejším foliu 7v. Dále v zápise Kalivoda prozrazuje, že je novoměstským měšťanem a služebníkem Jiřího staršího Nysla z Kyršfeldu. Služba pro jednoho z největších dovozců slaných ryb však byla pro Kalivodu pouhým kariérním začátkem.

²⁶⁴ „*Ein kauffman thutt sich wagenn gutt / Durch Waßer meher vnd feuree gludtt / Mus Leiden frost Hitz vnnd Nodtt / Die er Erwirbt das Teglich Brodtt.*“

²⁶⁵ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.

²⁶⁶ Celý text a kontext zápisu viz kapitola 4.

²⁶⁷ 4. kapitola.

Na rozdíl od několika svých předchůdců, kteří museli o měšťanská práva v pražských městech žádat, Kalivoda se již v Praze narodil, a to ve Svatoštěpánské čtvrti Janu Kalivodovi a jeho druhé ženě Marianě. Otec ve svém kšaftu z roku 1602 činí odkazy synům Danielovi a Ondřejovi a zmiňuje i jisté dcery. Odkazuje pole v hodnotě dvou set (pravděpodobně kop grošů), chalupu, nádobí a nějaké šatstvo. Jeho odkaz nebyl tedy zrovna bohatý.²⁶⁸ Na základě trhové smlouvy z roku 1589 ale soudím, že dříve vlastnil větší městský dům, nejen pouhou chalupu, kterou v roce 1602 odkazuje. Ve smlouvě se totiž píše, že Jan Kalivoda kupuje dům na náměstí se vším, co k vaření piva náleží. Proč už se tento dům neobjevuje v odkaze, nemohu určit. Z této smlouvy a dalších zdrojů, které budou zmíněny níže však vyplývá, že Kalivodové se věnovali vaření piva minimálně po tři generace.²⁶⁹

Janův syn Daniel v dospělosti sloužil jako faktor²⁷⁰ pro uvedeného bohatého obchodníka Jiřího Nysla staršího. Ten mimo jiné zastával i funkci radního na Novém městě. Kalivoda pro něj zřejmě obchodoval s jeho zbožím v jiném městě než v Praze, kde Jiří Nysl sídlil a zastával i nejrůznější funkce. Během této služby mohl Daniel získat bohaté přespolní kontakty.

Od roku 1620 v průběhu celé třicetileté války se setkáváme s jistým Danielem Kalivodou z Nového Města, který patřil k takzvaným kvartýrkomisařům. Několikrát se objevuje v pramenech k dějinám třicetileté války. Většinou jsou mu zadávány úkoly, jejichž hlavní náplní je odvést určitou část vojenských sil na jiné stanoviště a zajistit jim živobytí.²⁷¹ K výkonu této služby se mohly hodit jeho obchodnické zkušenosti.

Kdy přesně se Kalivoda v obchodě osamostatnil a přestal vykonávat službu pro armádu, není známo, ale zřejmě to bylo před rokem 1628, kdy byl ustanoven do městské rady.

²⁶⁸ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2209, Kniha testamentů, 1586–1617 (1624), f. 219v.

²⁶⁹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2143, Kniha trhová, 1589–1606, f. 14r.

²⁷⁰ Obchodní zástupce zahraniční firmy. Faktori usedlí v Praze měli často sami docela velkou pravomoc a disponovali vysokými částkami v hotovosti, s těmi se pak pouštěli i do finančních obchodů, nebo úvěrování. Byli za své obchodování mateřské firmě odpovědní a pravidelně jí skládali účty. Mnozí se v Praze časem osamostatnili a založili vlastní živnost. BUŇATOVÁ, Marie. *Pražští kupci na cestách: předbělohorská Praha a středoevropské trhy*. s. 263.

²⁷¹ LÍVA Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války*. s. 113.

Během svého působení v radě se stýkal s humanistickými básníky a někteří z nich mu i svá díla dedikovali.²⁷²

Před prvním ustanovením do rady se ho dotkly konfesijní problémy. Jako zarputilý sektář byl vyzván reformační komisí, aby do 25. června 1627 konvertoval. Uposlechl, a tak mohl být zvolen o rok později do rady. Jeho žena, Ludmila Šmejdířová, kterou si vzal v roce 1619, však konverzi odmítla a emigrovala do Pirny, kde žila až do své smrti roku 1635. Mezi vzájemnými majetků vzdáními v úředních městských knihách se nachází zápis Daniela s manželkou Ludmilou Kalivodovou z roku 1611. Zřejmě se tedy jedná o první Kalivodovo manželství, po kterém teprve následoval sňatek s Ludmilou Šmejdířovou. V dokumentu z roku 1611 manželé přiznávají jako své majetky pouze nekonkrétní dům a movitý majetek. Vzhledem k této nekonkrétnosti je možné se jen domnívat, že společně nedrželi žádné velké statky.²⁷³ Po smrti své druhé manželky se Kalivoda oženil znovu. Jeho další ženou se stala jistá Alžběta.²⁷⁴

Živil se mimo jiné jako nákladník piva vaření, což bylo poměrně lukrativní podnikání, kterým se zabývalo mnoho radních. Do městské rady byl ustanoven ještě podruhé roku 1637. Tehdy byl mezi konšely na 13. místě. V témže funkčním období byl také ustanoven inspektorem nad pekaři.²⁷⁵ Z veřejných funkcí zastával také roli úředníka záduší kostela svatého Štěpána. Je uváděn jako tzv. ouředník od zvonění.²⁷⁶

Znovu se jméno Daniel Kalivoda objevilo v knize obnov až roku 1643 mezi pány staršími nákladníky piva vaření.²⁷⁷ Vzhledem k tomu, že z roku 1639 pochází kšaft Daniela staršího Kalivody, jeví se jako pravděpodobnější, že zde už se jedná o jeho syna Daniela mladšího Kalivodu. Po obnově z roku 1650, kdy je jistý Daniel Kalivoda jmenován mezi staršími nákladníky piva vaření, považuji za téměř jisté, že v tomto případě jde právě o Daniela Kalivodu mladšího. Po obnově v roce 1653 ho najdeme mezi obecními staršími,

²⁷² Florian Aegidii mu věnoval svůj spis *Nox natalia*. TRUHLÁŘ, Antonín, ed. a kol. *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě = Enchiridion renatae poesis Latinae in Bohemia et Moravia cultae*. 1. vyd. Praha: Academia, 1966–2011. 6 sv. ISBN 978-80-200-1986-8. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:bfe5b4fo-5da1-4e90-acdo-8246of6a5402>. s. 12.

²⁷³ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607–1613, 1614, 1644–1661, f. 211v – 212r. Celý text viz textová příloha č. 33.

²⁷⁴ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 82v, 83r.

²⁷⁵ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 97, Kniha rukojemství a obnov, 1636–1678, f. 9r, 12r.

²⁷⁶ MENDELOVÁ, Jaroslava. Rada Nového Města pražského v letech 1600–1650. in: *Pražský sborník historický*. s. 86.

²⁷⁷ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 97, Kniha rukojemství a obnov, 1636–1678, f. 178v.

hejtmany čtvrtí, nebo také dále vedle Samuela Sloupka mezi staršími nákladníky. Tady zprávy o městské úřední kariéře Danielů Kalivodů končí.²⁷⁸

Poslední pramenná zpráva o Danielu Kalivodovi starším, kterou se podařilo dohledat, pochází z roku 1644, kdy už byl Daniel starší s jistotou nebožtíkem. Jedná se v ní totiž o komplikovaný spor jeho dědiců se sirotky Podolskými, po Šebestiánovi Podolském, kterým byl za svého života poručníkem. Majetky, které pro ně spravoval, zřejmě propojil se svými vlastními, a tak byly později uzurpovány jeho dědici na úkor pozůstalých Podolských. Díky zmiňovanému sporu můžeme však z dokumentu dobře vyčíst, kdo byli Kalivodovi pozůstalí. Spor je totiž veden proti „*Panu Waczlawowi Bonawenturowi Trunsowi, Panu Dany/elowy Mladssymu Kalywodowi, Pani Alžbiete Ssyndlerowy/ a Pani ALžbietie Kalywodowy, Zeti, Synu, dczerži, a Wdowie/ po dobře Pamieti Danyelowi Starssym Kalywodowi.*“ Po Kalivodovi starším tedy zůstala vdova Alžběta, jeho třetí manželka, syn Daniel, a také měl dvě provdané dcery.²⁷⁹

Vlastní majetek, který Kalivoda během života shromáždil, se dá shrnout na základě jeho kšaftu, publikovaného 28. září 1639. V něm mezi své pozůstalé rozděluje dům U Křížů č. p. 567 proti faře kostela sv. Štěpána Velikého, dům U Chlupu, dvě vinice, pole nad Dvorci a chmelnici s polem u Radlic.²⁸⁰

V pramenech se setkáváme s Danielem Kalivodou i po roce 1639. S největší pravděpodobností se ve všech těchto případech jedná přímo o zapisovatelova syna. Daniel Kalivoda je třeba uváděn v listině z roku 1649 mezi obránci Prahy jako praporečník setniny Svatoštěpánské čtvrti.²⁸¹

Mattes Muzerling von Kemnicz

8r, zápis datovaný k 10. listopadu 1603

Tento zapisovatel nezanechal v památníku žádné další údaje, a tak se ho nepodařilo vyhledat v jiných soudobých pramenech ani v literatuře. Můžeme tedy pouze konstatovat, že se pravděpodobně jednalo o saského kupce.

²⁷⁸ Ibid. f. 277v, 291v, 292v.

²⁷⁹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 82v – 84r. Celý text sporu viz textová příloha č. 34.

²⁸⁰ MENDELOVÁ, Jaroslava. Dekrety reformační komise pro Nové Město pražské z let 1627–1629. s. 169.

²⁸¹ ŽUPANIČ, Jan. Brno a Praha. Nobilitace obránců české a moravské metropole v kontextu proměny městských elit druhé poloviny 17. století. s. 314.

Christof Lange (Langr)

9r, zápis datovaný ke 30. listopadu 1603

Kryštof Lange či Langr také nezanechal příliš obsáhlý zápis, ze kterého by bylo možné určit o jeho osobě více podrobností. Reprezentuje ho merka a uvádí, že pochází z příhraničního města Šandava, položeného na řece Labi. Pokud byl tedy obchodníkem, což je pravděpodobné, zřejmě plavil zboží po Labi přes své domovské město.

Burian Šlechta

9r, zápis datovaný k roku 1604

Burian Šlachta byl ve svém zápise ještě stručnější než jeho soused na stránce. K podpisu uvedl pouze rok. V pramenech místní provenience existují záznamy o jistém Burianovi Šlechtovi Všehrdském ze Všehrd. Ten byl pokutován konfiskační komisí za účast na vzpouře, ale později osvobozen. Nakonec v roce 1629 se zavázal složit 278 zlatých rýnských a 15 krejcarů za pardon a vystěhoval se kvůli svému nekatolickému náboženství do Freibergu.²⁸²

Prameny k dějinám třicetileté války uvádějí ještě Buriana Šlechtu, který byl kvůli stížnostem na hejtmany ustanoven hejtmánem panství Kolín, aby nedošlo ke vzpouře. Zdá se jen těžko možné, aby tímto hejtmánem byl nekatolík uniknuvší do Freibergu. Jeví se tedy jako pravděpodobné, že zapisovatel je totožný pouze s jednou z uvedených osob. K žádné z nich se ale s jistotou přiklonit nemohu. Proto na základě údajů o tomto zapisovateli nebudu vytvářet závěry.²⁸³

Martin Vostrovský

10r, zápis datovaný k 10. prosinci 1605

Martin Vostrovský či Ostrovský se představuje emblémem v podobě dvou ryb přirozených barev otočených zády k sobě a umístěných v tmavě modrém poli. Z emblému se dá usuzovat, že se hlásí přímo k obchodu s rybami jako své živnosti. Zápis je doprovázen pestrou výzdobou se dvěma zřejmě sumcovitými rybami. Více informací o sobě Ostrovský nedává. V pramenech se nepodařilo vyhledat o něm další údaje kromě

²⁸² BÍLEK, Tomáš Václav. Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618. s. 595.

²⁸³ LÍVA Václav. Prameny k dějinám třicetileté války. s. 37n.

jednoho zápisu z městských knih, v němž Vostrovský vystupuje jako ručitel za jistého Novoměšťana, sladovníka Šimona Chvojku z Kunžaku. Zápis pochází z roku 1602.²⁸⁴

Mistr Jan Rosický z Doubravan

4r, datovaný k 10. prosinci 1605, přípisek k erbu Jiřího Finka z Kolburku z roku 1600

10r, nedatovaný přípisek k zápisu Martina Vostrovského (z 10. prosince 1605)

Oba přípisky jsou ve znění „D[e]l[ineavi]^{t285} Jan Rosyczky [...] Dal Pamat[ne] [...].“

Jan Rosický pocházel z Rosic u Chrásti na Chrudimsku. Od tehdejší majitelky Rosic, Markéty Talackové ze Zásmuk, získal výhostní list roku 1595. Do té doby zřejmě studoval na pražské univerzitě, protože v témže roce zde získal titul bakaláře. V roce 1596 dosáhl i hodnosti mistra svobodných umění. V následujících letech zastával funkci rektora na škole u svatého Štěpána Většího. Měšťanské právo na Novém Městě nabyt 8. února 1600 sňatkem s pražskou měšťankou Evou Šramovitovou rozenou Pelikánovou, vdovou po Václavu Šramovitovi. Ta přinesla do manželství jako věno dům U Pelikánů ve Štěpánské čtvrti, který Jan Rosický ke svému jménu později také někdy přidával. V některých případech je totiž uváděn jako Jan od Pelikánů.

Poprvé se uplatnil v městské radě Nového Města v letech 1602 až 1606. Do rady pak zasedl ještě jednou, ale jen krátce během stavovského povstání v roce 1620. Předtím v roce 1619 působil ještě jako inspektor školy u svatého Václava na Novém Městě pražském. Byl ve styku s humanistickými literáty jako byl Mistr Jiří Karel z Karlšperka,²⁸⁶ který mu dedikoval svou sbírku *Silva Carminum*.²⁸⁷

V roce 1624 byl nucen zaplatit tzv. pokutu za pardon 180 kop míšeňských grošů. To byla ve srovnání s ostatními pardonovanými velice malá částka. Vzhledem k tomu, že se požadovaná částka vypočítávala z majetků provinilce, lze z toho usuzovat, že jeho majetek nebyl veliký. Později byl pravděpodobně vyzván ke konverzi. Výzvy nakonec

²⁸⁴ MENDELOVÁ, Jaroslava. Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657. 558/ 253v.

²⁸⁵ Delineavit (lat. nakreslil, zkráceně del.) se užívalo jako označení autora grafického díla, nebo kresebné předlohy. Delineavit – Encyklopedie knihy. [online]. Copyright © 2020 Knihovna AV ČR [cit. 02. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Delineavit>.

²⁸⁶ Viz Jiří Karel z Karlšperka.

²⁸⁷ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.

uposlechl, protože je v Praze v souvislosti s postoupením majetku své dceři zmiňován ještě v roce 1631.²⁸⁸

Z přípisů Jana Rosického vyplývá, že členům nýdlácké společnosti občas posloužil k načrtnutí jejich zápisů a podání zadání malíři, který konečnou výzdobu pro zápis provedl. Osobně se nepřiklání k názoru, že by sám Jan Rosický malby prováděl. Vojtíšek nicméně předpokládá, že Rosický maloval zápisy mezi lety 1600 a 1619 a výraz „*Dal Pamat[ne]*“ se tudíž vyjadřuje, že malba byla Rosickému zaplacená.²⁸⁹ Proti tomu Hrdlička soudí, že zmiňovaný text znamená „pamětné“, což se vztahuje taktéž k poplatku, ne však za malbu, ale za přijetí do společnosti. Má jít tedy o vstupní poplatek, který se vázal k členství v bratrstvu. Podobnou interpretaci volí i Schreiber.²⁹⁰ Rosický tu z tohoto pohledu vystupuje spíše jako kronikář, který zajišťuje vyhotovení záznamů a eviduje platby. Hrdlička ještě připouští, že vzdělaný Rosický mohl dodávat méně vzdělaným zapisovatelům sentence, a tak jim se zápisy pomáhat.²⁹¹

Mezi městskými dokumenty se o Janu Rosickém zachovaly dva zápisy. První je kšaftem z roku 1616 jeho ženy Evy Rosické, která vzpomíná, že si předsvatební smlouvou vymínila tři sta kop grošů českých a zahradu v Podolí, které si sice odkazuje Janu Rosickému, ale chce, aby z těchto majetků dal díl její dceři z prvního manželství, Alžbětě provdané Prunarové a jejím synům Adamovi a Václavovi. Každý z nich má dostat po stu kopách grošů. Tu hotovost však Jan Rosický nemá, protože ji užil do své živnosti, a tak bude povinen jim částku splácet po tři léta, každému 50 kop grošů ročně. Dále Eva Rosická žádá pohřeb u svatého Václava nad Zderazem a platbu pro záduší 40 kop míšeňských grošů.²⁹² Z tohoto kšaftu je patrné, že Jan Rosický do značné míry financoval vlastní aktivity z kapitálu své manželky. Dále se také zdá, že Rosický neměl žádné vlastní potomky.²⁹³ Tento náznak potvrzuje i následující dokument – kšaft samotného Jana Rosického.

²⁸⁸ MENDELOVÁ, Jaroslava. Dekrety reformační komise pro Nové Město pražské z let 1627–1629. s. 181n.

²⁸⁹ VOJTÍŠEK, Václav. Z minulosti naší Prahy: kapitoly z místopisu, zřízení a života měst. s. 167.

²⁹⁰ SCHREIBER, Rudolf. *Das Stambuch der Prager Fischniederlage von 1600–1679*. in: *Zeitschrift für sudetendeutsche Geschichte*. s. 115.

²⁹¹ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.

²⁹² Míšeňské groše měly dvakrát vyšší hodnotu než české.

²⁹³ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2209, Kniha testamentů, 1586–1617 (1624), f. 468r.

Rosický v něm všechno odkazuje „*Alžbietie Prenarowe, Pozustale Wdowie Po dobře Pa/mieti Janowi Prunarowi Zlatniku Miesstieninu STareho Miesta/ Pražského, Pastorkyny swe, Proto, Zie Y k dobré Pamieti Ewu Manžel/ku gehu, a Materz swau Zadlauhý Cziás wtiežké Nemoczy od Pana/ Boha Postawenau, Po Smrti Pak gegi, gehu, Spowolenimi Yak Manžela/ sweho, Za Žiwobytu gehu, tak y ditek swych až Posawad, w Rozlycznych/ na Sdrawi Nedostatecznych od Pana Boha Za Cziaste Nawsstiweneho, Czie/ladku, Y Statecziek gehu od Pana Boha gemu Propugczyeny, uPrzimnie/ a Wiernie oPatrowala, a oPatruge.*“ Na odkaze je patrné, že Rosický nemá nikoho jiného než právě svou nevlastní dceru, a proto odkazuje svůj „stateček“ jen jí. Zajímavý je popis tohoto majetku, ve kterém Rosický píše, že odkazuje „*Dům swug/ wniemž bydlý, slowe od Starodawna U Pelykanu, Na Dobytczim Trhu/ wRchu Žittne Ulicze ležicy, S Sladownau, a sewssym ktemuž Domu/ Pržislussenstwim, se wssemy Swrssky a Nabytky, kterzižby se wtemž// Domie, a nacziemkoliw, sewssemy dluhy gemu SPrawedliwie Po/winnymy.*“ Rosického dům tedy zahrnoval také sladovnu, z čehož soudím, že se i Jan Rosický nějak podílel na živnosti vaření piva. Zmiňuje také dluhy, které stejně jako kšaft jeho ženy ukazují na špatnou finanční situaci Mistra Jana.²⁹⁴

Georg Lösel

10r, zápis datovaný k roku 1605

Lösela reprezentuje kupecká merka doplněná další výzdobou a sentencí „*Gott ist mein trost*“. Pravděpodobně se tedy jednalo o kupce z německých zemí. Nemám k dispozici žádné další zdroje, které by o něm referovaly.²⁹⁵

Thomas Myller

11r, zápis datován k 22. prosinci 1605

Myller uvádí ve svém zápise, že pochází z Mostu. Reprezentuje ho merka doplněná výzdobou se želvami a šneky a česká sentence „*Pan Buh Naděly.*“²⁹⁶

Ani o Thomasovi Myllerovi se aktuálně nepodařilo získat více informací.

²⁹⁴ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2201, Kniha trhová červená, 1613–1620, 1624, 1640, f. 272r, 272v. Celý text viz textová příloha č. 35.

²⁹⁵ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.

²⁹⁶ Ibid.

Mathyaß Gubernator

12r, zápis datovaný k 9. prosinci 1608

Matyáš Gubernátor je v památníku představen merkou, která je lemována výzdobou sestávající se zejména z antropomorfně pojaté fauny. Sentenci zvolil Gubernátor latinskou. O jeho životě rovněž není mnoho zpráv. Na Novém Městě se nenarodil, ale přišel s výhostním listem ze Žlutic a za Novoměstana byl přijat 7. března 1602.²⁹⁷

Zřejmě měl ženu Zuzanu a několik dětí. Ty jsou zmiňovány v berní rule jako dědicové domu s neznámým číslem popisným ve Svatoštěpánské čtvrti.²⁹⁸ V trhových knihách se podařilo nalézt pouze jeden zápis o transakci učiněné Matyášem Gubernátorem. Jde o koupi zahrady za Svinskou branou. Koupě se odehrála v roce 1620 a za zahradu Gubernátor zaplatil sto kop grošů. Nejednalo se tedy o žádný zvláštní obchod a ani zaplacená částka není nijak zvlášť vysoká. Kupující ji mohl zaplatit bez problémů najednou.²⁹⁹

Podvkrát, v letech 1622 až 1628 a 1628 až 1632 zastával Gubernátor funkci šestipanského úředníka Nového Města pražského. Vzhledem k chybějícím pramenům není jasné, zda ve funkci dále pokračoval.³⁰⁰ Vystupuje v městských knihách jako rukojmí za nově přijatého měšťana Simeona Slona z Horažďovic v roce 1623. Zápis naznačuje, že jsou oba pánové utrakvistického vyznání. V dekretch reformační komise se však Gubernátorovo jméno neobjevuje, a přesto zastával úřad i v roce 1628. Z toho se dá usoudit, že brzy konvertoval. Jako rukojmí vystupuje ještě v roce 1630.³⁰¹

Michael Merwitz Von Tetzsch

13r, nedatovaný zápis

²⁹⁷ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657*. 558/252v.

²⁹⁸ LÍVA, Václav. *Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace*. s. 439.

²⁹⁹ AMP, Praha, *Sbírka rukopisů*, sign. 2150, *Knihy trhově červená, 1537–1715*, f. 261v. Text smlouvy viz textová příloha č. 36.

³⁰⁰ URBANOVÁ, Miroslava. *Šestipanskí úředníci Starého a Nového Města pražského v letech 1547–1628*. s. 123.

³⁰¹ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657*. 559/ 131.

O Michalu Merwitzovi, který je v památníku reprezentován merkou a sentencí duchovního rázu, se nepodařilo zjistit více informací. Ze zápisu pouze vyplývá, že jeho domovským městem je Děčín.³⁰²

Zapisovatel MP

13r, nedatovaný zápis (přesněji nedochované datum)

Stránka s tímto zápisem je natolik poškozena, že zbývá viditelná pouze merka, ze které je možné určit monogram zapisovatele – MP.³⁰³ Na základě něj ale není možné zapisovatele ztotožnit.

Georg Finek

13v, nedatovaný zápis

V tomto případě jde o druhý zápis Jiřího Finka z Kolburku. Viz Jiří Fink z Kolburku.

Fridrich Götzke

14r, zápis datovaný k 13. prosinci 1605

V zápise Fridricha Götzke chybí i merka. Buď nestihl zajistit její domalování, nezaplatil tvůrci nebo ani žádnou merku neužíval. K žádné z těchto variant není možné se přiklonit, protože se nepodařilo získat o tomto zapisovateli více informací. Jediné, co ještě o sobě sám uvedl ve svém německém zápise v památníku je, že je měšťanem města Budyšina.³⁰⁴

Mattheuß Laube Von Deschtzen

14r, zápis datovaný k 16. únoru 1607

Ani o tomto zapisovateli se nepodařilo získat jiné informace než ty, které o sobě podal v památníku pražského nýdrláku. Jedná se o zapisovatele z Děčína a pravděpodobně se svým emblémem s vysokou zelenou botou v červeném poli (původně nemusela být zelená) hlásí k obchodnické živnosti. Kupci totiž nosili tento typ vysokých bot, jak je možné vidět na dalších výjevech v památníku na foliích 76v a 37r.³⁰⁵

³⁰² WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.

³⁰³ Ibid.

³⁰⁴ Ibid.

³⁰⁵ Ibid.

Jan Slon

15r, nedatovaný zápis

Jan Slon na místě sentence užil pro své představení slovní hříčku s aliterací, zřejmě aby odkázal na výraznou hlásku „S“ ve svém příjmení. Hříčka zní: „*Sem Sam Syreg Saucz Syrobau Swazany / Spomoz Syra Syrymu Sama Srdczy Swemu.*“ Jana Slona reprezentuje stříbrná merka s iniciálami v karmínovém poli. Celý zápis je po stranách dekorován stuhami se dvěma raky.³⁰⁶

O Janu Slonovi máme jen velmi málo dalších zpráv. Za novoměstského měšťana byl přijat 4. července 1601. Předtím byl měšťanem Starého Města pražského.³⁰⁷ Nejvíce o něm doložily dva zápisy v městských knihách. První je zápisem, podle nějž Jan Slon kupuje „*dum le/zicz na konskem trhu wystaweny/ mezy domy niekdy krystoffa lebedy, a Katerziny Kamnigerowe, oboustran/nie [...] Za Summu Sedmnaczte Seth/ kop miss.*“ Kromě toho, že se ze zápisu dozvídáme, že měl i Slon místo bydliště blízké nýdláku a mnoha svým předchůdcům v zápise, nás smlouva z roku 1604 také informuje o tom, že v té době žil v manželství s jistou Markétou. V neposlední řadě je třeba věnovat pozornost sumě, za kterou tehdy dům nakupoval. Sedmnáct set kop je značná částka, a když se zaměříme na to, že se nejedná o české groše, ale míšeňské, které měly dvojnásobnou hodnotu, musíme si Slonovo sídlo začít představovat jako skutečně honosný dům. Celá částka nebyla zaplacená naráz. Při podpisu smlouvy Slon složil pouze tisíc kop a zbytek splácel až do vzdáleného roku 1612. Přesto transakce svědčí o tom, že měl v roce 1604 nebyvalé množství volného kapitálu.³⁰⁸

Druhý dokument, ze kterého můžeme čerpat informace o Janu Slonovi, pochází až z roku 1617 a jedná se o zachovací list jeho syna Daniela. V něm svědkové svědčí o řádném sňatku, při němž Jan Slon pojal „*sobie za Manzielku Mary/anu Po Erazymowi Kolinkowi zustalau wdowu Sni k Staru/ Manzielstwi podle Ustanoweni Czyrkwe Swate rżadnie Sprawczym Czyr/kewnim w Kosteie S° Gindrżicha.*“ Oženil se tedy minimálně podruhé rovněž s vdovou po smrti své první ženy Markéty a s Marianou zplodil syna

³⁰⁶ Ibid.

³⁰⁷ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657*. 558/243v.

³⁰⁸ AMP, Praha, Sběrka rukopisů, sign. 2199, *Knihy trhov a červená, 1600–1607 (1623)*, f. 210v. Celý text smlouvy viz textová příloha č. 37.

Daniela. O jiných dědicích nikde nebyly nalezeny žádné zmínky.³⁰⁹ Později syn Daniel ve svém kšaftu odkazuje svůj „stateček“ Lorencovi Košinovi. Zdá se tedy, že po Danielovi již rod Slonů nepokračoval a že sám svoje majetky nepovažoval za velké.³¹⁰ O majetcích jeho otce Jana není možné určit více než to, co bylo uvedeno ke koupi domu. Ve všech nadepsaných dokumentech vystupuje Jan Slon jako měšťan Nového Města pražského. Pokud jde o jeho konfesi, explicitně se o ní žádný z dokumentů nezmiňuje, nicméně v zachovacím listu se uvádí sňatek v kostele svatého Jindřicha. Ekert zmiňuje u svatého Jindřicha nekatolické faráře až do roku 1621. V zachovacím listu sice chybí údaj o datu sňatku, ale list pochází z roku 1617. Sňatek musel tudíž být požehnan nekatolickým farářem. Z toho usuzuji, že Slon se hlásil k některé nekatolické konfesi.³¹¹

Jan Benešů

15r, snad původně datovaný zápis, nyní bez data (po ořezu stránka připravena o část textu)

Český zápis Jana Benešů, měšťana Nového Města pražského, a oblíbená biblická sentence „*Když Buoh snamij / kdo protij nam*“³¹² reprezentují spolu s merkou dalšího zapisovatele, jehož totožnost je poněkud obtížné doplnit informacemi z dalších zdrojů. Chybí i datace, takže nezbyvá než spoléhat na to, že zápisy z blízkých období budou zaznamenány na sousedních stranách. Podle této nepřilíživé teorie je možné odhadovat, že zápis pochází z období mezi lety 1607 a 1606.³¹³

Na Novém Městě se objevuje jistý Jan Beneš původem z Prachatic, který obdržel měšťanské právo až roku 1629. Dále je zapsán Jan Beneš pocházející z Oseka u Duchcova, který získal měšťanské právo na Novém městě v roce 1646.³¹⁴ Další Jan Beneš je uváděn v berní rule z 50. let 17. století jako majitel novoměstského domu ve Zderazské čtvrti.³¹⁵ V berní rule se nachází jistý dům ve čtvrti svatého Jindřicha č. p. 830 zvaný U Benešů

³⁰⁹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 101r – 101v. Celý text zachovacího listu viz textová příloha č. 38.

³¹⁰ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2210, Kniha testamentů, 1617–1665, f. 245v.

³¹¹ EKERT, František. Posvátná místa král. hl. města Prahy: Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v hlavním městě království Českého. s. 9.

³¹² Řím 8,31. WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.

³¹³ Bezprostředně předchází zápis z roku 1607 a nejbližší datovaný následující zápis je z roku 1606. Už toto upozorňuje na nespolehlivost předpokladu chronologického pořadí zápisů.

³¹⁴ LÍVA, Václav. Seznamy pražských novoměšťanů za léta 1618–1653. Vlastním nákladem. Praha. 1937. s. 39, 49.

³¹⁵ LÍVA, Václav. Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace. s. 161.

a jeho majitelem byl jistý Martin Benešů, kterému měl patřit na počátku stavovského povstání.³¹⁶ U něj jako u jediného plně souhlasí příjmení, ovšem není možné ho ztotožnit se zapisovatelem kvůli odlišnému křestnímu jménu. Snad se tedy jedná o příbuzného onoho výše psaného Jana Benešů.

Dva zápisy odkazující k Janovi Benešů, v nichž tedy plně souhlasí jméno osoby, se podařilo nalézt až v trhové knize. První dokument svědčí o trhu, při němž Jan Benešů „*kaupil sobie Annie/manzielcze swe a diediczuom sweym Dům/ leziczi na Ulyczi Pasyrzske mezy Domy/ Jana Hamaryta z Rowin a Pani Kry/zaldy Kolowratowe z Lobkowicz oboustrannie*.“ Zápis pochází z roku 1603 a cena domu činila „*Pul Pata Sta kop gro*.“ Jan Benešů neplatil sumu najednou, ale po částech, a dokonce podle smlouvy různým osobám, které měly na domě či jeho původním majiteli nějaké pohledávky. Celou částku splatil Jan Benešů až v roce 1611.³¹⁷ Další dokument pochází z roku 1613 a je jím vzájemné majetků vzdání manželů. Jako manželka Jana Benešů je tu opět uvedena jistá Anna. Předpokládám, že se jedná o jednu a tutéž ženu jako v prvním dokumentu. Ve smlouvě si Anna a Jan udělují vzájemně práva k jejich domu na Koňském trhu a „*y giny Statek wsseczken*“. Z tohoto nekonkrétního popisu se nedá moc dobře určit, jak rozsáhlý jejich majetek byl. Ale vzhledem ke způsobu jeho komentáře lze předpokládat, že hlavní a možná i jedinou významnější nemovitostí v jejich vlastnictví byl onen dům na Koňském trhu. V textu se ještě vyskytuje podmiňující formulace, týkající se dělení majetku po případné dřívější smrti Jana: „*Dalliby gim/ Pan Buh SPolecznie ditky*“ z kteréžto věty můžeme soudit, že ještě v té době žádné potomky neměli.³¹⁸

Novoměstský měšťan, ke kterému se vztahovaly poslední dvě jmenované smlouvy, je s největší pravděpodobností totožný se zapisovatelem v památníku. Smlouvami prokázaná doba jeho aktivního právního vystupování na Novém Městě pražském totiž nejlépe odpovídá době, do které snad spadá i zápis v památníku. Prve zmínění Janové Benešové z pozdějších let, kteří získávali měšťanství až po stavovském povstání, s tímto Janem Benešů nemají nic společného. Jediný, kdo snad mohl být alespoň

³¹⁶ LÍVA, Václav. Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace. s. 226.

³¹⁷ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2199, Kniha trhová červená, 1600–1607 (1623), f. 167v. Celý text smlouvy viz textová příloha č. 39.

³¹⁸ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2201, Kniha trhová červená, 1613–1620, 1624, 1640, f. 42v, 43r. Celý text viz textová příloha č. 40.

v příbuzenském vztahu k zapisovateli, je onen Martin Benešů, který v době stavovského povstání vlastnil dům ve čtvrti svatého Jindřicha. Ani to ale není možné potvrdit. Posledně jmenovaný Jan Benešů vystupuje v městských knihách několikrát jako ručitel za nově přijímané Novoměstšany. Poprvé je v zápise uveden roku 1604, když se zaručuje za Ondřeje Mrskala z Kouřimi. Další zápis z roku 1606 uvádí, že ručil za Jana Švehlu Šelakovského z Čelákovic. Potřetí ručí za Daniela Dušíka ze Solnice v roce 1607. Znovu, a to dokonce dvakrát, ještě v roce 1609, za Jana Chrisostoma Šrepla z Kladska a za Havla Kučinu z Mníšku pod Brdy.³¹⁹ Tyto kontakty se dají rozdělit na dva druhy. Buď se jedná o osoby z lokalit velmi blízkých Praze, nebo z měst, přes která vedly kupecké trasy na východ.

Vzhledem k omezeným pramenným zdrojům nelze s jistotou už mnoho informací o tomto zapisovateli říci. Snad jen že ho nenacházím v městských úřadech a veřejných funkcích a nemohu ani nic tvrdit o jeho konfesi.

Bartholoměj Markonys

16r, nedatovaný zápis

Markonys se představuje latinskou sentencí „*Beata Mors Piorum*“ a stříbrnou iniciálovou merkou v černém poli. Merku doprovází výzdoba se stuhami a dvěma velkými rybami s pozvednutými ocasy umístěnými po stranách merky. Zapisovatel o sobě uvádí, že je „*Služebnik / PPP N[ového] M[ěsta] téhož Pražského*.“³²⁰ Na první pohled se zdá, že pod písmeny PPP se zřejmě skrývá nějaká osoba, ale na základě užití tohoto označení ve smlouvách a dalších úředních dokumentech soudím, že se jedná o městskou radu, nebo nějakou její část, dohlížející na majetkové operace.³²¹ V úředních knihách se mi osobu jménem Bartoloměj Markonys podařilo nalézt pouze v jediném zápise, a to mezi nově přijatými Novoměstšany. Markonys se jím stal 15. března 1600 a přišel na Nové Město z Vyšehradu.³²² Nositel podobného jména, Simeon Markonydes, se vyskytuje jednou

³¹⁹ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657*. 558/278v, 558/298, 558/320v, 558/344v, 558/348v.

³²⁰ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II*.

³²¹ Např. AMP, Praha, *Sbírka rukopisů*, sign. 2204, *Knihy tržní zelené*, 1642–1661, f. 220v., AMP, Praha, *Sbírka rukopisů*, sign. 2202, *Knihy tržní zelené*, 1621–1629, 1640–1648, f. 169v, 204r, 301r.

³²² MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657*. 558/223v.

v knize obnov na pozici úředníka práva konířského v roce 1639.³²³ Možná jde o potomka zapisovatele. Nic bližšího se však o Bartolomějovi Markonysovi nepodařilo zjistit.

Šimon Hofman

16r, zápis datovaný k roku 1606

Šimon Hofman „von gerlitz“ o sobě v zápise nic víc neuvádí. Reprezentuje ho zlatá merka v karmínovém poli doprovázená po stranách dvěma postavami – mořskou pannou a Tritonem, hrajícími na hudební nástroje.

Žádného Šimona Hofmana ze Zhořelce se nepodařilo v pramenech nalézt. Za to se v nich vyskytuje Šimon Hofman z Kolinec. Těžko si myslet, že text zápisu ve skutečnosti pozorněji přečtený vyjadřuje místo „gerlitz“ „kolintz“. Možné ale je, že ruka, která zápis činila, nepatřila zapsanému, a tak došlo k chybě.

Tento Šimon Hofman z Kolinec vlastnil jisté domy jak na Novém, tak na Starém Městě pražském.³²⁴ Před stavovským povstáním pravděpodobně žil na Novém Městě a po vpádu saských vojsk v roce 1631 stál jako lajtnant ve vojsku saského kurfiřta. Za to byl potrestán konfiskační komisí propadnutím domu, který mu odkázala Anna Housková na Starém Městě v Konešovské ulici, zvaný U Housenků. Dům byl zabrán konfiskační komisí. Stejně dopadla i vinice před Novou branou pod šibenicí. 20. července 1637 však na přímlovu kurfiřta saského byla Hofmanovi udělena milost a jeho drobné statky mu byly vráceny.³²⁵ Jen o pár měsíců později téhož roku Hofman zabraný a pak navrácený Housenkovic dům č. p. 467 v Havelské čtvrti Starého Města prodal.³²⁶ Hofmanovy prodeje pokračují na začátku roku 1638 prodejem domu U Ledčanských na Novém Městě ve čtvrti svatého Petra do rukou paní Judity Millerové.³²⁷ Snad druhou část domu U Ledčanských na Novém Městě ve Svatopetrské čtvrti prodal Janovi staršímu Kolínskému v březnu roku 1638.³²⁸ Prodejem těchto nemovitostí si během tříčtvrtě roku Hofman přišel na 3 751 zl.

³²³ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 97, Kniha rukojemství a obnov, 1636–1678, f. 52v.

³²⁴ LÍVA, Václav. Seznamy pražských novoměstšanů za léta 1618–1653. s. 31.

³²⁵ BÍLEK, Tomáš Václav. Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618. s. 157.

³²⁶ LÍVA, Václav. Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace. s. 43.

³²⁷ Ibid. s. 272.

³²⁸ Ibid. s. 277.

Následuje éra, v níž se Šimon Hofman z Kolince dal na dráhu kvartýrkomisaře. V této roli se v pramenech objevuje pravidelně v letech 1640–1642. Jeho hlavní úlohou bylo převádět regimenty podle stanovených pokynů na správná místa a zajišťovat jim kvartýry v místech, kde se potřebovaly zdržovat. Provázel vojska zejména v západních a severozápadních Čechách. Za tuto službu dostával úkolovou mzdu ve výši 40 zlatých.³²⁹ Poslední zprávou, kterou se o něm podařilo nalézt, je jeho přijetí za měšťana Starého Města pražského. Možná se po válce rozhodl usadit.³³⁰ V podaných zprávách o životě Šimona Hofmana z Kolince nejsou takové, které by dokazovaly jeho totožnost se zapisovatelem. Najdou se mezi nimi pouze náznaky, které zakládají možnost se domnívat, že se jedná o jednoho a téhož muže. Je to třeba práce kvartýrkomisaře, pro kterou se bývalý kupec, znalý místních cest a stezek, výborně hodil a nebyl by to první kupec, který se pro takovou službu rozhodl.

Jakub Sahomel

17r, nedatovaný zápis

Jakub Sahomel měl ke svému zápisu připravenou kartuši, do které měla být zřejmě namalována do karmínového pole merka. K tomu však už evidentně nedošlo. Ačkoli se tento muž prezentuje jako měšťan Nového Města pražského, v žádném z novoměstských pramenů se ho nepodařilo nalézt. Jeho zápis doprovází českojazyčná duchovní sentence: „*Pracze A usilowanij / daremny gest když neny / Boskyho Poziehnani.*“ Ani ta nenapovídá nic konkrétního o svém zapisovateli.³³¹

(Michael Seiffert)

17r, nedatovaný zápis

Soused Jakuba Sahomela na stránce má svůj zápis natolik poničený, že jméno je téměř nečitelné. Stejně potrhaná je kartuš s merkou, takže pokud merka byla vymalována, stejně ji dnes nemůže badatel vidět. K fatálnímu poničení zřejmě však došlo až

³²⁹ LÍVA Václav. Prameny k dějinám třicetileté války. s. 48, 192, 196, 235, 266, 277, 425.

³³⁰ LÍVA, Václav. Seznamy pražských novoměšťanů za léta 1618–1653. s. 31.

³³¹ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.

dodatečně, protože jméno Michael Seiffert na tomto foliu uvádí historik Schreiber ve svém článku z roku 1944.³³²

K tomuto jménu bohužel v pramenech pražské provenience není ve zkoumaném období žádná zmínka. Pokud se tedy Schreiber při čtení jména nezmýlil, muselo se jednat o člověka, který se v Praze zdržoval spíš málo.

Zápis je vyzdoben po stranách zbraněmi a také dvojicí ptáků. Zřejmě se jedná o rajku a sýčka. Rajka sedí po heraldické pravici. Sýček pak vzpíná křídla po levici. Tato výzdoba v památníku patří spíše k méně častým. Zapisovatel snad odkazuje k nějaké formě vojenské profese, se kterou je spojen.³³³

(Matouš Emek)

17v, nedatovaný zápis

Zapisovatel Matouš Emek si dal vymalovat merku poněkud výpravněji než většina kupců, kteří užili merku v poměrně standardizované kartuši. Emkova kartuš je větší - obsazuje střed stránky a její štít je zdoben damaskováním. Merka je zlatá a stejnou barvu má i okraj netradiční kartuše. Sentence v oddělené nápisové tabulce nese poměrně častý motiv: „*Wsseliyaka Pracze a Usylowanij / Daremnj gest, Kkdyž nenj Bozskeho / Požiehnanj.*“³³⁴ Ten se objevil už na předchozím foliu (17r) u Jakuba Sahomela. I v tomto případě je stejně jako u Michaela Seifferta zápis natolik poškozen, že dnes jméno není vůbec čitelné. V minulém století však čitelné bylo, a tak nezbývá než spoléhat na záznamy starších badatelů, tedy hlavně historika Rudolfa Schreibera, který se památníkem zabýval a jméno zapisovatele na tomto foliu určil jako Matouš Emek. Přikláním se k této interpretaci také proto, že ungeltní registra z roku 1597 zmiňují jistého Matouše Emka mezi obchodníky s kramářským zbožím, kteří do Prahy mimo jiné dovezli i tunné zboží. Volil tedy pravděpodobně podíl na obchodu s touto komoditou jako druh přivýdělku.³³⁵

³³² SCHREIBER, Rudolf: Das Stammbuch der Prager Fischniederlage von 1600–1679, Zeitschrift für Geschichte der Sudetenländer, 7. Jahrgang /1944, Heft 1/2, s. 127, č. 26.

³³³ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.

³³⁴ Ibid.

³³⁵ JANÁČEK, Josef. Dějiny obchodu v předbělohorské Praze. Praha: ČSAV, 1955. s. 164. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:30756b40-3b30-11e7-8881-5ef3fc9ae867>. s. 164.

Hans Rademann von Hamburk

18r, zápis datovaný k 29. listopadu 1604

Hans Rademann se prezentuje na tomto foliu, které jeho zápis pokrývá celé, erbem a merkou. Erb má však poněkud netradiční podobu.³³⁶ Pravděpodobně není tradičním erbem, který by Rademannům někdo udělil, ale spíš uzurpovaným znakem, který Hans Rademann použil v podobě erbu. Užité symboly zřejmě vychází z příjmení nositele a nikoli z tradičních heraldických figur. Rademann – z německého Rad – kolo, figura palečného kola v dolním poli štítu, německé Mann – muž, divý muž (šotek) v horní půli štítu a Raden – koukol polní, který drží divý muž a který vyrůstá z klenotu.³³⁷

Merka zapisovatele je zlatá v černém poli a ukrývá iniciály. Po stranách kartuše s merkou doplňují zápis mořské panny. Součástí výzdoby svěšené od nápisové pásky se sentencí³³⁸ jsou i zkřížení korunovaní slanečci po obou stranách. Na základě této výzdoby soudím, že se zapisovatel hlásí k živnosti, související s prodejem ryb. Více se toho ale o zapisovateli nepodařilo zjistit.

Jorge Wolf von Rumburg

19r, zápis datovaný k roku 1608

Jorge Wolf situoval svůj zápis do horní poloviny folia, jako by očekával, že se k němu na foliu někdo další připojí. V kartuši ho reprezentuje emblém se soukenickými a postřihačskými nástroji. Tímto emblémem se tedy hlásí k soukenické živnosti. Jak už bylo zmíněno výše, v tomto období soukeníci nebyli schopni konkurovat zahraničnímu dovozu, a tak s tkaninami spíše obchodovali, než že by je sami produkovali. Je možné, že toto byl i případ Jorga Wolfa a že až díky obchodu se sukrem se začal stýkat se slanečkáři.

³³⁶ „Štít dělený zeleným zúženým břevnem. Nahoře ve stříbře polovina divého muže (šotka) se zeleným věncem na hlavě, držícího v pravé ruce zlatý klas mezi dvěma modrými (sic!) květy na zeleném stonku. Dole polovina zlatého palečného kola vynikající z břevna. Na štít postavena vlevo (sic!) natočená kolčí přilba se zlato-fialovo-červenými příkrývadly a fialovou točenicí (?), na ní dva rohy na způsob tzv. olifantů, třikrát dělené zlato-fialovo-červeno-fialově, mezi nimi rostliny ze štítu.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.

³³⁷ Ibid.

³³⁸ „Auff Gott Vertrew vnd nicht VerZage / Geluck Vnd Gudt Kumptt tage / Ob er nicht Ver augen steht[?]/ Godt der wieß weins [?] von No / ten Thuett.“ Ibid.

Wolf nedoplnil svůj zápis sentencí, nebo pokud existovala, tak byla umístěná v horní části folia, která chybí kvůli nešetrným ořezům. Zato u zápisu zůstala veselá výzdoba se dvěma zvířaty, hrajícími na hudební nástroje. Celkově výzdoba tohoto folia působí až nezvykle lidově. O Jorge Wolfovi se nepodařilo získat více informací, než ty, které on sám v zápise zanechal.

Erhardt Albrecht von Dresden

20r, nedatovaný zápis

Erhardt Albrecht zanechal ve svém zápise velmi špatně čitelnou sentenci a stříbrnou merku v modrém poli. Kartuše s merkou je doprovázena obvyklou dvojicí mořské panny a Tritona. Součástí výzdoby jsou také zkřížené prapory po heraldické pravici a zkřížená pádla na opačné straně. Prapory snad odkazují k bitevní vřavě, pádla zřejmě k nějakému druhu vodní přepravy, asi spíše říční. Více však o zapisovateli nemohu říci.

Salomon Freidenberg

22r, zápis datovaný k 21. prosinci 1609

Salomon Freidenberg von Aussig, tedy z Ústí nad Labem se prezentuje v památníku zlatou iniciálovou merkou v karmínovém poli a německojazyčnou sentencí.³³⁹ Jeho zápis je opět poškozen nešetrným ořezem, který zasáhl text a malbu, jež byla umístěna nad nápisovou páskou. Výzdobě po stranách merky dominují dvě mořské příšery s antropomorfními obličejí. Těmi se majitel zápisu hlásí k obchodu s rybami.

Salomon Freidenberg pocházel z Ústí nad Labem, kde se stal i císařským rychtářem. Byl zkušeným obchodníkem a zřejmě uměl pro velké náklady dobře využívat dopravy po Labi. Proto ho ze začátku třicetileté války spolu s drážďanským měšťanem Jakubem Grallem císař Ferdinand II. pověřil zajišťováním přepravy proviantu, zejména obilí, po Labi. Potraviny potřebovala císařská armáda hlavně v Sasku. Že úkol zajišťovat přepravu klíčových zásob dostali civilní obchodníci, bylo poměrně výjimečné. Většinou se proviantmistři rekrutovali z příslušníků nižší šlechty, kteří měli předchozí zkušenost s vojenskou i civilní správou. Freidenberg s Grallem nakonec v této pozici nevydrželi dlouho. Již v létě 1626 na ně začal útočit Gerhard Taxis, vrchní hejtman panství Albrechta

³³⁹ „Ich lieb waß fein ist / obß gleich nicht mein ist. / Ob mirß gleich nicht werden (??) / So ... (??) gott mein herz (??)“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.

z Valdštejna. Navrhoval svěřit úkol překvapivě dalším obchodníkům, ale z Děčína. Měli to být bratři Jiří a Řehoř Beuttlerovi. Freidenberg se bránil protiútokem, že děčínští jsou rebelové a spojenci Fridricha Falckého z dob stavovského povstání. Jeho úkol nakonec nepřevzali děčínští obchodníci, ale Oldřich Sezima Karel Skuhrovský ze Skuhrova, vrchní proviantmistr v Království českém.³⁴⁰

Při výkonu svého úřadu nechával Freidenberg svážen obilí fůrami k Labi a poté ho plavit do Ústí nad Labem a odtud do Děčína. Úsek mezi Roudnicí nad Labem a Lovosicemi byl považován za příliš a možná až zbytečně zdlouhavý. Navíc plavbu samozřejmě limitoval stav vody, ať už v létě její nedostatek nebo například zamrznutí v zimě. Jedna dodávka zahrnovala například 20 000 strychů obilí.³⁴¹ Při průjezdu saským územím docházelo ke ztrátám, takže se k vojskům nedostala dodávka v plném objemu. Další komplikace nastala v Drážďanech, když tam byl Grall pro dluhy uvězněn a obviněn ze svévolného prodeje části dodávky, aby mohl zaplatit lodníkům.

Účty za dopravu byly pro císařskou kasu vyšší než kdy dřív. Za čtvrt roku Freidenberg utratil na dopravu 10 000 zlatých. Ve 30. letech vydával na podobné přepravy císař kolem poloviny této částky.³⁴² To byl zřejmě také jeden z důvodů, který vedl k tomu, že byl Freidenberg úkolu zproštěn.

Jaké byly další Freidenbergovy osudy po ztrátě císařského pověření, nevím. Županič zmiňuje jistý rod Salomonů von Friedberg ve Frýdku. Radní Václav Salomon von Freidberg je tam připomínán v desátých a pak i dvacátých letech 17. století. Vzhledem ke vzdálenosti obou lokalit a spojení frýdeckých Salomonů von Friedberg se ševcovským řemeslem si troufám tvrdit, že tyto rody spolu nemají nic společného a zapisovatelem je pouze Salomon Freidberg či Freidenberg z Ústí nad Labem.³⁴³

Mattheus Friczsche

22r, nedatovaný zápis

³⁴⁰ PLAVEC, Michal a DURČANSKÝ, Marek. Die Elbe und seine Rolle als Verkehrsader auf der böhmisch-sächsischen Grenze während des 30-jährigen Krieges. Nepublikovaný rukopis. s. 15.

³⁴¹ 24 000 hektolitřů.

³⁴² PLAVEC, Michal a DURČANSKÝ, Marek. Die Elbe und seine Rolle als Verkehrsader auf der böhmisch-sächsischen Grenze während des 30-jährigen Krieges. Nepublikovaný rukopis. Soukromý archiv Michala Plavce. s. 14n.

³⁴³ Salomon z Friedbergu. *Nová šlechta v českých zemích a podunajské monarchii* [online], [cit. 11. 11. 2020]. Dostupné z: <http://www.novanobilitas.eu/rod/salomon-z-friedbergu>.

Tento zapisovatel, sdílející stránku se Salomonem z Freidenbergu nechává dekorovat svůj zápis pravděpodobně stejným druhem mořské příšery³⁴⁴ jako Freidenberg. Figura je vyobrazena pouze z jiného úhlu – divák hledí na její hřbet. Mezi těmito dvěma figurami je v kartuši opět merka s iniciálami – iniciály MF. Ilustrátor se pravděpodobně inspiroval předcházející výzdobou, pokud ovšem nebyl autor výzdob obou zápisů tentýž a netvořil stránku jako kompaktní celek.

Přímo o osobě zapisovatele je v pramenech jen velmi málo informací. Ve *Studii o Praze pobělohorské III* je zmíněn jistý Mates Frytzer, starší pořádku pekařského, který v roce 1629 zakoupil na Novém Městě pražském ve Zderazské čtvrti dům. Z tohoto jednoho zápisu však nelze jednoznačně určit, že se jedná o téhož člověka. Vzhledem k tomu, že se zapisovatel v památníku nehlásí ani k žádné konkrétní lokalitě, nemusí být ani pravdou, že se jedná o Novoměšťana.³⁴⁵

Andreas Pihl

23r, zápis datovaný k 3. únoru 1610

Andreas Pihl zvolil pro svou reprezentaci velkoryse pojatý emblém se stříbrnou iniciálou AP doplněnou po stranách o stejné iniciály provedené zlatě. Pod iniciálami je vyobrazena figura dubové větvičky se dvěma plody. Pole kartuše je damaskované. Po stranách doprovází emblém dvě polopostavy se zdůrazněnou muskulaturou. Nad nimi jsou vyobrazeny jakési příšery s dlouhými krky, které svým okřídlením sice připomínají ptáky, ale protáhlým tělem a ocasem zase mořské tvory. Zapsaná sentence má spíše formu průpovídky: „*Ein Armer Sünder bin Herr Gott Aber / Ist gnedich und bormherzigk.*“³⁴⁶

Zapisovatel neuvádí nic o místě svého původu, ani nenaznačuje nic bližšího ke své profesi. Nepodařilo se o něm v pramenech najít žádné další informace.

Jiří Karel z Karlšperka

24r, zápis datovaný k 7. březnu 1610

³⁴⁴ Editor soudí, že jde o dobové zpodobnění velryby. WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.

³⁴⁵ LÍVA, Václav. Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace. s. 185.

³⁴⁶ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.

Jiří Karel (popř. Karolides, Carolides či Carolus) z Karlšperka (z Karlsbergu) si nechal pro svou reprezentaci vymalovat do památníku rodinný erb v polepšené podobě³⁴⁷ lemovaný zeleným věncem a doplněný v sentenci o trojverší: „*Pomnie každý sam na sebe / Schranj Bližního y sebe, / Tak z Swieta Pržigde do Nebe.*“ Podepsal se jako: „*Girži Karel z Karlssperka, M[istr] a Rzim- / skeho Czynsarže Geho mi[lo]sty Pöeta. m[anu] p[ro]p[ria]*“³⁴⁸ Výzdobě zcela dominuje medailon s erbem, takže nejsou připojeny žádné další figury ani motivy.

Jiří Karel byl synem významného stavitele Karla Mělnického, který postavil při řece Vltavě úctyhodné vodní dílo – tzv. Šítkovskou vodárnu. Jiří Karel se narodil roku 1569 ve čtvrti svatého Vojtěcha na Novém Městě pražském. V mládí mu bylo umožněno studium na univerzitě, kde dosáhl roku 1589 titulu mistra svobodných umění, kterým se pyšnil ve svém zápise. Dostal se na dvůr římského císaře Rudolfa II., kde 12. července 1596 obdržel titul poeta laureatus. V říjnu téhož roku byl Karel Mělnický se svými syny Rudolfem II. nobilitován.

Synů měl Karel Mělnický pět. Kromě Jiřího to byli ještě Václav, Samuel Ferdinand, Daniel a Jakub Jiří. Václav byl v roce 1596 radní písař na Novém Městě.³⁴⁹ V pozdějším věku ale dosáhl i na funkci deklamátora desk zemských, v níž je uveden k roku 1658.³⁵⁰ Z pramenů vyplývá, že vlastnil jisté majetky v dnešní Myslíkově ulici a zemřel v roce 1659. O Jakubovi Jiřím mnoho známo není. Z jeho odkazů ale vyplývá, že měl tři dcery (Annu, Marii a Alžbětu) a dědictví odkázal synovi svého bratra Samuela, Janovi.³⁵¹ Samuel Karel z Karlšperku byl zarputilý nekatolík. V roce 1628 byl vyzýván ke konverzi, a proto se nakonec rozhodl pro emigraci. V roce 1631 se však vrátil se saskými vojsky a konvertoval. Jeho již zmiňovaný syn Jan pak v Praze na Novém Městě žil a spravoval tamní mlýny až do roku 1675. Daniel Karolides působil v Praze jako knihtiskař. V letech 1608–1620 se zapojil do stavovského hnutí. V roce 1623 pak získal pardon. Mezi lety 1625 a 1627 se rozhodl emigrovat, ale stejně jako jeho bratr se vrátil se saskými vojsky v roce

³⁴⁷ ŽUPANIČ, Jan. Brno a Praha. Nobilitace obránců české a moravské metropole v kontextu proměny městských elit druhé poloviny 17. století. s. 305.

³⁴⁸ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.

³⁴⁹ ŽUPANIČ, Jan. Brno a Praha. Nobilitace obránců české a moravské metropole v kontextu proměny městských elit druhé poloviny 17. století. s. 305.

³⁵⁰ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2210, Kniha testamentů, 1617–1665, f. 365v.

³⁵¹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 291r. Text celého převodu viz textová příloha č. 43.

1631. Není jisté, jestli pak už zbytek života Daniel Karolides strávil v Praze, ale v roce 1660 zplnomocnil Ferdinanda Kautského k odevzdání mlýna Karolidesů k záduší kostela svatého Vojtěcha Většího na Novém Městě, ke kterému rodina měla zřejmě úzký vztah, protože je tam i náhrobní deska připomínající Karla Mělnického. Čtyři roky po odevzdání mlýna Daniel zemřel.

Sám Jiří Karel z Karlšperka byl možná nejstarší z bratrů. Na počátku své kariéry se věnoval učitelské profesi. Brzy ale přestoupil na úřednickou dráhu. Od roku 1598 pracoval jako písař v novoměstské radě, roku 1609 získal od císaře úřad veřejného notáře a byl zvolen do desetipanského úřadu. Z jeho umělecké tvorby se dochovala i část literárního díla. První žena Jiřího Karla, Salomena, mu povila minimálně dva syny – Karla Jiřího a Václava. V roce 1599 však zemřela na mor, a tak se Jiří Karolides znovu oženil. Tentokrát s Dorotou. V pramenech jsem nenalezla žádné zprávy o jejich společných dětech. Zato v jejich manželském majetku vzdání z roku 1603 jsou uváděni synové z prvního manželství, aby nebyly opomenuty jejich dědické nároky v případě otcovy smrti. Ta přišla roku 1612.³⁵²

Majetky, kterými Jiří Karel za života disponoval, nebyly nijak zvlášť rozsáhlé. Jedna nalezená trhovářská smlouva uvádí koupi domu s viničkou v Podskalí proti svatému Bartoloměji. Za tuto nemovitost zaplatil „*Summu/ Trzi Sta kop a Trzi kopy wsse w G[rošů]m[išeňských]*“, což se jeví jako suma průměrná vzhledem k tomu, že je uvedena v míšeňských groších. Částku má ale Jiří Karolides splácet.³⁵³ Druhý zachovaný dokument referující o majetku Jiřího Karla z Karlšperku je vzájemné manželské majetku vzdání s jeho druhou ženou Dorotou z roku 1603. V něm přiznává své manželce „*Dům Swug wněmž by:/dli Sewssim kniemu Przislussenstwim/ y giny wsseczek a wsseliaký Statek/ swug. budto na Gistotach, Ssuldbryffich/ zapsych, Swrssczych, nabytczych a na/ cziemkoli a kdekoli: a neb Pokomkoly/ zaleziegczy.*“ Bohužel dům, v němž bydlí, zde není nijak specifikován. Je možné, že se jedná o ten podskalský, předešlého roku koupený, ale není možné to potvrdit. Zajímavá je ale zmínka o takzvaných šuldprýfech, tj. dlužních úpisech. Jednalo se o mezi obchodníky nejčastěji užívanou formu pojištění

³⁵² JÁSEK, Jaroslav a FIALA, Michal. Šítkovská vodárna a Karel Mělnický. Vyd. 1. Dolní Břežany: Scriptorium, 2004. 275 s. Documenta Pragensia. Monographia; vol. 19. ISBN 80-86197-54-9. s. 49–51.

³⁵³ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2199, Kniha trhovářská červená, 1600–1607 (1623), f. 89v, 90r. Celá smlouva viz textová příloha č. 41.

platby, která měla charakter soukromé písemnosti. Hlavní výhodou této formy dlužního úpisu bylo, že ho nestvrzoval žádný úřad, a proto s jeho vyhotovením nevznikaly žádné další náklady.³⁵⁴ Jiří Karel tedy možná půjčoval obchodníkům peníze. Nepředpokládám, že se sám osobně na dálkovém obchodu výrazněji podílel, ale finanční zabezpečování obchodů, nebo úřední pomoc mohly být příčinami toho, že je počítán do nýdlácké společnosti. Co do nemovitého majetku podle zmiňované manželské smlouvy byla zřejmě jeho druhá manželka bohatší než sám Jiří Karel. Vlastnila totiž ještě dům na předměstí v Kostelci nad Labem proti Pražské bráně „*S Stodolami Obilým diedinami Lu/kami dobytky, nabytky Swrssky*“.³⁵⁵ Posledním dosud nezmíněným majetkem, který manželé ve své smlouvě vzpomínají, jsou knihy Jiřího Karla. Přeje si, aby jeho knihovna nebyla nikdy dělena a přešla na některého z jeho mužských potomků. Vzhledem k tomu, jak povšechně se zmiňuje o ostatních svých majetcích, musel si své knihovny považovat.³⁵⁶

O vyznání Jiřího Karla nebyly nalezeny konkrétní zprávy. Vzhledem k doloženému protestantismu jeho bratří a rodinnému vztahu ke kostelu svatého Vojtěcha soudím, že se hlásil k některé nekatolické konfesi.³⁵⁷ Snad ke staroutrakvismu. Nedožil se stavovského povstání, a tak nedošlo ke konfrontaci s rekatolizačními tendencemi. Proto je těžší individuální vyznání starších zapsaných doložit.

Christoph Kitziger vonn Tetzschenn

25r, nedatovaný zápis

Zápis Chistopha Kitzigera z Děčína se svým vzezřením hlásí k mořské tematice. Kitziger se prezentuje emblémem s dvouocasou mořskou pannou, pod níž je známý symbol Krista jako pelikána, krmícího svá mláďata vlastní krví. Kdyby byl zapisovatel Christián a nikoli Christoph, považovala bych tento symbol jednoznačně za mluvící znamení, odkazující k jeho křestnímu jménu. V tomto případě to sice nevylučuji, ale symbol může

³⁵⁴ BUŇATOVÁ, Marie. *Pražští kupci na cestách: předbělohorská Praha a středoevropské trhy*. s. 250.

³⁵⁵ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2198, Kniha trhová zelená, 1595–1600 (1612), f. 318v–319v. Celý text viz textová příloha č. 42.

³⁵⁶ Ibid.

³⁵⁷ Kostel sv. Vojtěcha měl až do roku 1621 nekatolické faráře. EKERT, František. Posvátná místa král. hl. města Prahy: Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v hlavním městě království Českého. s. 86.

být jen způsobem, jak se přihlásit k víře v Krista a jeho oběť. Po stranách emblém doprovázejí ženské polopostavy začleněné do dekorativního rámce.

O Christophovi Kitzigerovi se dosud v pramenech nepodařilo nalézt více informací. Na základě jeho původu ve městě Děčín a emblému, který užil, si však troufám tvrdit, že se zapojil do obchodu s tunným zbožím. Město Děčín bylo totiž významným celním bodem, přes který do Čech proudilo zahraniční zboží a jeho značnou část tvořily právě suché a slané ryby.

Rochus Otta von Poltznitz

26r, nedatovaný zápis

Rochus Otta von Poltznitz se prezentuje v památníku erbem³⁵⁸ i merkou. Erb, kterému je věnován větší prostor je opět jako u několika předchůdců umístěn v damaskovaném medailonu lemovanou zeleným věncem. Pod ním v typické kartuši je stříbrná iniciálová merka v karmínovém poli. Dále připojuje německojazyčnou duchovně laděnou sentenci: „*Gott Helffe mir erwerben / ehrlich leben vndt seligk Sterben.*“ Zapisovatel o sobě píše, že je „Rochus Otto von Poltznitz / Jtzo Burger vndt Handelsman / In Pirna“. Jedná se tedy o saského obchodníka, působícího na polabské trase. Je více než pravděpodobné, že se mezi jeho zbožím objevili i slanečci.

Zapisovatel nebo alespoň jeho rod zřejmě pocházel z městečka nedaleko Drážďan Polßnitz (nyní Pulßnitz). Více se pro tuto chvíli o saském zapisovateli nepodařilo zjistit.³⁵⁹

Christof Rychter von Hermsdorf

27r, nedatovaný zápis

Zápis Christofa Rychtera má poničenou merku a rozpitý inkoust zápisu. Merka je stříbrná v černém poli, ale její střed je sedřen. Kromě merky a jména už je součástí zápisu pouze výzdoba s rybami a dvěma ptáky, snad hrdličkami.

³⁵⁸ „V modrém dva zkřížené stříbrné panty (?). Na štítě spočívá kolčí přilba s modro-stříbrnými příkrývadly. Klenotem jsou dva rohy, pravý stříbrný, levý modrý, mezi nimi zářící zlatá hvězda.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

³⁵⁹ Ibid.

Christofa Rychtera se podařilo nalézt v městských knihách Nového Města pražského. Bohužel hned dvakrát. První získal měšťanské právo 17. července 1587 a přišel z krušnohorského Annaberku (dnes Annaberg-Buchholz). Roku 1591 mu bylo odebráno městské právo a živnost pro nedobré chování. O rok později mu však oboje bylo vráceno zpět.³⁶⁰

Druhý získal měšťanské právo 6. července 1623. Výhostní list obdržel o dva roky dříve 27. července 1621 od paní Mariany Konojedské rozené ze Solzhauzu, paní na Konojedu a Elgrsderfu.³⁶¹

Jako pravděpodobnější mi připadá ztotožnění zapisovatele s prvním uvedeným v městských knihách. Druhý má zjevně český výhostní list, který by se neshodoval s uvedením původu „*vonn Hermsdorff*“. Zapisovatel mohl pocházet z městečka Hermsdorf a získat později i měšťanství v příhraničním městě Annaberku.

Christof Fischer von der Seyde

28r, zápis datovaný k roku 1611

Christof Fischer, který zanechal stručný zápis s merkou, pocházel z městečka Seyde v Durynsku poblíž Hermsdorfu, rovněž malé obce, která není příliš vzdálená od Seyde a svůj původ v ní zmiňují Fischerovi sousední zapisovatelé na tomtéž a předcházejícím foliu. Fischer má ale zjevně potřebu zdůraznit, že nyní přichází z Míšně.

Merky jsou i na tomto foliu poškozené a zápisy rozpité. Fischerova merka je stříbrná v černém poli. I zde oba zápisy doprovází mořská monstra, v tomto případě podobná drakům. Zápis neobsahuje sentenci. Zapisovatele přesto řadím k německému jazykovému okruhu. O zapisovateli nebylo zjištěno více informací než ty, které poskytuje jeho zápis v památníku.³⁶²

Bartel Croße von Hermsdorf

28r, nedatovaný zápis

Croße pochází ze stejného regionu jako jeho dva předchůdci, což je zřejmě i důvod, proč se prezentují v památníku na tak blízkých místech. Stejně jako jeho předchůdce však

³⁶⁰ MENDELOVÁ, Jaroslava. Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657. 558/84v.

³⁶¹ Ibid. 559/132.

³⁶² WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.

zdůrazňuje, že přichází z Míšně. Pole kartuše je natolik poničené, že není patrné, zda v něm jeho merka byla vymalována či nikoli. Výzdoba zápisu je zpracována jako jeden kompoziční celek spolu se zápisem Christofa Fischera, takže se v něm objevují podobné mořští netvoři.³⁶³

Croßse o sobě nedává vědět víc než jméno a lokality. Z výzdoby můžeme usuzovat, že se věnoval obchodu s mořskými rybami. Nic dalšího výzkum zaměřený na prameny české provenience neodhalil.

Heinrich Kropf von Görlitz

28v, zápis datovaný k 5. říjnu 1616

29r, zápis datovaný k 22. únoru 1616

Na foliu 28v se nachází přípis indentifikující Heinricha Kropfa ze Zhořelce jako zadavatele zápisu a zároveň věnuje tento zápis přímo nýdrlácké společnosti: „A[nn]o 1616 den 5 Octobris hab Ich Hainrich Kropff / der Eltter von Görlicz, diß mein warren. / Diser. Ehrlichen, vnd Erbaren geselschafft. der Nieder / Lag, Zu einen Ewigen gedechtnus, hie hero Mahlen / Laßen,...“³⁶⁴ Na následujícím foliu 29r se ve spodní části nachází kartuše pro merku a nápisová tabulka se jménem zapisovatele. Zapisovatelem je pravděpodobně syn autora přípisu na druhé straně folia. Zápis zaujímá dolní část formátu, aby uvolnil prostor pro druhý zápis a prokázal mu úctu přenecháním významnější pozice. Sentence stejně jako u několika předchůdců chybí. Inkoust zápisu je také rozpitý a merka poničená do té míry, že už není zřejmé, zda byla kartuš skutečně merkou vyplněna. Doprovodná výzdoba se stále drží tématu mořských oblud. Nestvůry podobné drakům, které jsou na tomto foliu, však vypadají, jako by pocházely z odlišného pera než výzdoba předchozích dvou folií. Jsou méně propracované než rybí příšery u Croße a Fischera.³⁶⁵ O těchto zapisovatelích nebylo nalezeno v pramenech české provenience více informací.

Hans Zimler von Pirna

30r, zápis datovaný k 12. lednu 1613

³⁶³ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

³⁶⁴ Ibid.

³⁶⁵ Ibid.

Zimler dal umístit svůj zápis do horní části folia a prezentuje se v něm stříbrnou iníciaľovou merkou v modrém poli. Obsahově dost frekventovaná duchovní sentence praví: „*In Gott Meine Hoffnung*“. Zápis dekoruje dvojice netradičních figur s tvářemi divých mužů, ženskými těly ve zbroji a vrtulovitě svinutými dvouocasy.³⁶⁶

O zapisovateli bohužel nemohu říci více, než on sám ve svém zápise odhaluje. Ve zkoumaných pramenech o něm nebyly nalezeny žádné bližší informace.

Matouš Švík z Lukonos

31r, zápis datovaný k 11. březnu 1614

Matouš Švík z Lukonos se prezentuje rodinným znakem pánů z Lukonos, sentencí a delším literárním produktem v latině o zlu tohoto světa.³⁶⁷ Erb³⁶⁸ je umístěn v medailonu s damaskováním, lemovaném vavřínovým věncem. Hlavním prvkem výzdoby je znak, který už není doprovázen žádnými dalšími figurami. Krátká sentence je biblickým citátem z knihy Kazatel: „*Marnost nad Marnostj / a wsseczko Marnost*.“³⁶⁹

Matouš Švík z Lukonos byl synem Jiřího Švíka a Anny Žlutické z Bernarečku. Jiří Švík působil po léta jako radní Nového Města pražského. Byl velmi bohatý a vlastnil v Praze řadu nemovitostí. Měl minimálně tři syny. Kromě Matouše či Matyáše to byli ještě Daniel a Jan. Je možné že tyto syny nepřivedl na svět všechny jen s manželkou Annou Žlutickou.

Nejznámější ze synů byl Daniel. Vlastnil tiskárnu, sám psal literární díla a stýkal se s humanistickými literáty. Jeden z městských dokumentů o něm mluví jako o radovi nejvyššího soudu purkrabství pražského, takže zřejmě nezanedbával ani úřední funkce. Postupně se nejméně dvakrát oženil. S první ženou, Kateřinou z Plavče, měl syna Jiříka. S druhou, Annou z Popovic, měl pak syna Jana a dcery Annu a Johanu. Vyplývá to ze z jeho závěti z roku 1599.³⁷⁰ Z náboženských důvodů Prahu opustil po výzvách

³⁶⁶ Ibid.

³⁶⁷ „*Preciosa nux apparet haec vita, exterius, sed si cultro Veritatis aperias, / videbis quod nil nisi vermes et putredo sint interius. Nascuntur poma cir- / ca Regionem Sodomae, quae delectant exteriori pulcritudine, Sed contacta in / pulverem abeunt: felicitas hujus Vitae exterius delectat, quod si pressiori considera- / tione eam tangas, fumo et pulveri similis apparebit.*“ Ibid.

³⁶⁸ „*Z přirozeného oblaku v patě modrého štítu vynikají dvě paže oděné v červených rukávech se stříbrnými manžetami a napínající zlatý luk se zlatou střelou s železným hrotem a stříbrným opeřením mířící směrem k pravému hornímu rohu. Na štítě spočívá turnajská přilba s modro-červenými příkrývadly a s točenicí týchž tinktur či spíše stříbrno-červenou. Klenot opakuje všechny figury ze štítu.*“ Ibid.

³⁶⁹ Kaz 1,2.

³⁷⁰ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2209, Kniha testamentů, 1586–1617 (1624), f. f. 251v.

reformační komise pravděpodobně v roce 1627 a emigroval do Míšně. S příchodem saských vojsk v roce 1631 se jako mnozí další vrátil. Za spolupráci s nepřítelem byl pak frýdlantskou konfiskační komisí odsouzen 25. ledna 1634 ke ztrátě majetků. Před svým odjezdem do Míšně měl vlastnit kromě městských nemovitostí ještě panství Šeberov a Kostelec a nějaké další grunty.

Pravděpodobně dalším synem Jiřího Švíka byl Jan. I ten z náboženských důvodů odešel do Míšně, a to už v roce 1623. V roce 1627 pak konfiskační komise odhadovala jeho majetky. O čtyři roky později se stejně jako bratr vrátil do Prahy se saskými vojsky. I jemu byl zkonfiskován majetek. Podle dostupných městských dokumentů mu Anna Švíková (předpokládám, že se jedná o Annu rozenou Žlutickou, manželku Jiřího Švíka) odkázala nejruznější majetky. Vzhledem k tomu, že odkazy jsou určeny přímo a pouze pro Jana, soudím, že byl jejím pokrevním synem jen on a Daniel s Matoušem byli synové Jiřího Švíka z předcházejícího manželství.³⁷¹ Jan Švík spolu s odkazy Anny Švíkové shromáždil značný majetek. Ukazuje to odhad císařského rychtáře před konfiskací v roce 1627. Tento odhad uvádí jistoty ve výši 9 500 kop grošů, z nichž předtím své manželce postoupil 4 000 kop grošů. Dále se zde píše o domě řečeném V Chudobicích odhadnutém na 310 kop míšeňských grošů, domě na Koňském trhu vedle Matěje Millera z Mildenberku odhadnutém na 10 670 kop míšeňských, 7 koní a 3 vozech, domě po Anně Švíkové naproti staroměstské radnici řečeném U Človíčků v hodnotě 3 723 kop míšeňských, v němž bylo 243 věder červeného a bílého vína, a dalším domě po Anně Švíkové v Týnské osadě s odhadnutou hodnotou 4 055 kop míšeňských. Následují vinice, štěpnice a pole odhadnuté dohromady za 10 100 kop míšeňských, Roušovské vinice, Filipovská vinice s chmelnicí, Sudkovská vinice, Andělka, Zlatnička, štěpnice u dvora Volšan, pole za Koňskou branou, vinice v Šancích v Strašnicích, vinice za Malešovicemi a pole nad Vysočany, dohromady v hodnotě 10 100 kop grošů.³⁷²

Matouš Švík z Lukonos se vzdělával na škole u sv. Štěpána. V roce 1608 se oženil s Alžbětou z Padařova. Následovalo manželství s Johanou z Jindic. Po tomto manželství

³⁷¹ Bratři Matouš a Daniel zase prokazatelně získali jiný odkaz, na kterém neměl podíl Jan. Viz zápis v trhově knize AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f.148v, 149r. Celý text in textová příloha č. 45.

³⁷² BÍLEK, Tomáš Václav. Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618. Část druhá. V Praze: Nákladem Musea království českého, 1883. s. 673–1470. Spisů musejních č. 155. Novočeská bibliothéka; č. 25. s. 669n.

se zachovalo vzájemné majetků vzdání páru z roku 1615. V něm se píše, že Matouš ve zmíněné době vlastnil a manželce vzdal „*domy, winicze. chmelnicze zahrady/ Pole a giny Statek [...] ktomu také/ gesstie y giny Statek swuy wsseczken Mowity y Nemowit. Yako/Mleynecz Na Lodech Pod Mleyny Ssytkowskymy Shraniczy Pro/Seypku Y ginym wssym ktomu Przislussenstwim, tež dum Na/ Wyssehradie Swiniczkau leżiczzi, [...] tež sSwrssky a nabytky.*“³⁷³

Matoušovi se narodily celkem tři děti. Stýkal se s humanisty a byla mu věnována i řada jejich spisů. Ve Štěpánské čtvrti mu patřily domy U Slehlů č. p. 706 a Švihovský dům. V Jindřišské čtvrti držel dům č. p. 1007 a ve Zderazské dům U Fabiánů č. p. 186b.³⁷⁴ V době stavovského povstání na krátko (od 11. června 1619 do 30. listopadu 1620) zastával funkci radního Nového Města pražského. Po výzvách reformační komise se v roce 1627 rozhodl opustit Prahu i se ženou a jedním ze svých dětí. Emigroval s nimi i jeho bratr Daniel. Odjeli do Pirny a do Žitavy. V Praze Matouš zanechal mlýnec na lodích o jednom kole se sýpkami, který stál pod Šitkovskými mlýny. Ten v roce 1627 převzalo Nové Město. V roce 1628 prodal svůj dům řečený U Slehlů na Květonské ulici v Novém Městě. Vlastnil i vinici na Srpových horách, kterou prodal v roce 1628. Oboje dohromady v hodnotě 2 700 kop míšeňských.³⁷⁵ Poslední zmínka o Matoušovi Švíkovi pochází z Pirny z roku 1637.³⁷⁶

Christof Scherll

32r, zápis datovaný k 21. prosinci 1602

Zápis Christofa Scherlla datovaný překvapivě jako mnohem starší než zápis předcházející prezentuje svého majitele jako držitele erbu³⁷⁷ a uživatele kupecké merky. Stříbrná merka v modrém poli je situována pod erbem, což upozorňuje na upřednostnění identity nobilitovaného měšťana před kupeckou identitou. Rozměrná nápisová páska pro sentenci je zcela vyplněna poetickým latinsko-německým textem:

³⁷³ AMP, Praha, Sbíрка rukopisů, sign. 2201, Kniha trhová červená, 1613–1620, 1624, 1640, f. 94r, 94v. Celý text viz textová příloha č. 44.

³⁷⁴ MENDELOVÁ, Jaroslava. Dekrety reformační komise pro Nové Město pražské z let 1627–1629, s. 186

³⁷⁵ BÍLEK, Tomáš Václav. Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618, s. 670, 1034.

³⁷⁶ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

³⁷⁷ „Dělený štít. Nahoře je ve stříbře červená lilie, dole třikrát šikmo děleno stříbrně a červeně. Na štítě spočívá kolčí přílba s červeno-stříbrnými příkryvadly upravenými do tvaru pláště a s točenicí týčků tinktur. Klenotem jsou dva rohy, pravý dělený stříbrno-červeně, levý opačně, mezi nimi stříbrná lilie ze štítu.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

„*Sidera si spectes coeli. Et nascentia terrae. / Pictoris nunquam Te manus afficiet. / Wer Sonn vnd Mon, vnd Hümels Schön. / Ansicht vnd Alles Erdrichs grin. / Der Mag sie woll Verwunden dran. / Vnnd Ander gmähl hinfahren Can.*“³⁷⁸ Do dolní nápisové pásky Scherll umístil podpis, ve kterém uvádí, že je měšťanem Starého Města pražského.

Měšťanské právo na Starém Městě získal v roce 1601. Na foliích 45v a 46r se nachází zápis příbuzného tohoto zapisovatele, Thomase Sherlla, který se prezentuje stejným erbem. Ten se ale hlásí k měšťanství ve městě Norimberku. Tyto dva zápisy svědčí o organizaci dálkového obchodu. Zřejmě se jedná o rodinnou firmu a Christof je v Praze v roli místního zastoupení norimberské firmy.³⁷⁹ Více informací se o Christofovi Sherllovi nepodařilo získat.

Jan Durych ze Sonnenperku

33r, nedatovaný zápis

Jan Durych ze Sonnenperku užívá v záznamu pouze erbu.³⁸⁰ Erb je umístěn v damaskovaném medailonu lemovaném vavřínovým věncem. Sentence nad medailonem je stručná a obsahově velmi podobná sentencím užitým na mnohých dalších zápisech: „*Wie. Gott. Will: ist. Mein. Zill.*“

Není k dispozici mnoho pramenů, které by tohoto Jana Durycha uváděly. Nejobsáhlejší z nich pochází z roku 1612 a referuje o uzavření smlouvy o koupi domu. Jedná se o „*Dum na Kwietonske Uliczy, wedle do:/mu Girzika Rzedczickyho Sgedne, a téhož Jana Durycha druhého domu:/ zstrany druhé leziczy, sewssym ktemuž domu Przislussenstwim, Od/ Jakuba Archelausa zRadaussowa, komorníka Przi Dezkach Zemských/ Kralowstwy Czeskeho, Za Summu: Dwanacte Seth kop G[rošů] hoto/wych,*“³⁸¹ Z toho vyplývá, že Jan Durych vlastnil v této době minimálně dva domy a že se nacházel v dobré finanční situaci, když si mohl dovolit tak nákladnou investici, jako byl tento dům, navíc placenou hotově. Vzhledem k tomu, že ze smlouvy vyplývá, že v domě původně bydlel komorník při Deskách zemských, patřila budova spíše k reprezentativním sídlům. Ve smlouvě také

³⁷⁸ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

³⁷⁹ Ibid.

³⁸⁰ „*V modrém štítě je na stříbrném trojvrší zlatý diadém převyšný zlatým vytvořeným sluncem. Na štítě spočívá kolčí přilba s modro-zlatými přikrývadly a s točenicí s feflíky týchž tinktur. Klenot opakuje figury ze štítu.*“ Ibid.

³⁸¹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607–1613, 1614, 1644–1661, f. 256r. Text celé smlouvy viz textová příloha č. 46.

figuruje Durychova žena Zuzana, o které není ze záznamu možné mnoho zjistit. Není zde řeč ani o žádném aktuálně žijícím potomstvu. Druhá trhová smlouva, ve které figuruje Jan Durych, je drobnou transakcí, při níž kupuje „*od Duchka Durchana Uliczku w dome gehu za 5 sß. missenskyh. hotowych z czela a zauplna/ zaplaczonych.*“³⁸²

Další zprávy o Janu Durychovi pochází z knih Novoměšťanů. Sám Durych se stal měšťanem na Novém Městě 24. února roku 1600 a zaručil se za něj Jan Římský, dlouholetý radní a vážený měšťan Nového Města. Jan Durych však nepřicházel z daleka. Vyměnil pouze měšťanská práva ze Starého Města za ta z Nového.³⁸³ Dále pak vystupuje v těchto knihách sám jako rukojmí za nejrozličnější další novoměšťany. V roce 1612 ručí za další příchozího ze Starého Města, Kryštofa Rydla z Naienperku, spolu s Danielem Kalivodou, kterému už byla věnována kapitola výše.³⁸⁴ O rok později ručil za Floriána z Naidorfu z Náchoda.³⁸⁵ V roce 1650 je uveden jako ručitel za saského kupce Jana Heidera z Leobschitz Jan Vít Durych ze Sonnenperku. Vzhledem k velkému odstupu a druhému křestnímu jménu soudím, že se jedná o některého potomka Jana Durycha.³⁸⁶ Více informací se o Janu Durychovi ze Sonnenperku nepodařilo v pramenech získat. Nemohu tedy s určitostí nic říci o jeho vyznání ani o jeho živnosti.

Hans Albrecht von Nurmberk

34r, zápis datovaný k 28. listopadu 1603

Zapisovatel se opět prezentuje erbem³⁸⁷ a kupeckou merkou. Znak je umístěn v damaskovaném medailonu s vavřínovým věncem na obvodu. Merka je zlatá v karmínovém poli. Hans Albrecht nadřazuje svou erbovní identitu té kupecké, protože erbu je věnován podstatně větší prostor a je umístěn nad merkou. V horní části zápis doprovází stručná sentence: „*Gott Allein Die Ere.*“ V dolní nápisové pásce následuje

³⁸² AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 252r. Celý text viz textová příloha č. 47.

³⁸³ MENDELOVÁ, Jaroslava. Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657. 558/222.

³⁸⁴ Ibid. 559/ 16.

³⁸⁵ Ibid. 559/ 27.

³⁸⁶ Ibid. 559/304.

³⁸⁷ „Zlato-modře dělený štít, nahoře je rostoucí stříbrný jednorožec s červeným jazykem. Na štítě spočívá kolčí přílba s modro-zlatými přikrývadly. Klenotem je jednorožec ze štítu.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

krátký podpis. Podle editorů památníku patřil Albrecht k některému z patricijských rodů z Rothenburgu ob der Tauben.³⁸⁸

Jakob Rössler

34v, zápis datovaný k 20. březnu 1620

Rössler nechal vymalovat v památníku svou zlatou iniciálovou merku v červeném poli a sám se představil jako kupec a měšťan Nového Města pražského. Zápis doplnil i o věnování bratrstvu. V horní nápisové pásce je krátká německojazyčná sentence „*Thue recht schew nimandt.*“ Přestože se jedná o Novoměšťana, nepodařilo se o něm nalézt více informací v pramenech místní provenience.³⁸⁹

Georg Witman Von Schlackenwert

34v, zápis datovaný k březnu (rok i den jsou nečitelné)

Tento zapisovatel se v památníku prezentuje erbem,³⁹⁰ který se vymyká tradičnímu způsobu dekorování heraldických prvků v tomto památníku. Znak je umístěn v modrém poli, ve kterém jsou po stranách klenotu zapsány zlaté iniciály zapisovatele. Medailon s erbem není lemován přiléhajícím vavřínovým věncem, ale řidší listoví vyrůstá z volutového prvku pod medailonem a nad ním se kříží. Nad erbem je v nápisové pásce krátká latinská sentence: „*O fortuna fortuna / Cur non Sis Omnibus Vna.*“ Pod erbem je zapsána německojazyčná báseň, která ale není kompletní kvůli nešetrným ořezům, které ji připravily o závěrečné verše: „*Der Todt [nečitelné písmeno] serz am Stercksten Helt/ den König mit dem Armen felt/ Da ist Rimer gewest So starckh/ Dehm er nicht gebracht Hett in Sarckh,/ Der Todt durch Wandert dir Weltd gantz,/ Bringt Jederman Meinen Tanntz,/ [odříznutý řádek, možná více]*“

Přímo o Georgovi Witmanovi z Ostrova nad Ohří³⁹¹ se nepodařilo získat jiné informace než ty, které sám ve svém zápise poskytnul. Je možné že byl příbuzný Michala Witmana,

³⁸⁸ Ibid.

³⁸⁹ Ibid.

³⁹⁰ „V červeném štítě vynikají z okrajů dvě stříbrně oděné paže se sepjatýma rukama, které společně svírají zelený olistěný stonek se třemi stříbrnými růžemi se zlatými semeníky. Na štítě spočívá kolčí přilba s červeno-stříbrnými příkrývadly a s točenicí s feflíky týchž tinktur. Klenotem je červené srdce, z něhož na zelených olistěných stoncích vyrůstají tři růže, stříbrná mezi dvěma červenými.“ Erb je zřejmě uzurpovaný, nikoli udělený. Ibid.

³⁹¹ Schlackenwerth je Ostrov nad Ohří.

radního Nového Města pražského a účastníka povstání, který byl popraven při staroměstské exekuci.³⁹²

Heinrich Guntzmacher

35r, nedatovaný zápis

Guntzmacher se prezentuje stříbrnou merkou se zlatými iniciálami a zlatými hvězdami v modrém poli. Na foliu jeho zápis doprovází ještě jedna stříbrná merka v karmínovém poli, která ovšem postrádá jméno zapisovatele. Guntzmacherovu merku dekorují florální motivy

Johannes Adler

36r, zápis datovaný k roku 1608

Adler si nechal vymalovat ke svému zápisu mluvící znamení. Emblém, který stojí v centru zápisu, totiž nese černou orlici v tmavomodrém poli. Medailon s orlicí ovíjí vavřínový věnec, který v předcházejících zápisech často lemoval medailony s erby. Půlstránkový zápis doprovází nejrůznější hudební motivy od sešitů s notovým zápisem, přes violu da gambu až po loutnu propletenou ve strunách harfy.³⁹³ Pod emblémem visí na stuze další vavřínový věnec, který tentokrát obtáčí nenápadnou zlatou iniciálovou merku v modrém poli. V nápisové pásce pro sentenci se nachází zvolání „*Traw Gott Hilfft.*“ Kromě místa původu, kterým je saský Königstein, toho o sobě Adler více nesděluje.³⁹⁴ Nemohu tedy ani odhadovat, proč právě on volil hudební tematiku ve výzdobě svého zápisu, nebo popsat, jaký měl vztah k nýdrláckému bratrstvu.

Martin Standfešt

37r, zápis datovaný k roku 1611

Martin Standfešt nechal vymalovat pro svůj zápis iluzivní tabulku s ilustrací plavby po řece na voru. Jedná se o jednu z iluminací, která nejlépe napovídá, jak některé prvky slanečkářské profese mohly vypadat. Iluminace zobrazuje majetnějšího měšťana, zřejmě samotného Standfešta, který stojí na dřevěném prámu. Společnost mu dělají dva plavci po stranách. Oba plavci jsou pracovně oděni do zástěr, vysokých bot a modrošedých

³⁹² WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

³⁹³ Ta je častým symbolem inspirace a božskosti hudby. Byla ale i využívána v soudobé hudební kompozici v bassu continuu.

³⁹⁴ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

střapatých (snad kožešinových) čepic. Vor řídí vestoje pomocí dvou dlouhých pádel, podepřených dřevěnou vidlicí. Na plavidle chybí naložené zboží. Je možné, že nejde o meziměstský transport, ale pouze přepravu. Celý žánrový výjev se odehrává na řece nedaleko nějakého města. Celostránkový zápis navíc zdobí dvě rybí nestvůry. I v sentenci v horní nápisové pásce autor naráží na cestovatelské téma: „*Tuhe Recht schaue Nienandt / Getreue Handt gehet durch alle landt.*“ Z uvedeného usuzuji, že se Standfeßt svým zápisem hlásil ke slanečkářské profesi. Ke své reprezentaci si zvolil emblém, ve kterém vidíme tři jetelové trojlisty přirozené barvy v červeném poli. Význam tohoto znaku se nepodařilo rozkrýt. Autor zápisu uvádí svůj původ ve městě Krippen. Dnes se jedná o část saského města Bad Schandau. V textu se také hlásí k Míšeňsku jako několik jeho předchůdců.³⁹⁵ O tomto muži jsem z pramenů české provenience nezjistila více informací.

Mattes Früdl Von Schönewaltdt

37v, zápis datovaný k roku 1612

Früdlův zápis působí v kontextu ostatních poměrně netradičně. Folio totiž zcela vyplňuje žánrový výjev s formanským vozem, komponovaný na šířku. Pro text je v ilustraci vyčleněna nápisová kartuš v horní části formátu. Zleva jí doprovází Früdlova iniciálová zlatá merka v modrém poli s červenou obrubou.

V textu zapisovatel neodkrývá víc než jméno a místo původu, kterým je Schönwald. Editoři památníku našli v literatuře hned několik lokalit, které v této době nesly pojmenování Schönwald. Jako nejpravděpodobnější vidí ztotožnění s Krásným Lesem u Karlových Varů. Z této oblasti pocházeli totiž i další zapisovatelé, kteří nechali vyvést své znaky v památníku. Zároveň se ale vyskytuje celá řada obcí téhož jména v dnešní Spolkové republice Německo. Pokud by tedy Früdl přišel z německých zemí, editoři se kloní k názoru, že by tedy místem jeho původu mohl být Schönwald v Horní Falci, v těsné blízkosti českých hranic.³⁹⁶ O tomto kupci se bohužel z pramenů českého původu nepodařilo zjistit víc než to, co o sobě sám zapsal. Z jeho folia tedy mohu kromě

³⁹⁵ Ibid.

³⁹⁶ Ibid.

datace, jména a lokality vyvodit, že se zabýval některým kupeckým zaměstnáním, ať už to byla profese formanská, nebo třeba faktorská.

Jacob Tzschoha

38r, zápis datovaný k 9. únoru 1610

Dalším z objednavatelů výzdoby, který volil pro svou reprezentaci emblém, je Jacob Tzchoha. V jeho zápise, který pokrývá pouze horní polovinu formátu, ač se k němu další druh se svým znakem nepřipojil, kartuše obsahuje rybu se dvěma květy v přirozených barvách v karmínovém poli. Systému výzdoby po stranách kartuše dominují dva šneci vylézající z ulit. Nápisová páska zůstala prázdná. Samotný zápis se omezil na uvedení jména, lokality původu a data. Tzchoha se hlásí k saskému městu Freiberg. Ten se nachází mezi Saskou Kamenicí a Drážďanami.³⁹⁷

Vzhledem k použité výzdobě se domnívám, že Jacob Tzchoha se věnoval obchodu s rybami. Kromě již zmíněných informací však nemohu o tomto zapisovateli nic dalšího uvést, protože se ho nepodařilo ztotožnit s žádnou osobou ve zkoumaných pramenech české provenience.

Václav Dolejší Chotěšovský

39r, zápis datovaný k roku 1615

Václav Dolejší Chotěšovský si nechal do nýdrláckého památníku vymalovat jak merku, tak emblém. Emblému je však věnována podstatně větší pozornost než merce. Kupecká značka je umístěna v kartuši v horní části folia a má výrazně skromnější rozměry než emblém. Obsahuje iniciály VD. Celá značka je vyvedena ve stříbrné barvě a umístěna v karmínovém poli. Emblém zobrazuje v centru kvádr přeřezávaný drátem, který na každé straně svírá jedna lidská ruka, vynořující se z mračna. Tento symbol se objevoval v souvislosti s mydlářskou profesí. Kvádrem v centru znaku bude tedy zřejmě kostka mýdla.³⁹⁸ Postranní výzdobu tvoří opět dvě podivná rybí monstra, která snad měla naplňovat dobovou ikonografii delfína. Nápisová kartuš prezentuje stručný zápis, ve

³⁹⁷ Ibid.

³⁹⁸ HRDLIČKA, Jakub, JÁSEK, Jaroslav a HRUBÝ, Vladimír. *Pět století řemeslné symboliky ve sbírce pečidel a razítek Archivu hlavního města Prahy: komentovaný katalog*. Vyd. 1. Praha: VR Atelier, 1999. 271 s. Documenta Pragensia. Monographia; vol. 10. ISBN 80-902772-0-9. s. 82 a n. a obr. č. 31–33 na s. 230.

kterém je opět mimo jména a datace uvedeno město, ve kterém zapisovatel drží městské právo, Frankfurt nad Odrou.³⁹⁹

Jak už jsem zmiňovala dříve, město Frankfurt mělo stejně jako pražská města právo skladu. Navíc se nacházelo na kupecké trase do Štětína a blízko velkých obchodních tras, křižujících Evropu.

Václav Dolejší zřejmě užíval přízviska Chotěšovský, aby se přihlásil k místnímu původu. Obcí jménem Chotěšov je bohužel v Čechách hned několik. Jako nejpravděpodobnější se mi jeví původ Dolejšího v obci nedaleko Litoměřic. Ta byla poddanskou usedlostí, která náležela šlechtě. Bohužel se však kolem roku 1600 často střídali její majitelé, a tak je velice těžké odhadovat, od kterého z nich Chotěšovský dostal výhostní list.⁴⁰⁰ Vzhledem k tomu, že zápis je čistě českojazyčný a zapisovatel zároveň jasně uvádí, že je měšťanem ve Frankfurtu nad Odrou, soudím, že mohl v tomto městě působit jako faktor nějaké české firmy. Největší prostor při sebeprezentaci věnoval emblému, kterým se hlásí k mydlářům. Upřednostňuje tedy svou práci v oboru mydlářství. Přesto nechal zapojit do výzdoby rybí motivy. S kupci, kteří obchodovali s rybami, tedy zřejmě nějak spolupracoval. O Václavu Doleším Chotěšovském se nepodařilo získat více informací.

Mattheus Achacz

40r, zápis datovaný k 16. únoru 1616

Čtení příjmení tohoto zapisovatele je poněkud nejisté. Písmo je totiž těžko čitelné. Vzhledem ke zřetelným iniciálám MA, které jsou součástí merky, se přikláním k interpretaci, že jméno zapisovatele je Mattheus Achacz. Zápis je německojazyčný, autor v něm nevyužil prostor pro sentenci, ačkoli ten byl malířem připraven.

Stříbrnou merku v karmínovém poli doprovází po stranách dvě ryby, které snad mají představovat delfíny, jak se zdá z dobového obrazovacího schématu, které bylo pro delfína využíváno. Achacz se tedy hlásí k nějakému podílu na obchodu s mořskými rybami. Více informací o tomto zapisovateli jsem z výše uvedených pramenů nedokázala zjistit.

³⁹⁹ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

⁴⁰⁰ RŮZHA, Jiří. *Historie*. Oficiální stránky obce Chotěšov u Lovosic - úvodní strana. Oficiální stránky obce Chotěšov u Lovosic - úvodní strana [online]. [cit. 14. 2. 2021]. Dostupné z: http://www.ouchotesov.cz/chotesov/HISTORIE-a6_o.htm

Havel Medek

41r, zápis datovaný k roku 1618

Havel Medek pro svou reprezentaci nechal vymalovat celé folio, aniž by se o prostor dělil s nějakým dalším zapisovatelem. Reprezentuje ho na něm erb⁴⁰¹ umístěný v růžově damaskovaném medailonu ovinutém vavřínovým věncem tak, jak stejný prvek použila už řada jeho předchůdců. Kartuši pro sentenci po stranách zdobí tematicky malí amorové, což bylo možná promyšlenou součástí zakázky, v níž zapisovatel zadával malíři práci s ohledem na plánovaný zápis. Text zapsané sentence zní totiž: „*Amor incit Omnia: / Magis Pecunia.*“ Nápisová páska pro jméno je zdobena po stranách rajkami. Zbytek výzdoby představují rostlinné motivy bez květů. Zřejmě tak malíř navazuje na erbovní figuru.⁴⁰²

Medek již do Prahy přišel jako erbovní měšťan. Z Písku totiž přišel na pražskou univerzitu v roce 1521 jistý Václav Medek, který zde získal titul Mistra a stal se v roce 1525 profesorem matematiky. Zastával zde i úřad probošta koleje Karla IV. a děkana filozofické fakulty. V roce 1533 se vzdal profesury a oženil se. Stal se nejprve obecním starším na Novém Městě a poté také opakovaně konšelem. Postupně získal koupí nebo s věnem několik domů v Praze a 13. března 1541 spolu s Janem Kropáčem obdržel od Ferdinanda I. erb a predikát z Krymlova. Ten v pozměněné podobě „z Grymlova“ použil i Havel Medek ve svém zápise. Znak, který nechal Havel Medek vymalovat v nýdláckém památníku, odpovídá podobě erbu, který udělil Ferdinand I. Václavu Medkovi. Když Václav v roce 1567 umíral, zanechával po sobě čtyři syny. Havel Medek je tedy pravděpodobně potomkem některého z těchto synů.⁴⁰³

Havel Medek pocházel z města Jičína nad Cidlinou a dostal výhostní list od pana Jana Rudolfa Trčky z Lípy, na Opočně, Lipnici, Světlé nad Sázavou a Smiřicích. Jako ručitelé při jeho přijímání za měšťana Nového Města pražského 9. listopadu roku 1609 vystupují

⁴⁰¹ „V modrém štítě zlatý jetelový stonek se třemi trojlístky. Na štítě spočívá kolčí přilba s modro-zlatými přikrývadly a s točenicí týchž tinktur. Klenotem jsou dvě rozevřená modrá křídla, mezi nimi jetelový stonek ze štítu.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

⁴⁰² Ibid.

⁴⁰³ Ibid.

Jan Bosák⁴⁰⁴ a Wolf Zahrádka.⁴⁰⁵ Sám se za novoměšťany zavazoval v městských knihách Nového Města Havel Medek opakovaně od roku 1620, kdy ručil za krčmáře z Mělníka, Šimona Justa. O dva roky později takto podpořil měšťana Jiřího Vinklera z Ústí nad Labem, který usiloval o městské právo na Novém Městě, a později v roce 1626 Havla Groce z Blauebauren v Bádensku-Württembersku.⁴⁰⁶

Již rok po svém přijetí za měšťana se objevuje v městských knihách jako vlastník vinice v Šárce. V roce 1612 investoval velkou částku, když koupil „*DumNarozni na Ssyroke ulicy/welde Piwowaru a Domu Kosstialowicz, gdaucze naZi/dowskau Zahradu, aproti tež nárožnímu, Z druhé Stra:/ny cesty domu Anny Tyryssovy Od Mikulasse Jor:/dana, a lydmilly Manželky geho, Za Summu Pulgede:/naczte Sta kop miss.*“⁴⁰⁷ Osm set padesát kop platil při uzavření smlouvy a zbytek doplácel do roku 1613. Podle zaplacené částky nešlo o malé sídlo. Dům stál ve Zderazské čtvrti a dlouho poté nesl jméno U Medků, č. p. 33. V roce 1619 se Medek uplatnil v úřadu šestipanském.⁴⁰⁸ O pět let později platil spolu s ostatními novoměstskými měšťany pokutu za pasivní účast na povstání, která mu byla vyměřena na 200 kop grošů. Přesto později po dvě funkční období za sebou zastával post v městské radě, a to po obnově roku 1626 a 1628.⁴⁰⁹

K jeho majetkům ve Zderazské čtvrti patřil ještě Leopoldovský dům č. p. 139c, který v roce 1637 prodával, a dům U Voháňků č. p. 143. Ještě v roce 1627 je v městských knihách uváděná jako jeho manželka Dorota.⁴¹⁰ V roce 1628 se však znovu oženil s vdovou Marianou Rudolfovou a téhož roku nechali zapsat do městských knih společné vzdání majetku. Z něho vyplývá, že ke společnému jmění přinesla Mariana „*dům swuy/ w Osadie S Petra naporziczi wedle domu Krupskyho Slo:/we Ssasskowsky.*“⁴¹¹ Tato Medkova

⁴⁰⁴ Možná se jedná o jednoho ze zapisovatelů, jehož identitu se nepodařilo přesně určit a byl zapsán na f. 5r pod jménem Hans Bosz.

⁴⁰⁵ MENDELOVÁ, Jaroslava. Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657. 558/ 357.

⁴⁰⁶ Ibid. 559–112v, 559–123, 559–143.

⁴⁰⁷ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 230v. Text celé smlouvy viz textová příloha č. 48.

⁴⁰⁸ URBANOVÁ, Miroslava. Šestipanští úředníci Starého a Nového Města pražského v letech 1547–1628. s. 122.

⁴⁰⁹ MENDELOVÁ, Jaroslava. Rada Nového Města pražského v letech 1600–1650. in: Pražský sborník historický. s. 94.

⁴¹⁰ MENDELOVÁ, Jaroslava. Dekrety reformační komise pro Nové Město pražské z let 1627–1629: (edice). Praha: Dolní Břežany: Archiv hlavního města Prahy, 2009. s. 169. ISBN 978-80-87271-10-0. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:6cab3790-3555-11e4-90aa-005056825209>. s. 175n.

⁴¹¹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 301r. Celý text smlouvy viz textová příloha č. 49.

manželka se hlásila k některé nekatolické konfesi a Medek kvůli tomu čelil výzvam reformační komise a spoluradních, aby svou ženu přesvědčil a obrátil na správnou víru. Reformační komise mu vyhrožovala, že pokud jeho manželka nekonvertuje, bude mu zastavena živnost. Zda Medek a jeho manželka podlehli nátlaku, ze studovaných pramenů nevyplývalo. Z formulace napomenutí je však zřejmé, že Medek sám se nejpozději koncem dvacátých let 17. století již hlásil ke katolictví. Zda konvertoval, nebo celý život setrval v katolické víře, však není možné doložit. Zemřel kolem roku 1639. V pramenech nejsou zmiňováni žádní jeho potomci.⁴¹²

Casparus Titlerus

42r, datovaný k 3. lednu 1619

Titler nechal vytvořit výmalbu celého folia pro reprezentaci sebe a svých politických postojů. Horní polovinu folia zaujímají vpravo zlatý český lev a proti němu vlevo zlatý gryf. Obě heraldické figury jsou ozbrojeny meči, které kříží v boji. (Gryf zde reprezentuje rakouské Habsburky, protože od dob vlády císaře Maxmiliána I. se gryfové stali štítonoši znaku rakouské větve Habsburského rodu.) Mezi zkříženými zbraněmi se nachází veršovaný německojazyčný text, ve kterém autor upozorňuje na právě probíhající stavovské povstání.⁴¹³ Uvádí také, že pochází z Děčína, a zároveň se sám identifikuje jako Čech – „*Bohem[us]*“. Vzhledem k jeho původu lze předpokládat, že se osobně přikláněl k protestantismu.

Předpokládám, že se Titler podílel na obchodu s rybami, protože ve výzdobě svého zápisu také použil dvě ryby (snad okouny), zavěšené na červených stuhách. Zdá se ale, že se jedná o ryby sladkovodní, což by odporovalo tomu, že by se Titler podílel na obchodu se slanečky. Nicméně druh ryby nemusí svědčit o konkrétním artiklu, který byl předmětem Titlerova obchodu, ale o vizuální zkušenosti malíře, který dekoraci vytvářel.

⁴¹² MENDELOVÁ, Jaroslava. Dekrety reformační komise pro Nové Město pražské z let 1627–1629. Praha. S. 175n.

⁴¹³ „*Ich edeler Greiff schwing mich auf / In Gottes Nahmen schlage ich drauff / Ich dreff oder werde getroffen / Vff Gottes beystand thue / ich Hoffen.*“

V dolní části folia kromě výzdoby se dvěma rybami malíř zaznamenal stříbrnou merku v modrém poli se dvěma zlatými iniciálami TC. Sentence v nápisové pásce nad kupeckou značkou zní: „*Arte Vell Marte*.“ I v ní autor upozorňuje na problém zuřící války.⁴¹⁴

Více informací, než které poskytl samotný zápis v pamětní knize, se mi nepodařilo z výše zmiňovaných pramenů a literatury o Casparovi Titlerovi zjistit.

Hans Zöm

43r, zápis datovaný k 3. lednu 1619

Také toto folio se dělí na dvě poloviny zápisu, přičemž v první – horní polovině – je žánrová scéna ze slanečkářského obchodu veršovaná glosou a v dolní polovině se nachází vlastní pamětní zápis. Text v horní polovině folia se dá interpretovat jako barokní odkaz k pomíjivosti života a zároveň jako úvaha samotné ryby, která je níže vyobrazena v rukách kupeckých obchodníků při překládání k prodeji.⁴¹⁵ Jak jsem popsala v kapitole 5. 1 Slanečkáři, ryby byly před obchodem překládány kupeckými pomocníky a nýdrláckými pacholky. Ilustrace tento proces názorně představuje. U muže stojícího vlevo upoutává brašna, ze které čouhá ryba. Pacholci za svou práci dostávali od obchodníků ryby a pokud nějaké při překládání zbyly, měli na ně rovněž nárok. Druhý muž zase zaujme svou zástěrou, kterou je na práci vybaven.

Zápis ve spodní polovině folia reprezentuje Zöma stříbrnou merkou v karmínovém poli, doplněnou po stranách o zlaté iniciály HZ a tři asymetricky rozmístěné zlaté hvězdy. Kartuši s merkou nese anděl, který byl zjevně inspirován andělem ze sousedního anonymního folia. I rybí výzdoba, která doprovází znak, je nápadně podobná kaprovitým rybám na stuhách Caspara Titlera na f. 42r. Je tedy možné, že tato výzdoba nevypovídá tolik o zapisovateli samotném, ale spíše o tom, že památník sloužil také jako vzorník pro další zápisy při jejich objednávce.

Zöm o sobě uvádí, že přichází z Drážďan a zápis učinil na Novém Městě pražském. Veškerý text je německojazyčný. Více informací o Hansi Zömovi se mi nepodařilo v uváděných pramenech získat.

⁴¹⁴ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

⁴¹⁵ „*Ich bien der ich Bien, / Kurtz ist mein sien / Klein Ist mein Gutt / Friesch Ist mein Muth, / von dehm mir nichtts / Kan der magk mich wol / zufrieden Came.*“ Ibid.

Hannß Götze Bürger zu Dreßden

44v, zápis datovaný k 28. únoru 1619

Götze se představuje jako drážďanský měšťan. V centru jeho zápisu se nachází zlatá merka v modrém poli, která je po stranách doprovázena iniciálami HG. Němckojazyčná sentence⁴¹⁶ je poněkud netradičně umístěna v dolní kartuši pod medailonem se znakem a jméno zapsal autor nad merku. Z hlediska obsahu celý zápis působí stroze. Mění se však výtvarný styl. Stejně jako v předchozích zápisech se i zde objevují šneci a dvojice ryb. Jednotlivé prvky výzdoby jsou však mnohem členitější, drobnější a početnější. Ačkoli se motivy neliší od předchozích zápisů, dekorace zápisu působí naprosto odlišně. O Götzovi se nepodařilo získat více informací než ty, které sám uvedl ve svém zápise.

Hans von den Endt

45r, nedatovaný zápis

Zápis Hanse von Endt se vymyká stylu, který doposud většinově volili jeho předchůdci. Většina prostoru na foliu je věnována žánrové scéně dvorské zábavy při lovu kachen. Tady zřejmě Endt zamýšlel výjev využít jako mluvící znamení, protože Endt – Ente – znamená v němčině kachna. Pravá část vyobrazení je věnována společnosti, která se baví na hostině pod širým nebem a levá představuje německou architekturu a lov kachen. V popředí se jeden šlechtický pár prochází podél balustrády a druhý se skrývá ve stínu stromu. Nad komplikovanou scénou se nachází ještě komplikovanější zlatý liniový znak v modrém poli, rámovaný zelenými ratolestmi. Tento znak se vůbec nepodobá žádnému ze znaků, které se v památníku objevily. Mezi liniemi je ukryto jméno zapisovatele: „*HANS VON DEN ENDT*“. Podle názoru editorů, kteří měli přístup k originálu archiválie, je patrné, že zápis byl původně dvojstranný. Jeho druhá část dnes bohužel chybí. Je možné že protější folio obsahovalo obvyklý zápis se jménem, datem a sentencí, doplněný o erb či merku. V tomto případě pravděpodobně spíše o erb.

Editoři památníku hledali šlechtické nositele jména Endt v německých zemích a jako možné uvedli ztotožnění nebo příbuznost Hanse von den Endt s Donatem Endtem původem z Budyšína, který získal titul listinou danou v Innsbrucku 27. října 1611.⁴¹⁷ Tato

⁴¹⁶ „*An Gottes Segen Ist Alles Gelegen*.“ Ibid.

⁴¹⁷ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

souvislost se mi jeví jako nepravděpodobná a přikláním se spíše ke ztotožnění zapisovatele se staroměstským měšťanem, který získal městské právo na Starém Městě v roce 1628. Tento Jan z Endu přišel do Prahy z Wetzen nedaleko Hannoveru.⁴¹⁸ Více informací o tomto zapisovateli se mi nepodařilo získat.

Thomaß Scherll

45v, 46r, zápis datovaný k 30. lednu 1629

Scherllův zápis zřejmě stejně jako původně ten předchozí od Hanse Endta byl vytvořen na celé apertuře. Levému foliu dominuje galantní scéna s vedutou na pozadí. Nepodařilo se určit, jaké město veduta zobrazuje, a je pravděpodobné, že jde o převzatý námět, takže krajina se přímo k zapisovateli nevztahuje. V popředí výjevu se nachází sedící dáma a stojící kavalír, zjevně oba šlechtického původu. Kavalířův plášť, zbraň a klobouk jsou odloženy na trávě vedle něj. Dáma sedí rozkročená na mezi a kavalír na první pohled působí, jako by jí něco ukazoval. Při detailnějším zkoumání si však lze všimnout, že v rukách má jakési tkanice od svých kalhot a že na boku zpod kabátce mu čouhá uvolněná košile. Zdá se tedy, že kavalír odkládá své šaty a dáma tento proces pozorně sleduje. Této interpretaci napovídají i připojené texty v němčině a češtině v nápisových kartuších pod i nad výjevem, které zní: „*Hie mitt gieb Ich Zu Rathen Frey / Obs geschicht oder geschehen sey. / Es Rathe Wer da Rathen will. / So hab ich doch daß Böst im Spiel.*“ a „*Mylost Laska mnoho muzie. / Mnohemu k ledacziemuss PomuZie. / Gednomu k Statku a Zwissenostj. / Druhemu Pak k Panenske Radostj.*“ Scéna se také podobá jiným milostným památníkovým scénám z téže doby, které jsou i poněkud explicitnější.⁴¹⁹ K českému a německému textu je ještě připojena latinská sentnce: „*Memento Mori et Respice finem.*“⁴²⁰

Na protějším foliu už následuje klasický památníkový zápis, jehož ústředním motivem je Scherllův erb⁴²¹ v modrém medailonu, ověšený vavřínem. Pod znakem v podstatně

⁴¹⁸ LÍVA, Václav. Seznamy pražských novoměšťanů za léta 1618–1653. s. 12.

⁴¹⁹ Památník Matthiase Eggera. Milostný pár v krajině. in: RYANTOVÁ, Marie. *Památníky, aneb, Štambuchy, to jest alba amicorum: kulturně historický fenomén raného novověku*. Obr. 71.

⁴²⁰ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

⁴²¹ „Dělený, k levé straně natočený štít v polích stříbrně damaskovaný. Nahoře je ve stříbře červená lilie, dole třikrát šikmo děleno stříbrně a červeně. Na štítě spočívá vlevo natočená kolčí přilba s červeno-stříbrnými příkrývadly, upravenými do tvaru pláště a s točenící týchž tinktur. Klenotem jsou dva rohy, pravý dělený stříbrno-červeně, levý opačně, mezi nimi stříbrná lilie ze štítu.“ Ibid.

menším medailonu se nachází zlatá iniciálová merka v tomtéž modrém medailonu. Vzhledem k velikosti obou znaků a jejich umístění soudím, že Thomas Sherll se snažil zdůraznit svou identitu erbovního měšťana a tu kupeckou spíše konstatovat. V sentenci se stále drží tématu lásky, které už otevírá na předcházející stránce: „*Lieb haben In Ehren. / Kan mir niemandt wehren.*“

Do dolní nápisové kartuše Scherll zapsal přímé věnování bratrstvu: „*Anno 1629 Adi 30 Januarij Hab Ich Thomaß Scherll Burger / in Nurmberg hab Ich diß mein Wappen Sambt der / Figur, dieser Ehrlicher Vnnd Erbaren Geselschafft der / Niderlag, Zu Einen Ewigen Gedechnuß hiehero / Mahlen laßen So geschehen in Prag wie oben.*“ Zmiňuje v něm, že je měšťanem města Norimberka. Thomas Sherll není jediným tohoto jména, který se do památníku zapsal. Již byl výše zmíněn Christoff Scherll, který se prezentuje stejným erbem a uvádí, že je měšťanem Starého Města pražského. Jedná se tu zřejmě o rodinnou firmu se sídlem v Norimberku, která má v Praze své zastoupení. Více informací se mi nepodařilo o tomto zapisovateli zjistit.

Friedrich Härtken

47r, zápis datovaný k 6. únoru 1626

Friedrich Härtken nechal ke svému zápisu namalovat alegorii Fortuny, která se vyskytovala v soudobých památnících jako velmi oblíbený motiv. Tento typ vyobrazení je takzvaná Fortuna Volubilis, tedy vrtkává štěstěna. Podle Ryantové se tato figura poprvé objevuje v Aciatiho Emblematech a později v Emblematech Theodora de Bry. Poslední jmenovanou grafickou práci využívali šlechtici i příslušníci nižších stavů jako památník. Příkladem může být památník Přibíka Jeníška z Újezdu.⁴²² Ryantová nabízí i příklady památníkových maleb se stejným vzorem.⁴²³ Tentýž motiv najdeme například i u veduty Vratislavi.⁴²⁴ Ve všech případech je zobrazena prostovlasá nahá žena, stojící

⁴²² Památník Přibíka Jeníška z Újezdu, f. 26r. WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy. Viz obrazová příloha č. 6.

⁴²³ Památník Kryštofa Viléma Haranta z Polžic a Bezdržic z let 1648–1680. in: RYANTOVÁ, Marie. *Památníky, aneb, Štambuchy, to jest alba amicorum: kulturně historický fenomén raného novověku*. Obr. 56., Památník Viléma Kunáše z Machovic. Vyobrazení Fortuny od mladého Václava Hollara. in: RYANTOVÁ, Marie. *Památníky, aneb, Štambuchy, to jest alba amicorum: kulturně historický fenomén raného novověku*. Obr. 54. Památník Matthiase Eggera. Fortuna doprovázená postavou dámy. in: RYANTOVÁ, Marie. *Památníky, aneb, Štambuchy, to jest alba amicorum: kulturně historický fenomén raného novověku*. Obr. 55.

⁴²⁴ Viz obrazová příloha č. 7. BUŇATOVÁ, Marie. Pražští kupci na cestách: předbělohorská Praha a středoevropské trhy. Marie Buňatová. s. 157.

většinou na okřídlené modré kouli (někdy ještě vložené v mušli). Kolem ní se ve větru vine plachta, kterou drží žena nad sebou v ruce. Balancování na kouli a větrem ovládaná plachta upozorňují na nestálost štěstěny a její nepředvídatelnost. Na grafické podobě Theodora de Bry navíc postava stojí uprostřed vodní hladiny a za ní v místech, kam obrací svůj zrak, je vzkvétající pobřeží či naplněné obchodní lodě a v části výjevu, ke které se obrací zády, hynou města v plamenech a lodě se potápí. Tento motiv se prosadil v památnících v 60. letech 16. století a začal z nich mizet až v polovině století následujícího.⁴²⁵

Kromě oblíbeného motivu pro památníkovou malbu, která je umně provedená, vložil Härtken také věnování originálního znění: „*Zu Stehtswerender gedechtnuß, da- / durch mir Friedrich Haertken Von / Hamburg, eingeschrieben.*“ V něm se přihlásil k hamburskému původu. Nad figuru Fortuny připojil krátkou latinskou sentenci: „*Omnium malorum / Medicina Pacientia.*“ Vzhledem k tomu, jak málo osobních odkazů Friedrich Härtken v památníku zanechal, není možné vyvozovat na základě jeho zápisu další údaje o jeho osobě. V pramenech se dosud nepodařilo o tomto muži získat více informací.⁴²⁶

Caspar Stall

47v, zápis datovaný k 19. říjnu 1635

Caspar Stall pro svůj zápis využil celou stranu, v jejímž středu je umístěn jeho erb.⁴²⁷ Medailon nesoucí znak je jako v mnoha předchozích případech ovínut vavřínovým věncem. Nad ním je vymalována nápisová páska se zapsanou sentencí a pod ním v nápisové kartuši se nachází text se jménem a datací. Písmo je poněkud kostrbaté a zvláště v horní nápisové pásce budí dojem, že zapisovatel byl při psaní indisponován. Přes velkorysé rozměry pásky a lakoničnost sentence „*Hien gehet die Zeit, her khern* [dvě nečitelná slova]“ poslední slova unikají z rámu, přestože zbylý prostor je úplně prázdný.

⁴²⁵ RYANTOVÁ, Marie. *Památníky, aneb, Štambuchy, to jest alba amicorum: kulturně historický fenomén raného novověku*. s. 324, 336.

⁴²⁶ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II*. Archiv hl. města Prahy. Viz obrazová příloha č. 6.

⁴²⁷ „*Ve zlatém štítě s černým kosmým břevnem je zlatý dvojocasý lev s červeným jazykem držící v tlapách zlatý sloup. Na štítě spočívá korunovaná kolčí přilba s černo-zlatými příkrývadly. Klenotem je lev ze štítu.*“ Ibid.

I text pod znakem sdílí onu kostrbatost. V něm ale autor neměl takový problém s umístěním.

Editoři památníku se pokoušeli dopátrat zapisovatele, případně jeho rod na základě nobilitace. V německých zemích však takových Salů, Stahelů, Staalů a Stahlů našli celou řadu. Na základě dostupných informací nelze Caspara Stahla s žádným z nobilitovaných ani ztotožnit, ani určit příbuznost. Jediný závěr, který mohu učinit, je, že se jedná s největší pravděpodobností o erbovního patricije.⁴²⁸

Další pramen, ve kterém se Caspar Stall objevil, jsou děčínské rejstříky dědičného cla. Ty totiž přináší záznamy o překročení zemské hranice s procleným zbožím u jistého Caspara Stalla, který rovněž v roce 1635 vezl do Prahy lutyšské sukno, třináct tun herynků, jeden sud vín a jeden soudek s krámským zbožím.⁴²⁹ V případě vín se mohlo jednat o nějaká kvalitní francouzská nebo alsaská vína.⁴³⁰ Záznam o tomto obchodníkovi v celních rejstřících pochází z 11. října 1635. V památníku je Stall podepsán s datem 19. října 1635. Nepochybuji tedy, že se jedná o téhož obchodníka. Bohužel však v žádném ze zdrojů není uvedeno, které město bylo Stallovým domovským, ani zda tuto obchodní trasu užíval opakovaně.

Kilian Hänel

48v, zápis datovaný k 7. únoru 1629

Hänel zvolil pro svou reprezentaci erb⁴³¹ i merku. Znak s kohoutem stojí v centru zápisu a je mu věnován největší prostor. Stejně jako u jeho předchůdců je vsazen do růžového damaskovaného medailonu, který lemují tentokrát zelené ratolesti. Pod ním se nachází podstatně menší medailon s iniciálovou stříbrnou merkou v modrém poli. V horním i dolním sektoru rámuje prostor pro text široké nápisové pásky. Do horní autor umístil krátkou duchovní německojazyčnou sentenci ve verších: „*Auff Gott Vnndt glück / Hoff ich all augen Blüek.*“ a podobné dvojverší zapsal i ke svému jménu a dataci do dolní

⁴²⁸ Ibid.

⁴²⁹ Krámským zbožím mohly být míněny nejrůznější cetky, které se převážely v soudcích.

⁴³⁰ PLAVEC, Michal a DURČANSKÝ, Marek. *Die Elbe und seine Rolle als Verkehrsader auf der böhmisch-sächsischen Grenze während des 30-jährigen Krieges*. Nepublikovaný rukopis. Soukromý archiv Michala Plavce. s. 14n. s. 6

⁴³¹ „Ve stříbrném damaskovaném štítě kohout přirozených barev. Na štítě spočívá kolčí přilba s červeno-stříbrnými a modro-stříbrnými přikrývadly. Klenotem jsou tři zelené olistěné dubové stonky zakončené zlatým žaludem v zelené čepičce.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

pásky: „*Furchte Gott vnnd Hält seine Gebott. / So wirdt dich dreffen Keine Noth.*“ Uvádí zde také svůj původ ve městě Pirna.

Plavec a Ďurčanský na základě rejstříků dědičného cla vyvozují, že labskému obchodu v letech 1646 až 1647 s přehledem dominovali obchodníci z Pirny. K nejvýznamnějším z nich patřil Elias Hanel. Spolu s dalším pirnským obchodníkem – Heinrichem Gau – se v některých měsících podíleli na množství procleného zboží až 90 % celkového objemu. Zboží zřejmě Hanel vozil jak do Čech, tak opačným směrem. Podle zápisů z prosince 1646 do Čech dovezl 108 tun herynků, 36 tun křídý, 7 centnýřů sýru a 9 tun dalšího zboží. V roce 1647 se mezi jeho obchodními artikly vyskytl také tabák nebo olivový olej.⁴³² Při převozu zboží ho někdy zastupoval jeho písař, který do Prahy vezl v listopadu 1647 120 tun slanečků a dva poloviční balíky jakési zřejmě sušené ryby, která je v rejstříku popsána jako „*Rockfish*“. K tomu vezl 2 sudy nějakého španělského vína.⁴³³

Není příliš pravděpodobné, že v tomto případě je zapisovatel totožný s obchodníkem, uvedeným v rejstřících. Prvním důvodem je odlišné křestní jméno, jehož záměna není příliš snadná, a druhým výrazný časový odstup obou datovaných záznamů. Oba muže však spojuje kromě příjmení ještě místo původu a pravděpodobně i obchod s rybami. Proto se domnívám, že oba obchodníci jsou příbuzní. Nabízí se varianta, že Kilian je otcem Eliase, který pokračoval v otcově úspěšné živnosti a dosáhl v ní mimořádných úspěchů. Více informací se však o nýdrlickém zapisovateli nepodařilo získat.

Hans Heinrich Klödicz

49r, nedatovaný zápis

Klödicz užívá pro svůj zápis naprosto stejné schéma jako jeho předchůdce. V centru stojí medailon s erbem.⁴³⁴ Znak doplňuje podstatně menší stříbrná iniciálová merka v červeném poli ovinutá vavřínovým věncem. Prostor nad i pod dvojicí znaků vyplňují rozměrné nápisové kartuše. Horní zůstala zcela prázdná. Do dolní Hans Heinrich uvedl

⁴³² PLAVEC, Michal a DURČANSKÝ, Marek. *Die Elbe und seine Rolle als Verkehrsader auf der böhmisch-sächsischen Grenze während des 30-jährigen Krieges*. Nepublikovaný rukopis. Soukromý archiv Michala Plavce. s. 14n. s. 9.

⁴³³ Ibid. s. 10.

⁴³⁴ „*Dělený štít. Nahoře je v modrém zlatá osmihrotá hvězda, dole je v červeném zlatě damaskovaném poli stříbrný půlměsíc rohy vzhůru. Na štítě spočívá kolčí přilba s modro-zlatými a červeno-stříbrnými přikrývadly a s točenící týchž tinktur. Klenotem je doleva obrácený stříbrný kohout se zlatou zbrojí a s červeným hřebínkem a lalokem.*“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

krátký text, v němž zmiňuje svůj původ v Pirně a zároveň připisuje: „*in abfertigung seines Brudrey B. S. S. B. G. M.*“ To se dá vykládat jako odkaz na autora textu, který zastoupil oficiálního zapisovatele a vyhotovil zápis jeho jménem. Skupina kapitálních písmen by se pak dala vykládat jako iniciály. Písmen je však celkem šest a takové množství iniciál se zdá spíš nepravděpodobné. V soudobé památníkové kultuře však byly populární nejružnější zkratky delších sentencí, kterým tehdejší čtenáři rozuměli i pod těmito šiframi.⁴³⁵ Je tedy možné, že pod písmeny se neskryvá odkaz na konkrétní osobu, ale další sentence. Více informací, než o sobě Hans Heinrich Klödicz udává, se o zapisovateli tohoto jména nepodařilo získat.

Jacob Prössel

49v, nedatovaný zápis

Prössel zanechal v horní části folia velmi krátký zápis bez výmalby. Zřejmě obsahuje jméno a místo, odkud autor pochází. To je ale bohužel velmi špatně čitelné. Editoři se domnívají, že zapsaný název obce je Folgehen. Nepodařilo se však nalézt žádné sídlo, které by se dalo s tímto jménem spojit.⁴³⁶ Celkový text nepůsobí dojmem, že měl být pouze zadáním pro malíře a že finální zápis bude uskutečněn později. Takto strohý ho tedy Jacob Prössel učinil záměrně. O tomto zapisovateli se nepodařilo v pramenech a zdrojích získat více informací.

Anthon von Thall

50r, zápis datovaný k roku 1632

Anthon von Thall z hessenského Hanau nedaleko Frankfurtu nad Mohanem dost možná patřil mezi šlechtu. Prezентuje se v památníku pouze erbem⁴³⁷ v růžovém medailonu, kolem kterého se jako již u jeho předchůdců ovíjí dvě ratolesti. Znak je doplněn nahoře i dole nápisovými páskami. V horní stojí: „*Alle meine Hoffnung Steht / Zu Gott.*“ – stručná duchovní sentence, obsahově velmi podobná mnoha svým předchůdkyním. V dolní

⁴³⁵ RYANTOVÁ, Marie. *Památníky, aneb, Štambuchy, to jest alba amicorum: kulturně historický fenomén raného novověku*. s. 276nn.

⁴³⁶ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

⁴³⁷ „V modrém štítě jsou tři zlaté gryfi hlavy s červeným jazykem (2,1), horní dvě jsou obrácené do středu, spodní je uvnitř zlatého prstenu s diamantem. Na štítě spočívá korunovaná kolčí přilba s modro-zlatými přikrývadly. Klenotem je rostoucí zlatý gryf s červeným jazykem držící ve spárech prsten ze štítu.“ Ibid.

pásce je pouhý podpis a datace. O Anthonovi von Thall se mi nepodařilo získat více informací.

Pius Christianus Preiß

50r, nedatovaný zápis

Preißův zápis sdílí stránku se svým předchůdcem Anthonem von Thall. Malba vznikla zjevně až po malbě Thallově, protože se jí z hlediska užití prostoru folia přizpůsobuje. Předpokládám tedy, že nemohla vzniknout dříve než v roce 1632, do kterého je datován sousední zápis. Forma i vysoká kvalita provedení malby je velmi blízká předcházejícímu záznamu. V centru nacházíme erb⁴³⁸ umístěný v modrém medailonu ověšeném ratolestmi. V sentenci na horní nápisové pásce se Pius Christianus obrací k barokní připomínce smrti: „*Hien gehet die Zeit Herr kombt der Todt, / O Mensche thue Recht Vnd Fürchte Gott.*“ Text v dolní pásce už pouze uvádí informace o zapisovateli.

Pia Christiana Preiße se podařilo ztotožnit se staroměstským měšťanem, který zde získal městské právo v roce 1621. Podle zápisu v městských knihách přišel do Prahy z Norimberka a stal se takzvaným gegenhandlerem⁴³⁹ pražského celního úřadu.⁴⁴⁰ Více informací se o tomto muži nepodařilo získat.

Petr Neßhöuer [nejistá čitelnost příjmení]

50v, nedatovaný zápis

Tento zapisovatel se představil v památníku zlatou iniciálovou merkou v modrém poli. Znak je ozdoben v podobném stylu jako znaky předcházející. Nahoře a dole ho doprovází rozměrné nápisové kartuše, které autor neskromně vyplnil rozmáchlým zápisem. Uvádí v nich biblické citáty a průpovědky: „*Dass Bludt Jesu Christj / Macht vnß Rein von allen / sunden daß ist gewislich / die getaufft vnd glaubn so / alles sollich werden.*“ a „*Hin Gehet die Zeit her / kompt der dot. O Mensch / dhu Recht vnd Ferchte / Gott.*“

⁴³⁸ „Kosmo dělený štít. Nahoře je v černém zlatý, zlatě korunovaný dvojocasý lev s červeným jazykem. Dole jsou ve zlatě tři červené růže se zlatými semeníky kosmo pod sebou. Na štítě spočívá korunovaná turnajská přilba s černo-zlatými příkrývadly. Klenotem je rostoucí lev ze štítu držící v levé tlapě zelenou větevku růže s listy stejné barvy, která se dělí do tří stejných stonků, z nichž každý je zakončen jedním květem červené růže se zlatým semeníkem.“ Ibid.

⁴³⁹ Úředník veřejné správy, který provádí kontrolní výpočty, převažování zboží, výpočty cel a další finančně kontrolní funkce. Gegenhandler – Wien Geschichte Wiki. [online]. Copyright ©2020 [cit. 1. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.geschichtewiki.wien.gv.at/Gegenhandler>.

⁴⁴⁰ LÍVA, Václav. Seznamy pražských novoměšťanů za léta 1618–1653. s. 8.

Nakonec k podpisu připojuje zmínku o svém původu ve městě Hamburk. V pramenech a dalších zdrojích se mi nepodařilo získat o tomto zapisovateli více informací.

Benedikt Birbaum von Itzenhoe

51v, nedatovaný zápis

V téměř identickém výzdobném schématu jako jeho předchůdce byl vymalován zápis Benedikta Birbauma. V centru folia je umístěna v modrém medailonu kombinace merky a srdcového emblému, který je rozdělen na tři části a v každé je umístěna jedna iniciála B – zřejmě odkazující ke jménu a příjmení zapisovatele. V horní i dolní nápisové kartuši je veršovaná sentence: „*Achte dich Klein, Halte dich Rein / Vnndt Mache dich nicht Zue / gemein.*“ a „*Ach Gott Hilff mir erwerben, / ein geluekseliges Ende, Vndt / gottseliges sterben.*“ V prvním případě s obsahem spíše mravoučným, ve druhém zase spíše duchovním. Po nich už prozrazuje Birbaum jen místo svého původu, kterým je Itzenhoe v dnešním Šlesvicku-Holštýnsku. Více informací se o tomto zapisovateli nepodařilo zjistit.⁴⁴¹

Caspar Ulrich

52r, zápis datovaný ke 24. březnu 1629

I tento zápis následuje výzdobné schéma uplatněné u jeho dvou předchůdců. V centru se nachází zlatá iniciálová merka v modré kartuši s červeným lemováním. Rámuje ji vavřínový věnec. Nad znakem je prostor pro sentenci vymezen zelenými ratolestmi. Duchovní trojverší zní: „*Liebe Vnd Fürchte Gott. / Halt deine Kunst in Ehren / So wird Gott dein glick Vnd Segen / mehren.*“ Pod merkou je zaznamenáno datum a jméno zapisovatele a následuje věnování: „*Anno 1629 den 24 Martij Habe Ich Caspar Vlrich / Von Görlitz diß mein Mergkzeichen dieser / Ehrlichen Vnd Erbaren gesellschaft der Nider Lage / Zu einen Ewigen gedechtnuss Hieher Mahlen Lassen.*“ O tomto zhořeleckém příchozím se nepodařilo získat více informací.⁴⁴²

George Baumall

53v, zápis datovaný k únoru 1629

⁴⁴¹ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

⁴⁴² Ibid.

Baumallův zápis sleduje stejné výzdobné schéma jako jeho předchůdci. Uprostřed folia stojí zlatá iniciálová merka v modrém poli lemovaná vavřínovým věncem. V horní nápisové pásce najdeme mravoučnou sentenci: „*Waistu was, so Schweig, / Ist dier wohl, so bleib, / hastu was so haltte / Vngelick mit breiten fuss kampt / baltt.*“ V dolní nápisové kartuši jsou zapsány běžné náležitosti, a navíc zde Baumall píše, že bydlí v Praze. Jestli je to dočasný pobyt, nebo zda je v Praze například faktorem nějaké firmy, však neuvádí. Z tohoto textu soudím, že nebyl měšťanem žádného z pražských měst, protože by jinak tento fakt zapsal. Více informací se mi o Baumallovi nepodařilo získat.⁴⁴³

Erhard Sommer Pirn

54r, zápis datovaný k 2. březnu 1630

I tento zápis se z hlediska výzdoby velice podobá svým předchůdcům. Na rozdíl od nich se ale Erhard Sommer prezentuje erbem.⁴⁴⁴ Ovál, ve kterém bývaly znaky, v tomto případě trochu pozměnil tvar, aby sledoval obrys erbu s klenotem. Vzhledem k podobě figury a klenotu se zdá, že tento erb je uzurpovaný a Erhard Sommer je pouhým pirnenským měšťanem. V horní nápisové pásce je vepsána duchovní sentence: „*Was Gott Wil Hann. / das mus ergehen / dan Gottes Willen Vndt seinen* [nečitelné slovo] / *Noch nie Kein Mensch geendertt Hatt.*“ V nápisové kartuši pod znakem je zapsáno už jen jméno a datum. Na základě těchto informací se podařilo nalézt Erharda Sommera pouze v jednom zdroji. Byl totiž mezi pirnenskými měšťany, kteří ubytovali české pobělohorské exulanty. Byli u něj evidováni v letech 1629 a 1631. V prvním z jmenovaných roků v jeho nemovitosti žila jistá „*Lidomilla Kochatzi von Prag*“ se svou služkou a ve druhém jistá „*Frau Kostlin von Praga*“ se synem a služkou. Je možné, že se jedná o tutéž osobu a rozdíl ve jméně je způsoben jazykovou bariérou mezi úředníky, kteří soupisy prováděli, a emigranty.⁴⁴⁵

⁴⁴³ Ibid.

⁴⁴⁴ „*Ve stříbrno-červeně děleném štítě je vykořeněný zelený růžový keř se třemi květy opačných tinktur, jedním nahoře a dvěma po stranách dole. Na štítě spočívá kolčí přilba s červeno-stříbrnými příkrývadly. Klenotem je dravec stojící na ležícím poleni, obojí přirozené, držící v zobáku zelenou vavřínovou ratolest.*“ Ibid.

⁴⁴⁵ BOBKOVÁ, Lenka. Exulanti z Prahy a severozápadních Čech v Pirně v letech 1621–1639. Praha: Scriptorium, 1999. ISBN 80-86197-05-0. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:e3437bbo-f7fc-11e8-95ba-5ef3fc9bb22f>. s. 22, 73, 226.

Jacob Schönlebe

54v, zápis datovaný k 7. únoru 1630

Dekorativní prvky jsou zvoleny a umístěny opět podobně jako u předchozích záznamů. Zde jsou snad jen trochu více strohé. Veškerá pozornost je věnována erbu,⁴⁴⁶ který je opět umístěn v modrém medailonu, lemovaném ratolestmi. Horní nápisová páska byla ponechána prázdná. Stručný zápis se nachází až v kartuši pod erbem. Uvedeno je pouze jméno, místo původu – Freiberg – a datace. Do Prahy se zřejmě vypravilo více příslušníků tohoto rodu, protože stejný erb, ale bohužel bez jakéhokoli zápisu, se nachází ještě na foliu 55v. O tomto zapisovateli se nepodařilo získat více informací.

Hans Stephans

55r, zápis datovaný k 2. březnu 1630

Hans Stephans nechal pro svůj zápis trochu pozměnit program výzdoby. Oproti předcházejícím výmalbám tato postrádá florální prvky, které neopomenul žádný z předchozích zápisů. V tomto případě jsou hlavním prvkem sochařské voluty na kartuši s merkou uprostřed. Ta je zlatá iniciálová v modrém poli. Do jejího štítu byl přidán stříbrný prvek – ročník zápisu. Horní nápisová páska pro sentenci zůstala prázdná. Dolní prostor zaujal stručný text se jménem a datem, ve kterém navíc autor uvádí, že je obchodníkem z Drážďan. Více se však o tomto zapisovateli nepodařilo zjistit.

Georg Flaschner a Tobiaß Wordt

57r, zápis datovaný k 2. březnu 1630

Tento zápis je poněkud neobvyklý, protože se v něm objevují zároveň dva zapisovatelé. Výzdoba je podobná předcházejícímu záznamu. I tato postrádá florální motivy a pracuje spíše s volutami a vlnícími se stuhami. Ve středu stránky se nachází zlatá iniciálová merka v modrém poli s červeným rámováním. Horní nápisová páska pro sentenci opět zůstala prázdná. V dolní kartuši je uveden stručný zápis, v němž jsou podepsáni Georg Flaschner a Tobiaß Wordt junior, oba pocházející z Děčína.⁴⁴⁷ Vzhledem k tomu, že

⁴⁴⁶ „Dělený štít, v horním, obrysově stínovaném stříbrném poli černá sviní hlava s červeným jazykem, dolní červené pole damaskováno. Na štítě spočívá kolčí přílba s červeno-stříbrnými příkryvadly a s točenicí s feflíky týchž tinktur. Klenotem je rostoucí zlatovlasá panna se zlatým medailonem na krku oděná do purpurového šatu.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

⁴⁴⁷ Ibid.

merka obsahuje pouze iniciály TW a ani s největší snahou není možné v ní nalézt iniciály GF, soudím, že malba byla připravována pouze pro Tobiaše Wordta, který na poslední chvíli ke svému zápisu přijal i krajana Georga Flaschnera, který s ním možná ani nebyl jinak spřízněný. Více informací se ani o jednom z nich nepodařilo získat.

Peter Olde

58r, zápis datovaný k 16. březnu 1630

Peter Olde omezuje výzdobu svého zápisu na malbu heraldizujícího znamení,⁴⁴⁸ tedy znaku, který svou formou připomíná erb, ovšem téměř jistě uděleným erbem není. Po stranách klenotu stojí dvě zlaté iniciály PO, které mohou odkazovat k iniciálám jména zapisovatele, ale zároveň mohou mít význam zkratky pro určitou sentenci. Pod erbem následuje krátký zápis, kterým chtěl zůstat v paměti členů bratrstva: „*Zu stehtes werender gedechtnuß deiß / durch mir Peter Olde Von / Hamburg eigen schreiffen Act[um] 16 Martz / A[nn]o 1630.*“⁴⁴⁹ Peter Olde ve svém znaku užívá motiv zkřížených slanečků, který se objevuje i na jednom z úvodních folií památníku. Zřejmě se tímto hlásí k obchodu se slanými rybami. Jeho cestu z domovského města Hamburk do Čech by pak vysvětloval právě jeho podíl na obchodu s rybami. Více informací o tomto zapisovateli se mi nepodařilo získat.

Andreas Baumgarten

59v, zápis datovaný ke 2. říjnu 1636

Andreas Baumgarten si nechal vymalovat speciální samostatné folio, na němž je ústřední figurou tropický ovocný strom, který je mluvícím znamením odkazujícím k příjmení zapisovatele. Na kmeni stromu zhruba ve středu folia visí zlatá iniciálová merka v modrém poli rámovaná vavřínovým věncem v růžové kartuši. Výzdobu opět doplňují nejružnější typy stuh zavěšených kolem volut a výčnělků kartuše. V horní nápisové pásce, která je ovinuta kolem stromu, se píše duchovní sentence „*Ahn gottes Segen ist / alles gelegen.*“ Pod kořeny stromu pokračuje zdobená kartuše se zápisem jména, místa původu a data, po nichž následuje věnování „*Der Löblichen gesellschaft*

⁴⁴⁸ Ibid.

⁴⁴⁹ Ibid.

der Fisch Händler / Zum gedächtnis Hierein Vor Leibet.“ Baumgarten pocházel ze saského Geisingu.⁴⁵⁰ Více informací se mi o tomto zapisovateli nepodařilo získat.

Hans Schade

60r, zápis datovaný ke 2. prosinci 1636

Schade se představuje zlatou iniciálovou merkou v růžovém poli ovinutém vavřínovým věncem a rámovaném modrou kartuší. Kartuše je opět zdobena stuhami a několika ratolestmi. I nápisové kartuše jsou členitější a dekorativnější než o několik folií dříve. V horní nápisové kartuši je zapsána duchovní sentence: „*Wie es Gott gestelt so gefelts / mir.*“ V dolní kartuši je uveden zapisovatel, jeho místo původu, kterým je Eilenburg a věnování zápisu „*Zum ge- / dächtniss hie rein geschrieben geschen.*“⁴⁵¹ O tomto zapisovateli se nepodařilo získat více informací.

George Höbel

60v, zápis datovaný k 4. říjnu 1630

Tento zápis se omezil na emblém v rámu červené kartuše dekorované stuhami a ratolestmi, pod nímž se rozvíjí poměrně jednoduchá nápisová páska. Emblém zobrazuje kotvu přirozených barev v modrém poli. Kotva tradičně symbolizovala obchodní úspěchy a v duchovní rovině byla symbolem naděje. Text připojený ke znaku uvádí pouze jméno, datum a místo původu – Höbel pocházel z Hřenska na Děčínsku.⁴⁵² Při pátrání v berní rule byl nalezen v této obci pouze Georg Hybler a nikoli Höbel.⁴⁵³ Přes podobnost jmen nemohu s jistotou tyto dva muže ztotožnit. Více informací o tomto zapisovateli se mi nepodařilo získat.

George Getzel

62r, zápis datovaný k 1. únoru 1631

Zápis opět patří k těm jednodušším, protože ho tvoří pouze emblém a pod ním jen skromně zdobená nápisová kartuš. Znak sestává ze zlatého biče, který je vertikální osou

⁴⁵⁰ Ibid.

⁴⁵¹ Ibid.

⁴⁵² Ibid.

⁴⁵³ ČERVENÝ, Václav, ed. a ČERVENÁ, Jarmila, ed. Berní rula: generální rejstřík ke všem svazkům (vydaným i dosud nevydaným) berní ruly z roku 1654 doplněný (tam, kde se nedochovaly) o soupis poddaných z roku 1651. 1. vyd. Praha: Libri, 2003. 2 sv. ISBN 80-7277-058-6.

modrého štítu. Po stranách jsou vymalovány zlaté iniciály zapisovatele, GG. Text v kartuši je ještě stručnější než u Getzelova předchůdce, protože ani nezmiňuje místo původu. Na základě emblému se tedy mohu pouze domnívat, že se jednalo o nějakého formana.⁴⁵⁴ Více informací se mi nepodařilo zjistit.

George Poll

62v, zápis datovaný k 5. dubnu 1631

Pollův zápis pokračuje ve schématu zápisu, které udržuje i jeho předchůdce. V centru folia najdeme emblém se třemi zřejmě štikami (1 1 1) v přirozených barvách v růžovém damaskovaném poli. Sentence opět chybí a Georg Poll uvádí v textu pouze základní informace – své, jméno, datum a svůj berlínský původ. Vzhledem k emblému, kterým se prezentuje, se domnívám, že se podílel na obchodu s rybami, ačkoli pokud malba zobrazuje opravdu štika, zdá se komplikovanější jeho zařazení mezi obchodníky s mořskými rybami. Více informací se o tomto zapisovateli nepodařilo zjistit.

Georg Preuss

63v, nedatovaný zápis

Na tomto foliu je vyobrazen sice opět pouze znak a jedna nápisová kartuš, zdobení je ale bohatší. Z kartuše, do níž je vsazena zlatá merka v modrém poli, vyrůstá florální ornament se stuhami a girlandami, který expanduje po celém obvodu znaku až k prostoru pro text. Kromě nejrůznějších druhů květin zahrnuje také dvojici barevných ptáků, kteří zřejmě nemají představovat konkrétní živočišný druh. V nápisové kartuši najdeme kromě nacionálií také sentenci: „*Wie ess Gott füeget / Also mich genüeget.*“ Georg Preuß svůj původ umísťuje do Vratislavi. Více informací o něm se nepodařilo získat.

Jacob Tschanter

64r, nedatovaný zápis

Výzdobné schéma se i zde opakuje a působí o něco skromněji než u Georga Preuße. Zlatá merka v červené kartuši je lemovaná ratolestmi a v horní části doplněná povlávajícími stuhami. Do nápisové kartuše vložil Tschanter trojverší se svým podpisem: „*Was Gott*

⁴⁵⁴ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

*behagett / besser beneidett / Als beklagett / Jacob Tschanter / Von Zittaule.*⁴⁵⁵ Pocházel tedy ze Žitavy. Více informací se o něm nepodařilo získat.

Christoff Mulze

64v, nedatovaný zápis

Schéma výmalby se neliší od předchozích, ovšem Mulze neužívá pro svou reprezentaci samotnou merku, ale heraldizují znamení s merkou na štítě. Stříbrná iniciálová merka je umístěna na červeném štítě a na něm „*spočívá kolčí přilba s červeno-stříbrnými příkrývadly a s točenicí s feblíky týchž tinktur. Klenotem jsou dva rohy, pravý dělený stříbrno-červeně, levý opačně, mezi nimi stříbrné pštrosí pero.*“⁴⁵⁶ Umístění merky do erbu bylo považováno za úpadkový heraldický prvek, a proto se příliš často nepoužívalo. Zdá se pravděpodobné, že Mulze nebyl nobilitován a tento znak spíše uzurpoval.

V nápisové kartuši zmiňuje svůj původ v saském Geisingu a připojuje duchovní sentenci: „*Gott setz ich meine hoffnung steiff / Vnd fest, Welcher mich Zu Keiner / Zeit iemahls VerLest.*“⁴⁵⁷ Více informací, než o sobě Mulze sám uvádí, se nepodařilo zjistit.

Heinrich Beslich

65r, datováno k 8. březnu 1631

V případě tohoto folia se výzdoba změnila, protože místo na něm nezaujal samostatný zapisovatel, ale dvojice. Zároveň se oproti předcházejícím foliím značně zvýšila dekorativnost, stouplo i množství prvků užitých v malbě. Jako ústřední motiv slouží zlatá iniciálová merka v modrém poli. Z kartuše, do které je vsazená, vyrůstá amor, jenž drží v ústech části girlandy. Ta rámuje další výzdobu. Na jedné straně se kolem kotvy vine mořská ryba a na druhé její vinutí napodobuje roh hojnosti, čímž se malíř snažil dosáhnout symetričnosti. Na plodech rohu stojí drobný pták. Zadavatel této malby zřejmě chtěl ve svém zápise shromáždit symboly naděje a prosperity pro obchod s rybami. Samotný text, který připsal, je stručný. Kromě jména a data uvádí už pouze autorův původ ve Svídnici a jeho identifikaci s kupeckou profesí. Později někdo do kartuše doplnil černý křížek. V památkách se tento symbol používal, když autor zápisu

⁴⁵⁵ Ibid.

⁴⁵⁶ Ibid.

⁴⁵⁷ Ibid.

zemřel. Bohužel v tomto případě zůstal křížek bez data.⁴⁵⁸ Více informací o Heinrichu Beslichovi se nepodařilo získat.

Johann Roy

65r, zápis datovaný k 13. březnu 1631

Jak již bylo zmíněno výše, Johann Roy dělá společnost na foliu svému předchůdci Heinrichu Beslichovi. Z dat je patrné, že zřejmě přišli do Prahy v podobné době, možná dokonce společně. Geografická poloha měst by napovídala tomu, že na cestě do Prahy oba užívali stejné kupecké cesty, a tak se mohli spojit během cesty. Výzdoba Royova zápisu se stylově velmi podobá Beslichově (možná na ní pracoval stejný malíř), ale obsahově se velmi liší. V centru sice najdeme opět zlatou iniciálovou merku, tentokrát v červeném poli, ovšem předměty zavěšené na girlandách a stuhách odkazují k jinému druhu zboží. Na palmetách jsou navlečeny zlaté korunky a z povlávajících stuh visí náušnice a jiné šperky. Soudím tedy, že Roy se soustředil spíše než na ryby na krámské zboží. Na nápisové kartuši sedí dva ptáci, kteří působí, jako by se o něco přeli. Jedním z nich je snad strakapoud a druhého je těžké identifikovat, ale zřejmě se jedná o totožný druh, který je zobrazen na rohu hojnosti v Beslichově zápisu.

V textu Johann Roy uvedl kromě data a podpisu celkem dvě související sentence, latinskou a německou: „*Vita honesta aut Mors.*“ a „*Ehrliches lebenst viel befleissen mich. / Oder Zuesterben Ritterlich.*“⁴⁵⁹ Více informací se o Johannu Royovi nepodařilo zjistit.

Jochim Dreyer

66r, zápis datovaný k 17. říjnu 1631

Výzdoba Dreyerova zápisu se opět vrací k strohému schématu znaku, jedné nápisové pásky pod ním a skromné výzdoby, vyrůstající z obrub kartuší. Dreyer se prezentuje netradičním zlatým emblémem, kterým je pouze v lince vyvedený rovnoramenný trojúhelník postavený na základnu a z jeho vrcholu vedený rovněž zlatý dřík jako osa celého medailonu. Na každé straně této osy pod trojúhelníkem se nachází jedna šesticípá stříbrná hvězda. Kartuši, v níž je znak umístěn, doprovází dvě palmety a dekorace ze stuh. Pod ní se vine jednoduchá nápisová páska, jejíž text identifikuje Dreyera jako

⁴⁵⁸ Ibid.

⁴⁵⁹ Ibid.

berlínského měšťana, obchodníka a formana. Více informací se o Deyerovi nepodařilo získat.

Augustin Abert

66v, zápis datovaný k 21. lednu 1632

Opět celkem skromně vyvedený záznam patří Augustinovi Abertovi a představuje ho skrze emblém s bičem, stejně jako ho použil George Getzel, a s iniciálami AA. Figura i iniciály mají zlatou barvu a spočívají na růžovém damaskovaném medailonu. Zdobení obrub medailonu sestává ze stuh a několika ratolestí. Pod znakem se rozvíjí jednoduchá nápisová páska s krátkým textem, který navíc uvádí pouze původ autora „von ober Bobycz.“ Tuto lokalitu se nepodařilo jednoznačně určit, ale editoři se domnívají, že se snad jedná o obec Bobitz v Meklenbursku-Předním Pomořansku.⁴⁶⁰ Z užití biče v emblému usuzují, že se Abert hlásí k formanské profesi. Více informací se o tomto zapisovateli nepodařilo zjistit.

Daniel Smicheus

67r, zápis datovaný k 7. únoru 1632

Schéma výzdoby nepůsobí nijak bohatě stejně jako u předcházejících folií, ale při bližším zkoumání se zdají detaily o něco propracovanější. Smicheus se prezentuje emblémem, který představuje červené srdce, z něhož vyrůstají tři olistěné růže se zlatými semeníky, z nichž prostřední je stříbrná a krajní jsou purpurové. Figura je umístěna v modrém poli. Nápisová kartuš pod znakem nese krátký text se jménem zapisovatele a datem zápisu.

Daniel Smicheus byl měšťanem Nového Města pražského. Poprvé se jeho jméno objevuje v městských dokumentech v roce 1615, zřejmě nedlouho po jeho sňatku s Žofií Smicheovou, v podobě jejich vzájemného majetků vzdání. Ze smlouvy vyplývá, že zatím nemají společné potomky a na jejich odkaz si nebudou dělat nárok ani potomci z jiných manželství. Možná se pro oba jednalo o první sňatek. Oba učinili výminku ze společného majetku – Daniel 170 kop grošů a Žofie 150 kop grošů, což nejsou nijak neobvyklé částky. Zajímavou okolností je, že relátorem této smlouvy se stal Václav Vodička, snad příbuzný

⁴⁶⁰ Ibid.

výše zapsaného Jana Vodičky.⁴⁶¹ Znovu se v trhových knihách vyskytuje Smicheovo jméno v souvislosti s nákladným obchodem v roce 1623, kdy „*Kaupil sobie Zioffigi, Man:/zielcze, diediczum abudauczym swym Dum w Ru/zieny Uliczy, mezy domy Bartholomiege Rzerżabka/ a Ambrozie Mażanka obostrannie leżiczzy Sewssym/kniemu Prżislussenstwym. Od Lidmilly Kdynsky/ wdowy. Za Summu Geden Tisycz kop miß./ hotowych Zczela a Zauplna Zaplaczenych.*“⁴⁶² U tohoto obchodu si zaslouží pozornost částka za dům zaplacená a fakt, že jí Smicheovi nespláceli, ale uhradili hotově najednou. V této době si tedy zřejmě finančně vůbec nevedli špatně. Ze stejného roku jako tato investice do nemovitosti pochází i první zápis Daniela Smichea jako ručitele za novoměšťana. O městské právo na Novém Městě pražském tehdy žádal Václav Hendrychů z Ústí nad Labem. U obou měšťanů je v zápise uvedená poznámka „pod obojí“, referující o jejich vyznání. To se brzy pro Smicheovy stalo opravdu velkým problémem. O čtyři roky později začala totiž na Daniela naléhat reformační komise s výzvami ke konverzi. Nejdříve dostal lhůtu do Velikonoc, potom 28. září do svatodušních svátků 1627. Další lhůta končila 8. ledna 1628. Nakonec 28. května Daniel Smicheus nátlaku podlehl a konvertoval. V roce 1636 už byl veden jako katolík, ale považován za příznivce kacířů z Pirny, protože tam zřejmě uprchla jeho manželka Žofie.⁴⁶³

I po své konverzi Smicheus vystupoval jako ručitel při přijímání novoměšťanů. Městské knihy o tom referují v letech 1638, 1640 a 1644. Vzhledem k tomu, že ho dekrety reformační komise označují jako příznivce pirnenských rouhačů, zřejmě nepřekvapí, že ručil i za příchozí ze Saska.⁴⁶⁴ Z tohoto období pochází i poslední nalezená smlouva, která se k tomuto zapisovateli vztahuje. Odkazuje ke zřejmě komplikovanému sporu ohledně kšaftu Anny Rákosníkové, která rozdělila svůj odkaz mezi několik osob, mezi nimiž byli i Daniel Smicheus a jeho žena Žofie. Ze smlouvy není jasné, zda byli Smicheovi s onou nebožkou nějak příbuzensky spřízněni. Patrně ale je, že její manžel Jan Rákosník se zdráhal obnosy dědicům vyplatit, a tak museli zakročit městští úředníci.

⁴⁶¹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2201, Kniha trhová červená, 1613–1620, 1624, 1640, f. 95r, 95v. Text celé smlouvy viz textová příloha č. 50.

⁴⁶² Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 127v. Text celé smlouvy viz textová příloha č. 51.

⁴⁶³ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Dekrety reformační komise pro Nové Město pražské z let 1627–1629*. s. 184.

⁴⁶⁴ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657*. 559/241, 559/245v.

Po vyjmenování všech okolností sporu je stanoven splátkový kalendář pro pozůstalého manžela a dědicům má být postupně vyplaceno 90 kop grošů, tedy ne nijak závratná částka. Zajímavou okolností zápisu smlouvy je, že prostředníky a relátory u této smlouvy jsou například také Václav Karolides z Karlšperku a Matěj Vojtěch Miller z Mildenberku.⁴⁶⁵

V berní rule z 50. let 17. století vyplývá, že Daniel Smicheus vlastnil na Novém Městě ve Svatojindřišské čtvrti dům č. p. 969b řečený U Sadílků a ten odkázal svému synovi Samuelovi Kryšpínovi Smicheovi, který působil jako reytdiener⁴⁶⁶ při puchalterii české komory.⁴⁶⁷ Tento Samuel Kryšpín je zapsán také v knize obnov Nového Města pražského v roce 1647 jako úředník kostelů svatého Bartoloměje a svaté Alžběty.⁴⁶⁸

George Jacob

67v, zápis datovaný ke 14. únoru 1632

Georg Jacob sdílí folio se zápisem s Christofem Pirnerem. Obě výmalby patří ke skupině málo zdobených zápisů. Jacob se představuje v památníku zlatou iniciálovou merkou v modrém poli. V horní nápisové pásce je umístěna krátká duchovní sentence: „*Gott mit Vns Allen.*“ V kartuši pod medailonem s merkou následuje datace a podpis s místem původu, kterým je pro Jacoba Budyšín.⁴⁶⁹ Více informací se o tomto zapisovateli nepodařilo získat.

Christof Pirner

67v, zápis datovaný k 7. únoru 1632

Pirnerův zápis těsně sousedí se zápisem Georga Jacoba na témže foliu. Dokonce podle datace zápisu měl být Pirnerův vytvořen o týden dříve než Jacobův. Výzdoba zápisu je podobná až na znak, který si Pirner nechal vymalovat. Nenechává se reprezentovat merkou, ale emblémem s monogramem. V modrém poli kartuše s červeným rámováním se totiž nachází obdélníkový zdobený předmět. Zdá se, že se jedná buď o knihu, nebo

⁴⁶⁵ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 180v – 182r. Text celé smlouvy viz textová příloha č. 52.

⁴⁶⁶ Účetní, který pracuje s peněžní hotovostí („inkasista“) při dvorní účtárně. Reitdiender. Deutsches Rechtswörterbuch (DRW). [online]. [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://drw-www.adw.uni-heidelberg.de/drw-cgi/zeige?index=lemmata&term=reitdiener&firstterm=reiszuegig>.

⁴⁶⁷ LÍVA, Václav. Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace. 1935. s. 247.

⁴⁶⁸ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 97, Kniha rukojemství a obnov, 1636–1678, f. 292r.

⁴⁶⁹ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

o perník. V českojazyčném zápise o sobě Pirner prozrazuje pouze to, že je měšťanem Nového Města pražského.⁴⁷⁰ Více informací o tomto zapisovateli se mi nepodařilo nalézt.

Paul Wendeler

68r, zápis datovaný k 7. únoru 1632

Wenedelerův zápis sdílí folio s příspěvkem Christoffa Shchade. Oba mají spíše skromnou výzdobu a jsou tvořeny kartuší se znakem, horní nápisovou páskou a dolní nápisovou kartuší. Prostor pro sentenci však ani jeden z nich nevyužil. Ve svém zápise Wendeler uvádí kromě datace a jména už pouze, že pochází z Prahy. V pramenech pražské provenience se mi podařilo nalézt pouze Pavla Wendela, a to 9. prosince 1653, kdy mu bylo uděleno na Novém Městě městské právo. Zaručili se za něj měšťané Špatenka a Buk a relátorem pro tuto úřední událost byl již na začátku zmíněný Jindřich Daniel Bystřický.⁴⁷¹ Z těchto zápisů není možné s jistotou určit, zda se jedná o tutéž osobu. Ačkoli ve jméně je patrná odlišnost, nedá se na jejím základě ztotožnění odmítnout, protože písaři často zapisovali tatáž jména hned několika způsoby. Navíc Wendeler v zápise v památníku už v roce 1632 uvádí, že pochází z Prahy a udělení měšťanského práva se vztahuje až k roku 1653. Wendeler však nepíše, že je měšťanem v Praze. Pro získání měšťanského práva bylo nutné splnit určité podmínky. Je tedy možné, že Wendeler v Praze skutečně žil, ale buď nesplňoval podmínky pro získání měšťanství, nebo o toto přijetí z nějakého důvodu neusiloval. Ve znaku, kterým se prezentuje v památníku, užívá jako figuru bič. Dalo by se tedy předpokládat, že byl formanem. Více informací o tomto zapisovateli se nepodařilo získat.

Christof Schade

68r, zápis datovaný k 13. únoru 1632

Jak už bylo řečeno výše, záznam Christofa Schade sousedí na foliu se záznamem Paula Wendelera. Prezentuje se také emblémem, který tvoří šesticípá zlatá hvězda podložená rovněž zlatým lodním hákem. Figura je umístěna v modrém poli. Kartuši s emblémem zdobí hlava amora a několik ratolestí kvetoucích i nekvetoucích rostlin. Horní nápisová

⁴⁷⁰ Ibid.

⁴⁷¹ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657*. 559/339v.

páska zůstala prázdná a dolní je věnována stručnému zápisu s věnováním: „*Dieses Hab Ich Christoff Schade / Von Kunitz dieser Löblichen Brüderschafft / Zu gutter gedechtnuß hierein malen lassen, / heindt dato den 13 februarij A[nn]o 1632.*“ Editoři se přiklání ke ztotožnění Kunic s obcí na Odře, která dnes na polské straně nese název Kunice Odrzańskie. Obcí s podobným názvem však existuje celá řada.⁴⁷²

Do památníku se zapsal i jistý Hans Schade (f. 60r). Je možné, že existuje mezi těmito muži příbuzenská vazba. Nemohu jí však v tuto chvíli potvrdit. Příjmení Schade zřejmě nepatřilo k neobvyklým, a tak by shoda jmen nebyla jevem zrovna nepravděpodobným.

Michael Neumann

68v, zápis datovaný k 16. prosinci 1632

Tento zapisovatel si nenechal vymalovat pestrý záznam, ale spokojil se s vlastnoručním zběžným zápisem, ke kterému přikreslil svou iniciálovou merku. Autor kromě data a jména uvádí, že pochází z Frýdlantu. O Michaelu Neumannovi z Frýdlantu se nepodařilo získat více informací.⁴⁷³

Matthes Biltz

69r, zápis datovaný k 26. únoru 1633

Biltz si nechal vymalovat zápis na samostatném foliu, v jehož centru stojí barevná kartuše se zlatou iniciálovou merkou v růžovém poli. Kartuše je dekorována listy a stuhami a pod ní je rozvíjena nápisová páska v podobě svitku. Do ní Biltz vepsal věnování: „*Matthes Biltz ist bey / dieser löblichen Brüderschafft / An genommen Worden, / geschen den 26 Februarij A[nn]o / 1633.*“⁴⁷⁴ O tomto zapisovateli se bohužel nepodařilo získat více informací.

Andreas Praid

69v, zápis datovaný k 24. únoru 1633

Praid si pro svůj záznam vyhradil celé folio. Výmalba patří k méně výpravným. Dekorace se soustřeďuje pouze kolem medailonu se zlatou iniciálovou merkou v červeném poli a tvoří ji ratolesti a červené stuhy. Do horní nápisové pásky autor zapsal duchovní

⁴⁷² WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

⁴⁷³ Ibid.

⁴⁷⁴ Ibid.

sentenci: „*Wem Gott Vndt daß Glickh / will wohl dem gehet es wie / Ers haben wohl.*“ Do dolní pásky pak umístil své výslovné věnování zápisu bratrstvu pražského nýdrláku: „*Anno 1633 den 24 februarij / hab ich Andreas Praidt Von / Nürnberg dieß mein Mer- / ckh Zeichen Dießer Erbarn Vndt / Ehrlichen Briederschafft der / Niederlag Zu Einen Ewigen / gedechniß hieher Mahlen laßen m[anu] p[ro]p[ria].*“⁴⁷⁵ Andreas Praid tedy pocházel z Norimberku. Více informací se o tomto zapisovateli nepodařilo získat.

Melchior Neuman

70r, zápis datovaný k 24. únoru 1633

Výzdoba záznamu je opět velmi podobná předcházejícímu záznamu. Jako první upoutá zlatá iniciálová merka v modrém poli, vsazená do červené zdobené kartuše. Po stranách jsou na ní zavěšeny palmety, navrchu vyrůstají tři trojlisty a dole povlávají stuhy. Tím skončil výčet dekorativních prvků. V horní části je umístěna nápisová páska pro sentenci „*Wie Es dan Gott fiegett / Thutt mir auch geNiegett.*“ a dole se rozvíjí široká páska s datací, jménem a věnováním bratrstvu: „*Melchior Neuman Von / Fridlandt in böhmen hab dis / der Erbahrer bruderschafft Vor / Ehrett geschehen A[nn]o 1633 / den 24 februarij Zum / Ewigen gedechniss.*“⁴⁷⁶ Ze záznamu vyplývá, že Neuman pocházel z Frýdlantu. Další informace o něm se nepodařilo získat.

Nikolaus Knobloch, Paul Herman, Christof Myler

71r, zápis datovaný k 23. prosinci 1633

Nikolaus Knobloch, Paul Herman a Christoff Myler učinili ve stejný den společný zápis do památníku bez jakékoli výzdoby. U Knoblocha je zapsáno, že pochází z Wartembergu, u Hermana „*von der Sytte*“ a u Mylera „*von Siegesdorf*“. Ve všech případech existuje více lokalit, pro které se uvedený název užíval nebo užívá. Proto nelze s jistotou místa původu těchto zapisovatelů určit. Text zřejmě pochází z jedné ruky, snad jednoho z uvedených, nebo možná i čtvrté osoby.⁴⁷⁷ O Hermanovi a Mylerovi se nepodařilo získat více informací. Knoblocha se podařilo nalézt ve starším prameni z roku 1624. Jednalo se o zprávu, která referovala o tom, že novoměstský forman Mikuláš

⁴⁷⁵ Ibid.

⁴⁷⁶ Ibid.

⁴⁷⁷ Ibid.

Knobloch spolu s jistým Ondřejem byli na cestě okradeni o koně, a tito koně byli odvedeni do Pardubic.⁴⁷⁸

Paul Gilbertus

71v, nedatovaný zápis

Gilbertus se prezentuje zlatou iniciálovou merkou v modrém poli, umístěnou v červené kartuši, kterou doprovází několik rostlin s květy. Ty vyrůstají z nápisové kartuše situované pod medailonem s merkou. Nad ním se rozvíjí nápisová páska, kterou ale zapisovatel nevyužil. Pouze svůj podpis umístil do pravého dolního rohu kartuše připravené pro zápis. Možná mělo být věnování připojeno později a už k tomu nedošlo. O tomto zapisovateli se nepodařilo získat více informací.

Gratz Müller

71v, nedatovaný zápis

Müller sdílí folio s Gilbertem a prezentuje se zlatou iniciálovou merkou v růžovém poli. Výzdoba jeho zápisu je podobná jako u jeho předchůdce. Kartuši s merkou doprovází několik snítek a rozevlátých stuh. Dolní nápisová kartuše má okraj dekorovaný florálními rozvilinami a lístky. Zápis v ní se omezuje na podpis. Horní nápisová páska zůstala prázdná.

Žádného Müllera s tímto křestním jménem se v pramenech nepodařilo nalézt, ale zdroje nabízely hned několik Georgů Müllerů či Möllerů. První z nich, Jiří Möller, původně šenkýř z Jiřetína u Varnsdorfu, se stal měšťanem Starého Města pražského v roce 1652.⁴⁷⁹ Další zdroj nabídl Jiřího Millera, který se stal měšťanem Nového Města 19. března 1610.⁴⁸⁰ Jako nejméně pravděpodobná se jeví totožnost zapisovatele s Jiříkem Millerem, který se stal na Novém Městě měšťanem v roce 1604 a jeho zachovací list pocházel dokonce z roku 1590.⁴⁸¹ Žádného z mužů zapsaných v městských knihách nelze na základě uvedených údajů s jistotou ztotožnit se zapisovatelem.

⁴⁷⁸ LÍVA Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války*. sv. 3 s. 113. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:07df73co-c643-11e3-bb44-5ef3fc9bb22f>. s. 331, 563.

LÍVA Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války*. sv. 3 s. 113. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:07df73co-c643-11e3-bb44-5ef3fc9bb22f>. s. 331, 563.

7. 558/362.

⁴⁸¹ Ibid. 558/287.

Christian Lorenc

72r, nedatovaný zápis

Lorenc se představuje v památníku opět zlatou iniciálovou merkou v červeném poli. Záznam pokrývá pouze horní polovinu folia, jako by předpokládal dalšího zapisovatele v dolní části. Kartuš merky zdobí barevné voluty, ratolesti a stuhy. Lem horní i dolní nápisové pásky doprovází jemně tónované ornamenty. Nápisová páska pro sentenci zůstala prázdná a svůj podpis Lorenc umístil do pravého dolního rohu pásky pod merkou. Opět jako by mělo být do zbytku volného prostoru připojeno nějaké věnování či jiný další text a nechával tam pro něj pouze prostor. Z jeho zápisu je možné zjistit pouze místo jeho původu, kterým jsou Kunice – zřejmě tedy Kunice Odrzańskie. Více informací se o Christianovi Lorencovi nepodařilo získat.⁴⁸²

Christoph Jelling

72v, zápis datovaný k 16. březnu 1634

Jelling pro svou reprezentaci zvolil emblém se stříbrnou podkovou a zlatými iniciálami CI pod ní. Iniciály i figura jsou umístěné v červeném poli. Znak rámuje oválný vavřínový věnec a dekoraci doplňuje prolamovaná kartuše se stuhami a snad dubovými větvíčkami. Podkovou v emblému se možná zapisovatel hlásí k obchodu s koňmi. Zřejmě se nejedná o odkaz ke kovářskému řemeslu.

Horní nápisovou pásku vyplňuje německojazyčná sentence „*Kom Glück Erfrey Hoffnung.*“ Dále už následuje pouze podpis v dolní nápisové kartuši. Autor ho umístil podobně jako jeho předchůdci do pravého dolního rohu. Jelling sdílí folio s následujícím zapisovatelem – Georgem Pauerem. Oba podle datace provedli záznam ve stejném datu.⁴⁸³ Více informací se o Jellingovi nepodařilo získat.

George Pauer

72v, zápis datovaný k 16. březnu 1634

Jak bylo uvedeno výše, Pauer sdílí folio se svým předchůdcem Christophem Jellingem. Prezentuje se stříbrnou iniciálovou merkou v modrém poli. Zdobení kartuše se velmi podobá sousednímu. V tomto případě jsou však použity ratolesti olivové. Do horní

⁴⁸² WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

⁴⁸³ Ibid.

nápisové pásky je vložena jednoduchá německojazyčná sentence: „*Mitt Godt Vnd Ehrn, Wirdt sich mein glück mern.*“⁴⁸⁴ Pauerovu i Jellingovu sentenci zjevně napsala tatáž ruka a zdá se, že nepatřila ani jednomu ze zapisovatelů. Použila i lepší inkoust, než Pauer s Jellingem pro své podpisy. Zdá se mi tedy pravděpodobné i na základě srovnání barev v malbě, že malíř, který vytvářel znaky a dekoraci jako součást objednávky, vyhotovil i zápis sentence. Objednavatelé se už pouze podepsali. Ve vlastním textu pod merkou už Pauer nesděluje žádné další informace a na základě těch výše zmíněných se o něm nepodařilo zjistit více.

Johann Drechsler

73r, zápis datovaný k 30. květnu 1634

Drechsler si nechal pro svůj zápis vyhradit samostatné folio, na kterém se prezentuje erbem, nebo snad heraldizujícím znamením,⁴⁸⁵ orámovaným vavřínovými ratolestmi. Muž, vyobrazený v erbu, působí dojmem horníka a předmět, který nese, by mohl být interpretován jako nosítka na vytěženou horninu. Pokud by tato domněnka byla správná, ukazovala by na vztah zapsaných kupců k hornictví zřejmě v Krušných horách. Drechsler by tedy mohl být hornickým podnikatelem, který se možná zaměřoval i na zásobování tamních regionů, s čímž by mohla být svázána kupecká profese.

V nápisové pásce nad znakem je zapsané německojazyčné dvojverší „*In vndglück Habe Eines löwen / Muth, draue gott Es wirdt noch / werden gutt.*“ V dolní nápisové pásce Drechsler zapsal věnování přímo bratrstvu pražského nýdrláku na rybím trhu: „*Johann Drechsler Habe mich / hir bey der lieblichen Bruderschaft / In der Nieder lag In Prag In den / fisch handlung ein gegeben A[nn]o 1634 30 May.*“⁴⁸⁶ Více informací se o tomto zapisovateli nepodařilo získat.

Augustin Löbell

73v, zápis datovaný k 30. květnu 1634

⁴⁸⁴ Ibid.

⁴⁸⁵ „Polcený štít. Vpravo ve zlatě stojí na zeleném trávníku vousatý muž oděný v modrém kabátci se zlatým opaskem a knoflíky a se stříbrnými manžetami, stříbrných kamaších, černých botách a stříbrné kápi, který drží na levém rameni černý ogivální předmět. Vlevo je v červeném stříbrný dvojocasý lev s červeným jazykem. Na štítě spočívá korunovaná kolčí přilba s červeno-modrými a červeno-stříbrnými příkryvadly. Klenotem jsou dvě rozevřená křídla, pravé červené, levé modré, mezi nimi rostoucí lev ze štítu bez ocasu.“ Ibid.

⁴⁸⁶ Ibid.

August Löbell zřejmě nechal vytvořit svůj zápis společně se svým předchůdcem Johannem Drechslerem. I Löbellův text v dolní nápisové kartuši působí, jako by ho okopíroval od Drechslera: „*Augustinus Löbell Habe mich hier bey / der Leblichen Brutter schaffft In der Nieder- / lag Prag In der fiesche Handlung ein / geben geschen Anno 1634 den 30 Maij.*“ Do horní nápisové pásky však uvedl originální německojazyčnou sentenci: „*Glick Vnnd Vnglick Ist Alle Morgen Mein / fruhstickh.*“

Mezi zápisy najdeme opět heraldizující znamení,⁴⁸⁷ tentokrát pouze v podobě polceného štítu s jemně stříbrně damaskovaným pozadím. Znak lemuje vavřínový věnec, z něhož vystupuje většina další dekorace – hlavně stuhy a dubové a olivové snítky. Merka ve štítě snad odkazuje ke kupecké profesi. Více informací se o tomto zapisovateli nepodařilo získat.

Christof Groß

74r, zápis datovaný k 30. květnu 1634

I Christof Groß a jeho společník na foliu Salomon Schmid učinili svůj zápis ve stejném datu jako Löbell a Drechsler. Stejně jako oni tematizuje ve zvolené sentenci Groß štěstí, když píše: „*Glück vnd Glass wie baltt / Zu Pricht daß.*“ Také on přímo věnuje svůj zápis bratrstvu paržského nýdláku: „*Ich Christoff groß habe mich hir / bey den lieblichen Brüderschafft / In der Niederlag Prag wie gegeben / geschehen An[n]i 1634. 30 Maij.*“ Groß se prezentuje tvarově atypickou stříbrnou merkou v růžovém, šedě damaskovaném poli. Kartuše je doplněna pouze olivovými ratolestmi.⁴⁸⁸ Na základě těchto údajů se nepodařilo nalézt Christofa Große v žádných dalších pramenech.

Salomon Schmid

74r, zápis datovaný k 30. květnu 1634

Jako poslední se zápisem datovaným k 30. květnu 1634 je Salomon Schmid. Domnívám se, že se jedná o skupinu kupců, která cestovala společně a možná se spojila i proto, že všichni výše psaní pocházeli z podobného regionu. Kupci se často spojovali do skupin kvůli bezpečnosti svého zboží, což se v době třicetileté války nezdá nijak překvapivé.

⁴⁸⁷ „Polcený štít. Vpravo v modrém do středu obrácený zlatý dvojocasý lev s červeným jazykem. Vlevo v červeném stříbrná merka obsahující monogram nositele A L = Augustin Löbel a zřejmě též část chrismonu XP dále provázený po každé straně stříbrnou osmihrotou hvězdou.“ Ibid.

⁴⁸⁸ Ibid.

Na rozdíl od svých spoluzapisovatelů Schmid už netematizuje v sentenci štěstí, ale obrací se k Bohu: „*In All Mein Anfang sey gott Mein bey stadt / Vnd Alles Was Ich thu geb gott seinen / Segen dar Zu.*“ Zápis patří opět mezi ty s věnováním nýdrláku: „*Salomon Schmid Habe mich hir bey der lieblichen Bruder schaffft In der / Niederlag Prag begeben A[nn]o 1634 Act[um] 30 Maij.*“⁴⁸⁹

Centrum zápisu tvoří opět iniciálová merka, tentokrát provedená ve zlaté a umístěná v modrém poli. Kartuši zdobí pouze stuhý. Ani o tomto zapisovateli se nepodařilo získat v pramenech více informací.

Hannß Wolf Carll

74v, zápis datovaný ke 4./14. lednu 1637

U Hannße Wolfa Carlla zaujme na první pohled dvojí datace, kterou užívá. V Čechách nahradil gregoriánský kalendář ten juliánský v roce 1584. Německé protestantské země však na změnu přistoupily až v roce 1700.⁴⁹⁰ Carll tedy zřejmě uvedením dvojího data upozorňuje na tento dvojí systém a hlásí se tak k protestantismu. V jeho zápise najdeme kromě německého čtyřverší také zmínku, že pochází z Lipska, které patřilo mezi protestantská města. „*Gott forchten ein gesundten Leib / Ein fröhlichs Herrz ein freündtlichs Weib / Das Gewißen Stein ein gueten Wein / Mag wol d[as] beste leben sein. / Hannß Wolff Carll [manu] p[ro]pria Von Leipßig*“ Nápisová páska nad znakem je věnována německému přísloví: „*Vnferhofft Kompt Offt.*“ Carll si pro svůj záznam vyhradil celé folio a prezentuje se na něm zlatou iniciálovou merkou v modrém poli. Mandorlu kartuši se znakem vytváří vavřínové ratolesti. Zápis dále už dekorují pouze rozevláté stuhý u paty kartuše a barevně tónované lemy nápisových pásek.⁴⁹¹ O tomto zapisovateli se nepodařilo získat více informací.

Daniel Junker z Hiršperku

75r, zápis datovaný k 16. lednu 1637

Zápis Daniela Junkera opět zaujímá celé folio a dává na oddiv, že si na jeho provedení dal autor záležet. Čtyřverší v horní nápisové pásce je psáno úhledným kurentem velmi

⁴⁸⁹ Ibid.

⁴⁹⁰ *Data přijetí gregoriánského kalendáře v různých zemích*. Kalendář [online]. [cit. 1. 3. 2020]. Dostupné z: <https://kalendar.beda.cz/data-prijeti-gregorianskeho-kalendare-v-ruznych-zemich>.

⁴⁹¹ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

hustým inkoustem. Veršovaný text v dolní nápisové kartuši je dokonce proveden v polokurzivním gotickém písmu s řadou ozdob. V centru zápisu se vyjímá erb⁴⁹² v modrém poli lemovaný vavřínovým věncem. Po stranách vyrůstají olivové a dubové větvičky z dolní kartuše. Další dekorativní prvky tvoří hlavně rozviliny na nápisových páskách. Šest německojazyšných veršů dolního textu oslavujících ctnost zní: „*Die tugnd ist selbst ihr eigen Lohn, / Welch leücht für allem gluck gar schon, / Fragt nichts nach gwalt, nach eht, nach gut, / Für sich behelt ein frische[n] muht, / Verachtet alles in der Welt, / Lest ihr gnügen, bleibt Vngefelt. / Anno 1637. denn 16. Januarj / Danyel Junker Z [H]yrsperku m[anu] p[ro]p[ria].*“ V podobném duchu se nese i čtyřverší z horní nápisové pásky: „*Wer Gott in rechten glauben trautt, / Vnd nicht auf Sünd vnd Laster baut, / Den lest Gott entlich nicht in noth, / Nach seinen samen suchen Brodt.*“

Kořeny nobilitace i majetků tohoto zapsaného novoměstského měšťana sahají k jeho otci, Filipovi Junckerovi či Jungerovi, který přibyl do Prahy z Falce a v roce 1590 získal městské právo.⁴⁹³ Oženil se v Praze s dcerou novoměstského zlatníka Hefnera, po kterém se ženou zdědili v roce 1599 zlatnický dům na Příkopě (č. p. 847). Na Koňském trhu získal ještě dům č. p. 833.⁴⁹⁴

Filip Junker se vypracoval u dvora císaře Rudolfa II. až na dvorního komorníka nad stříbrem. Císař ho 6. ledna 1609 nobilitoval a udělil mu predikát von Hirschberg.⁴⁹⁵ Smrt Rudolfa II. a následující turbulentní doba mu však jako evangelíkovi značně zkomplikovala život. Byly na něj uvaleny vysoké servicie a odvody dřeva, na což si i později stěžoval u městského rychtáře. Ten věc vyšetřil a pouze konstatoval, že Junker musí živit tři vojáky a dávat odvody z náboženských příčin. Nátlak pokračoval výzvami reformační komise ke konverzi pod hrozbou zákazu výkonu řemesla a ztráty městského práva. První termín konverze byl do 28. září 1627 a druhý do 8. ledna 1628, kdy nátlaku podlehl a konvertoval. Díky tomu se později mohl chopit i úřadu v městské správě – pro

⁴⁹² „V černo-zlatě šikmo děleném štítě je na zeleném trojvrší jelen desaterák přirozených barev s červeným jazykem. Na štítě spočívá korunovaná turnajská přilba s černo-zlatými příkrývadly. Klenotem jsou dvě zlato-černě dělená rozevřená křídla, pravé šikmo a levé kosmo, mezi nimi rostoucí jelen ze štítu.“ Ibid.

⁴⁹³ MENDELOVÁ, Jaroslava. Rada Nového Města pražského v letech 1600–1650. in: Pražský sborník historický. s. 84.

⁴⁹⁴ MENDELOVÁ, Jaroslava. Třicetiletá válka a Nové Město pražské (1620–1650). in: Pražský sborník historický. Praha: [Orbis, 2000, 2000(31). sv. 31. ISSN 0555-0238. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:deebcb3f-4251-4194-aa3e-3c59c1d950f3>. s. 181n.

⁴⁹⁵ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

léta 1637–1639 se stal radním Nového Města pražského. Vojska rodinu sužovala ještě v roce 1631 při saském vpádu, kdy si na enormní finanční zátěž Filip Junker opět stěžoval. V Praze byli pak císařští vojáci téměř nepřetržitě a vojska zde zimovala. Garda stála město 22 tisíc zlatých ročně a dále tu zůstávaly ještě dva regimenty, každý po více než tisíci mužích, a štáby s téměř tisícem důstojníků.⁴⁹⁶ Kvartýrkomisaři ubytovali vojska do měšťanských domů. Nešlo jen o vojáky samotné, ale také o jejich ženy, děti, sluhy a koně. Měšťané museli vojákům kromě ubytování poskytovat servicie ve výši 10 až 18 krejcarů na osobu a den. Poskytovat museli i proviant.⁴⁹⁷ Kvartýrkomisaři zřejmě vyšším počtem nákladnějších „hostů“ častovali právě nekatolické domácnosti, aby je tím ještě více potrestali a znevýhodnili.

Po smrti první ženy se Junker znovu oženil a s manželkou Rozinou zplodil několik dcer. V sedmdesáti letech (v roce 1639) zemřel na mor. Oba jeho domy na Koňském trhu zdědil jeho syn Daniel Junker, který byl zřejmě Filipovým potomkem z prvního manželství a velmi pravděpodobně také jediným synem, který přežil svého otce, vzhledem k tomu, že mu byla odkázána většina majetku.⁴⁹⁸ Danielovi se podařilo získat ještě jeden dům č. p. 293 „U Vrátských“, a to jeho sňatkem s Kateřinou, dcerou Oldřicha Kohouta 20. listopadu 1639. V této době je také zmiňován mezi staršími nákladníky piva vaření.

Daniel Junker se také objevuje mezi obhájci Prahy z roku 1648 v Novoměstánům zaslané listině Ferdinanda III. jako poručík setniny postranních práv a říšský šlechtic. Jen jeho predikát je uveden s chybou – místo Hirschberg je psáno Hirschfeld.⁴⁹⁹

Poslední nalezený záznam o životě a aktivitách Daniela Junkera pochází z roku 1650, v němž prodával zděděný dům na Příkopě již výše zmiňovanému bratru tehdejšího novoměstského starosty, Samuelovi Ferdinandovi Millerovi z Mildenberku. Nepřekvapí, že mezi dohlížejícími svědky smlouvy byl přítomen právě i tehdejší primátor Matěj Vojtěch Miller. Prodej se uskutečnil „za *Summu Dwanaczte Seth Zlatých Rey[nských]*,“ což byla skutečně vysoká částka. Proto neplatili Samuel Ferdinand Miller s manželkou

⁴⁹⁶ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Třicetiletá válka a Nové Město pražské (1620–1650)*. in: PSH. s. 152.

⁴⁹⁷ Ibid. s. 160.

⁴⁹⁸ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Třicetiletá válka a Nové Město pražské (1620–1650)*. In: *Pražský sborník historický*. s. 181n.

⁴⁹⁹ ŽUPANIČ, Jan. *Brno a Praha. Nobilitace obránců české a moravské metropole v kontextu proměny městských elit druhé poloviny 17. století*. s. 312.

Veronikou částku celou, ale přislíbili „Zawdawku Wosum Seth a Padesate Zlatých datí“ a zbytek „Po Sto Zlatých Rey[nských]. Rocžniě až do Zaplaczeni wssi Summy/ Platiti.“⁵⁰⁰

Na základě otcovy konverze předpokládám, že se Daniel Junker hlásil ke katolické víře. Až do roku 1650 držel ve vlastnictví nejméně tři domy. Poslední zmínka o jeho osobě v pramenech referuje o jeho úřední funkci staršího nákladníka piva vaření po obnově v roce 1658.⁵⁰¹

Wolf Andreas Gulden

75v, 76r, zápis datovaný k 26. srpnu 1638

Zápis Wolfa Andrease Guldena zaujímá prostor na celé apertuře. Tvoří ho dva díly – versální stranu pokrývá erb, merka, sentence a věnování a protější strana je věnována alegorickému výjevu s motivem štěstí či spíše neštěstí v životě kupce.

Wolf Andreas patřil zřejmě k nějaké větvi rodu Guldenů, jejíž členové kdysi vykonávali říšské úřady v bavorském Tänneßbergu. Vzhledem k tomu, že není v pramenech známo udělení šlechtického titulu pro tuto rodinu císařem, zřejmě jí byl udělen palatinem. Erbem,⁵⁰² který při té příležitosti byl pravděpodobně udělen, se nyní Gulden prezentuje na první straně svého zápisu. Znak spočívá v modrém damaskovaném poli lemovaném vavřínovým věncem se vsazenými růžemi. Erb doplňuje podstatně menší zlatá merka s tvarem srdce a vsazenými iniciálami v červeném poli. Z horní nápisové kartuše promlouvá stručná sentence: „Warte Auff Gott.“ Ve věnování umístěném v dolní kartuši adresuje autor zápis přímo bratrstvu nýdrláku a prozrazuje, že nyní žije v Lipsku: „*Dießes Wappen vnd gemähl Hab ich Endes benandter / Zue Ehren, vnd freundlichen Angedenckhen der / Ehrlichen vnd Löblichen Brud[er]schafft vff d[er] Nied[er]lag. / Herein Mahlen Laßen Geschehen in der Neustadt / Prag den 26 Augustj Anno 1638. / Wolff Andreas Guldten von Thenneßberg Auß der Obern Chur Pfaltz. An Jetzo Zu Leiptzig.*“

⁵⁰⁰ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 322v – 323r. Text celé smlouvy viz textová příloha č. 53.

⁵⁰¹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 97, Kniha rukojemství a obnov, 1636–1678, f. 307v.

⁵⁰² „Štít rozdělen stříbrnou špicí, v níž je rostoucí Turek v červeném, zlatě přepásaném, vyšívaném a podšitým kabátci se zlatými zapínacími šňůrami, stříbrným límcem a zlatými manžetami, na hlavě má stříbrný turban s červeným fezem, v pravici drží železnou sekeru na zlatém toporu, v levici zlatou větev. Vpravo v černém jsou tři zlaté koule (2,1), vlevo je ve zlatě černá (železná?) ostruha s upínacím řemenem. Na štítě spočívá korunovaná kolčí přilba s černo-zlatými a červeno-stříbrnými příkrývadly. Klenotem je rostoucí Turek ze štítu zvedající v pravici zlatou větev a levici mající zapřenou v bok.“ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

Prázdný prostor po stranách znaků a textů vyplňují rozvlněné dekorativní stuhy. Na druhé straně většinu prostoru zaujímá malba šlechtice balancujícího na povaleném kole od vozu, které zřejmě symbolizuje nestálé kolo štěstí. Muže v krajině stíhá nepřízeň počasí a z temné oblohy se na něj snáší příval vody, který mu teče proudem z klobouku. V dáli za městem se však mračna trhají, a tak se zdá, že jeho trápení snad brzy pomine a bude moci pokračovat v cestě. Tento výjev znázorňující vrtkavost štěstí v podobě počasí doprovází autor textem: „*Ich bin Ein gut geßell, vnd muß mich Schmuckhen / Wans glück Regnet, So bleib Ich Druckhen, / Wans Aber vnglückh Regnet, oder Schneidt; / So werdt ich viel näßer, Allß Andere Leüth.*“ Následují ještě dva výroky tematizující štěstí a znovu podpis v dolní nápisové kartuši: „*Dass Glück sich wie Ein Rath Verkehrt / Gar baldt daß vnder oben steht. / Auff Gott vnd daß Glückh / Hoff ich All Augenblickh. / Wolff Andreas Guldten von Thenneßberg An Jetzo Zu Leiptzig.*“ O tomto zapisovateli se bohužel nepodařilo získat více informací.

Michael Grauß

76v, zápis datovaný k 14. březnu 1639

Zápis Michaela Graüße patří k těm nejpestřeji a nejoriginálněji vyzdobeným. Ústředním motivem tentokrát není erb ani merka, ale hospodská scéna, při níž dva zobrazení muži hrají karty. Jedním je podle výroku⁵⁰³ v horní kartuši sám zapisovatel a identita druhého se skrývá pod iniciálami G. Z. Zřejmě byl pro příslušníky nýdrlácké společnosti natolik známý, že nebylo třeba totožnost rozvádět. Hráči mají osobité rysy a jednotlivé figury představují konkrétní portréty žijících kupců. Oba jsou oblečeni v delších kabátcích s bílými límci a mají vyhrnuté rukávy. Na nohách mají obuté vysoké a široké cestovní boty s ostruhami. Cestovali tedy na koních. Jeden z hráčů popíjí ze sklenky víno, druhý z holby pivo. Tento prvek kopíruje i dvojice zápasících zvířat, vyobrazených přímo nad hráči. Kočka a zajíc se proti sobě rozjíždí s tasenými kopími, na kterých mají nabodnuté nýdrlácké zboží. Zleva se na šnekovi rozjíždí zajíc ozdobený okružím se sušenou rybou na kopí a holbou piva v tlapce. Zprava útočí na zajíce kočka rovněž oděná okružím, která si pro změnu osedlala želvu a vyjíždí se sklenicí vína a zkříženými herynky na hrotu kopí proti zajícovi. Zvířata snad symbolizují přátelskou notu zábavného karetního

⁵⁰³ „*Wer mit Fortheill / Spielt als G. Z. vnd die / Heller St[ie]ht Der gewient / N[ota] B[ene] / dass gelt, da ers / in beütel Stec Ket.*“ Ibid.

klání a zároveň jeho vážnost, pro aktéry srovnatelnou s rytířským soubojem. Divák může předpokládat, že až se bujní oři kočky a zajíce rozjedou vpřed, střetnou se jejich kopí vprostřed barevné nápisové kartuše s textem glosujícím karetní utkání. Tento členitý útvar je zdoben purpurovými růžemi, volutami a nejrůznějšími rozvilinami a završuje ho lastura. Motiv lastury se opakuje v dolním nápisovém prostoru, který na rozdíl od ostatních zápisů zde tvoří právě lastura lemovaná festony s ovocem. Stůl, u něhož hráči sedí, poskytuje plochu pro představení merky zapisovatele. Ta je stříbrná s iniciálami v červeném poli a lemuje jí vavřínový věnec.⁵⁰⁴ Oproti jiným zápisům působí poměrně nenápadně a rozhodně není ústředním motivem výjevu.

Z vyobrazení soudím, že zapisovatel patřil mezi zámožnější kupce a obchodoval se slanými rybami. Své zboží do Prahy přivezl po souši a nikoli po řece. Pocházel z Drážďan. V nýdrláckém bratrstvu měl zřejmě dlouhodobější vazby a na podobě jeho zápisu mu hodně záleželo. Více informací se mi však o tomto zapisovateli nepodařilo získat.

Georg Rerich

79r, zápis datovaný k 24. prosinci 1637

Úroveň provedení tohoto zápisu je mnohem nižší než u předchozího záznamu Michaela Graüße. Dekorativní schéma odpovídá už mnohokrát viděnému rozestavení, kdy v horní části nacházíme nápisovou pásku pro sentenci, vprostřed následuje znak a v dolní části zápisu stojí datace a podpis, popřípadě věnování. I malba je ale v tomto případě poněkud těžkopádnější. Znak v oválu z růžových ratolestí představuje heraldizující znamení s červeným srdcem prostoupeným stříbrnou kotvou. Z kolčí přilby se stříbrnomodrými přikrývadly roste purpurová růže se stříbrnými liliemi po stranách. Znamení je zřejmě uzurpováno a mohlo sloužit také jako obchodní značka. Soustřeďují se v něm různé obecné křesťanské symboly. Do nápisové kartuše Rerich vepsal optimistické duchovní dvojverší, vztahující se k jeho znaku: „*Mein Hertz tröst Hoffnung Allezeit, / Vnnd bleibt standhafftig in Ewigkeit.*“ V dolní nápisové kartuši zmiňuje mimo jiné, že je měšťanem Starého Města pražského: „*Dießes hab ich herein zue immerwehrender gedechtnuß laßen / mahlen, Georg Rerich Burger der Alten Statt Prag. / Geschehen den 24 Decembris des*

⁵⁰⁴ Ibid.

*ietzt ausgehenden 1637 / Jahrß.*⁵⁰⁵ Tam získal městské právo teprve o rok dříve, v roce 1636 a německojazyčný výhostní list doložil z Vartembergu u Mimoně.⁵⁰⁶ Více informací o tomto zapisovateli se mi nepodařilo získat.

Christof Geißler

8or, zápis datovaný k 24. září 1637

Koncepce tohoto zápisu je opět poněkud netradiční. V horní části najdeme nápisovou kartuši s nápaditou výzdobou okrajů připomínajících moře, pod ní zlatou merku s tvarem srdce a iniciálami v modrém poli a níže další nápisovou kartuši. Ta ale přerůstá v rám rozměrné ilustrace, představující loď na moři, která míří k osídlené pevnině. Na lodi jsou patrná děla. Jedná se o bitevní loď. V detailu se dá zpozorovat, že na stožárech vlají červené prapory se stříbrnými dvouocasými lvy, tedy českými lvy. Jako by tím autor chtěl stvořit českou bitevní loď, která zřejmě nikdy neexistovala. Plavidlo doprovází zelená velryba a na pozadí plují tři menší plachetnice – možná rybářské lodě. V dále zapadá zlaté slunce, jehož záře se zlatavými linkami odráží v mracích.

Sentence v horní nápisové pásce pojednává o důvěře: „*Traue keinen walff vfbrey der heide / auch keinen möch vf seinen Eide, / auch keinen Jüd vff sein gewissen / Man Wirdt Von allen dreyen beschüssen.*“ a je parafrází jednoho z Lutherových textů.⁵⁰⁷ Dolní kartuše, na niž navazuje ilustrace, obsahuje dataci, podpis a věnování bratrstvu pražského nýdrláku: „*Anno 1637 Act[um] 24 September Habe Ich / Christoff Geyßler Von der Morg Lissa an / queiß Gelegen dies mein Merck Zeichen dieser Er- / bahren vndt Ehrlichen Brüderschafft der / Niederlag Zue einen Ewigen gedechtnis / hieher mahlen Lassen.*“ Geißler uvádí svůj původ v Lissa, což je pravděpodobně dnešní polský Lasów.⁵⁰⁸ Na základě parafráze Lutherova textu soudím, že se tak autor přihlašuje k evangelické víře. Z námětu s mořskou tematikou, který pro svůj záznam Geißler zvolil, odhaduji, že se hlásí k obchodu s přímořským zbožím. Více informací o tomto zapisovateli se však nepodařilo zjistit.

⁵⁰⁵ Ibid.

⁵⁰⁶ LÍVA, Václav. Seznamy pražských novoměstšanů za léta 1618–1653. s. 21.

⁵⁰⁷ *Von den Jüden und iren Lügen* z roku 1543.

⁵⁰⁸ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

8ov, zápis datovaný k 25. lednu 1638

Gairův zápis patří k těm, kterým autor věnoval zvláštní pozornost. Výzdobné schéma je obohacené o mytologický výjev z Ovidiových proměn s bohyní Artemidou a Aktaionem. Jinak zápis zahrnuje obvyklé dvě nápisové kartuše a znak zapisovatele. Tím je v Gairově případě erb,⁵⁰⁹ u něhož nemohu říci, zda byl uzurpován, nebo udělen. Ovál se znakem vymezuje vavřínový věnec. Nad ním v nápisové pásce, jejíž okraje zdobí podobné tvary, které v předchozím zápise připomínaly mořské vlny, zde připomínají spíše srst. V textu stojí: „*Ich Habs Gestalt / Ins Herrn Gewalt.*“ přičemž slova obou veršů jsou připsány pod sebou ve dvou řádcích ke třem iniciálám IHG tak, aby tvořily tuto sentenci, zároveň se jedná o iniciály zapisovatelova jména. Téma sentence navíc dovedně propojuje křesťanství a mytologickou látku použitou v ilustraci. Ta v členitém rámu kruhového tvaru pojednává scénu, v níž se Artemida koupala se svými družkami a uviděl ji při tom mladík Aktaion, za což ho bohyně potrestala proměnou v jelena. Zobrazená koupelová scéna zachycuje právě moment proměny. Oblíbenost námětu zřejmě způsobovala mnohoznačnost a potenciální erotičnost tématu a v tomto duchu ho také zápisy využívaly. V dolní nápisové pásce následuje obvyklé věnování bratrstvu a datace s podpisem: „*Zu Stetswehrenden Gedechnus Lies Endes / Benanter der Löblichen Bruderschaft Zu / Ehren dieses Mahlen, Vndt vnterschrieb Sich / den 25 Januarij A[nn]o 1638 / Johan Heinrich Gair m[anu] p[ro]pria.*“

Při hledání stop po tomto zapisovateli se mi podařilo nalézt záznam v městských knihách, který mezi novoměšťany uvádí jistého Jana Gaiera Budějovského, který získal městské právo na Novém Městě 24. května 1593 a přišel, jak už jeho jméno napovídá, z Českých Budějovic.⁵¹⁰ O půl století později se zase v celních rejstřících objevuje Hans Heinrich Gau či Gaue jako obchodník s Pirny s výrazným podílem na množství exportovaného zboží do českých zemí přes Děčínsko. Spolu s již zmíněným Eliášem Hanlem v některých měsících let 1646 a 1647 proclili až 90 % veškerého zboží, které bylo

⁵⁰⁹ „*Polcený štít. Vpravo je ve stříbře červené šikmé břevno se třemi zelenými jetelovými listy provázené nahoře a dole červenou růží se zlatým semeníkem. Vlevo děleno, nahoře ve stříbře červená růže se zlatým semeníkem, dole v červeném zelený jetelový list. Na štítě spočívá kolčí přílba s červeno-stříbrnými přikrývadly. Klenotem jsou tři pštrosí pera, červené mezi dvěma stříbrnými.*“ Ibid.

⁵¹⁰ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657.* 558/151.

do Čech plaveno po Labi. V červenci 1646 dovážel cukr, tabák nebo koření. V srpnu vyvezl křidu, cín a prkna a v prosinci začal dovážet úctyhodné množství mořských ryb. Při prvním takovém transportu proclil 300 tun herynků, 14 tun solených herynků, 12 tun rybího tuku a 6 kusů nějaké další mořské ryby. Při následujícím transportu dovezl 48 tun herynků, 17 tun lososů různé úpravy, 14 tun sýra a další zboží. Později v roce 1647 vezl třeba i takové mimořádné náklady, jako bylo 588 tun herynků a 25 tun uzeného lososa.⁵¹¹ S těmito nepřehlédnutelnými rybími náklady nemohl směřovat jinam než do pražského nýdrláku. Zápis v památníku je sice o 8 let starší než záznam o procleném zboží, ale pořád je bližší než záznam o získání měšťanských práv Jana Gaiera Budějovského z roku 1593. Gaur, opakovaně uváděný v celních rejstřících jako obchodník s mořskými rybami, má také pravděpodobný vztah k nýdrláku. Ztotožnění všech tří zapsaných ve zmíněných pramenech se mi vzhledem k časovému odstupu jeví jako nepravděpodobné. Přikláním se tedy k tezi, že Johan Heinrich Gair je oním obchodníkem z Pirny, který převážel obrovské náklady herynků.

Christof Rofs

81r, zápis datovaný k 8. dubnu 1639

Christof Rofs se ve svém záznamu opět vrací dekoračnímu schématu, které je v tomto památníku časté, ačkoli nápisové kartuše v tomto případě nabraly neobvyklé tvary. Do horní kartuše autor zapsal sentenci, připomínající člověku jeho navracení se do země: „*Auff Grüner Heid, / vnd hartter Erdt, hott / mir gott gor offt mein / Endt beschertt.*“ Na volutách rámujících text jsou zavěšeny květinové girlandy zakončené drobnými želvami, které opět mají zřejmě upozornit na zapisovatelův vztah k moři. Středu folia vévodí zlatá iniciálová merka v modrém poli, umístěná v červené kartuši. Dolní kartuše představuje text se jménem, datem a věnováním: „*Anno 1639. den 8 Aprill / habe ich Christoff Rofffs / von Pirna der Sesel, hoft[?] / der Nieder Lage Vf der Neu- / Stadt Prag, Zu Ehren Vnd Zum / Gedechnus herein verzeichnet.*“⁵¹² O tomto zapisovateli se mi nepodařilo získat více informací.

⁵¹¹ PLAVEC, Michal a DURČANSKÝ, Marek. *Die Elbe und seine Rolle als Verkehrsader auf der böhmisch-sächsischen Grenze während des 30-jährigen Krieges.* s. 9n.

⁵¹² WOITSCHOVÁ, Klára a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.* Archiv hl. města Prahy.

Georg Frantz

81v, zápis datovaný k 5. březnu 1639

Frantz se představuje opět tradičním výzdobným schematem, jeho centrem je merka. Zlatá iniciálová merka stojí v červeném stříbrně damaskovaném poli a její ohradu tvoří modrá kartuše, ze které vyrůstají zelené rostliny s růžovými kalichy květů a jsou do ní zavěšeny rozvolněné stuhy. V dolní nápisové kartuši následuje věnování nýdrláku, data a jméno: „*Anno 1639 den 5 Martij. der Löblichen Inung auff / der Niederlag in der Neustad Prag, schreib Ich / endes benanter dießes Zu stets wehrenden andencken / Georg Frantz / Von Rumburgk m[anu] p[rop]ria.*“ Zapisovatel zde prozrazuje, že přichází z Rumburka. Do horní nápisové kartuše Frantz zapsal stručnou sentenci o štěstí: „*Will dir das Gluck wohl, / traw ihm nicht. / Wer weis was wohl hernach / geschicht.*“ Při pátrání po tomto muži v pramenech se v Rumburku skutečně podařilo prostřednictvím berní ruly nalézt jistého Jiřího Franze. Bohužel o něm však nebyly dostupné žádné další informace.⁵¹³

Hannß Sigmund Tischer

82r, zápis datovaný k 5. březnu 1639

Zápis Hannße Sigmunda zaujímá jen o něco více než polovinu folia, jako by autor čekal, že se ve spodní části stránky objeví ještě další záznam. Datace se shoduje s tou předcházející Georga Frantze, takže napovídá, že možná oba kupci přišli do Prahy společně. Tischer se prezentuje zlatou iniciálovou merkou v modrém poli ovinutou vavřínovým věncem a umístěnou v růžové prolamované kartuši, z níž vyrůstají fantazijní rostliny s pestrými květy. Barevná nápisová kartuš pod merkou nese nápis: „*Dießes schreibe Ich Vntenbenanter der Löbl- / ichen Inung Vf der Niderlage in der / Neuestadt Prag Zu stets Werender / Gedechniss den 5 Martij A[nn]o 1639 / Hannss Sigmundt Tischer m[anu] [propr]ia.*“ kterým věnuje Tischer zápis nýdrláku. Horní nápisová kartuš zůstala bez sentence.⁵¹⁴ O Hannši Sigmundovi Tischerovi se nepodařilo získat více informací.

Ionas Hegenbard

82v, zápis datovaný k 9. březnu 1639

⁵¹³ ČERVENÝ, Václav, ed. a ČERVENÁ, Jarmila, ed. Berní rula: generální rejstřík ke všem svazkům (vydaným i dosud nevydaným) berní ruly z roku 1654 doplněný (tam, kde se nedochovaly) o soupis poddaných z roku 1651.

⁵¹⁴ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

Hegenbardovu zápisu je věnované samostatné folio, na kterém se opakuje výzdobné schéma, v němž centrum zápisu tvoří merka doplněná dvěma nápisy. V tomto případě má zlatý znak netradičně trochu jednodušší tvar kříže se srdcem, ve kterém jsou umístěné iniciály zapisovatele. Modré pole s damaskováním obklopuje světle červená prolamovaná kartuš, dekorovaná spleť nejrůznějších stuh a dvěma drobnými amforami, v nichž je v každé umístěno po třech růžích. Do horní nápisové kartuše Hegenbard zapsal stručnou sentenci: „*Glück hat Neidt, / Zeit Probiret Leüth.*“ Celý zápis pak v dolní kartuši věnuje společenství obchodníků s rybami při pražském nýdrláku: „*A[nn]o 1639 den 9. Martij, der Löblichen Gesell- / schafft der FischHändler, auf der Niederlag der / Newen Stadt Prag, Schreibe Ich Endesbenanter / dieses Zu stets wehrenden Gedechnus, / Jonas Hegenbardt, / Burger Zu Pirna m[anu] p[ro]pria.*“⁵¹⁵ Zde o sobě autor prozrazuje, že je pirnenským měšťanem. Ani o tomto zapisovateli se ale nepodařilo zjistit více informací.

Josuosus Cöllenn

83r, zápis datovaný k 5. březnu 1639

Byť je Hegenbardův zápis datovaný až o čtyři dny později než tento, předcházející dva záznamy pochází ze stejného data jako tento. Z této informace vyvozují, že se ve stejnou dobu v nýdrláku sešlo větší množství kupců, a dokonce možná tito kupci přicestovali společně.

Centrem tohoto zápisu, dekorovaného podle běžného schématu, je zlatá iniciálová merka v modrém poli, na níž v jednom z tvarů můžeme rozpoznat rybářský či lodní hák. Dekoraci kartuše tvoří lastura, maskaron, dvojice ryb zavěšených na stuhách, květiny, ale také šperky, které se už vyskytly u Johanna Roye na f. 65r. Do horní nápisové pásky Cöllenn zapsal sentenci: „*An GOTTES Segen / Ist alles gelegen.*“ Druhou sentenci připojil ještě k samotnému zápisu do druhého textového prostoru: „*Josua vndt Calep worden von Gott gesandt, / Gegen Cana Ins gelobte Landt.*“ Odkazuje totiž k jeho biblickému jmenovci Jozuovi, který vstoupil v čele národa Izraelitů do země zaslíbené, Kanánu. Dále věnuje svůj zápis společnosti pražského nýdrláku: „*Dieses schreibe ich vntenbenanter /*

⁵¹⁵ Ibid.

der Löblichen Inung vf der / Niederlag in der Neuwestadt / Prag Zu stets werender / gedechtnis den 5 Martij / A[nn]o 1639 / Josua von Cöllenn m[anu] p[ro]pria.“

Cöllenn pravděpodobně pocházel z Lüneburské patricijské rodiny von Cölln. Toto město se řadilo k hanzovním městům pro svou polohu blízko Labe a bohatým nalezištím soli. Dnes se nachází v Dolním Sasku. V roce 1645 byl jistému příslušníku této rodiny potvrzen říšský šlechtický stav a erb. Před udělením rodina používala podobný erb s merkou. Ten ale zjevně Josuosus Cöllenn neuplatnil. Existuje záznam z 12. července 1639, podle nějž prodává tento muž šenk v Lindau.⁵¹⁶ Možná právě odtamtud do Prahy přišel.

Christiann Stöber

84r, zápis datovaný k 27. březnu 1639

V růžové, květinami a stuhami zdobené kartuši se nachází zlatá merka v modrém poli. Do horní nápisové pásky Stöber zapsal moudrost o radách: „*Von weisen Leuten nim Stettes rath / den keiner ie böses geraten hat.*“ a dále pak věnování chvályhodné společnosti pražského nýdrláku: „*Anno 1639 den 27 Martij der löblichen gesehschafft / der fischhändler auf der Niederlage der Neustadt / Prag schreib ich Endes benanter dieses Zum Stets / Wehrenden gedechtnüß; Christian Stöber / Von Dresden [manu] p[ro]pria.*“ Ze zápisu pouze vyplývá, že Stöber pocházel z Drážďan.⁵¹⁷ Více informací se o něm však nepodařilo získat.

Martin Teüschner von Leipzig

85r, zápis datovaný k 23. únoru 1641

Teüschner si nechal vymalovat zlatou iniciálovou merku v karmínovém damaskovaném poli vsazenou do barevné členité kartuše. Rám je zdoben nejrůznějšími volutami, květy s maskaronem. Malíř připravil pro zápis standardní dvě kartuše, ale Teüschner využil pouze horní, a to navíc nikoli pro sentenci, ale pro podpis a dataci: „*Martin Teüschner Von Leiptzigk An[n]o 1641 Act[um] 23 Febr[uarii].*“ Z té je patrné, že pocházel z Lipska.⁵¹⁸ Více informací se však o tomto zapisovateli nepodařilo získat.

⁵¹⁶ Ibid.

⁵¹⁷ Ibid.

⁵¹⁸ Ibid.

Johannes Tischke

85v, zápis datovaný k 28. prosinci 1691

Tischke si nenechal vymalovat ozdobný zápis a učinil pouze stručný záznam svého jména a data na horní část folia: „*Johannes Tischcke von der Böhmise leippa A[nno] 1691 / dem 28 Decemb[ris]*.“ V něm uvádí, že pochází z České Lípy.⁵¹⁹ Více informací o tomto zapisovateli se nepodařilo získat.

Jacob Thileman

86r, zápis datovaný k 29. lednu 1644

Ani Thileman si nenechal vymalovat zápis a spokojil se s inkoustovou poznámkou zahrnující jeho jméno, místo původu – Magdeburg – a dataci: „*Jacob Thileman von Magdeburgk / A[nn]o 1644 Act[um] 19/29 Januarij*.“⁵²⁰ Datace je na tomto zápisu nejzajímavější, protože autor uvádí dvojí. Jednu podle juliánského kalendáře, kterou uznávaly zejména soudobé protestantské státy, a druhou gregoriánskou, kterou po reformě kalendáře postupně začal uznávat katolický svět. Uváděním juliánské datace v katolickém království se tedy vlastně hlásil k evangelickému vyznání. Více informací se o tomto zapisovateli nepodařilo získat.

Christof Gäger (Jäger)

86v, zápis datovaný k 29. lednu 1644

Christof Gäger, popřípadě Jäger, si na rozdíl od svých předchůdců nechal vyhotovit záznam, skládající se ze zlaté iniciálové merky v modrém poli umístěné v architektonickém prvku, který je pozůstatkem kartuše, ale už ztratil její tvar a hemží se prorůstajícími květinami, akanty a náhrdelníky všemožných barev. Nad a pod merkou jsou vytvořené rámy z nejružnějších barevných rozvilin. První z nich vymezuje prostor pro text zápisu, ze kterého vyplývá, že Gäger pocházel z Hřenska: „*Christoff Jäger ausen Hurnsen Kredzschen / ist den 29 Januarij A[nn]o 1644 gehenselt / Ist das da bey Ich liebe gott Vndt Meine / Weib Eines Von Meinen sehl das ander Von Mein leib / Gottes seyen gute Vndt treulde ist alle Mangen wirt[nečitelné slovo]*.“ Následuje duchovní sentence. Dolní rám zůstal prázdný, ale ne zcela. Při bližším zkoumání jsou patrné linie, kterými

⁵¹⁹ Ibid.

⁵²⁰ Ibid.

si zřejmě někdo zápis předkresloval nanečisto.⁵²¹ Už ho však nikdy nedokončil. Bohužel kresba není čitelná. O Gägerovi či Jägerovi se podařilo nalézt pouze jeden další záznam, a to v berní ruli, kde je na obci uveden jistý Kryštof Jäger na panství Benešov nad Ploučnicí v Hřensku. Zda jde skutečně o tohoto zapisovatele, však nemohu s jistotou určit.⁵²²

Wenzl Tiben

87r, zápis datovaný k 10. dubnu 1645

Tiben si nechal vyhotovit neobvyklý zápis. Obsahuje sice prvky obsažené i v jiných vyobrazeních (merku, prostory pro nápisy), ale dekorace tohoto folia je až architektonicky vystavěná, jako by se jednalo o pomník či oltář. Základnu tvoří široká kartuše se sentencí: „Fürchte Gott, Thue Recht, Vndt / Schew Niemandt, / Dann, / An Gottes Segen, / Ist alles gelegen.“, která je opředená girlandou, již amoří po stranách přivazují červenými stuhami. Z ní vyrůstá komplikovaná vysoká konstrukce. Do té je vsazena zlatá iniciálová merka v červeném poli netradičního oválného tvaru. Po jejích stranách na volutách sedí dva fantazijní tvorové, kteří v sobě spojují anděly a tritony. Pozice jejich těl, ač z jiného úhlu, připomínají Dürerovu Melancholii. Nad jejich hlavami organickou konstrukci zakončuje široká, ale nízká nápisová kartuše se záznamem o zapisovateli a datací: „Wenczl Tiben 10 Aprill Anno 1645.“ O tomto zapisovateli se nepodařilo získat více informací.

Johannes Fleck

88r, zápis datovaný k 8. dubnu 1645

Výzdoba tohoto folia má také netradiční formu. Fleck ponechal v centru zápisu svou merku, která je kombinována s emblematickými prvky – zakončená tvarem horizontálně půleného srdce, v jehož horní části stojí iniciály a v dolní hořící srdce (symbol Krista) s bílými růžemi po stranách v modrém poli. Znak rámuje neobvykle tlustý, několikavrstevný kruhový dekor, zakončený nahoře i dole maskarony, ze kterých vyrůstají rámy pro nápisy. Do horního maskaronu se zakusují korunované psí hlavy,

⁵²¹ Ibid.

⁵²² ČERVENÝ, Václav, ed. a ČERVENÁ, Jarmila, ed. Berní rula: generální rejstřík ke všem svazkům (vydaným i dosud nevydaným) berní ruly z roku 1654 doplněný (tam, kde se nedochovaly) o soupis poddaných z roku 1651.

kteřé pokračují rybími těly, do jejichž ocasů se zakusují další podobní tvorové. Rám doplňují festony a věnce ovoce. Do takto vymezeného rámu Fleck umístil své nacionále a dataci. Po stranách merky stojí dva horníci. Jeden z nich přichází s nosítky plnými narubané horniny a druhý kladívkem a mlátkem právě nerost dobývá ze skály. Rám pod merkou, ozdobený vespod zeleným maskaronem, zůstal prázdný. Pod ním stojí sud plný herynků a doprovázejí ho hornické kahany, zavěšené na festonech s kladívky a mlátky. Pod tunou je patrný poslední maskaron.⁵²³ Ačkoli toho o sobě v zápise Fleck slovy mnoho neříká, výzdoba prozradila mnohé. Zřejmě podnikal v hornictví, čemuž napovídá i jeho původ v hornickém městě Geisingu. Připojil k tomu kupecké aktivity, při kterých se zřejmě soustředil na rybí zboží. Primární pro něj ale zřejmě byla těžba. Více informací o tomto zapisovateli se nepodařilo získat.

Hans Wagner

91r, zápis datovaný k 7. březnu 1671

Pamětní zápis Hanse Wagnera se zase vrací k časté podobě zápisů předchozích, kde folio zdobí znak a dvě kartuše pro nápisy, kolem kterých se soustřeďují drobnější motivy. Centrálním objektem je tu opět zlatá iniciálová merka v modrém poli s červeným lemem. Z modrého maskaronu, který jí převyšuje, vyrůstá rámeček pro zápis, ve kterém stojí pouze „*Hans Wagner Von Pirna, den 7 Martzj / Anno 1671.*“ Dolní nápisovou kartuš naspod zakončuje také maskaron a tvoří jí organické ornamenty stejně jako první. Ovšem tato zůstala prázdná. Pod ní jsou zavěšeny ryby a po její horní části se prohání dva ptáci – možná křepelky. Výzdobu doplňují fantazijní i reálné rostliny.

Bílkovy Dějiny konfiskací zmiňují jistého Jana Wagnera, pocházejícího z Herrpruku poblíž Norimberku, který byl kramářem na Starém Městě pražském, po povstání dostal pokutu 23 kop grošů, které nezaplatil, a v roce 1628 zaplatit měl. Nakonec emigroval někdy před rokem 1629. V tomto roce byly odhadnuty a zabaveny jeho majetky – domek se dvěma loukami, odhadnutý na 359 kop.⁵²⁴

⁵²³ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

⁵²⁴ BÍLEK, Tomáš Václav. Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618. Část druhá. s. 964.

Mnozí emigranti z Prahy mířili do Pirny a řada z nich tam skutečně dožila. Jestli to byl i Wagnerův případ a muž, který se zapsal na toto folio, se vracel při obchodní cestě do svého bývalého domova po desítkách let od útěku, není možné s jistotou konstatovat.

Burgard Löseger

91v, zápis datovaný k 7. říjnu 1669

Löseger učinil krátký zápis zcela bez výzdoby při úplném kraji folia, v němž uvedl pouze dataci a podpis. Více informací o tomto zapisovateli nemám k dispozici.

Andres Kleinmacht

91v, zápis datovaný k 1. listopadu 1669

Svůj zápis k Lösegerovi připojil o necelý měsíc později i Kleinmacht stejným způsobem. Uvádí navíc pouze své místo původu: „*von Schwaden*.“ Svádov je dnes součástí Ústí nad Labem.⁵²⁵ Více informací nemám k dispozici ani o tomto zapisovateli.

Matheus Poissat

92v, zápis datovaný k roku 1672

Poissat si nechal vymalovat zápis opět až architektonického stříhu, působící jako oltář. Pevnou základnou je nápisová kartuš s latinským nápisem: „*Mattheus Poissatt / Civis et mercator minoris / vrbis Pragensis*.“ Tím se autor hlásí k měšťanskému právu na Menším Městě pražském a živnosti kupce. Nad textem visí girlandy a rozprostřený závěs, ze kterého vystupuje modrý, stříbrně damaskovaný medailon lemovaný vavřínovým věncem, který představuje Poissatův erb.⁵²⁶ Po stranách medailonu stojí figury připomínající opět zpola anděly a zpola mořské panny či tritony. Nad hlavami jim visí festony zavěšené z horní nápisové kartuše, ve které je zapsán pouze rok zápisu. Více informací o tomto zapisovateli se nepodařilo získat.

Martino Spinetta

93r, zápis datovaný k roku 1672

⁵²⁵ WOITSCHOVÁ, Klára a kol. Bohemikální erbovníky a heraldické památky II. Archiv hl. města Prahy.

⁵²⁶ „V červeném štítě zlatá krokev doprovázená dole třemi stříbrnými routami (2,1). Na štítě spočívá turnajská přilba s červeno-zlatými příkrývadly. Bez klenotu.“ Ibid.

Výzdoba tohoto zápisu je jednou z nejméně povedených. Evokuje domněnku, že se zapisovatel sám rozhodl stát se pro tento účel i malířem, a tak se jedná o neprofesionální práci. Do horní nápisové kartuše zapsal Spinetta následující čtyřverší: „*Ich Trau auf Gott Allein / dan der Menschen Hülff ist Klein / Wenig Worth vndt Gedanken Viel / Wer Ist der mich drumb* Wiell. / *Straffen.*“ Pod textem je umístěna neuměle zpodobněná zlatá iniciálová merka v červeném poli rámovaná kartuší s maskarónem. Od něj se spouští drapérie, která slouží jako další nápisová plocha. Na ní už autor napsal jen své jméno a datum. Drapérii orámoval volutovými dekoracemi a kolem znaku spustil festony.⁵²⁷ Ze samotného zápisu a dekorace se dá o zapisovateli určit velmi málo. Snad pouze to, že byl zřejmě italského původu. Více informací se mi o tomto zapisovateli nepodařilo najít.

Zacharias Tobias Bach

94r, zápis datovaný k 30. březnu 1673

Struktura výzdobného schématu se podobá předchozímu foliu Spinetty, ale vykazuje nesporně vyšší řemeslnou kvalitu. Do horní nápisové kartuše Bach zapsal často používanou duchovní sentenci o odevzdání se do Boží vůle: „*Ann Gotteß Seegen Ist Alleß / gelagen.*“ Do středu dal umístit zlatou merku zakončenou tvarem srdce, obsahujícího iniciály. Pole merky malíř provedl v červené barvě se zlatým damaskováním a do modrého rámu znaku vsadil nahoře a dole maskaron. Od spodního, ke kterému se spouští festony z horní nápisové tabule, je zavěšena drapérie, která stejně jako v předchozím zápise slouží jako textové pole. Do něj uvedl Bach své nacionále a dataci. Textilie je ukotvena ještě na dalších dvou místech ve zdobeném rámu.⁵²⁸ Zacharias Tobias Bach neuvedl ani své místo původu, a tak se nepodařilo dohledat o něm více informací.

Ferdinand Printzinger

95r, zápis datovaný k 3. únoru 1674

Výzdobné schéma zápisu se vůbec neliší od předchozího Bachova. Podoba nápisových polí, využití drapérie, maskarony i festony vypadají téměř stejně. I zlatá merka v červeném, zlatě damaskovaném poli vykazuje téměř identický tvar. Odlišnost se dá

⁵²⁷ Ibid.

⁵²⁸ Ibid.

nalézt snad jen v drobném dekoračním prvku, který představuje svazek ryb (takzvaný paklík), zavěšený z každé strany na jedné volutě, a umístění zápisu. Z nějakého důvodu Printziger nezapsal své jméno a dataci do žádného z nápisových polí, ale do pravého dolního rohu folia.⁵²⁹ O tomto zapisovateli nemám více informací.

Jacomo Mineti

96r, zápis datovaný do dubna 1673

Zápis Jacoma Mineti respektuje opět strukturu výzdoby, která byla zřetelná i na předcházejících foliích, ale jeho kvalita je výrazně nižší. I zde je možné, že se zapisovatel rozhodl si výmalbu provést sám, nebo se jedná o téhož nepříliš řemeslně zdatného autora, který vytvářel zápis i pro dalšího Itala v památníku, Spinettu na foliu 93r. Horní nápisové pole zůstalo v tomto případě prázdné. Merka pod ním je zlatá s iniciálami v červeném poli. Zápis na drapérii uvádí zřetelně pouze jméno a dataci.⁵³⁰ Ani o tomto zapisovateli se mi nepodařilo získat více informací.

Johann Gottlieb Wagner

97r, nedatovaný zápis

Wagnerův zápis postrádá jakoukoli výmalbu. Je situován v pravém dolním rohu folia a uvádí kromě jména ještě toto věnování: „*Vor mich und meine Kinder.*“ Vzhledem k postavení zápisu, které se nápadně podobá Printzigerovu na foliu 95r, se nabízí interpretace, že výmalba k textu měla být provedena později, a že tedy i u Printzigera vznikl jako první zápis a až poté výmalba, což vysvětluje zdánlivě nesmyslné umístění autografu. O Johannu Gottliebu Wagnerovi však nemám více informací.

Jacob Dauit Zeidler

101v, zápis datovaný k 6. březnu 1679

I tento zápis postrádá výmalbu a je pouhým autografem s datací. Ani o tomto zapisovateli nemám více informací.

⁵²⁹ Ibid.

⁵³⁰ Ibid.

Závěr

Památník obsahuje celkem 172 pamětních záznamů. Dvě jména se v záznamech opakují,⁵³¹ takže se záznamy týkají dohromady 170 osob. Ne všechny obsahují výmalbu. V některých případech zanechali jejich autoři pouze inkoustový zápis se základními údaji.⁵³² Takových zápisů se nachází v památníku 18. V některých případech se naopak jedná o samostatné výmalby, do kterých už nebyl učiněn žádný zápis. U všech se zdá, že je malíř připravil pro konkrétního zapisovatele, který se z nějakého důvodu už nestačil zapsat, protože například musel rychle opustit Prahu, ať už z válečných či obchodních důvodů. Merky mají konkrétní, často iniciálovou podobu, nebo je znakem erb či heraldizující znamení, ke kterému by se nemohl podepsat náhodný příchozí.⁵³³ V některých případech je zápis tak poničený, že není ani jisté, zda na místě nějaký skutečně byl.⁵³⁴ Takovýchto ilustrací připravených pro zápis, do kterých však text nikdy vložen nebyl nebo není vůbec čitelný, se v památníku nachází celkem 20. Celkem památník obsahuje 152 zápisů se znaky či ilustracemi. Některé využívají pouze jeden znak, jiné kombinují dva a výjimečně i více obrazových reprezentací. Mezi znaky se samozřejmě nezapočítává další dekorace folia, i když třeba nějakým způsobem vyjadřuje některé charakteristiky autora zápisu.

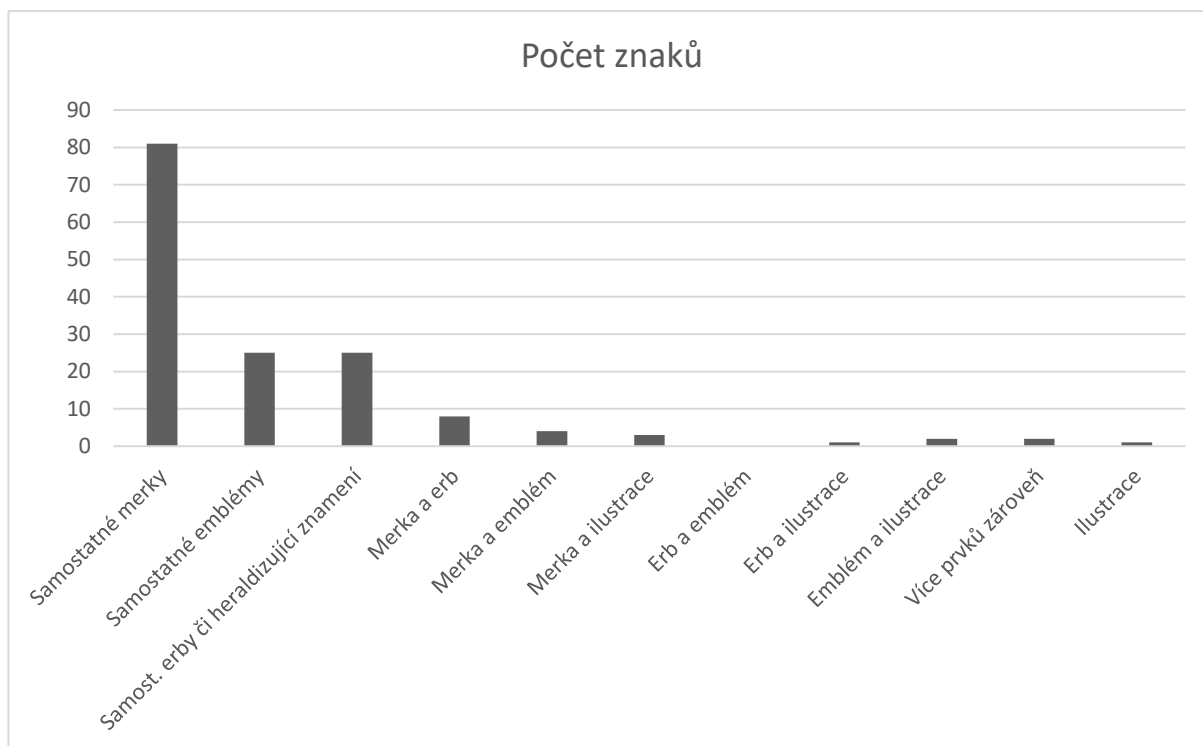
Nejpočetněji zastoupenou reprezentací jednotlivých zapisovatelů byly samostatné merky, které reprezentují své majitele v 81 případech. Stejnou úlohu plní emblémy a erby (zde zahrnují i heraldizující znamení) shodně ve 25 případech. Kombinace různých typů znaků a ilustrací nenacházíme tak často. Převažují mezi nimi dvojice merky a erbu (8). Merka s emblémem je zastoupena ve 4 zápisech a merka s nějakou podobou ilustrace ve 3. Erb doprovázený ilustrací si nechal vymalovat pouze jeden muž. Ilustraci s emblémem celkem dva. Kombinace erbu a emblému se nevyskytuje. Zřejmě by šlo o absurdní spojení. Pouze jediný zapisovatel za sebe nechal mluvit alegorii (Fortunu) a nezvolil pro svou reprezentaci žádný osobní znak.

⁵³¹ Mistr Jan Rosický, Jiří Fink z Kolburku.

⁵³² f. 7v, 10r, 28v, 49v, 68v, 71r, 85v, 86v, 91v, 97r, 101v. Mezi tyto inkoustové zápisy nejsou zahrnuty dva podpisy Břetislava Jelínky, který se podepsal s odlišným záměrem a v odlišné době než jeho předchůdci. Viz kapitola 2.

⁵³³ Např. f. 55v, 56r, 56v, 61r, 61v, 63r, 70v, 88v, 89r, 90r.

⁵³⁴ Např. f. 13r.

Celkem u 144 zápisů bylo možné určit jazyk. V některých případech totiž autor uvedl pouze jméno, ze kterého se nedalo jasně přiklonit ke konkrétnímu užití jazyka. Takových zápisů bylo ze 153 textových zápisů 9. Jednoznačně dominují texty jazykově německé. Prakticky od založení památníku až do posledních záznamů se němčina prosazuje. Celkem čistě německojazyčných zápisů evidují 107. Na druhém místě co do počtu jazykově jednotných záznamů se sice umístila čeština, ale s výraznou ztrátou. Reprezentuje ji pouhých 18 záznamů. Většina z nich se pak soustřeďuje do počátků existence památníku, tedy mezi roky 1600–1606. Později už se objevují spíše sporadicky. Samostatných latinských textů jsem našla celkem 6. Ostatní texty kombinují více jazyků. Česko-latinská a německo-latinská varianta čítají shodně po 4 zápisech. Německo-český text nebo kombinaci všech tří jazyků využili pouze 2 autoři. Jazykové rozvrstvení zápisů neodráží celkovou jazykovou situaci v Praze, ale spíše zastoupení příslušníků jazykových skupin mezi kupci, a to ještě přesněji mezi kupci, kteří alespoň ve velké části případů s jistotou obchodovali s mořskými rybami, které byly dováženy přes Svatou říši římskou. Jak bude patrné z následujících analýz, většina z nich přímo z jazykově německých oblastí pocházela, a proto němčina byla jejich mateřštinou. Všechny čistě českojazyčné zápisy pochází od měšťanů Nového Města pražského, až na 3 výjimky. První výjimkou je

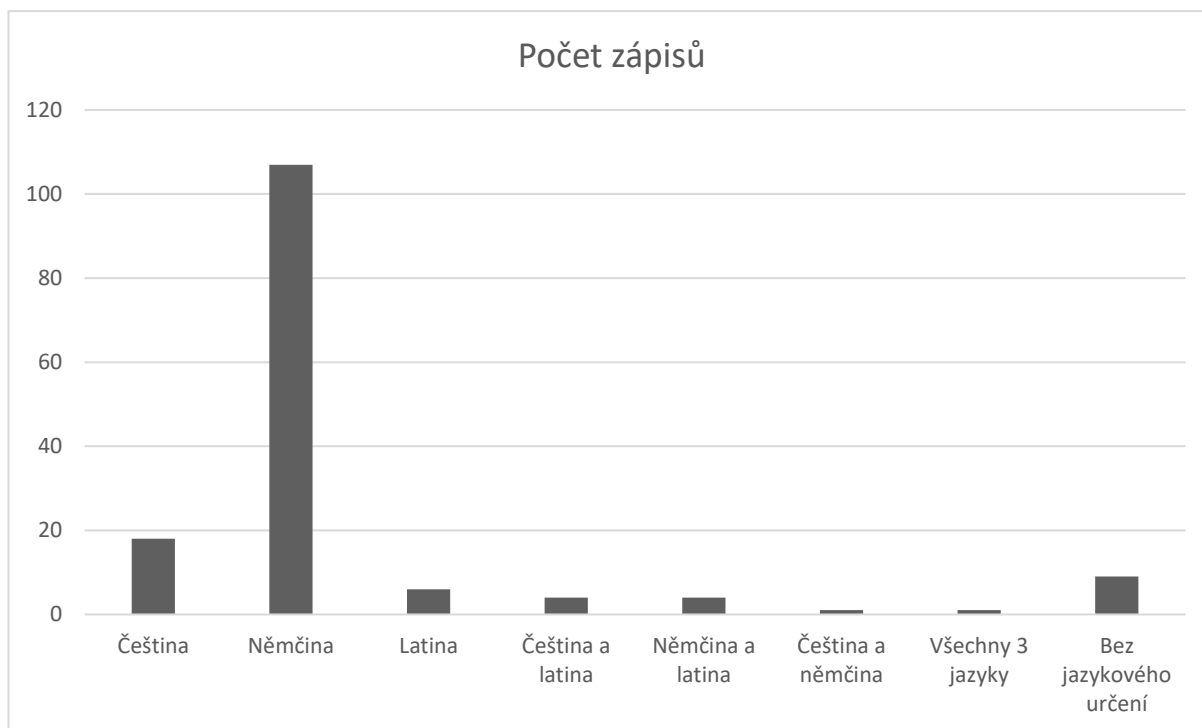
jistý Jakub Ferdinand B., který je zapsaný po boku šestipanských úředníků,⁵³⁵ z čehož usuzuji, že byl také Novoměšťanem, ač to není explicitně v zápise uvedeno. Druhým případem je Jiřík Zálužský z Tábora, jehož český zápis také není překvapivý, a posledním je Václav Dolejší Chotěšovský, který se hlásí k měšťanství ve Frankfurtu nad Odrou, kam zřejmě přibyl z jistého Chotěšova v Českých zemích.⁵³⁶ Role latiny v zápisech už nezávisí na regionální příslušnosti, ale spíše touze přihlásit se k vyšším vrstvám nebo intelektuálům. Samostatné latinské zápisy, kterých se v památníku vyskytuje celkem 6, patří v 5 případech mužům, kteří zastávali funkce šestipanských úředníků. U šestého případu se funkci či funkce nepodařilo dohledat. Texty kombinující latinu s němčinou, nebo češtinou nemají vždy dohledané autory. Ve třech případech však jde o držitele erbu, z toho jeden je prokazatelně šlechtic a jeden se pohyboval na dvoře Rudolfa II. Zcela výjimečný je případ použití českého a německého textu zároveň. Tyto oba použil rychtář nýdrláku Jiří Fink z Kolburku hned na jednom z prvních a také nejstarších folií památníku,⁵³⁷ zřejmě aby tím vyjádřil jak k českým, tak k německým kupcům otevřenost a rovný přístup v instituci novoměstského nýdrláku. Svůj kosmopolitismus chtěl jazykovou cestou zřejmě vyjádřit i Thomaß Scherll,⁵³⁸ který zápis učinil ve všech třech jazycích. Ten uvádí svůj původ v Norimberku, ale jeho příbuzní a velmi pravděpodobně faktoři rodinné firmy sídlili v Praze, takže zde takové gesto působí pochopitelně.

⁵³⁵ f. 2r.

⁵³⁶ f. 39r.

⁵³⁷ f. 4r.

⁵³⁸ f. 46r.

V památníku příspěvky přibývaly v čase velmi nerovnoměrně. Dataci jsem našla u 112 z nich, což činí asi 73 % textových zápisů. Z těchto dat už se dá vyznat jistá tendence. Ze statistiky rozvrstvení zápisů v letech je patrné, že nejfrekventovaněji se památník užíval na počátku své existence, tedy asi od roku 1600. Po roce 1620 na začátku třicetileté války zaznamenává pochopitelný propad. Překvapivě ještě během války mezi lety 1629 a 1639 přichází období nejpočetnějších zápisů. Bylo jich učiněno celkem 52. Až na dvě výjimky jsou německojazyčné a jejich autoři patří do jazykově německých oblastí. Podle celních rejstříků však v této době labský obchod prokazatelně upadal. V roce 1634 je evidována pětina procleného zboží oproti stavu v roce 1618.⁵³⁹ Nárůst počtu zápisů v tomto období se snad dá vysvětlit tak, že kupci hledali v Praze útočiště a možná volili jiné cesty než dříve. Za pozornost stojí z válečných událostí spojení švédského krále Gustava Adolfa se Saskem a Braniborskem, díky kterému mohl saský kurfiřt Jan Jiří se svými vojsky a podporou českých emigrantů vyrazit v roce 1631 na Vídeň a zastavit se cestou v Praze. Tam česká emigrace nastolila vládu direktorů a zřídila konzistoř, kteréžto orgány držely moc v Praze až do příjezdu Valdštejna v květnu 1632. Mezitím se

⁵³⁹ VOLF, Miloslav. *Labský zahraniční obchod před Bílou horou a po ní*. Časopis společnosti přátel starožitností: Ústřední orgán historické vlastivědy české. Praha: Společnost přátel starožitností, 3. 12. 1958, undefined(4). sv. 4. ISSN 1210-924X. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:160b6440-1dde-11e7-8006-005056822549>. s. 219.

na místních hojili saští vojáci, kteří nedostali svůj slíbený žold.⁵⁴⁰ V tomto divokém období však přijelo do Prahy a zapsalo se do památníku celkem 13 kupců, přestože válečné podmínky se nezdají jako nejvhodnější doba pro obchod. V roce 1634 se dostala švédsko-saská vojska před Prahu a město opět bezprostředně ohrožovala až do roku 1635, kdy byl se saským kurfiřtem podepsán Pražský mír.⁵⁴¹ To už se možná mezi zápisy odrazilo, protože mezi květnem roku 1634 a říjnem následujícího roku není evidován žádný datovaný zápis. Přesto počet zápisů (5) v roce 1634 před vpádem švédsko-saských vojsk převyšuje standardy jiných období. Také v roce 1639, kdy zažila Praha další ohrožení švédskými vojsky vedenými generálem Banérem, který pronikl z Magdeburku přes Sasko až k Praze, přibyla v památníku řada příspěvků (6). Vznikly ale převážně v měsících březnu a dubnu, kdy se ještě vojska nedala do pohybu.

V listopadu 1643 se Ferdinand III. rozhodl prohlásit plavbu na Labi a Vltavě za svobodnou (tedy nezatíženou cly), aby nebyl zdržován dovoz a vývoz obilí a jiných komodit. V počtu zápisů se tato skutečnost nijak výrazně neodrazila. Během následujícího jara přibyla v památníku pouze dva záznamy.⁵⁴²

V době nejtvrďšího obléhání Prahy Švédy v roce 1648 však žádný datovaný zápis v památníku není možné nalézt.⁵⁴³ Po válce, v druhé polovině 17. století nastala výrazná hospodářská konjunktura. Obchodu se dařilo dobře. Na druhou stranu sláva památníku zjevně uvadala právě od konce války.⁵⁴⁴ Po skončení války nastává období úpadku z hlediska počtu zápisů – mezi lety 1650 a 1668 není s datací uveden ani jediný. Několik málo jich přibyla v pozdějších letech, ale s frekvencí prvního půlstoletí existence památníku se tato nedá srovnávat. Poslední záznamy reflektují úpadek památníku i tím, že na ně jejich majitelé čím dál méně dbali a omezili se postupně na pouhé podpisy bez malířské výzdoby. Konec malovaných reprezentativních zápisů zřejmě způsobila rekatolizační politika. 1 února 1650 byl totiž vydán dekret, který vyzýval nekatolíky k opuštění země do tří týdnů, pokud nekonvertují. Omezení se ale netýkala pouze místních. V dubnu byli předvoláni na pražské radnice na základě dekretu z 29. března

⁵⁴⁰ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Třicetiletá válka a Nové Město pražské*. PSH. 2000. s. 150.

⁵⁴¹ Ibid. s. 151.

⁵⁴² PLAVEC, Michal a DURČANSKÝ, Marek. *Die Elbe und seine Rolle als Verkehrsader auf der böhmisch-sächsischen Grenze während des 30-jährigen Krieges*. Nepublikovaný rukopis. s. 16.

⁵⁴³ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Třicetiletá válka a Nové Město pražské*. PSH. 2000. s. 151n.

⁵⁴⁴ Ibid. s. 171.

i cizí kupci a dostali termín konverze. Pokud nepřestoupí na katolictví, musí opustit zemi. Napříště směli nekatoličtí kupci pobývat v Praze jen v době výročních trhů a procházet zemí se zbožím.⁵⁴⁵

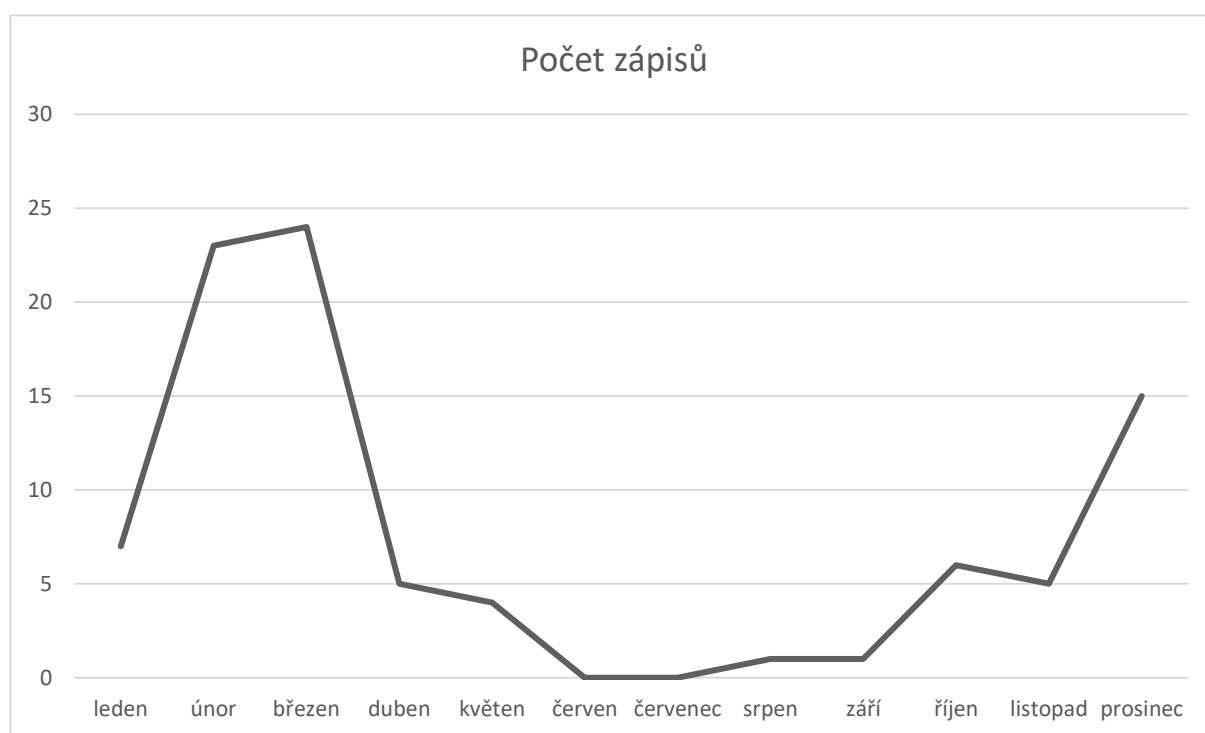

U datovaných textů, které kromě roku uvádí i měsíc, jsem se pokusila vyhotovit statistiku návštěv zapisovatelů z hlediska roční doby. Analýza reflektuje pouze měsíce datace, nikoli jednotlivé dny. Příchozí se zřejmě v Praze zdrželi několik dní, v některých případech možná i několik týdnů, takže jemnější měřítko by nemuselo vypovídat o mnoho více. Celkem 91 záznamů (tedy asi 60 % textových záznamů) obsahuje dataci i s uvedením měsíce. Analýza ukazuje jistou pravidelnost. Naprostá většina zápisů se soustřeďuje mezi únor a březen. V letních měsících se zápisy téměř neobjevují a výraznější nárůst přichází až s prosincem.

Původně jsem se tento trend snažila spojit s informacemi o jarmarcích v Praze, které poskytovaly zejména cizím obchodníkům výhodné obchodní podmínky. Nové Město pražské pořádalo jarmark na svátek svatého Víta, který připadá na 15. června. S odkazem na statistiku, v níž patří červen k nulovým měsícům, je možné tuto teorii rovnou zavrhnout. Staré Město pražské, které mohlo být z hlediska obchodu pro kupce stejně lukrativní, jarmark pořádalo na svatého Václava. V tomto případě také nenacházím

⁵⁴⁵ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Dekrety reformační komise pro Nové Město pražské z let 1627–1629*. s. 25.

výraznou korelaci. Totéž město mělo jarmark také na Hromnice, které připadají na 2. února. Souvislost s tímto jarmarkem už možná je,⁵⁴⁶ vzhledem k mimořádným právům, kterými disponoval díky královským privilegiím pražský nýdrlák, na druhou stranu možná není nutné omezovat zorný úhel pro zkoumání motivací kupců jenom na mimořádné události jarmarků. Ty mohly lákat obchodníky, kteří třeba primárně obchodovali s jiným než tunným zbožím a ryby ke svému nákladu pouze přidali. (Zřejmě si tak nejčastěji obohacovali náklad kroječi suken a kramáři.⁵⁴⁷ Faktorem, který mohl ovlivňovat dovoz mořských ryb, mohla být obyčejná teplota vzduchu. Při dovozu kupci spěchali, aby se jim náklad nezkazil dříve, než ho dovezou k prodeji.⁵⁴⁸ Letní měsíce s teplým počasím dovozu potravin podléhajících zkáze moc nesvědčily, a tak se s nimi kupci vydávali na cesty až za chladnějšího počasí. Roli mohla hrát i období tahu ryb, které po ulovení putovaly do střední Evropy. Tak hluboko však tato analýza nepronikla.

Obchodníci při převozu zboží putovali po běžných obchodních stezkách, které se formovaly už řadu let před vznikem památníku. Podle žánrových výjevů na ilustracích soudím, že používali jak vodní cesty, tak pozemní. Muselo se jednat o trasy propojující Prahu s Baltským či Severním mořem. Další nápovědu poskytli kupci ve svých zápisech,

⁵⁴⁶ JANÁČEK, Josef. Dějiny obchodu v předbělohorské Praze. s. 261.

⁵⁴⁷ Ibid. s. 164.

⁵⁴⁸ Ibid. s. 162.

v nichž uvádějí místa svého původu. Předpokládám, že místa, ze kterých kupci přichází, musela stát nedaleko obchodních tras, na kterých získávali své zboží a po kterých dále putovali do Prahy. Místo v nějaké formě uvedlo 115 zapisovatelů (což je asi 75 %). Největší množství z nich pocházelo přímo z Nového Města pražského (28), Staroměstšané se zapsali pouze 3, měšťan Menšího Města pouze 1 a 2 Pražané uvedli pouze svůj pražský původ, ale nespécifikovali konkrétní město. Dohromady tedy z měst pražských pocházelo plných 34 zapisovatelů (22 %). Ostatní města vykazují už podstatně menší počty. Nejvyšší zastoupení, celkem po 6 příchozích, mají města Děčín a Drážďany. Na nich je také patrná obecnější tendence, která už se projevila ve shrnutí jazykových preferencí zápisů – totiž že převažují zapisovatelé z jazykově německých regionů. Druhou zřejmou tendencí je soustředění významné části obchodníků do regionů podél řeky Labe. 34 z nich (opět asi 22 %) uvedlo svůj původ ve městech, která přímo na Labi leží. Labe totiž poskytovalo vodní cesty, které směřovaly do Severního moře. Zdrojem ryb mohlo být také Baltské moře. Směrem k němu snad obchodníci putovali spíše po trasách podél řeky Odry. I na ní stojí několik měst, ze kterých přišli zapisovatelé. Pět autorů záznamů pochází z měst ležících přímo na řece a dalších osm na trasách, které k Odře směřují. Dohromady jde tedy asi o 8,5 % jmenovitě zapsaných osob. Ještě v první polovině 16. století v importu slanečků dominovali kupci z Frankfurtu nad Odrou. Koncem druhé poloviny téhož století se začali prosazovat kupci saského původu a hegemonie Frankfurtu nad Odrou ustupovala.⁵⁴⁹ To potvrzují i data sledovaná v památníku. Podle ungeltních register z roku 1597 tunné zboží přiváželi obchodníci a formané z Annabergu, Drážďan, Frýdlantu, Chemnitz, Lipska, Litoměřic, Magdeburgu, Mělníka, Mostu, Pirny, Peterwaldu (zřejmě dnešní Petrovice v Krušných horách), Ústí nad Labem, Zhořelce, Zwickau a Žitavy. Tato skladba lokalit už se velmi nápadně podobá té, kterou nacházíme v památníku.⁵⁵⁰

Při pohledu na mapu také zaujme, že řada zapsaných se soustřeďuje do Krušnohoří. Tato lokalita byla po staletí spojená s těžbou a ve zkoumaném období pozornost přitahovala zejména místní ložiska cínu. V Krupce a na Cínovci se cín těžil na vývoz do Říše a na jeho vývozu se velmi aktivně podílel například kupecký rod Hebernstreitů z Ústí nad

⁵⁴⁹ Ibid. s. 163.

⁵⁵⁰ Ibid. s. 164.

Labem. Ti kov exportovali hlavně do Norimberka.⁵⁵¹ Někteří zapisovatelé naznačují ve výzdobě svých folií popřípadě v emblémech či heraldizujících znameních, spojitost své osoby s těžbou.⁵⁵² Obchodní kapitál někteří kupci investovali do těžby, a tak i zde souvislost obchodu s rybami a krušnohorské těžby není překvapivá.

Polabí na současné česko-německé hranici zároveň již od Václava II. hrálo významnou roli ve vývozu obilí. V Míšni vznikla soudržná formace českých lén, jejíž hejtmani sídlili v Königsteinu. Pirna se stala důležitým skladištěm českého obilí a vývozní sklad se později přesunul do Hřenska.⁵⁵³ Hřensko zaznamenalo rozkvět hlavně ve druhé polovině 17. století a ve století následujícím. Napomáhala tomu také loděnice, která tam vznikla, a fakt, že i tam se vybíralo clo z dovezených ryb.⁵⁵⁴ Hřenská loděnice produkovala například i lodní stěžně pro vývoz do Hamburku.⁵⁵⁵ Tyto informace potvrzují roli Labe jako významné obchodní stezky pro přepravu obilí a zároveň nabízí vysvětlení, jak kupci mohli své cesty zhodnocovat i v opačném směru. Proti proudu řeky (možná tedy spíše po pozemních trasách) dováželi mořské ryby a v opačném směru při cestě zpět se vraceli s obilím.

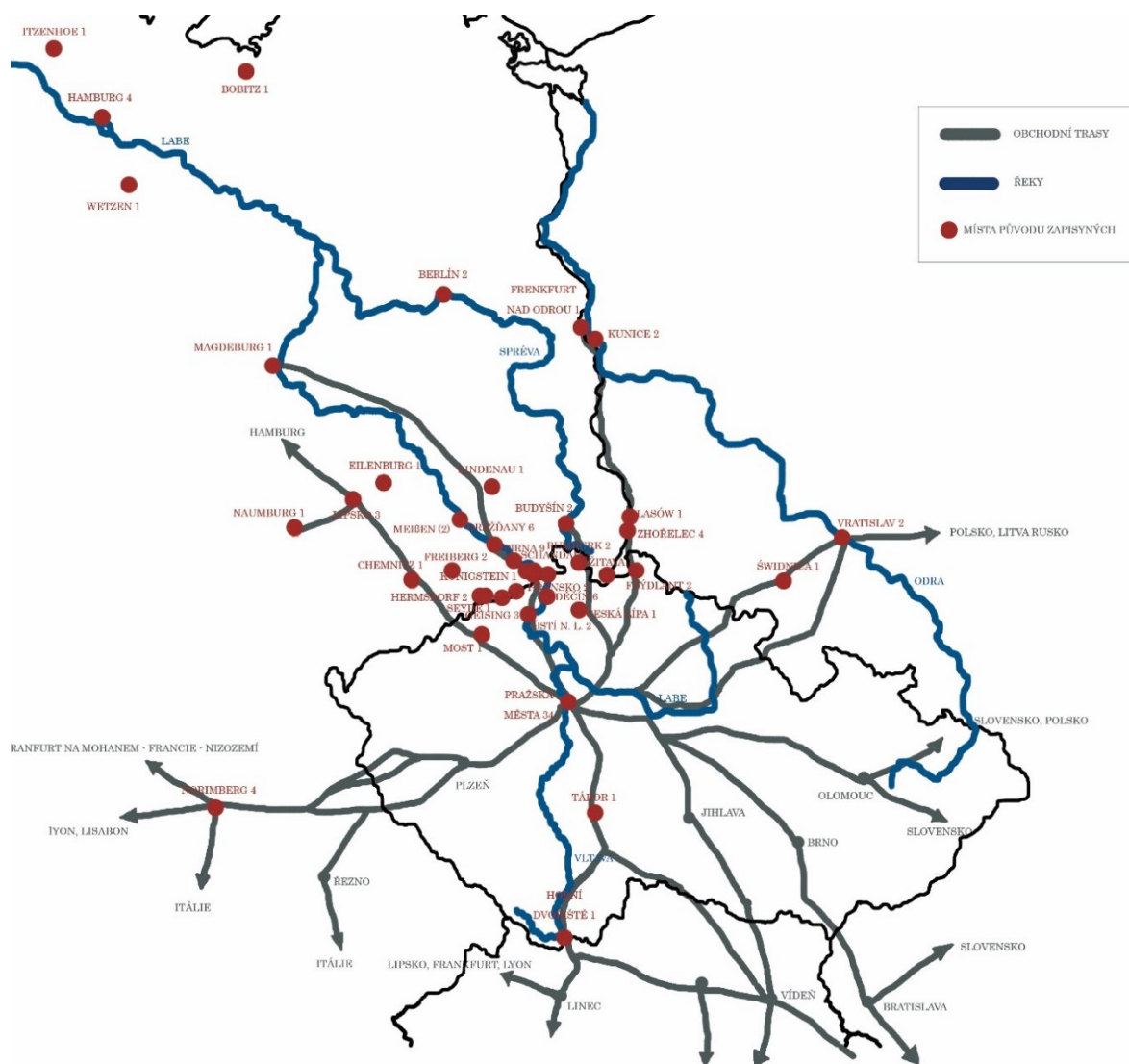
⁵⁵¹ VOLF, Miloslav. *Labský zahraniční obchod před Bílou horou a po ní*. ČSPS. 1958. 226.

⁵⁵² Např. f. 56v, 73r, 88r.

⁵⁵³ VOLF, Miloslav. *Labský zahraniční obchod před Bílou horou a po ní*. ČSPS. 1958. s. 218n.

⁵⁵⁴ Ibid. s. 220.

⁵⁵⁵ Ibid. s. 225.

Jednou ze zkoumaných oblastí v památku se stala konfesní orientace jednotlivých zapisovatelů. Pro období náboženských válek a rekatolizace v Praze by takové údaje mohly sehrát velkou roli. Vyznání jednotlivých osob není z většiny zápisů patrné, ale u mnohých se podařilo takové údaje alespoň s jistou mírou pravděpodobnosti určit z jiných zdrojů. U naprosté většiny (127 osob) nemám k dispozici pramen, který by ukazoval na vyznání uvedeného jednotlivce. Pět zapisovatelů se hlásilo ke katolictví, šest jich podle dekretů reformační komise konvertovalo a patnáct jich patřilo k některé nekatolické konfesi. Ti zemřeli buď před stavovským povstáním, nebo je ve většině případů čekal nelehký osud emigrantů. Po povstání totiž nový místodržící Karel z Lichtenštejna nastoupil do funkce, aby zajistil kromě pacifikace země a potrestání

povstalců také rekatolizaci.⁵⁵⁶ Městská rada byla o dva roky později obnovena na Novém Městě pražském už plně bez nekatolíků, takže všichni radní po tomto datu se už museli hlásit ke katolickému vyznání.⁵⁵⁷

Na počátku existence památníku se pravděpodobně většina zapisovatelů hlásila k některé nekatolické konfesi. V Praze se velká část obyvatel považovala za utrakvisty a pohybovali se zde i členové Jednoty bratrské. Ti snad i v 16. století užívali kapli Božího Těla na Novoměstském rynku, od které stál, co by kamenem dohodil, novoměstský nýdrlák. Na císaři Rudolfovi si dokonce v roce 1609 vymohli nekatoličtí stavové Rudolfův majestát. I přes nástup nového panovníka, který výdobytky protestantů nepodporoval, se například v městských radách stále prosazovali nekatolíci. Po stavovském povstání direktorium obnovilo městské rady a zasedli v nich už pouze nekatoličtí měšťané. Když byly v roce 1620 obnovovány městské rady po příjezdu Fridricha Falckého, měnily se jen kosmeticky. Za zemřelého konšela byl kupříkladu dosazen Mistr Jan (Pelikán) Rosický z Doubravan, kterého na základě této funkce můžeme s jistotou řadit mezi příslušníky České konfese. Další obnova přišla až s porážkou českých stavů a příchodem nového místodržícího – Karla z Lichtenštejna. Ten 30. listopadu nechal obnovit městské rady v podobě z roku 1617 s několika nekatolíky. V tomto období ještě tedy nelze na základě členství v radě s jistotou určit, že se dotyčná osoba hlásila ke katolictví.⁵⁵⁸ Zároveň přišly zásahy proti emigrantům. Ti byli odsouzeni ke ztrátě cti, majetku a hrdla. 3. února 1622 vyhlásil císař generální pardon, v rámci nějž začalo pokutování menších deliktů, které se staly během povstání. Na základě pramenů se dá předpokládat, že pokutování patřili k nekatolické straně. I obsazení městských rad bylo proměněno a tentokrát už v nich nezasedl žádný nekatolík. Obecného zákazu držet jakékoli veřejné funkce se dočkali protestanté v roce 1627.⁵⁵⁹ Zároveň od roku 1625 na Novém Městě pražském pracovala rekatolizační komise, která předvolávala nekatolíky na radnici a v přítomnosti radních a jezuitů je vybízela ke konverzi pod hrozbou ztráty městského práva a zastavení živnosti. Pokud měšťan konvertoval a jeho manželka

⁵⁵⁶ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Třicetiletá válka a Nové Město pražské*. PSH. Praha: [Orbis, 2000], 2000(31). sv. 31. ISSN 0555-0238. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:64a98ef5-a8c6-43f7-8fc4-a260ea52e9eb>. 149.

⁵⁵⁷ MENDELOVÁ, Jaroslava. *Třicetiletá válka a Nové Město pražské*. PSH. 2000. s. 150.

⁵⁵⁸ Ibid. s. 11–14.

⁵⁵⁹ Ibid. s. 16n.

konverzi odmítala, vyraželi do takových rodin tři instruktoři, aby manželku učili pravému náboženství. Manželky některých měšťanů tato situace přivedla až k opuštění manžela a odchodu do emigrace.

Ti, kteří konverzi odmítli, museli sepsat svůj majetek, zaplatit dluhy, ostatní statky prodat a odejít ze země. Mohli prodej uskutečnit i přes zplnomocněnce v roční lhůtě. Část výtěžku z prodeje majetků emigrantů připadla městu. Majetek se prodával pod cenou, protože se na trhu ocitlo větší množství nemovitostí. Někteří emigranti se rozhodli raději prodávat svým příbuzným, kteří konvertovali, aby své statky aspoň zachovali v rodině. Ještě v roce 1629 se úsilí komise silně soustředilo na Nové Město pražské, kde žilo podle komise velké množství nekatolíků.⁵⁶⁰ Tlak na nekatolíky neustával a projevoval se i v průběhu války vyššími povinnostmi vůči ve městě ubytovávaným vojskům. Domácí nekatolíci tedy v památníku ubývají. Zvyšuje se množství přespolních, a to až do konce války, kdy zápisy najednou ustaly.

V 17. století je však již velmi rozšířené luteránství v německých zemích, a tak se dá i na základě dohody Augsburského míru předpokládat, že pokud jednotliví zapisovatelé pocházeli z měst v oblastech s luteránským náboženstvím, hlásili se i oni sami k luteránství. Tím se graf rozvrstvení náboženství značně promění, protože jak už naznačila dřívější data, kupci z německých zemí mají v památníku převahu. Příchozích z protestantských zemí, o jejichž konkrétní osobní duchovní orientaci nemám

⁵⁶⁰ Ibid. s. 18-24.

k dispozici žádné informace, je 74, což činí 48 % z celkového počtu. Katolická skupina se zde stává minoritní, i když po velkou část 17. století domácí skupinou.

Z krásné výzdoby jednotlivých znaků v památníku badatel rychle nabude na první pohled dojmu, že většina zapsaných musí patřit k vysokým, ne-li šlechtickým společenským vrstvám. Při bližším zkoumání se však ukázalo, že naprostá většina z těch, u kterých bylo ze zápisu nebo z jiných zdrojů možné určit něco o jejich společenském postavení, patřila k měšťanskému stavu (50 osob). Nezanedbatelný počet (17 osob) se může pyšnit erbovním měšťanstvím, často i s predikátem. Zapisovat statky do desk zemských však jakožto šlechtici mohli pouze 3 zapisovatelé. U ostatních 63 mužů nemohu s jistotou jejich stav určit. O společnosti slanečkářů si však troufám na základě těchto údajů tvrdit, že se jednalo primárně o společenství měšťanů, i když v mnoha případech měšťanů velmi dobře postavených.

I měšťané mohli docílit významného postavení získáním velkého majetku. Pokoušela jsem se proto shromáždit informace o majetkových poměrech jednotlivých zapisovatelů. Vzhledem k zúženému okruhu pramenů se musel výzkum zaměřit na ty, jejichž situaci bylo možné zhodnotit na základě pragensiálních pramenů. U naprosté většiny zapsaných zdroje tedy neumožnily učinit o jejich majetkové situaci nějaké závěry. U ostatních se jakýmsi měřítkem stal počet vlastněných nemovitostí. Měšťané obvykle vlastnili ve městě dům. Pokud se ženili, nezřídka přinesla nevěsta do manželství další dům, zvláště pokud šlo o vdovu. Až tedy třetí dům ve vlastnictví zapisovatele (popřípadě ve společném vlastnictví s manželkou) považuji za signál významnějšího bohatství takového měšťana. Z tohoto velmi hrubého rozdělení vyplývá, že se mezi těmi, kdo poskytli své autografy do památníků, s určitostí objevilo 10 mužů s takto nadstandardně vysokým majetkem a 8 takových, kteří takovými majetky určitě nedisponovali. Mezi prve jmenovanými 10 jsou však 3 šestipánští úředníci z úvodního folia památníku, u kterých není možné určit, zda zde figurují pro svou nadřazenou funkci ve vztahu k nýdrláku, nebo zda byli jinak spříznění s touto společností.

Muži z úvodního folia však nejsou jediní, kdo z autorů záznamů držel veřejné funkce. Výzkum se s ohledem na jeho rozsah musel omezit na prameny pražské provenience, a tak postihnul jenom část zapsaných. Data jsou navíc zkreslená právě lokálním výběrem zapisovatelů. Ze všech pražských zapisovatelů, kterých je uvedeno celkem 34, se mi u 18 podařilo zjistit držení nějaké (často ne jedné) veřejné funkce. Pomineme-li úvodní folio, ze kterého pochází 7 z těchto jmen, poměr se promění v 27 ku 11. Z toho 5 s jistotou zasedalo v městské radě, 2 patřili k obecním starším, 2 sloužili v obci jako rychtáři, dále mezi nimi najdeme třeba šestipanské a desetipanské úředníky, inspektora nad školami, nebo úředníka záduší kostela. Ze zmíněného vyvozují, že muselo jít o osoby v obci dobře známé a vážené.

Zjistit u jednotlivých zapisovatelů jejich živnost a určit tak s jistotou, zda v památníku jsou všichni podepsaní slanečkáři, nebylo úplně možné. I v této otázce nezahrnu do úvah skupinu šestipánů, kteří se prezentují na foliu zr, protože oproti individuálním zápisům se zde dá předpokládat, že se měšťané zapsali z titulu své funkce, nikoli profesního zařazení. Většina (63 %) autografů je doplněna o merku, která sloužila jako firemní značka obchodníka. Merkou se označovaly nádoby, ve kterých bylo zboží převáženo, jako sudy, pytle, truhličky nebo přímo samotné zboží.⁵⁶¹ O autorech záznamů, kteří se prezentují merkou lze tedy tvrdit, že se jedná o obchodníky. Podle skladby nákladů,

⁵⁶¹ JANÁČEK, Josef. *Dějiny obchodu v předbělohorské Praze*. s. 268n.

kteřé obchodníci proclívali na Labi, to vypadá, že se nutně nesoustředili na jednu komoditu, kterou by převáželi, ale podle svých kontaktů, možností a poptávky transportovali pestrou škálu zboží. Do společnosti památníku se tedy počítali spíše než jako specialisté na obchod s rybami jako někdo, kdo se na tomto obchodě podílel. Další skupinou zapsaných je několik formanů. V některých případech se podařilo formanskou profesi doložit i z jiných pramenů, ale ve většině případů na ni usuzuji na základě užití formanského biče v emblému. Formané se specializovali na transport a převáželi na objednávku různé druhy nákladů. Některé z nich možná pro spolupráci na přepravě slanečkářských nákladů přijali kupci do společnosti nýdrláku. V řadě dalších případů nemohu o živnosti zapisovatele na základě pramenů nic konkrétního říci. U minoritního množství zapisovatelů mohu určit zaměstnání osoby, ale toto zaměstnání není spojené s obchodem. Do této skupiny patří Jan Rosický, který působil jako rektor při škole svatého Štěpána, Jiří Karel z Karlšperka, který se jakožto literát zdržoval na dvoře Rudolfa II., Jorge Wolff z Rumburku, z jehož emblému lze přecíst, že se věnoval soukenictví či postřihačství, Christof Pirner, kterého prezentuje emblém snad s perníkem, tedy možná perníkář. Z heraldizujícího znamení Johanna Drechslera se zase zdá, že jeho primárním zájmem byla těžba. U Daniela Junkera z Hiršperku se nepodařilo nalézt jiný zdroj jeho příjmu než vaření piva. Je však otázkou, zda sám pivo vařil, nebo si najímal sládka. S vařením piva bylo spojeno překvapivě velké množství zapsaných. Právováreční měšťané si nežili špatně, a tak řadu z nich nalezneme v městských radách. Mezi novoměstskými konšely první poloviny 17. století jich Mendelová našla 22 %.⁵⁶² Ve dvou případech (ale v jednom z nich není totožnost osob jistá) se uvádí, že muži, kteří byli dříve zapsáni v památníku zřejmě jako obchodníci, se během třicetileté války proměnili v kvartýrkomisaře a prováděli pluky při přesunech po cestách a vymáhali pro ně kvartýry.

Výzkum se kvůli svému rozsahu zaměřil hlavně na práci se zdroji pražské provenience. Úzký výsek pramenů samozřejmě zkresluje celkový pohled na společnost slanečkářů, a tak umožňuje jen dílčí závěry. Pro širší pohled čeká památník na další bádání, které by mohlo pokračovat analýzou zahraničních pramenů, uložených zejména v archivech Spolkové republiky Německo. Zajímavý pramen, který by mohl dobře doplnit současnou

⁵⁶² MENDELOVÁ, Jaroslava. *Rada Nového Města pražského v letech 1600–1650*. in: PSH. s. 59.

představu o tom, kteří zapisovatelé skutečně užívali pro svůj obchod labskou cestu, jsou děčínské rejstříky dědičného cla. Bohužel po dobu sestavování této práce rejstříky nebyly pro svůj špatný stav badatelům dostupné a stále čekají na digitalizaci. Proto v práci byly informace, které poskytují, využity jen částečně díky zprostředkování článku Plavce a Ďurčanského. Jejich text totiž vznikl v době, kdy byl přístup k prameni ještě možný. Zahrnuje ale pouze část informací z rejstříků.

Zvláštní pozornost by si zasloužily také merky, kterých se v památníku objevuje celá řada a věnuje se jim jen velmi málo pozornosti v české historické literatuře. Památník nabízí pestré škálu těchto značek. Systematicky je rozřídil Rudolf Schreiber ve svém článku,⁵⁶³ věnovaném památníku. Nezahrnoval však do svého bádání výskyt podobných značek v dalších evropských zemích, zejména v kontextu obchodu a rybářství. S podobnými merkami je možné se setkat například na severu dnešního Polska nebo v Portugalsku.

Další badatelský prostor skýtá uměleckohistorická stránka památníku. Ve velké části zápisů se dají identifikovat výzdobná schémata, podle kterých malíři postupovali. Jednotlivá schémata se však v průběhu času proměňují. Některá ze schémat, zejména starší, jako by čerpala inspiraci z grotesek. Badatele zaujmou i občasné zvířecí motivy, připomínající starší drolérie. Nesmím opomenout nejrozdumnější mořské živočichy, kteří v ilustracích nabírají nejroztodivnější fantazijní tvary. Zhodnocení těchto motivů, struktur, symbolů a dalších aspektů výtvarné stránky památníku se otevírá dalšímu bádání, pro které už v této práci nezbylo místo.

⁵⁶³ SCHREIBER, Rudolf. *Das Stammbuch der Prager Fischniederlage von 1600–1679*. in: *Zeitschrift für Geschichte der Sudetenländer*.

Prameny a literatura

Seznam pramenů:

Archiv hlavního města Prahy (AMP) Praha, Sbírka rukopisů, sign. 7962, Kniha slanečkářů na Novém Městě pražském, 1600–1735, f. 1r – 136v.

Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 97, Kniha rukojemství a obnov, 1636–1678, f. 9r – 356r.

Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2210, Kniha testamentů, 1617–1665, f. 114r – 378r.

Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2209, Kniha testamentů, 1586–1617 (1624), f. 219v – 468r.

Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2143, Kniha trhová, 1589–1606, f. 14r – 273v.

Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2199, Kniha trhová červená, 1600–1607 (1623), f. 23r – 275r.

Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 91, Kniha trhová, 1628–1651, f. 9r.

Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 225v – 328v.

Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607–1613, 1614, 1644–1661, f. 37r – 319r.

Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2198, Kniha trhová zelená, 1595–1600 (1612), f. 167r–319v.

Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2201, Kniha trhová červená, 1613–1620, 1624, 1640, f. 42v – 297r.

Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 127v – 301r.

Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 127v – 315r.

Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 82v – 301r.

Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 101r – 285v.

Seznam edic:

BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618. Část druhá*. V Praze: Nákladem Musea království českého, 1883. s. 673–1470. Spisů musejních č. 155. Novočeská bibliothéka; č. 25.

BÍLEK, Tomáš Václav. *Dějiny konfiskací v Čechách po r. 1618*. V Praze: Nákladem Musea království českého, 1882. cl, 672 s. Spisů musejních č. 155. Novočeská bibliothéka; č. 25.

BOBKOVÁ, Lenka. *Exulanti z Prahy a severozápadních Čech v Pirně v letech 1621–1639*. Praha: Scriptorium, 1999. ISBN 80-86197-05-0. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:c5314580-f7fc-11e8-95ba-5ef3fc9bb22f>.

ČELAKOVSKÝ, Jaromír. *Privilegia měst Pražských =: Privilegia civitatum Pragensium*. Praha: Edv. Grégr, 1886. s. 177. Dostupné také z: <https://kramerius5.nkp.cz/uuid/uuid:3e1f5990-9590-11e6-9328-005056825209>.

ČELAKOVSKÝ, Jaromír. *Sbírka pramenů práva městského království Českého*. Praha: Obec královského hlavního města Prahy, 1886. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mlp/uuid/uuid:1063aef0-c841-11dc-9b65-000d606f5dc6>.

ČERVENÝ, Václav, ed. a ČERVENÁ, Jarmila, ed. *Berní rula: generální rejstřík ke všem svazkům (vydaným i dosud nevydaným) berní ruly z roku 1654 doplněný (tam, kde se nedochovaly) o soupis poddaných z roku 1651*. 1. vyd. Praha: Libri, 2003. 2 sv. ISBN 80-7277-058-6.

LÍVA Václav. *Prameny k dějinám třicetileté války: regesta fondu militare Archivu ministerstva vnitra ČSR v Praze*. Praha: Naše vojsko. díl IV. 1953. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:07df73c0-c643-11e3-bb44-5ef3fc9bb22f>.

LÍVA, Václav. *Seznamy pražských novoměšťanů za léta 1618–1653*. Vlastním nákladem. Praha. 1937.

LÍVA, Václav. *Studie o Praze pobělohorské III. Změny v domovním majetku a konfiskace*. Sborník příspěvků k dějinám hlavního města Prahy. Díl IX. Obec hlavního města Prahy. 1935. s. 439.

MENDELOVÁ, Jaroslava. *Dekrety reformační komise pro Nové Město pražské z let 1627–1629: (edice)*. Praha: Dolní Břežany: Archiv hlavního města Prahy, 2009. s. 169. ISBN 978-80-87271-10-0. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:6cab3790-3555-11e4-90aa-005056825209>.

MENDELOVÁ, Jaroslava. *Knihy měšťanských práv na Novém Městě pražském 1582–1657*. Vyd. 1. Praha: Scriptorium, 2012. 836 s., [12] s. obr. příl. Libri civitatis; 6. ISBN 978-80-87271-60-5.

URBANOVÁ, Miroslava. *Šestipanští úředníci Starého a Nového Města pražského v letech 1547–1628*. Documenta Pragensia. Praha: Scriptorium, 1980, (1). sv. 1 s. 102–107. ISSN 0231-7443. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:e4f8b120-1949-11e7-981b-005056825209>.

WOITSCHOVÁ, Klára. a kol. *Bohemikální erbovníky a heraldické památky II.* [textové a obrazové dokumety ve formátech jpg. a pdf na CD]. Praha: Archiv hl. města Prahy. [cit. 11. 11. 2020]. ISBN 80-902772-6-8.

Seznam literatury:

BOBKOVÁ, Lenka. *Exulanti z Prahy a severozápadních Čech v Pirně v letech 1621–1639.* Praha: Scriptorium, 1999. ISBN 80-86197-05-0. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:c5314580-f7fc-11e8-95ba-5ef3fc9bb22f>.

BUBEN, Milan. *Encyklopedie heraldiky.* 4., opr. a dopl. vyd. Praha: Libri, 2003. 505 s. ISBN 80-7277-135-3.

BUŇATOVÁ, Marie. *Pražští kupci na cestách: předbělohorská Praha a středoevropské trhy.* Marie Buňatová. Vyd. 1. Praha : Mishkezy, 2013. 350 s., [16] s. obr. příl. : il. (některé barev.), mapy, faksim. [Terminologický slovník] ISBN:978-80-87886-01-4.

ČELAKOVSKÝ, Jaromír. *Sbírka pramenů práva městského království Českého..* Praha: Obec královského hlavního města Prahy, 1886. Dostupné také z: <http://www.digitalniknihovna.cz/mlp/uuid/uuid:1063aef0-c841-11dc-9b65-000d606f5dc6>.

EKERT, František. *Posvátná místa král. hl. města Prahy: Dějiny a popsání chrámů, kaplí, posvátných soch, klášterů i jiných pomníků katolické víry a nábožnosti v hlavním městě království Českého.* Praha: Dědictví sv. Jana Nepomuckého, 1884. Dostupné také z: <https://digitalniknihovna.mlp.cz/uuid:5afa9d30-0515-11df-b13b-0030487be43a>

HEISLEROVÁ, Radka. *Malířský cech Menšího Města pražského: malostranští umělci v 17. a 18. století:* edice. V Praze: Národní galerie, 2016. 275 stran. Umění v archivu. ISBN 978-80-7035-627-2.

HOFMANN, Gustav. *Metrologická příručka pro Čechy, Moravu a Slezsko do zavedení metrické soustavy.* Sušice: Státní oblastní archiv, 1984. s. 92. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:b1fc4700-2421-11e6-918e-5ef3fc9ae867>.

HORNÍČKOVÁ, Kateřina, ed. a ŠRONĚK, Michal, ed. *Žena ve člunu: sborník Hany J. Hlaváčkové.* 1. vyd. Praha: Artefactum, 2007. 418 s. ISBN 978-80-86890-12-8.

HRDLIČKA, J., HRUBÝ, V., JÁSEK, J. *Pět století řemeslné symboliky ve sbírce pečetidel a razítek Archivu hlavního města Prahy,* DPM Volumen 10, Praha 1999. s. 115 a n. a obr. č. 74–77, 79 a 80 na s. 237 a 238.

HRDLIČKA, Jakub, JÁSEK, Jaroslav a HRUBÝ, Vladimír. *Pět století řemeslné symboliky ve sbírce pečetidel a razítek Archivu hlavního města Prahy: komentovaný katalog.* Vyd. 1. Praha: VR Atelier, 1999. 271 s. Documenta Pragensia. Monographia; vol. 10. ISBN 80-902772-0-9.

HRDLIČKA, Jakub. *Pražská heraldika: znaky pražských měst, cechů a měšťanů.* Praha: Public History. 1993. 229 s. ISBN 80-901432-8-8.

HUSA, Václav, ŠUBRTOVÁ, Alena a PETRÁŇ, Josef. *Homo faber: pracovní motivy ve starých vyobrazeních*. 1. české vyd. Praha: Academia, 1967. 223 s.

JANÁČEK, Josef. *Dějiny obchodu v předbělohorské Praze*. 1. vyd. Praha: ČSAV, 1955. 407 s., [8] s. obr. příl. Studie a prameny; sv. 11. Práce Československé akademie věd. Sekce filosofie a historie.

JÁSEK, Jaroslav a FIALA, Michal. *Šítkovská vodárna a Karel Mělnický*. Vyd. 1. Dolní Břežany: Scriptorium, 2004. 275 s. Documenta Pragensia. Monographia; vol. 19. ISBN 80-86197-54-9.

JÁSEK, Jaroslav a kol. *Heraldická ročenka 1994*. Heraldická společnost v Praze. Praha. 1994.

JINDROVÁ, Jarmila, DIVIŠOVÁ, Soňa a Muzeum hlavního města Prahy. *Muzeum hlavního města Prahy*. Praha: Olympia, 1970. s. 3. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:e34470cob861-11e5-82dc-5ef3fc9bb22f>.

JIRÁNEK, T. a KUBEŠ, J. eds. *Bratrstva. Světská a církevní sdružení a jejich role v kulturních a společenských strukturách od středověku do moderní doby*. (Sborník příspěvků z III. pardubického bienále, 29.–30. dubna 2004). [Ed.]: Jiránek, Tomáš - Kubeš, Jiří. Pardubice : Univerzita Pardubice, 2005. 226 s., fot. ISBN:80-7194-772-5.

KONEČNÝ, Lubomír. *Mezi textem a obrazem: miscellanea z historie emblematicky*. 1. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky, 2002. 260 s. Edice oddělení rukopisů a starých tisků. Monographia Miscellanea; sv. 8: Series of the manuscripts and early printed books department. Miscellaneorum monographiarum; vol. 8. ISBN 80-7050-374-2.

KOUKAL, Jan a kol. *Nové Město pražské 1348-1784*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 1998. 224 s. ISBN 80-85394-19-7.

MALÝ, Pavel František, ed. *Památník Ústředního spolku českých kupců v Praze: vydán na pamět padesátého výročí založení spolku: 1885–1935*. Praha: [nakladatel není známý], 1935. 171 stran.

MARŠÁL, Josef. *Cechy Nového Města pražského po roce 1547*. [rukopis]. Cechy Nového Města pražského po roce 1547 [rukopis] / Josef Maršál [online]. 1958 [cit. 2020-11-17].

MENDELOVÁ, Jaroslava. *Třicetiletá válka a Nové Město pražské (1620–1650)*. Pražský sborník historický. Praha. Orbis, 2000, 2000(31). sv. 31. ISSN 0555-0238. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:deebcb3f-4251-4194-aa3e-3c59c1d950f3>. s. 181n.

Ottův slovník naučný. *Úřad šestipanský*. Directory listing for ia800703.us.archive.org [online]. Copyright © [cit. 11. 11. 2020]. Dostupné z: <https://ia800703.us.archive.org/13/items/ottvslovnknauni24ottogoo/ottvslovnknauni24ottogoo.pdf>.

PLAVEC, Michal a DURČANSKÝ, Marek. *Die Elbe und seine Rolle als Verkehrsader auf der böhmisch-sächsischen Grenze während des 30-jährigen Krieges*. Nепublikovaný rukopis. s. 17.

PLAVEC, Michal, DURČANSKÝ, Marek. *Labe v proměnách věků*. in: Dějiny věd a techniky: History of sciences and technology. Praha: Společnost pro dějiny věd a techniky, 2018, 51(2). sv.

2 s. 114. ISSN 0300-4414. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:e5886obo-d579-11e9-bc2b-005056825209>.

RIPA, Cesare, BUSCAROLI, Piero, ed. a ŠPAČEK, Jiří, ed. *Ikonologie*. Překlad Jiří Špaček. Vydání první. Praha: Argo, 2019. 655 stran. ISBN 978-80-257-2785-0.

RYANTOVÁ, Marie. *Památníky, aneb, Štambuchy, to jest alba amicorum: kulturně historický fenomén raného novověku*. Vyd. 1. České Budějovice: Jihočeská univerzita, 2007. 561 s., [48] s. obr. příl. Monographia historica; vol. 8. ISBN 978-80-7040-976-3.

SCHREIBER, Rudolf. *Das Stammbuch der Prager Fischniederlage von 1600–1679*. Zeitschrift für Geschichte der Sudetenländer, 7. Jahrgang /1944, Heft ½. [online]. [cit. 11. 11. 2020]. Dostupné z: <https://dnnt.mzk.cz/view/uuid:b244a240-24e5-11e3-a5bb-005056827e52?page=uuid:9offc700-5c8e-11e3-9eaz-5ef3fc9ae867>.

SMRŽ, Jiří. *Cechy v pražských městech: od prvních zpráv ve 13. století až do jejich zrušení v roce 1860*. Praha: Archiv hlavního města Prahy, [2019], ©2019. 463 stran. Documenta Pragensia. Monographia; volumen 37. ISBN 978-80-86852-81-2.

STUDNIČKOVÁ, Milada. *Drolierie - rukopisná kniha*. [online], c2018, Datum poslední revize 29. 12. 2018, 17:00 UTC, [cit. 29. 09. 2020] http://www.encyklopedieknihy.cz/index.php?title=Drolierie_-_rukopisnC3%A1_kniha&oldid=16088.

ŠRONĚK, Michal. *Pražští malíři 1600-1656: mistři, tovaryši, učedníci a štolíři v Knize Staroměstského malířského cechu: biografický slovník*. 1. vyd. Praha: Artefactum, 1997. 235 s. Fontes historiae artium; sv. 1. ISBN 80-902279-2-9.

TOMEK, Václav Vladivoj. Dějepis města Prahy. sv. Díl 1 s. 316. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:954a8242-9a93-4f73-a111-a671f1f878a4>.

TOMEK, Václav Vladivoj. Dějepis města Prahy. sv. Díl 2 s. 391. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:19a927d7-2d69-418f-afff-2700e4e7935f>.

TRUHLÁŘ, Antonín, ed. a kol. *Rukověť humanistického básnictví v Čechách a na Moravě = Enchiridion renatae poesis Latinae in Bohemia et Moravia cultae*. 1. vyd. Praha: Academia, 1966–2011. 6 sv. ISBN 978-80-200-1986-8. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:bfe5b4fo-5da1-4e90-acdo-8246of6a5402>.

URBANOVA, Miroslava. Šestipanští úředníci Starého a Nového Města pražského v letech 1547–1628. Documenta Pragensia. Praha: Scriptorium, 1980, (1). sv. 1 s. 102 - 107. ISSN 0231-7443. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:e4f8b120-1949-11e7-981b-005056825209>.

VICIÁNOVÁ, Zuzana. *Konzervace a restaurace pamětní knihy pražských obchodníků se slanými rybami ze 17. století*. in: Documenta Pragensia. Praha: Scriptorium, 1985, 1985(5/2). sv. 5/2 s. 387. ISSN 0231-7443. Dostupné také z: <https://ndk.cz/uuid/uuid:2b884861-f882-4c12-965c-46e93bd1363a>.

VOJTÍŠEK, Václav. *Z minulosti naší Prahy: kapitoly z místopisu, zřízení a života měst*. V Praze: A.B. Černý, 1919. 255 stran, 9 nečíslovaných listů obrazových příloh (některé složené).

WINTER, Zikmund. *Dějiny řemesel a obchodu v Čechách v XIV. a v XV. století*. V Praze: Nákladem České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1906. vii, 976 s. Spisy musejní; č. 170.

WINTER, Zikmund. *Řemeslnictvo a živnosti XVI. věku v Čechách: (1526–1620)*. V Praze: Nákladem České akademie císaře Františka Josefa pro vědy, slovesnost a umění, 1909. vii, 749 s.

ŽEMLIČKA, Josef. *Království v pohybu*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2014. 672 s. (Česká historie). ISBN 978-80-7422-333-4. Kapitola Potřeby a starosti města.

ŽUPANIČ, Jan a FIALA, Michal. *Praha 1648: nobilitační listiny pro obránce pražských měst roku 1648*. Vyd. 1. Praha: VR Atelier, 2001. 320 s., [30] s. barev. obr. příl. ISBN 80-238-8053-5.

ŽUPANIČ, Jan. *Brno a Praha. Nobilitace obránců české a moravské metropole v kontextu proměny městských elit druhé poloviny 17. století*. Sborník archivních prací, 2016, vol. LXVI., no 2, p. 259–325, ISSN 0036-5246.

Seznam internetových zdrojů:

Bernstein – *The memory of paper*. [online]. [cit. 11. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.memoryofpaper.eu/BernsteinPortal/appl_start.disp#R_10.

Břetislav Jelínek – *Muzeum Prahy*. Hlavní strana - Muzeum Prahy [online]. Copyright ©2020 [cit. 12. 11. 2020]. Dostupné z: <http://www.muzeumprahy.cz/bretislav-jelinek/>.

Data přijetí gregoriánského kalendáře v různých zemích. Kalendář [online]. [cit. 1. 3. 2020]. Dostupné z: <https://kalendar.beda.cz/data-prijeti-gregorianskeho-kalendare-v-ruznych-zemich>

Delineavit – *Encyklopedie knihy*. [online]. Copyright © 2020 Knihovna AV C [cit. 02. 12. 2020]. Dostupné z: <https://www.encyklopedieknihy.cz/index.php/Delineavit>.

FIALA, Michal – Jan, ŽUPANIČ. *Nová šlechta v českých zemích a podunajské monarchii* [online], [cit. 11. 11. 2020]. Dostupné z: <http://novanobilitas.eu/>.

Gegenhandler – *Wien Geschichte Wiki*. [online]. Copyright ©2020 [cit. 1. 3. 2020]. Dostupné z: <https://www.geschichtewiki.wien.gv.at/Gegenhandler>.

Hermann z Hermannsfeldu. *Nová šlechta v českých zemích a podunajské monarchii* [online], [cit. 11. 11. 2020]. Dostupné z: <http://novanobilitas.eu/rod/hermann-z-hermannsfedu>.

Novověk. *Dějiny města Ústí nad Labem*. [online]. [cit. 11. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.usti-nad-labem.cz/dejiny/novovek/ul-3-6.htm>.

Okresní archiv Ústí nad Labem. *Úvod do inventáře*. [online]. Copyright © [cit. 11. 11. 2020]. Dostupné z: https://www.usti-nad-labem.cz/images/archiv_knihy/amo-unl_usti-nad-labem_uvod-inventare.pdf.

Účetní, který pracuje s peněžní hotovostí („inkasista“) při dvorní účtárně. Reittiender. Deutsches Rechtswörterbuch (DRW). [online]. [cit. 3. 4. 2021]. Dostupné z: <https://drw-www.adw.uni-heidelberg.de/drw-cgi/zeige?index=lemmata&term=reitdiener&firstterm=reiszuegig>.

RŮŽHA, Jiří. *Historie*. Oficiální stránky obce Chotěšov u Lovosic - úvodní strana. Oficiální stránky obce Chotěšov u Lovosic - úvodní strana [online]. [cit. 14. 2. 2021]. Dostupné z: http://www.ou-chotesov.cz/chotesov/HISTORIE-a6_o.htm.

Schaffhausen (Kanton). *Historisches Lexikon der Schweiz (HLS) - Schweizer Geschichte* [online]. [cit. 11. 11. 2020]. Dostupné z: <https://hls-dhs-dss.ch/de/articles/007388/2017-05-11/>.

Wasserzeichen-Informationssystem - Motive. [online]. [cit. 12. 11. 2020]. Dostupné z: <https://www.wasserzeichen-online.de/wzis/struktur.php?klassi=103001005001001002&anzeigeIDMotif=15307>.

Poslední kontrola citovaných internetových odkazů dne 12. 3. 2021.

Textová příloha

Příloha č. 1

Řád ustanovený roku 1511 pro obchod se slanými a suchými rybami na Novém Městě pražském, zapsaný v knihách šestipanského úřadu

Zrżyzenje o Rybach/ Slanych/ Leetha patnadctiSteho XI

Wpondieli prřed Slawnym hodem Panny Marye kteryz slowe hromnicz zwuole a wzbuzanie Pana Purgmistra a Panuow z plnee raddy Pani ucednigy z urzadu/ ssosu panuow Stareho Miasta pražskeho Znamenawsse Ne/ gak mezy obchodniky Slanych ryb sskodny duochodu obecnemu/ i take obywatelum Miasta praczskeho Ayto artykule dolepsane/zrżiedili jsa a natom konajnie zuoastali abydyani byli na czasy/buduczne mezy obchodniky slanych ryb/

Item Nayprwe aby w tom obchodu gedem k druhemu pocztiwost zacho/wal a řadnymi ubchawymi rżeczmi gedem druhého nehanil/ na spolecznie řivnost tu aby wedliale? sausedee a dobrży lidee/

Item Aby zadny na undrlaku dokud se Sbořie z wozu a neb z/ liky neslozne nezastupowal ani gedem druhym strkal ani/ tak z kupczy pokutnie o Sbořie dohodse neprřiweze namluwy/ negmel pod pokutu, kopy grossuo Czeskych,/

Item Gestli ře by Pani Starssy přiřeřny Nedostatek w Rybach/ Tunnych seznali Tehdy rozkazati mohu tomu a tiem ktoř su/ ryby kupili Aby tiem ktoř jsa nekupili a s nimi při

trhu byli/ aby gim diel take dali a w tom gim neodpýrali podpokutu/ kopy grossuow
Českých,

Item Aby gedem druhemu w Trh newskakowal nez aby se obral Trhu kto má a to wsse
aby se dalo s wedomiem panuow Starssich a neb ginych obchodnikuow podpokutu I III
zl?

Item Zbožie porusseneho a neb Zkaženeho aby žádný nekupowal pod/ pokuthu Naprřed
tho Zbozie spalenie a neb utopenne a ktomu/ ktož by takowa zboży kupil aby panuom
kopu grossuow Českých/ bez milosti propadl,

Item Aby žádný z nich kupcuow ani kterých hostu neffedrowal podpokuthu/ kopy
grossuo Českých a gesth? ze by kto z nich podruhe se toho/ yakym koli zpuosobem
dopistil, aby tee žiwnosti Ihned zbawen byl,

Ite Kupecz kydy kkdyz by ryby prodawal, ten ma oznamiti gsuli aby/ gednostayne a ktoz
ge kupuge ma se optati a gestli ze by se ginacz/ nalezlo nezli gest kupecz powiediel To
Zboży takowe připadnuti ma wsseczko na pany a na Obecz,

Item Aby žádný ztiech obchodnikuow mezy stoliczemi ani doma Zbozie by?/ byeho w
czele neprodawal nez toklo na doby nacžate pakli by se/ kto tak nezachoval a w tom
prodawanie posazen byl Ten buzde/ na to czož gest koli toho Zbožie prodal propadnuti
panuom a Obczy,

Item Gestli že by kdy potřeba niektera přžissla a pani Starssi že by / wsseczky
obchodniky a neb niektere z nich obeslali aby se wssiczkní/ k obeslanie gich sessli a ktož
by nepržissel aby dal pokuty do ob/chodu toho piet grossuo Českých,

It Ssonsky herynk a miniss magi moczeni byti,/ It Biliss nema moczen byti,/ It fflmiss
a holherynk nemagi na Stolicziech prodawani byti,

f. 367r

Ouržad na Undrlaku

It pacholczy na Undrllaku, kteržy thuny беру a roznassegi dawagi to/nnny chty gmenu
bud na malu stranu a neb gmam a nassi napos/ledy mussegi gelati,

O Nayky toticž nacžate tunny

Czo se Naykuo Dotycže ponievadž w tom platby obecny schazy y obczy ugma se diege kdyz obchodnik nad potrzebu svou wycze Obczy/ kaupy a ugma spolu tuny ssak piet neb ssest ostatek wen w/ czele prodawa a tudy domaczy nedostatek a drahotu tropye Protoz/ ktoz by koli z obchodu toho se dopustil a nayky wen prodawal Ta/kowy prwny pokuty aby kopu grossuo Czeskyh panuo uržednikuom/ propadl pakli by se wycze toho dopustil aby tak žiwnosti zbawen byl,/ Zadny z obchodu Suchych ryb od kupcze Czeleho paklu aby neku/powal ani do obchodu nakupy zase pržigma natom prodawal/ nez od kupczuow nakupy aby bylo kupowane aby se wssichni podieliti/ mohli pakli by se kto toho dopustil, kopu gC pokuty aby propadl

O Nagem Stolicz kotczuow slanych

It Aby dopusstieno nebylo proto Neb mnohe nagemnicze Zdlužey se/ kupczy potom by ussli a tudy skcze ten neržad y dobrym lidem/ snad by kupczy swieržiti nechtieli,

Ržad ustanoveny tiem ktery/ kromnie kotczuow prodawagi

Item Kazdy sused kteryz obchod Slanych ryb westi chce Aby stoliczy/ w kotczich miel a platy obecni swy dawal a natauy Stoliczy Na/doby a ryby w Undrlaki aby kupowal a zase prodawal wte ržadu/

f. 367v

stoge yako kotczuom nalezi Achtielli by doma prodawati/ to mmuoze ugimti wssak z kotczuow bera a aby w kotczyh swe/ nadoby nagimal a nebo nayate domuow bral a ktoz by toho /podniknuti nechtiel aby prodage prazden byl,

Item proti waysadie kotczuow slanych a ryb žadny do domuow/ w Tunnach kupowati nema Nez chczeli hokynstwo westi Ma/ z kotczuow brati sobie ryby a swoboda Stolicz w swa waze zuo/stati ma a takowy sklad ginde kromie kotczuow nema byti,/

Item Ktoz pak susedem nemaye a ryby tunne prodawati chce w oknie nebo na ulicy Takowy w Undrlaku odkupczuow nadob/czelych kupowati nema nez chczeli prodawati herynky neb czo/ gineho aby w kotczyh mezy stoliczemi kupowali,

Iten Ktoz by koli swe wuole užiwage Sused nebo podruh swrchu/ dotčženym artykulom odporen byl otakowem aby ho hospo/darz undrlasky kupczuom oznamil že wporžadku

nestogy a/ aby gemu Zboży neprodawali pakli by ktery y kupczuow po/ takowem oznamenie přecz to učinil a prodal Tehdyto Zboży/ tak prodane aby panuom a Obczy propadl,

O přijigimany hokyny/ w Ziwnost 1505 anno

Item pani Urřednicy gsu zčžyedili Aby Zadna hokynie přijata/ w ziwnost tu nebyla lecz spowolenim panuow urřednikuow/ z Ssesti panuow a to w urřadie a potom aby od tczneho za/psana byla na obogim Miestie Stare y Nowe Miest pražských,

f. 368r

Item kteraz by hokynie ziwnostt pro Neržad w Stare Miestie/složena byla aby w Nowe miestie přiyata nebyla a tez zase/ kdyz by w nowe mestu gy ziwnostsložena byla aby w Starem/ Miestie přiyata wziwnost nebyla,

Item Zadna hokynie kteraz by sobie Swoge k prodagi nakupila aby/ žádné gine hokyni geho zase neprodawala neb gest w te ugma/ welika naprřed obczy y susedam wsse,

Ite Zadny přikupnik a neb přikupnicze gestli ze by w gedno Miestie/ ržadu podniknuti nechtiel By mu pak pani Žiwnosti nesložili/ a on na gine miesto mystem přsesedl, nema trpien w tom ob/ chodie byti a to pod pokutu toho zTržemy nadczym sedy

Item Wagecz zadny aby draze nekupowal ani prodawal nez pomalem/ pecyzy pod trestuom a pokutau tiech wagecz tyeto czasem Zymnimy,⁵⁶⁴

Příloha č. 2

s. 554, f. 281v

Pan Matieg Miller kaupil/ sobie, Dorotie Manželcze swe, Diediczum a budauczim swym/ Zahradu, a Winicžku Prži Miestskegch Zdech Za Swinskau/ Branau, mezy Zahradami Elyasse Kohena z Wart/ bergusgedne a Niekdy Mandaleny Kubowe z Strany/ druhé. mezi ??? BasstamiLežiczi, sewssymPrži/slussenstwi, od Jana Agrykoly Miesstienina Stareho/ Miesta Pražskeho, ??? ???a diedicum cele/ měli? wssim tim Prawem yakž gest ??? Pan Agricola/ gi w??? a Uřední byl. Za Summu Cztyry Sta/ kop Misš. Otlatni Trži sza Platiti ma Pocžna/ Letha

⁵⁶⁴ Archiv hlavního města Prahy (AMP) Praha, Sbírka rukopisů, Úřední kniha, Sg. 2133, Kniha smíšené agendy, 1482–1761, f. 366r – 368r.

1630, na den S(vatého)o Gavla. Potom naten den/ Každorocznie , až do zaplacení Summy po Gednom/ stu kop misl. z kterežto za hrady a winiczku/ bude a gest Powinen, do duchoduw Obcze w ???/ ??? Při tom ??? S(vatého)o Gawla ??? po 2 kopách 20 zl(atých) misl odwadiet/ ??? Plateb Pamat: Na Powyššeni S(vatéh)o Kržižie 14/ Septemri. Letha 1629.

(splaceno 1632)⁵⁶⁵

Příloha č. 3

s. 565, f. 287r

P. Matieg Miller kaupil sobie, Dorotie Man:/ žielcze, diediczum a budauczym swym, winiczy Za Swinskau/ branau, mezy Zahradami Jana Koselyusa, Osadie S. Wogtiecha/ Menssyho , Czestau k ffolymanu, a Polmi Karlowskými wukol/ ležiczi, od Petra Kratiny, a Martina Kratiny Syna gehu, Po:/rucznikuw Syrotku po Giržikowi Tytrlowi Zstalych Za Dum:/ mu Gedno Sto, wosmdesate kop misle Zawdal 100 (kop grošů)/ placzeny každoroczni od Actum ??? Zapisu w Rocze porząd zbu:/ ?? dwaczeti kop, atak každoroczne, až do Zaplacení wssi/ Summy. K gmeni, drženi, a diedicznemu wladnutí tim wssim/ Prawem, gakž předesli držitel Girzik Tytrle drzel a y/ wladl a gakž mu Zapis w knize této lystu 264 na ni/ Swiedczil, Peníze Peniezum sau Rukogmie, Znízto Platu/ každorocznie při Času S Hawla, do duchoduw Obcze w Rza:/du Ssestipanskem bez Zadržowani. Po Čtyřiceti grossich misl/ odwozowati se gma Stalo se w Stržedu po Nediely Smrtne/ 32 Marty Letha 1632.

Příloha č. 4

f. 287r

Matieg Miller kaupil Sobie, Dorotie Manzelcze swe, Diedi/czum a budauczym swym Dům na Konskem Trhu Podle Domy P. Anny/ Sswikowe Sgedne, a P. Wogtiecha Hada z Prosechie z Strany Druhé ležiczy,/ S Zahradau, ginym Wsseliyakym ktemuž Domu Przislussenstwim/ Od Marka ffishera, Za Summu: Piet Tisicz, a Ssest Seth kop G./ kgmieny drženy a diedicznemu wladnutí, W tom Wssem Prawie/ Yakž Prodawagiczi gmiel Užíwal, a wladl Powinen gsa Kupugiczy/mu Ztoho Domu, Bernie Y gine Zawady,

⁵⁶⁵ Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sběrka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 225v – 328v.

kterežby se kolyw na niem/ nassly, a Wyhledali swesti, a gemu ten Dům oczistiti. Gemuž gest/ zawdal: Piet Ticz kop. G. Dále Platiti ma Poczna od/ Actum datum Zapisu tohoto w Rocze Porzad Zbehlem ICsßG dati, a tak bu/dauczy Roky po ICsß Pliniti. až do Zaplaczni Wssy Summy. A Peníze/

f. 287v

Peniezum gsauRukogmie. Relator toho zRaddy: Pan Kasspar/ zKransperku Actum in Consilio ff 5. post. S. Valentitni 20/ffbruary. Anno, et Magistro Civium ut Supra.

(1620)

Příloha č. 5

s. 633, f. 321v

P. Anna Trentynowa z Mildenbergku, stoge osobnie/ přřed Pány Urředlniky Urřadu Ssestipanskeho Nowého Města Pražskeho při/nesla Weypis Artykule Z Podělení Statku po někdy dobré Pameti P. ??/gowi Müllerowi Z Mildenbergku, Z Kněh Syrotčich Cztwrti Gindržisske/ Listu. 165. gehož Actum. II. Septembr. A(nno) 1640. Zněgiczy Slaw od Sl??ta/kto: Na dil Pani Anny Trentýnowé na gruntech, Rowniež/ w Krámczych w Summě. 100 sß. miß. Wedle kteréhožto Artykulu/ dělení, poněwadž týž domeček Kněhami Urřadu Ssestipanského se yak/ dala toho za stwrzeni, a takoweho Artykule do Kněh tu kdež náleži, Za ???/ Kčemuž od Panuw Urředlnikuw powoleno, a nadepsaný domeček ??? ???/ Práwem, tak gakž geho přředessle P. Matěg Müller Z Mildenbergku dobře/ Paměti, Pan Otecz gegi, dle Zapisu gemu Libro Contractum S.V.N.V.P. folio/ 286 Učiněného, co ??? Zustawal, Pani Annie Trentýnowé k dědicznému uživa/ni, , a s nim gako giž S swým vlastnim činěni, co Zápis se ???/ Stalo se. 7. dne Měsýcze Marty Letha Páně. 1650.⁵⁶⁶

Příloha č. 6

f. 231r

Dorota Matiege Millera Manželka, Kaupila/ sobie Diediczum a budauczym swym Dům oborze:/neg S Zahradkau Wosadie S. Sstepana Welkeho mezy Domy/ Wratislawu Benyamina, a Matiege Kozaka, obostrannie lezi:/czy, Sewssym kniemu

⁵⁶⁶ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 321v.

pržislussenstwim, atéz Zahradcze OdP./ Bernarta Karbana ZWolssan, tak gakz gest gemu wedle podele/ny nadie gehu wlethu 1615 przissel Za Summu Trzi Stakop/ hotowych Zcela Zauplna Zaplaczonych kgmieny drzeny die:/dicznemu uZiwany a Wladnuti, Wtom wewsssem Prawie/ yakž gsau téhož Domu aZahradky przedessly Drzitelowe uži/wali awladli:yako y on P. Bernart Karban Powinen gsa/kupugiczny Prawem Miestskym Sprawiti. Relator toho Zrad:/dy Pan Jan Ržedcziczky. Actum in Consilio ff. 2. post De:/cotlatis: S. Joannis Baptistae 30. Augu: Anno: 1627.

Příloha č. 7

s. 289, f. 285r

Krystyanowi Millerowi zMil/denbergku poZustalemu Synu po dobře a wzactne Pamieti/ Panu Matiegowi Myllerowi z Myldenbergku Miesstieninu/ a Raddnim tohoto Noweho Miesta Pražskeho: Na Wyk?d?zeni/ dwogi Cztihodneho Knieze Jana Augustyna Przerowskeho/ ffararže U So Gindržicha w tomto Nowem Miestie Pražskem/ vlastní Rukau psane podepsane a Sekrytom Utwrzen/ W Knihach Kostelnich Krzticzych pržitemž Chramu Panie/ So Gindržicha se WynachaZegiczych ze tyž Krystyan/ Myler z Radiczuw Pocztiwych Panu a Matiege Myllera/ a Doroty Manželuw Splozen gsaucz w lethu Panie 1624/ 18 dne Novembris od dwogi Cztihodneho Knieze Matiege/ Wossytky tehdaž ffararže u So Gindržicha Pokrzten gest./

s. 289, f. 285v

Yehožto Kmotrowe a Kmotry, giž w Panu Zasnuby/ Pan Ondržey Kamaryt, Pan Martin Ssmartoš da/nyel Jungker, Pani Anna Sswikowa, a Pani Anna Kronebergkerowa gsau byly. A tak giž Leth Sweych/ Prawnich dewatenaczte 18. Novem bre Letha Prři/tomneho ma. Wedle Kterehožto Wyswiedczeni/ Pan Purgkmistr a Pani Raddni témuž Krystyanowi Myl/lerowi z Myldenbergku Letha Prawni dati a gich/ Potvrđiti gsau raczily. Actum in Cons: ff 2. post/ Sta Luciae Ottilie 14 Decembri Ao 1643. Cons: Dno Daniele Ssiparž de Radotina⁵⁶⁷

Příloha č. 8

s. 279, f. 142r

⁵⁶⁷ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 285r, 285v.

Letha Panie 1545. na den So: Peregrina to gest/ 16 dne Miesycze May Stala se smlauwa a Trh czely a dokona/ly, ato mezy Urozenymi Panem Antoninem Salehsem de hois, jakožto prodawagiczym Z gedne: a Panem Matiegem Wogtie/chem Millerem Z Mildenbergku kupugiczym z Strany druhé, tak jakož gest Niekdy don Pietro Bella Hueba narzyzeny Ryt/mistr Sobie od Niekdy Urozeneho Pana Karla Makowskeho, na/ domie geoh w Nekazane Uliczy mezy domy Pawla Sesticzkyho, a/ UdeklamatoruRzeczenym obostrannie lezieczym, dorokaporzad/ zbiehleho, po dewssemi Pokutamy Prawnimi, podzwodema zmocnieni./

s. 279, f. 142v

Gistau Summu dluzny knihami przy Aurzadu G. M. Cz. Purgmistr/skym in Protocollo pro Anno 1631. dostatecznie pogisstienau miel/ a toho domu wedle zapsany gemi pro Neplaczeni Summ od Gistcze/ Powinne w dokonalau mocz a diediczne Rzimani, a drzeni Wessel./ Kteryzto dům giz Potom od lydu Wogenskeho k Zborzeni a Rucnie přžira/den gest, tak zie toliko Místo pozustalo. Mage pak sobie sprzed/gmenowany Antonín Salehh. de hois w Lethu Panie 1640. pod Actum/ w Marty skrze psany plnomoczne, kterež Pan Purgkmistr Pany Raddy/ Noweho Miasta Prazskeho Przigitiaza sprawedliwe Uznati raczily/ od téhož Niekdy don Pietro bella Czueba jakožto Sswagra swe/ho Mileho y sdiediczy a budauczymi swymi, kdiedicznemu wla/dnuti, Uziwany, astim iako swym vlastnim Czinieni tyz Niekdy/ dům po Karlowy Makowskem pochazegiczny, agiž zra??/? a w Místo puste Obraczeny, w Zapis do knihe Miestskych dle Re/laczy nalezite Sub Actum in Consilio ff 4 post S: Martini/ v Novembris Anno 1641. Cons: ??? Paulo Daniele Termano/ Ostravsky Libro Contractuum Viridi vz Folio 48o. wlože/ny a wepsany. Zie prodal gest, tauto Smlauwau dobrowol/nau sam od sebe y na Mistie Manzielky swe diediczuw a budau/czych swych prodawa tyž Niekdy dům Makowsky (wssak nyní/toliko místo puste az Ruinywmane). gmenowany P Antonin/ Salehs za Summu Gedno Sto dwazeti kop misse. y/ hned zczela zauplna zaplaczonych, A to Urozenemu Panu Ma/tiegowi Millerowi zMilldenbergku Pani Katerzinie Manzielcze/geho diediczum a budaczym gieh, k gmeny, drzeni diedicznemu Uzi/w ani a wladnuti. Kteryzto prodawagiczy giz Swrchu psane/

s. 282, f. 143r

Pana a Pani, jakožto Manziely, tauto Smlauwau Ztakowe Zauplna/ przigate a zaplaczene Summy kwituge prazdna a Swobodna Sam od/ sebe Manzielky swe, diediczum a budauczych swych, czini, a dále setu/ na niez potahowati nemá, nechczr a moczy miti nebude. Powinen se proda/wagiczy kupugiczymu Prawem Miestským sPrawiti. S tim przitom Pa/na Kupugicziho Znamenitým opatrzenim, kdyby se koliw Panu kupugiczymu Zlybilo, aza dobře zdalobyti, Zieby sobie pro bezpecznost swau diedi/czuw a budauczych tuto Smlauwu Trhowau, ctielwzapis Kniech Miest/skych wloziti awepsati dato:anem toto Prawo swe a kaupi ginemu chti/ti odewzdati apostaupiti Zie to Wolnie a Swobibezne dobře wule, bez Przi/tomnosti prodawayicziho, a Przekazky gednoho každého Czlowieka bude/ moczy Ucziniti. A czož se tuto nadpisuge to gsau sobie strany yak/ kupugiczy tak prodawagiczy Yako lyde pocztivy Rukau danim Splniti/ przypowiediely, a Upeczeticz, a Rukami vlastnimi tuto Smlauwu trho/wau podpissicz. Na potvrzeni a bezpeczniegssi toho wsseho doziadaly/sau se Strany Urozenych Panuw Girziho Fogta Z Winklhaydu. GMCz/ Sluziebnika a Danyeke Kunstata ZKryssffeldu obauch Miesstianuw/ a Raddnich Noweho Miasta Prazskeho Zie gsau také kteto Smlauwie/ trhowe toliko wssak na Swiedomi a Sobie bezesskody Sekryty swe/przitoskly a Rukami swymi vlastnimi se podepsaly. Stalo se letho/ a dne Swrchu psaneho./

Antonin Salehs MatiegWogtiech Miller z Mildenbergku Girži Fogt z Wonklhayde na Swiedomí Danyel Nathanael Kunstat z Kryczffeldu/

Relator toho z Raddy Pan KassparKespelius Z Lamek Zie Pan/ Purgkmistr Pany racz ktomu swe powoleni daliaby Swrczu psana/ Smaluwatu kdež naleži wtielena awepsana byla. Actum in Consilio/ Pridie st: Petri et Pauli rs: Guny Anno 1645. Consule Acto/ Johanne Baptista Cyallardo de Eusebys

s. 283, f. 143v

Pan Matieg Wogtiech Miller z Milden/bergku Miesstienin a Raddni Noweho Miasta Prazskeho stoge/ osobnie w Raddie y w Kanczellarzi przy kniehach prziznani Uczinił, Zie to misto puste kdež nikdy dum Makowsky bywal wne/kazany Uliczy leziczy, Panu Ludwikowi Klagssmonowi Miesstie/ninu Noweho Miasta Prazskeho, tim wssim Prawem iaky gest ge/ho sam w drzeni wessel, sewssim kteremuž mistu Przislussenstwim/ Postupuge a odewzdawa. Kterezto Misto Puste naSsetrnautehožPa/na Ludwika Klayssmona Ziadost Pan PargkmistrPani Raczly gsau/ sme powoleny dali, aby k geho

domu w niemż bidly przipogeno, aza/geden dum držano byti mohlo. Relator toho z Raddy Pan/ Kasspar Knespelius z Lawek Actum in Cinsilio Sridie/ S: S:rum Petri et Pauli rs Juny Anno 1645. Consu:/bno Joanne Baptista Gallardo de Eusebies⁵⁶⁸

Příloha č. 9

Ja Anna Martha Wernerowa, rozena Hagowa/ Miesstka Stareho Miesta Pražského, znamo čžnim tomto/ Lyst/ Pražským, w Osadie welykeho S. Sstiepana, u Durychu gmeno/wany, mezy domy Pana Jana Rytřsicze Zgedne, a P. Jana/ Sobieslawskyho z Strany druhé, ležiczy, Po dobře Pamieti Pani/ Annie Horžowsky me Laskawy Pani Babie: Kteryžto/ dům Sewssim kniemu Pržislussenstwim |: wssak wyminiu/gicze Zahradu za tymž domem ležiti:| dala gsem Zmy dobry/ a Swobodny wule, Sgistym wiedzomim mého Neymileyssiho/ Pana Manžela, Urozeneho Pana Baltazara mladssiho Wer/nera z Zeyersspergku, Urozenemu Panu Mattesowi Woy/tiechowu Millerowi zMildenbergku, Pani Kateržině Man/ziělcze, diediczum abudauczym gich na takowey Spusob, aby dotččeny Pan Mattes Wogtiech Miller z diediczy Sweymi/

s. 518, f. 261v

hnedky od dnessniho dne mohl tyž dům užíwati, gey Smieniti/ a czo se mu Snim wždy lybi azda, gako giž Swym vlastnim/ čžiniti, neb ga Sobie ani Diědiczum Swym natemž domu zia/dneho Prawa, ani gake Zwlasstnosti nezustawugi, ale wsse ti/me Prawo na téhož Pana Mattesa Wogtiecha Millera, adie/dicze gehu Prženassim, Plnym Prawem: Stim dalssim dolozie/nim, zie nadepsany Pan Mattes Wogtiech Miller tu hradbu/ gak mezy Pilyrži místo tiěch lati, které nyní gsau, tak také/ y Pržes ten kausek Zahrady, kteryž se prži domie od koncze/ Rohu dwora, až ke Zdi Pana Rytřřsicze zanechawat na Swuy/ Naklad, budto Prkny wypažiti, a nebo Zeď udiělati Powi/ nen bude, tak aby zdotččeneho dwora do Zahrady, a naproti/ tomu ze Zahrady do domu se choditi, atudy geden druhemu/ Pržekažky gakaužkoly učžiniti nemohly, Anemoha Sama/ Pržed Slowuttne a Mnoho Wzactne Pocztiwosti Panem Purg/kmistrem a Pany Noweho Miesta Praže Pržiznani ktomu/ učžiniti, Splnomocnila gsem a timto Lystem mym Splnomocz/nugi Slowuttneho Pana Jana Pawla Dworžskyho z Gryffi ho/ry, Miesstiěnina Stareho Miesta Praže, aby on na mistiě mym/ uPrawa ktomuto dany adiědicžnemu

⁵⁶⁸ Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642-1661, f. 82v-301r.

Postaupeni w Mistie/ Raddnim y Prži kniěhach se pržiznal, Postaupil, ato czobych ga/ ucżyniti mohla, wykonal, neb gemu to wsse k Zysku y/ Stratu Porucžila: Pro lepssi toho ku Prawu duwiěrnost/ doprosila gsem se Sweho Neymileyssiho Pana a Manžielu,/ Ziě gest toto Plnomoczenstwi Pecžeti Swau utwrdil Podniž/ gsem ga se vlastní rukau Podepsala, Giž gest datum w Sta/rem Miestie Praže w Pondiěly Po Sm. Walentinu 17. February/ Anno 1648.

Anna Marta Wernerowa/ rozena Hagowa.⁵⁶⁹

Příloha č. 10

s. 225, f. 220v

Matiegowi Wogtiechowi, Danelowi, Sa:/muelowi Ferdynandowi, Chrystyanowi Nar:/cissowi, a Janowi Synum Pieti Slowuttněho Pana Ma:/tiege Millera z Mildnerbergu Miesstienina a SPoluRaddni:/ho w Nowem Miestie Pražskem, o gegich z Pocztieweho ložie Man/žielkeho na Swiet zPlozeni y také dobrem a Sslechtetném chowa/ni P. Filip Junger z hirschePergku a Jakub Pilat Miesstiané/ Noweho Miesta Pražskeho Starožitni, na swe czti zachowa:/ly a wiry hodny, Stogicze osobnie w Raddie Pržed PPPany/ a w Kanczellarzi Prži Kniehach wyswiedczili, Swe toho do:/brže Powiedomi gsau a w Pamietimagi: Kterak leta/ 1608 dne, 3 Augusti Pan Matieg Miller S Pannau/ Dorotau N. SstiePana Wolegniczkeho Miesstienina téhož/ Miesta dczerau, ržadnie gsau w Staw Manžielksy wstauPil/ a w temž Stawu gsaucze Podle naržizeni Czyrkwe Se/ w kostele So. Waczława na \zderaze skrze Knieze Gi:/rziho Landsskonskeho Potwrzeni, Swadebni weseli, w domnie/ téhož N. SstiePana Wolegniczkeho w Pržtomnosti gegich y/ ginych mnohých obogiho Pohlawi dobrych Pocztiewych lidi/ wykonati, Y také w temž Manžielstwi z Požiehnani Bo:/ziho naPrzed Psane Syny zPlodili. Gimžto P. ffi/lyp Junger, totiž Chrystyanowi Narcissowi, a Janowi. Yake/ také P. Rozyna Manžielka geho Matiegowi Wogtiechowi, Danyelowi, Samuelowi fferdynandowi Prži Kržtu Swatem/ w Kmotrowstwi gasu Stali. Kteržizto yak Nade/Psany Synowe, tak y Rodicžowe gich wzdyckzy dobrže, Po: ctiwie a Sslechetnie se chowali, chowagi a niczehož ta:/kowneho czožby k ugmie dobreho gmena gegich byti mohlo/ se nedocžinili, tak žie o nich nic

⁵⁶⁹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 261r, 261v.

gineho mluwiti nemo:/hau než wsseczko dobře a chwalitebne: to wsse k dobře:/mu Swiedomi Pržigimagicze. Actum fenía s. post/ Spiritus Sancti. 8. Juny. Ao. 1634.⁵⁷⁰

Příloha č. 11

s. 625, f. 315r

Thomaš Czerwenka Miesstienin Noweho Miasta Praže/ sPolu s Dorotau Manžielkau Swau, Stoge osobnie w Mistiě/ Raddnim přřed Panem Purgkmistrem Pany, Usty Swymi/ vlastnimi Pržiznaly se takto, kterak gsau w Lethu Po/minulym 1640. 20. Novembr Panie Adamowi Diwissso/wi Miesstieninu Noweho Miasta Praže Pani Lydmille/ Manžielcze, Diediczum abudauczym gich dluhu Praweho a/ Sprawedlyweho gmenowitie 350 sš miše Pod Zwodem/ a Zmoczenim knihami Miestskymi Obligationum Viridi/ II. Folio 252. na domiě Swem s Zahradau mezydo/my někdy Tomasse Swacžinky, a Jakuba Hlasnyho nad/ Swatym Sstiepanem welikym w Nowem M. P. ležiczym/ Pogistily: Nemagicze pak nyní pro Potrzebnost swau/ ziadnych Prostržiedkuw an dawno čas minul kzapla/czeni, Zie zdobrym Swymrozmyslem dotčeny dům SZa/hradau a Sewssim kniemu od STarodawna Pržinaležič/giczym Pržislussenstwím gmenowanemu P. Adamowy Di/wissowi, Pani Ludmille Manžielcze, Diědiczum abudauczym Swym nepozustawugicze:| kgmiěni, drženi/ diědicžnemu užiwani a wladnuti, a Stim gako giž Swym/ vlastnim čžiniěniwte nahorže Psane Summiě 350 sš G/ Postupugi a wzapis uwozugi: Relator toho z Raddy/ Pan Martin Krupsky: Zie Pan Purgkmistr Pani Raddni/ ktomuto dobrowolnemu Postaupeni, aby w knihy Miestske/ tu kdež naleži mezy gine Poržadne Zapisy wložieno bylo Po/wolowati racži: Actum in Cons: N.V.P. 31. May: Ao 1649./ Jyž Pan Martin Krupsky učinil Relati, Zie PPPanum od/ P. Adama Divisse wssechny a wsselygake Contributi Stare y/ Nowe na temž domiě zadržale až do actum času tohoto Zapra/wene gsau: Actum in Cons: 7. Decemb. Anno 1649.⁵⁷¹

Příloha č. 12

s. 710, f. 358r

Letha Pani 1650. 15 dne Miesycze Decem/bris Mezy Geho Mi:sti Wysocze Urozenym Panem Panem Maxymily/anem S:te Rzimske Rzisse hrabietem w Waldssteyna na

⁵⁷⁰ Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 220v.

⁵⁷¹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 315r.

Skalach/ Swiganech, hradissti, dobrowiczy lauczeni a Nowem Waldsstegnie/ G. M. Cz Skuteczna tegna Radda Komornikiem Negwyssim Sstol/mistren, Negwyssym Prazskym, a nad gednim Regimentem/ narżiznym Neywyssim y namistie Pana Jana Frydrycha hrabie/ Waldsstegna Pana Syna, A Slowutnym P. Adamem Diwissem/

s. 711, f. 358v

Czisteczkym zSserlinku, Stala se smlauwa dobrowolna, dokonala, atrh/ czely, a to takowy; Tak yakoż gsau Purgkmistr aRadda Starssiho Obecni/ na mistie wssi Obce Noweho Miasta Prazskeho Mleyn slowe Sserlinkowsky/ niekdy Annie Kronnenpergkerowe Naleziegiczy gistau Smlauwaukte/rež datum 25 Octobri leta giž dawno gminuleho 1627 w Kniehach/gich Miestskych Libro Contractum Virili: Folio 245./ zapsanau, Geho Mti Wysocze Urozenemu Panu, Panu Adamowi z Waldsstey/na hradku nad Sazawau, lowosycznych, Zidlochowicznych, a/ NOwem Walssteynie, G.M.Cz tegne Raddie, Komorniku a/ Purgkrabi Prazskemu Wzacztne Pamieti postaupily a/ wedle Smlauwy mezy diediczy G Mi:ti Panie w lethu 1648/ 29 dne Miesycze dubna stále, na weyß gmenowanego G M./ hrabie Waldssteyna przypadl aprżissel, Ten/ Mleyn Kronepergerowsky na Sserlinku leżiczy potrzech Kolach/ Sewssim k niemu naleziegiczymprżislussenstwim czoż wniem/hlynau prżimazano, Wyminiugicze seto czo od Mlynarze/ ttam w nessenno, a gemu vlastnie prżinaleži. Weyß gmenowany G.M. Pan Maxymilian S:e Rzimske Rzisse hrabie/ZWaldssteyna prodati gest racžil, a moczy Smlauwy této prodawa/ na horže gmenowanemu Panu Adamowi diwissowi Czisteczkymu/ z Sserlynku Lydmille Manzielcze, diediczum a budauczym gich kgmie/ni drżeni, a diedicznemu wladnuti Użiwani, tim wssim Prawem/ Pod tiemi wssemi Wegminkami a Clausulemi yakž gsau dot/cżeni Purgkmistr aRadda, Strassi Obecni y na mistie wssi Obce/ Noweho Miasta Prazskeho téhož Mleyna Kronepergkerowskeho gež/ gmenowanemu G. M. Panu Neywyssimu Purgkrabi Prazskemu/

s. 712, f. 359r

Nahorže opaczenau Smlauwau postaupily; Ato Za Summu dwa Tisy/cze dewiet Seth Zllatych geden každý Po 60 Kregc a kregczar po 6 ma/lych Peniezych pocžitagicze hotowych Zczela a zauplna Zaplaczenych/ zkterychžto tak nahotowie prżiyatych, a Mleyna zczela Zauplna zapla/czenego G. M. Pan hrabie Maxymilian Z Waldssteyna odsebe ydie/diczuw swych, geg P. Adama Diwisse Czisteczkyho Z Sserlinku lydmillu/

Manzielkau diedicze a budauczy gich Kwittuge Prazdna aSwobodna/ czini: Speawuge tyž Grunt a Mlegn G.M. Pan hrabie Proda/wagiczy kupugiczymtau SPrawau od dotycznych Purgkmistra a/ Raddy Noweho Miasta Pražskeho témuž Gruntu aMlegnu Kronne/pergkerowskemu Powinnau, a w Nahorže opacžene Mezy G. M. Pa/nem Negwyžssim Purgkrabim Prazskym, animi w Knihach Miest/skych Contractuum Viridi vz. Folio 245. napsanau, pře/dewssechnemi Zawadami, a Napady, y czožby yakymykoliw gmeny/ gmenowano byti mohlo. Ku potvrzeni gsau Strany gichž sedo/tyče Smlauwu tuto Peczeťmi swymi Upeczetily, aRukami/ Wlastnimi podepsaly apropelssi ku Prawu duwiernost doziadaly/ se Slowutnych Pana Pawla Danyele Trmana Z ostrawy Raddniho/ a P. Waczława Karolidesa z Karlpergku Pisarže Raddniho wsse/ Miesstianuw Noweho Miasta Pražskeho Zie gsau wedle Pecžetie/ swe kteto Smlauwie |wssak sobie diediczum abudauczym gich beze/sskody| na Swiedomi pržitiskly, a není Rukami wlastnimi se/ podepsaly Kteraužto Smlawu atrh budau moczy Strany/ kdyby se ktereckoliw widielo a zdalo, bud' sama neb skrze/ Plnomocznika sweho po Pržiznani se kni spowolenim giž/ gmenowanych Purgkmistra aRaddy Noweho Miasta Pražskeho/ s. 713, f. 359v

do Kniehgich Miestskych wtilyti, a wepsati dati. Stalo se letha/ a dne Swrchu psaneho
Max ZWaldssteyna Adam Diwiss

D. Trmanusú Wostrawsky Waczlaw Karolydes z Karlsbergku⁵⁷²

Příloha č. 13

s. 639, 324v

Smlauwa mezy P. Adamem Diwissem Czisteczkym/ Z Sserlingku a P. Dorotau Ssiparžowau/ Gakož gest gisté Nedorozumeni powstávalo mezy Slowutnými, P. Adamem diwissem/ Czisteczkým Z Sserlingku, a P. Dorotau Ssiparžowau, obě Měsstěniný Noweho Mě/sta Pražského, a to gmenowitě o Zed Pržicžni na dworže P. Adama diwisse, wedle/ kterežto Zdi Klenuti a drwsstat Gircháržský w domě P. Ssiparžowý postawený/

s. 640, f. 325r

⁵⁷² AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642-1661, f. 358r – 359vr.

se wynacházý, kteroužto Zed dawsse Pan Adam Diwiss w gruntu swém boržiti, takowé/ Klenuti na dile gest otewržel, naproti tomu pak P. Dorota Ssiparžowá, stížnost sobě/ wedouc, že se gi Sskoda žini, takowé dílo obstawila, a Zed nadepsanau sobě/ přiwlastňowala, czož wssak P. Adam diwiss, komuby táž Zeď vlastně pržiná/ležela Za sprawedliwé Rozeznání gest požádal, G. M. Cz. Pan Ry/chtárž P. Wáczlaw Augustýn Kawka Z Dubeczku, P. Matěg Wogtěch Müller/ Z Mildenbergku Prymátor, P. Ondržeg Hreysa Raddni, Spolu S Pány Urže/dlniky Ssestipanskými, gakožto Osoby k rozeznání té Wěczy dožadany, spatržiw/sse ocžitě přředně wypusstěné kameny Z Staweni P. Diwisse na Znameni/ pro budauzy Zdi wázáni, Item geden Ssaure Czyhel pod Okýnkem Zazděným/ w domu P. Ssiparžowý, kterýž pokud gegi vlastní Zed gest wykazuje gako/ y naposledy ohledawsse kterak Klenuti w czastopsaném ?ersstatě k též Zdi/ toliko přistawené, a na Patách wypusstěných Založené stogi, aniž gaká neymen/ssi Služebnost wpausstěni trámu do též Zdi od Sausedy se newynacházý, rá/cžili gsau rozeznati zě takowá Zed Pržicžni vlastně P. Adamowi diwissowi/ pržináleží, a on na swé Zdi czo se gemu dobrže libi, beze Sskody wssak Sausedy/ swobodně stawěti muže, toliko že bude powinen k takowému dilu dobré Ržemeslniky sobě opatržiti, a pokudžby gaká sskoda tim Stawenim w gruntu/ Pani Ssiparžowý se stala, takowau Sskodu gi budauczně Zase wynahraditi./ Kdež pak dálegi Czypek nehrubý Z téhož ?ersstatu klanutého do grun/tu P. Adama diwisse wystupuge, o takowý Czypek Pržátelský se narowna/li, a P. Adam diwiss

P. Dorotě Ssiparžowý Za něg. 20. K. reyc. na Hotowě/ gest odwedl, tak že giž od toho času téhož Czypku S gruntem y S Swrss/kem ku Pohodli swemu, též dědiczuw a budauczych swých Užiwati a od/ P. Ssiparžowý Zrowna dle staženy Ssnury se obhradiz, Klenuti gegi w/ Czastopsaném Czypku Zawržiti wezti bude./ Stalo se w Pržitomnosti Panuw swrchupsaných w Auterý po Neděli Can/tate, fo grst. g. dne Měsýcze May A(nno). 1651.⁵⁷³

Příloha č. 14

s. 593, f. 296v

⁵⁷³ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 224v – 325r.

Samuel Slauppek Koupil Sobie, Lidmille Manželcze swe/ diediczum abudauczým swým,
Dům w Nowem Miestie z Sladownau/ Pražskem na Blaatie, wedle domu, niekdy
Waczlawa Czyrylla/ a Gindržicha Žežhule, oboustrannie ležiczy, genž od Starodaw/na
Wpokausku, anyny u Zlateho Kržize Slove kterýž Ma:/toegowi Kautskému z Gensstegna
naležel Sewssým knie/mu přislussenstwimOd P. Wogtiecha Mladssyho Kaut:/skyho
ZGensstegna, Za Summu Trži Sta kop miß:/

s. 594, f. 297r

a Ssedesate Ssyrokych tolaruw, kterauzto Summu, gme:/nowitie 6o. Ssyrokych Tolaruw,
gest y hned při Trhu Matte:/sowi Studenskemu wdluhu gemu odtehož Matege
Kautskeho/powinnen nahotowie odwest. Ostatnich pak Trži:/ Sta kop miß: gest nasebe
Annie Sstychowy Kzaplaczeny/ přegal. Ato kgmieny, drženy, diedicznemu Uzi:/wany
awladnuti. Tim wssým Prawem yak gest gemu/ Matiegowi Kautskému z Gensstegna,
Zapis natež dům/ wkniehach tohto Noweho Miesta Pražskeho Swiedczila Swed/czi.
Relator toho zRaddy. Pan Laurencz Zahradeczky/ Actum in Consi. ff. f. post S. Francisci
5. Octobris/ Anno et Consule uts:

(1631)⁵⁷⁴

Příloha č. 15

s. 646, f. 328r

Smlauwa mezy Urozeným Panem Wogtiechem/ Kautským z Genssteyna, namistie Pana
Samuele Starssyho Ca/rolidesa P: Otcze Manžielky geho zgedne, a Urozeným
Wlady/kau Pánem Danyelem Kniaurem z Iaworu obiema Miesstiěni/ny No: Miě:
Pražskeho Strany druhé.

Letha Pániě 1653: 20. Aprilis: Stala se Smlauwa a Sausedske/ Narownani u Pržitomnosti
Urozených Wladyk Páná Pawla Danyele Er/manusa Z ostrawy P: Martina Kratochwile
Zbudowskyho P: Ondržege/ Hreysy, tež w Pržitomnosti Prostrřednikuw wolených
Pánuw Uržedlnikuw/ Mezy urozen. P: Wogtiěchem Ferdynandom Kautským
z Genssteyna na/ Mistiě P: Samuela Starssyho Carolidesa P: Otcze Manžielky geho
Zgedné/ tež y Urozeným Wladykau P: Danyelem Kniaurem Z Iaworu Obiěma/ Miě: No:

⁵⁷⁴ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 296v, 297r.

Miě: Praž: Stráný druhé. Kterážto Smlauwá na nižie psa/ný Spusob Zawržena takto; Prřednie Urozený P: Wogtiěch Ferdy/nand Kautský z Genssteyna, wykazal při Weychozý 11. Marty Pržido/miě na Biělehradiě ržecženem heychab skrze kterež se Neržady lýdský/ wen na ulýczy vyhazugi a Metau, tak Žie nemalý Smrad, Obzwlasstiě/ Čzasu Letniho odtud Pochazý, Žiadagicze takowehe heyczuku za Stažieni,/ a zadiělani. Proti čziemůž P: Dányel Kniaur přednassel Žieto SPo/wolenim gehu není, aby Čželadka w Nepržitomnosti gehu tak neržadniě se/ chowati miěla, wssak kdyby takowý heyczuk mniěl k zadiělani pržigisti/

s. 647, f. 328v

Žiebý tak wodý Z domu odniěho nikudý nemohl wýpadati, , nicz meně/ Prostržedkowanim Swrchu psaných Pánům, takto gsau se narownaly, Žie/ on P: Dányel Kňiaur Pro Urownani Dalssýho Sausedskeho zaneprazd/něni, Zakazal gest se Žie takowý heyczuk Hustau Mržiži zadiělati, tež/ku Prkennau Sheyczukem nedworže mržiži Žieleznau Zadielanim ??/ Postawiti, yako y Altáný Postránni který spawlaczi odpodruhu Zdiělany/ gsau prýcz odhoditi a Pržistup ktratiwodu na druhau Stranu ode ???/ Domownich Czo neydržiwegi chce dati obratiti. Scžimž tato Smlauwa/ Zawržena, tež SPowolenim Panuw Urředlnikuw Ssestipanských do/ Kniěh Urřednich naležitiě wtiělana Actum Anno et die ??? (1654)⁵⁷⁵

Příloha č. 16

s. 423; f. 225r, 225v

Wogtiech Kautsky z Genssteyna/ koupil sobie Alzbietie Kautske z Genssteyna Manzielcze swe, diediczum a bu/ dauczim swym Dum leziczi na dlazieny mezy/ domy Wita Dentulyna z Turttlssteyna/ niekdi Wawrzincze hodinarze oboustrannie/ s Stawenym Studniczi spoleczny s Witom/ Dentulynem s Zahradkau a wssym a wsse/liyakym ktomuz domu Przislussenstwim/ Od Jana Hollara z Prachnie a Markety/ Manzielky gehu za Summu Piet Seth a/ Cztyrydczeti Piet kop gr(oššů) wsse Czeskych/ k gmieny drzieni a diedicznemu wladnuti/ w tom we wssem Prawnie yakz Prodawagiczi/ sami gmieli uziwali a wladli Powinny soucze/ Sprawiti Podle Prawa Miestskeho a k sobie/ se w tom zachowati podle Smlauwy mezy se/bau zdielane gizto actum letha

⁵⁷⁵ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 225v – 328v.

Panie .DCIIII/ w Nedieli Misericordies Dni. Gimzto/ manzielum Zawdal na hotowych Peniezych C/ M grossuow Czieskich na I C M sl y/ gistotu gim odwedl Prawem listu glawniho/ Tak Jan Hollar s Marketau mazielkau/ swau wsseczku Summu swau kterouz gim na/ temz domu naleziela gi Prziyial. Dále/ tak ma Platiti. Przednie za Temi S(vatého) Girzi/ Pominuli tohoto letha p. DC IIII. XX May/ zadrzalych. Prwnimu Prodawateli dati./ Potom kazdorocznie na každý sy Girzi coz/ po XX M gs T Platiti až do zaplaczeni/ Peníze Peniezuom sau Rukogmie. ... 1604

Příloha č. 17

s. 74, f. 37r

Wogtiech Kautsky z Genssteyna Kaupil sobie, Alž/bietie Manzielcze, diediczum a budauczym swym Dum/ leżiczny na dlazieny, wystaweny mezy domy Jana Pieniwoody/ A Jana Worla Oboustrannie sewssym ktomuž domu Pržislu/ssenstwim, Od Katerziny Strzibsky, Miesstky Stareho Miesta/ Pražskeho Za Summu: 800 sš MisšZczela Zauplna Zapla/czenych. kgmieny drženy a diedicznemu wladnuti./ Relator toho z Rady: Pan Pawel Kalas z Cziastolowicz./ Actum in Cons: ff: 3 post Dominica Laetare. Ann. uts. (asi je to 1608)⁵⁷⁶

Příloha č. 18

s. 425, f. 214r

Wogtiech Kautský z Genssteyna, kaupil sobie, Alzbietie z/ffonkenssteyna Manzielcze swé, Petrowi, Pawlowi, a Mathyassowi, Synum/ a ginym diediczum a budauczim swym, kterežby mu Pan Buh dati/ raczil obogiho Pohlawi. Stodolu aneb Sladownu wystawenau me/zy domy rzeczenem na Skale, Mathausse Raczinskeho, a Ssebestyana/ Perniczka oboustrannie sewssym kny Pržislussenstwim, tak yakž gest/ w swem obmezeny a ohradie. Od Pany Anny zWarwarzowa, Manziel:/ky niekdy Pana Danyele Pichlpergera zPichpergku, Raddního, a Mie/sstienina Stareho Miesta Pražskeho. Osoby gegi vlastny, a yakožto/ Moczne Otczowske Porucznicze, od téhož niekdy Pana Danyele Pychl/pergera, nad Hendrychem Katerinau, Annau, a Danyelem Na Syro:/bu narozenymi, Syny dczeramy gehu kssafftem odnieho Uczinienymi/ gehož Actum

⁵⁷⁶ Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607–1613, 1614, 1644–1661, f. 37r.

w Auterey Po Nediely genž slowe Dewitnik, Letha/ od Narozeny Boziho Ssestnactisteho Cztwrteho, kterýž gest stwr:/zeny swemu Przissel w Strzedu Po Swatem Marku Ewangely/stu Panie. Letha Sestnactisteho Cztwrteho, Narziene, na miestie/

s. 426, 214v

a krucze týchž dieti gegich za Za Summu Cztyry Sta kop G./ Hotowych Zczela Zauplna ZaPlaczenych, kgmienydrzieny a diedi:/cznemu wladnuti. Znichž kupugicziho kwituge wtom Panie/ wewsem yakž Sama gmiela, Uziwala a wladla Powinna gsau/ ze Podle Prawa Miestskeho Sprawiti. Relator toho z Raddy:/ Pan Jan Ssatolupka.

(1611)⁵⁷⁷

Příloha č. 19

s. 557, f. 280v

Wogtiech Kautský z Genssteyna, kaupil Sobie, Alžbietie z ffon:/kenssteyna Manzielcze, Potom, Pawłowi, a Mathaussowi Synum, swym/ diediczum nynieyssim, y budauczym obogiho Pohlawi, Dum na Porziczi/ wedle domu Mikulasse Hazuky Sgedne, a Dorothy Piseczke, z Strany dru/he, leziczy, sewssim ktemuž domu Przislussenswim, od Krystyny, Mathasse Odhage Miesstienina Stareho Miesta Pražskeho, Manzielky/ Za Summu: Cztrnacte Seth kop. G. kgmiený drzieny, a dědiczně/ na wladnuti, wtom Prawie wewsem yakž Prodawagiczy Sama gmie:/la, Uziwala, awladla, Powinna gsauce Prawem Miestskym SPamieti/ GižtoZawdal: WY^c Sß G. a ostatních tež: WY^c sß G. Na S^o Ha/wla w lethu 1613. Dati a odwesti ma. A Peníze Peniezum gsau/ Rukogmie. Relator toho zRaddy: Pan Jan Ssatolupka. Actum/ in Consilio ff. 2. post, Omnium Sanctorum. Anno 1612⁵⁷⁸

Příloha č. 20

s. 407, f. 203v

Wogtiech Starssy Kautsky z Gensstegna. Osobnie sto:/ge wRaddie, Przed Panem Purgkmistrem a Pany prziz:/nalse. Yakož gest podle Kssafftu, odniekdy Pani Anny/ Nyderowe, Miesstky Noweho Mista Pražskeho, uczineneho/ ado Knieh tohoto Noweho

⁵⁷⁷ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607–1613, 1614, 1644–1661, f. 214r – 214v.

⁵⁷⁸ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607–1613, 1614, 1644–1661, f. 280v.

Miesta Pražskeho wloženeho/ take porzadnie stwrzeneho Po Smrti Waczława Sy:/na
geho, wedle pana Jana Peyra Miesstenina N. M./ Pražskeho, aPani Anny Rozntalow,
nanieg Wogtecha/ Starssiho Kautskyho zGensstegna, Napadem Zie/ domu gegiho
przissel a przipadl yak tyž kssaftt/ gehož dach: Panny Marye: leth 1615. Plnegi/ Swiedcz.
Zie gest dobrowolné, Sdobrym/ rozmyslem swym. Dotčeny zie téhož domu gemu/
naležiegicziho, postaupie, amoczy tohoto zapisu/

s. 408, f. 204r

postupuge, Slowuttne Pocztivosti Panum Starssym/ ywssemu Bratrstwu Kuru
literátského, Osady a koste/la Swateho Gindrzicha, wNowem Miestie Prazskem/
nyniegssym y budauczym Ziadneho Prawa a Spra:/wedlnosti, sobie, diediczum
abudauczym swym, natemž/ domie, adilu swem, gemutu nalezitem nepozustawugicz./
Ato kgmieny Drženy, dany. prodany, zastaweny, a/ Stim jako swym vlastnim
Uczinenim, bezpržekaz/ky gednoho každého Čłowieka. Relator toho zRaddy/ Pan
Jakub Hossek. Zie G. M. C. Pan Rychtarž. a PPPany/racži ktomu powoleny dawati, aby
toto postaupie:/nij. do knieh miestських wloženo bylo. Actum/ in Consilio ff 5. post
Purificat: B. M. Virginis/ 5. Februari. Anno. 1626.⁵⁷⁹

Příloha č. 21

f. 49r

Matieg Kautsky z Genssteyna, Kaupil Sobie, Martie/ Manželcze swe, diediczum
a budauczym swym Dum na Bosaczku, wedle/ Domu niekdy Jana Kassparyna Sgedne,
a Bezdieczkych, zStrany/ druhé ležiczy, sewssym ktomu Domu Przisussenstwim, Od
Jana/ Trzeboňskyho zKružiwra, a Kasspara Wodaka ZRoznPachu, Na/rzizenych
Porucznikuw nad Syrotky Po Girzikowi Piekny Tesarži/ Zustalymy, a Statkem gim
nalezitym wdomnie, a W Przitomno/sti Slowutnych Mistra Waczława Walweryna, ten
Czas Urzad/ Purgkmistersky drzicziho, a Jana Sfferyna z Sfferynu SPrawcze/ Urzadu
Prymasskeho. Za Summu Pul osma Sta KoP.G./ k gmieni Drzeny a diedicznemu
Wladnuti Wtom wewssem Prawie/ Yakž On Girzik Piekny Z Ziwota sweho gmiel, drzel,
a Uzi/

⁵⁷⁹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 203v – 204r.

s. 99, f. 49v

wal Powinny gsaucze Prawem Miestyskim SPrawiti. Czimž/gest Zawdal: IIICsßG a So Girzi NeyPrw Przisstiho w???: ICsßG. dati, Odtud oPiet w Rok a Potom kazdorocznie Po L sßG pla/titi až do Zaplaczeni wssy Summy. A Peníze Peniezum gsau Ru/kognie. Relator toho zRaddy: Pan Ondrzeg Knofflicziek Sr/nowecz ZWarważowa. Actum in Consilio ff. 4. post/ Dominicani Oculi. Anno, 1614. Magistro Civium/ Domino MagistroVenceslav Wlaverino.

Příloha č. 22

Matieg Kautsky, koupil sobie Martie Manzielcze a die/ diczum swym duom Lezicy na dlazieni, wystaweny mezy domy/ Girzika Swacziny, a Jana Worla oboustrannie sewssim ktemuž/domu przislussenstwim od Markyty hrdliczkowyWdowy Za IIICsß zl rey, kgmieni drzieny a diedicznemu wladnuty ze/

s. 424, f. 225r

Gizto gest zawdal LXXV sß zl rey, a na S° Hawla neyprwe przisstiho/ XXV sßzl rey Zawdawnych dodati ma dále pak platiti poczna na S°/ Girzi neyprwe przisstiho XV sß zl rey dati, a tak kazdorocznie platiti/ až dozaplaczeni wssy Summy a peníze peniezuom sau Rukoymie Retor to°/ z Raddy pan Ssymon Lysey. Actuffiy post. 5 Iacobi Appostoli Anno uts.

Příloha č. 23

s. 442, f. 225v

Girzik Fink z Kolburku, Stoge oso:/bnie w urzadie przed p. urzadniky oznamil/ zie gest kaupil dum wystaweny w kram:/czich Proti Bozimu Tielu, mezy domy An:/ ny ffinkowy s gedne a Girzika lehma:/na z Strany druhé, sobie Annie Man:/ zielcze a diediczum swym, od Pana Gil:/giho Pergara z Cziastolowicz, kteryz gemu/ po Nebozcze Annie Witowe odkazem Przi:/padl za Summu 45 ssz G hotowych/ y hned odsebe odwedenych kaupil k gmie:/ny drzieny a diedicznemu wladnuti tim/ wssim Prawem yakz nahorze gmenowana/ Nebozka Anna Witowa, wladla, drziela a uziwala, bez przekazky každého czlowieka,/ wssak stim dolozeniem, gestli zieby se pak/ niyake zawady natomz domie

naalezli, tehdy/ Pan Gilgi takowe zawady z téhož domu swy:/sti a grunt oczistiti
powinen bude. Actu/feria z post Purificationis Anno 1601.⁵⁸⁰

Příloha č. 23

s. 357, f. 181r

P. Starssy Nakladniczi Piw Warzeny/ w Nowem Miestie Prazskem y na mistie/ wsseho
Porzadku. Kaupili sobie a budauczym/ swym Dům leziczi na Rynku mezy domy Girzi/ka
ffinka a Girzika Mladssyho Nysle obou/strannie s Piwowarem a wssym ktomuz domu/
Przislussenstwym. Od Martina Ziateczkeho a/ Lidmilly Manzielky gehu za Summu Trzi/
Tisycze a dwie Stie kop wsse G. k gmieny/ drzieny a diedicznemu wladnuti. Na Zawda/
wek slozili XMI C MG z te Summy/ Lidmilla wzala wiena sweho XY C MG A/ Martin
Ziateczky y C MG z toho P. Starssy/ kwitugi weysse I C MG nalezegiczi/ k zadussi kostela
S(tého) Michala w Opatowiczch./ Dale Pak Platiti magi wierziteluom/ téhož Martina
Ziateczkeho kazdorocznie Po I C MG. ... (1603)⁵⁸¹

Příloha č. 24

s. 300, f. 151r

Girzik Fink z Kolburgku Stoge osobnie w Raddie Prziznal/ se Zie gest wzdal a moczy
Zapisutohoto Wzdawa Dum swuy lezieczy/ w Kramczych bliz kostelu Boziho Tiela.
Y giny wsseczken a wsse:/liyaký Statek Mowity y Nemowity, naczemby ten koliw Za
lziel/ kdekoliw Wyhledan a optán býti mohl, kterýz Nyny ma, y Potom/

s. 301, 151v

gmiti muzie Annie Manzielcze swi kgmieny drzieny A diediczne/mu wladnuti. Též také
ona Anna Manželka gehu gsaucze w Rad/die Przitomna ktomu se také Prziznala Zie
SPocziatku Psanemu/ Girzikowi ffinkowi Manzielu swemu wzdala gest a moczy tohoto/
Zapisu wzdawa tentýž Dum gehu a Statek, ktomu takedo:/my swe, gedem w Rynku Podle
domu Pastuchowicz, a druhy w Kram/czych blyz Kostelu Bozieho Tiela wedle domu
Girzika ffinka Man/ziela sweho leziczy. Y giny Statek wsseczken Mowity y Nemowity/
naczemby ten koliw Zaleziel kdekoliw wyhledan, a optan byti mohl/ kterýz nyny ma
y Potom gmiti muzie. tež kgmieny drzieny a die:/dicznemu wladnuti Na ten SPusob:

⁵⁸⁰ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 225v.

⁵⁸¹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2199, Kniha trhová červená, 1600–1607 (1623), f. 181r.

kterehobykoliw Pan Buh Zgme:/nowanych Manzieluw Prostrzedkem Cziarne Smrti ztohoto Swieta/ Powolati raczil, aby ten Statek wsseczken Umrleho na Ziem Pozu:/stáleho Manziela, tak sobie obapolnie wzdany, Plnym Prawem Przi:/padl bez Przekazky každého czlowieka Praw ktomu Statku se/ nuti Prawicziho. Vssak ony Manziele ztoho wsseho Statku/ sobie gsau wymienili. Girzik: 50Sß G a Anna IC Sß G??? wy/mienenych budau gnuti Moci a Plne Prawo rziditi, Kssafftowati,/ a Snimy Podle swe Lybosti rziditi, bez Pzekažky gaku druhého wsse/liyake a Pakliby ote Weymincze mezi dili, a nyně kssafftowali ???/ y ta Za??? Manzielemi, jako y giny weyss dotczeny StatekZu:/statima. Relator toho z Raddy: Pan Jan Sfferyk z Sfferynu!

s. 302, f. 152r

Actum in Consilio ff. 3 post Dominica, Iusimodogenith:/ Anno 1610. Magistro Civium Domino Joanne Rzimsky a/ Kosmacziova.⁵⁸²

Příloha č. 25

s. 508, f. 258v

Pani Anna Finkowa Miesstka Noweho Miasta Pražskeho stoge/ Osobnie w Urzędzie Ssestipanskem přřed Pany urzędniky Urzędu Ssesti/Panskeho nad duchody obecnimi w Nowem Miestie Pražskem: prizna:/ lase zie gest dluzna dluhu Praweho a Sprawedliwich gi k ?(Pilne) du/ležite a newyhnutedlne potrzebie bez Uroku Pugczeneho Gedno Sto/ Padesate kop missenskych na hotowie odwedenych a to Panu Syme/onowi Wokaczowi z Chyß a z Sspeczpergku Miesstieninu Noweho/ Miasta Pražskeho, Pani Annie Manzielcze y diediczum a budauczum gich./ A nemage na ten čas takowého dluhu gim Manželum odtud Za/platiti, Postaupila gest a moczy zapisu tohoto plným Práwem tiem/ wieržitelum swym po Smrti swe a Prwe nicz, Postupuge domu sweho/ w Kramczych w kteremž obyžegnie tunne wieczy Prodawa, wedle ulicž/ky téhož domu, a domu kupkowego tež domeczku sweho druhého/ ktorehož po nebožtikowi Panu Giržikowi Finkowi z Kolburgku/ dostala a na ni po Manželu gegim dle Spolecžneho Zadání Plnym/ Prawem Pržipadl, hned po Smrti gegi any se téhož domu ani Man/ ziele, buď gedem a nebo oba sami o sobnie ugami Sewssim téhož domu/ Pržislussenstwim, což hržebem Pržibito a nebo hlinau zamazano/ Ugali k gmieni, doznani diedicznemu a Pokognemu

⁵⁸² AMP, Praha, Sbíрка rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607–1613, 1614, 1644–1661, f. 151r – 152r.

wladnuti, tak/ aby mohli gey dati, Prodati, Smieniti, zastawiti o niem kssaftowati/
a S nim gako swym Wlastnim diedicztwim Ucziniti wedle/ wule swe Swobodne:
Neginacz než Yakž gest téhož domu ona Pani Anna Finkowa sama ??? a Użiwani wessla:/
Actum Sabato post S. Petri Pauli 30 Juny Anno 1618.⁵⁸³

Příloha č. 26

s. 545, f. 275r

Bartolomeg Zlatey kaupil sobie/ Lidmile manzielcze swe a diediczuom swym Dům/
leziczi na rohu uliczi Ssyvke bliz kramuw Mas/ snych Podle domu Ondrzege Paiera.
sewssim gehu/ przislussenstwim. Od Urozeneho Pana JOnasse Pausta z Libsstatu který
toho domu Po Smrti/ Dytrycha Reyharta Zmocznien k doniho Zweden/ ? Za Pul
Trzinaczta Sta kop G. Zmieny/ drzieni a diedicznemu wladnuti. Zawdati/ ma na S^o Girzi
Przisstiho y C sßG a potom/ tito. Peníze Peniezuom sau Rukogmie Re/lator toho z Raddy
Pan Jan Lubinsky z Lubin/ Actum in Co fonia quarta F Latan/ Anno 1606. Mag:

(zaplaceno 1610)⁵⁸⁴

Příloha č. 27

s. 595, f. 297r

Bartolomeg Zlatý, kaupil Sobie, Lydmille Manželcze/ diediczum a budauczym swým
Dum S Zahradau na Karlowie,/ mezy domy Barbory Janowský, a Girzika Lampacha
oboustranně leziczy/ Y ginyem ktemuž Domu Przislussenstwim od Starodawna, Od
P. Jana/ Hymlssteyna, a Salomeny Manželky gehu Za Summu: Trzi Sta/ a Trzidceti kop
G. Hotowych,, Zcela Zauplna Zaplaczéných, k/ gmieny drżeny, A diedicznemu
Wladnuti. Wtom wewssem Prawie/ Yakž Prodawagiczy gmieli, drżeli, wladli, Powinny
gsacze ku/Pugiczymu Prawem Miestzkym Sprawiti, atyż Dům odewssech Zawad
Oczistiti. Relator toho ZRaddy: Pan Girzi Rzędcziczky/ Actum in Consilio ff 5. post
Dominicam Jubilate 14. May/ Anno, et Magistro Civium ut Supra

1620⁵⁸⁵

⁵⁸³ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 258v.

⁵⁸⁴ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2199, Kniha trhová červená, 1600–1607 (1623), f. 275r.

⁵⁸⁵ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2201, Kniha trhová červená, 1613–1620, 1624, 1640, f. 297r.

Příloha č. 28

s. 282, f. 141r

Lidmilla Zlatá Pozustala Wdowa Po N: Bartho:/lomiegowi Zlatym. Kaupila Sobie MandalenieCzerzi/ diediczum a budauczym swym Dům na Karlowy/ welde domu swych narohu proti Zdem Miestskym leži:/czy. Sewssym kniemu Przislussenstwim Od Sa:/lomeny Bynowy. Za Summu Gednoho Sto kop/ miß. hotowych Zcela a Zauplna Zaplaczonych/ kgmieny drżieny adiedicznemu wladnuti Wtom/ wssem Prawie. Yak prodawagiczy sama Uži:/wala a wladla. Powinna gsoucze Prawem/ Miestskym Sprawiti. Relator toho Z Raddy. Pan/ Gregor Herczyk. Actum in Consilio ff 5. post/ S. Martiny 16. Novembris A^o 1623.⁵⁸⁶

Příloha č. 29

s. 338, f. 169r

Lidmilla Zlata, pozustala wdowa Po Nebo:/sstikowi Bartholomiegowy Zlatym, Kaupila sobie/ Madeleně Czerzi. Diediczum abudauczim swym Místo/ Puste kdež niekdy Dum bywal, na Karlowie na Rohu/ wedle domu niekdy Salomenybynowy, agiz lid:/

s. 339, f. 169v

milly Zlaty, lezící, Sewssym ktemuž mistu při:/slussenstwim, Od Giržika Lampacha Za Sum:/mu Tržidczeti kop miss: hotowych, Zczela a Zau:/plna Zaplaczonych, kgmieny drżieny. Diediczne:/mu Uziwany awladnuti. Wtom wewssem Pra/wie yakž prodawagiczy téhož Domu Užíwal a/ nim wladl. POwinen gsa Kupugiczy Prawem Miest/skym Sprawiti. Zkterehozto mista aniekdy/ Domu gsau Berné gemuGirzikowy Lampachowy/ odpppanuw poUleweny. gisté Summy, Zaplaczony/ Relator toho z Raddy. Pan Bernart de Balczar/ Actum in Consilio ff. 2. post S. et in Diem due/ Trinitatis 3. Juny. Anno 1624⁵⁸⁷

Příloha č. 30

s. 568, f. 286r

Jan Vodička

⁵⁸⁶ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 141r.

⁵⁸⁷ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 169r, 169v.

Jan Wodiczka kragecz Suken, Kaupil Sobie, Rozinie Manzielcze swe, a/ diediczum budauczym swym, Dum na Konckem Trhu, wedle domu Slo/wutneho Krystoffa Kronepergera zKronenPergku. Sgedne, a Katerziny/ Koberowe ZStrany druhé, leziczi, sewssim ktomu domu Przislussen/stwim, od Matiege Brzobohateho a Jana Prunhoffera, Porucznikuw nad/ syrotky Po niekdy dobře Pamieti Waczlawowi Wodiczkowi Suken/ krageczy Zustalymy, a Statku gim Nalezitym, Narzizenych tež rzehorze/ Sstoczka, Pawla neymladssiho Syrotka, Potemž Waczlawowi Wodiczko/wi Zustaleho dieda Sgistym dowolenim Pana Purgkmistra Panuw/ za dwatisycze kop. G. kgmieny drzienny a diedicznemu wladnuti/

s. 569, f. 286v

Zawdal gim Geden Tisycz Kop. G. timto SPusobem: Piet Seth kop./ G. Hotowych odwedl Rzehorzowi Sstoczkwowi Na miestie a krucze wyss/ dotcieneho Pawla Neymladssiho Syrotka, A druhých Piet Seth kop G./ Waczlawowi druhemu Syrotku, Bratu geho naleziegicych, za sebau/ nechal. Aty, dotczienym Porucznikum, na mistie akrucze téhož/Waczlawu Syrotka, a bratra sweho, SPoku SReginau Manzielkau/ swau, Na tom domu, Y ginem Statku swem, Mowitem y Nemowitem/ ktereéz ma y gmiti bude, Pod Zwodem ?? Smienim ywssim Po:/kutamy Prawnimy, yakoby wsseczko Prawo na Wrch až do Slun/cze Zapaduwydrzano byloZwod Zmocnienny y Kliczum/uw Polo/Zieny Prosslo, Zgisstinge a Zapsange. Dále Pak Platiti ma/ Poczna od Actum Zapisu tohoto w rok a Potom kazdorocznie Po/ II^cSß G. až do Zaplaczenny wssy Summy, A Peníze Peniezum gsau/ Rukogmie. Relator toho zRady: Pan Zygmund Hans: Actum/ in Consilio ff. 3. post S Catharinae Anno 1611⁵⁸⁸

Příloha č. 31

s. 140, f. 136r

Waczlawowi a Jakubowi Nik:/ Jana Wodicžky Pekarže Synům ogichPocztiwém na Swiet/ Splozeny, a dobrém chowany wyswiedczili. – Bohuslaw Ffi/czyn, Marta Jana Pikharta, a Mandalena Adama Pržiho/dy, Manžielky, Miesstienina a Miesstky Nowého Mista Praž/skeho Lyde Starožitným a wiryhodny, žiegsau toho Powie domy,/ a wzwlásstie Bohuslaw Fficzyb, aMandalena Pržihodowa/ kterakSpržedepsaný Jan Wodicžka,

⁵⁸⁸ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607–1613, 1614, 1644–1661, f. 286r, 286v.

s Annau, Niekdy Jana/ Fficžka, ginak fficžna Dczerau, Manžielkau swau/ Podle naržizeny Czyrkwe Swaté, wStaw So Manžielstwi/ wstaupili, abywsse kterémuž Stawu Manžielskému , w kostele/

s. 141, f. 136v

So Petra Na Poržicži od Spráwczé Czyrkewniho Potwrzeny, We/seli Swadibny, wdomu Slowe Kuczerowicz, wPržitomnosti/ gich ginych mnoho Pocztiwychlidi obogiho Pohlawi wykonały./ a Potom zPocztiwého Ložie Manžielskeho tyto Waczława a Ja/kuba, SynysweRzadnie Splodili. Gimž obiema weyßdotcže/ná Parta Pikhartowa, Prži Kržtu Swatém, yakž si ktomu/ sama Austnie Pržiznala, Kmotrau byla, ayak Rodicžowe/ taky Synowe gegich, dokud, wžiwoytnostzustawaly žie gsau/ se dobrže a Pocztiwie chowali newiedicze onich czo gineho, než wsse/czko dobré a Pocztiwé. Actum in Cons. S. Post 5. Walenti/ni 17. Febr: Anno Vthup. (1622)⁵⁸⁹

Příloha č. 32

s. 253, f. 248v

Janowi Wodicžkowy z Woserffeldu wyswiedczili Slowud/tny Pan Bartholomieg Rottperger zHoneku. Pan danyel Starssy Ka/lywoda a Pan ffilip Junker. Miësstane a Raddni Nowego Miasta Pz/ ?de Pocztiwí Starozzitni a Weghody Žie toho powiedomi gsau/ kterak dobre Pamieti P. Waczława Wodicžky z Wossorffeldu/ s Annau rozenau z Arlzuku S Pocztiwého lozie Manžel/skeho splozeny. Kteryžto také P. Waczław Wodiczka Za/ ??? sweho drahny čas w Rozlyčných Powinnostech/ Miestskych jako y w konselske Pozustawal a se wždy ssle/chetnie chowal. Onemž gako y otomto Janowi kgemu/ ??? Nicz gineho Prawiti Nežli wssechno dobře/ aPocztiwie. Actum in Consilio ff. 6. post s. Kaneihu. 9./ octobris. Anno 1637.⁵⁹⁰

Příloha č. 33

s. 420, f. 211v

Danyel Kalywoda Stoge osobnie w Raddie Priznal se gest/ wzdal, a moczy Zapisu tohoto wzdawa, Dům swuy y giny Statek/ wsseczken Mowitý y Nemowitý, Nacziemby ten koliw Zaleziel, hyhle:(/dan a optán byti mohl, kteryž nyny gma, aneb Potom

⁵⁸⁹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 136r, 136v.

⁵⁹⁰ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 248v.

ZPoziehnany/Boziho gmiti bude, Lydmile Manzielcze swe, kgmieny, drzienny/
 A didicznemu wladnuti. Naproti tomu taž Lydmila Man:/zielka gehu, gsauczy také tu
 w Raddé Przitomná, ktomu se také/ Priznala, Zie SPředpsanemu Danyelowi Manzielu
 swemu, vzdala/ gest a Moczy Zapisu tohoto wZdawa ten tyž Dům a Statek gehu,/ ktomu
 také Statek swuy wsseczken Mowtý y Nemowity, nacziem,/ by tenkoliw Zaleziel,
 wyhledan a optán byti mohl, kterýž nyny/ gma, y Potom zPoziehnany Poziho gmit bude
 tez kgmieny k/ zieny a didicznemu wladnuti na takowy sPusob: Aczby gehu da:/nye
 Prwe nežli gi Lydmilu, Pan Buh skrze Cziasnau Smrt ztoho:/to Swieta Powolati ráczil,
 Tehdy ona Lydmila, a dítky by Spolu/ mieli: Sdietmy Swimi SPlozenýmy wtom wewsssem
 Statku tak/ SObieobapolnie wzdanem, ma byti rowná a Prawá Spolecznice./ Pankliby
 ditek nemieli, aneb magicz Zieby Zemrzely, tehdy ten/ Statek wsseczken, ??? na
 ZiwaZustaleho Manziela Przi Pa:/

s. 421, f. 212r

dnauti na Plným Prawem, A ztoho Statku Zewsseho, wyminili gsau/ sobie gedem každý
 znich Po dwau Stech Kopach Misř: Otiech wymi:/nienych budau gmiet, Mocz a Plné
 Prawo Rziditi Kssafftowati dati,/ a Snimy yako s swym vlastnim Ucziniti, bez Przekazky
 gedem druhé:/ ho wsseliyaké, a Pakliby wkssafftowali, y ta wyminka Przi gi:/nem Statku
 Za Ziwym Manzielem Zustatima, tež Plným Prawem./ Relato toho z Raddy. Pan Jan
 Rzimsky z Kosmacziowa/ Actum in Consilio ff. 6. post Agapiti. Anno. 1611⁵⁹¹

Příloha č. 34

s. 160, f. 82v

Smlauwa Ubrmanska mezy Pa/ny Consorty Kalywodowskymi, a Sy/rotky Podolskymi/
 Jakož gsau wlethu 1642 5 dne Mie/sycze February Anna a Alžbieta Sestry Po/dalske,
 wedle wyžiadaného do Mista Raddniho wstoupeny/ proti Panum Consortum
 á didiczum Kalywodowskym, gmenem/ Panu Waczlawowi Bonawenturowi Trunsowi,
 Panu Dany/elowy Mladssymu Kalywodowi, Pani Alžbiete Ssyndlerowy/ a Pani ALžbiete
 Kalywodowy, Zeti, Synu, dczerži, a Wdowie/ po dobře Pamieti Danyelowi Starssym
 Kalywodowi, Niekdy/ Miesstieninu a Raddnim, Prawnie ge ktomu obeslati dawsse/
 přřednassely: Zieby naonen čas Pan Danyel Starssi Kalywoda/ gich Panuw Consortum,

⁵⁹¹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607–1613, 1614, 1644–1661, f. 211v – 212r.

Manžel, Otec, á Tchan: Nemenie gich/ Sester Krewni Ugecz á Prředni Porucznik, Ba Ziwoytu sweho/ wsseho a wsselygakeho diedicztwi, po Otczy gegich Ssebestya/nowi Podolskym Mohowiteho y nemohowiteho Zanechaneho/ Zadage przitom aby Pani Consortes a diediczowe Kaliwodowssti/ Ztoho Zewsseho podle knieh Miestskych a Inventarze diedictwi/ Zapsaneho a gim pržinaležegiczyho namistie gehu Pana Danyele/ Starssyho Kalywody giž tak w Panu odpocziwagiczyho, odpowi/daly a Prawi byli. Takowemi vznesseni Se/ster podolskych Pani Consortes a diediczowe Kalywodowssti/ Ziadneho mista nedawagicze, Proti mému Prawnie Exczipirowaly/ a Na Tomasse Cynka, a Krysstoffa Bennera oba Miessteniny Nowe/ho Miasta Pražskeho, nad nimiž ony, jako y Bratrem wlethu/ 1616 po Smrti Otcze gegich tehdaž Syrotky a Statkem gym/ przislussegiczym odPrawa tohoto Porucznicky naržizeni byli/

s. 161, f. 83r

kdež také u Pržitomnosti týchž Porucznikow a Panow Raddnich/ ktomu wolenych mobilia popsana gsau, opohledawani wsseho/ toho, nanie ukazowali. Odkudž Stranam obogim Pržicži/na se podala, Zie wSpisych swych pro ex contra wedenych netoliko/ ad Ruadraplicam ??? se powyskytly, Ale y Skrze Pruwody, et/ reliqua ad hoc requisitia instrumenta tak daleko powystoupily,/ Ze wiecz ta á Wegpowiedi Pržichazelo. Nicz menie/ U Pržitomnosti Urozeneho Pana Pana Wylyma Albrechta Kra/kowskeho z Kolowrath, a naTegniczy, G m Cz Raddy a Hegtmana/ Noweho Miasta Pražskeho, G. M. Cz Pan Rychtarž a Pan Purgkmi/str Pani, na obzwlasstnim ziese tu osob blyzkym Pržibuzenstwim/ Spolcýenych dotycže, Porozumiwagicze, nežby Wegpowwied Prawni/ wynessena byla, nena Smlauwu Pržatelskau a Ubrmanskau,/ podati nepominuli a gednau y podruhe mezy nimi wyržizeno/ a w Skutek winssowany uwedeno byti nemohlo. Acž/ Letha pržitomneho 1644. 29: dne Mesycze February/ Sam osobnie nahorže gmenowany Urozeny Pan Pan Wylym/ Albrecht Krakowsky Z Kolowrath, G M Cz Radda a hegtman/ Noweho Miasta Pražskeho, při wzawssy sobie G M Cz Rychtarže/ Pana Waczława Augustyna Kawku Pana Giržiho ffogta/ z Winklhaydu, Pana Danyele Natanyele Kunstata z Krypffeldu/ Pana Pawła Danyele Termanusa, Pana Jana Seweryna Czychu/ z Krypffeldu Raddni, a Symeona Itehseliusa z Czetwimbergku/ Pisarže Raddniho, wté wieczy Stále praczowati, a pocžastem/ gedniech y druhých

napominanim, a wysocze wzacznym Pro/strzedkowanim takdale ze prziwesti y tež ge oblomiti gest racžil/ Zie ony ksrdczy Swemu to, czo tak gym uprżimně przedkladano/

s. 162, f. 83v

bylo przipusticz, odprzedsewzeti Sweho, a Zwasstie ony Con/sortes odtěch vlastni Rukau téhož Neb: Pana Danyela Star/ssyho Kalywody, y gynych osob Spisownich, a teprw po Zawrže/nem Sporu na lezenych Instrumentum Przijmuw a wydani/ Otczowskeho y Materžskyho, diedicztwi gich Sester, g sau upu/stily, a sebe k Ubrmanskemu wyrżknuti a wypowiedieny po/slussnie se porucžily./ Což G. M. Pan, Spolu sdožadany Pany/ Smlauwczy, magicze sobie wmoz to porucženo a odewzdano, pobedywem wssech Sircumstanty powaženi, Pržitom uprżim/nie prohlydagicze ktomu, aby jak gedniem tak druhym Skra/czeni žiadneho se nedalo, a knegmenssi ugmie newztahowa/lo, takto mezy Stranami Wzniknauti gest racžil, a wzniknuly./ Ze ta wssechna prži Prawie Wznikla Acti, nedorozumeni/ sskodlywe Zassti, a Zgytržene Kyselosti, se mezi, Kazyrussi/ a wnicz obraczegy, nyní y na časy budauczy a wieczne, a to/ gym budaczym a budauczym gich, kžadne Auražcze dobreho/ gmena a Sslechetné Pocztivosti roztahowati, aniž jak mezy/ sebau tak odžiadneho gyneho Spominano byti nemá. Za Praetensi pak swau wsseczku a wsselygakau a wsselyga/kau, jak ta kolyw gmenowana, tytulyrowana, aneb kde anaczem/kolyw zalezegiczy by byti mohla, Sestry Podolske od Panuw/ Consortuw Kalywodowskych Trzi Sta kop miše na nasle/dugiczy Terminy, aby pržigaly, a Znich nalezitie Kwitowaly/ a nanicz dále a wicze pod yakym pak Kolyw praetextem, Samy/ od osob y namistie diediczuw a budauczych swych, nyní y nawecz/ne časy Se nepotahowaly, a moczy nemiely, gest wynalezeno./ Nyni y hned pržiwloženi Smlauwy této do Kniech Miestskych/ Sto kop miše: W Pondiely po Swatych Filyppa a/ Jakuba Aposstolych Paně genž bude 2 May druhých 300 sš miše/

s. 163, f. 84r

Tržetich a Poslednich Sto kop miše ten Čwrttek po S Bartho/loměgi Aposstolu Panie 25 Augusti a to wsse Letha Pržitomneho 1644. Kteraužto také Summu 300 sš miše a Termi/ny Pani Consortes oblybyti, Peníze beznapominani, a Prawa dal/ssyho Zaneprazdniowani, wdepositum wdowie Raddnim pod pby/czegnymi pokutami Prawnimy, nicz sobie kobranie cožby se wymyslyti/ a neustale Remedirowani, Geho miS

Panu, a Panum Smlauwczum/ obie Strany Ssetrne podiekwani Učžinich, ge nežrussytedlné/ držeti poslussne přžipowieděly: sobie přžatelske Ruky iakožto/ ??? a Přžibuzni y hned podagicz, wdobrem spusobu a pokogy/ zie zůstawati chtiegy Se zakazaly. Přžitom Žiadostiwi gsaucze/ přžednessena a mezy gine podobne Smlauwy w knihy Miestske/ uložena a wtělena byla. Což zie se kbudauczy Relati zůstawuge/ oznameno. Actum Anno ex die ut supra. Relator toho/ z Raddy Pan Kasspar Knespelyus Hawel, a by wschni mezy Stranami/skrze Ubrmanska Smlauwu a wegpowěd narownany, wknihy/ miestske wtieleo a wepsano bylo, Žie Pan Purgkmistr Pani/ ktomu swe powoleni dawati rači. ACTum in Cons. ff. s. Post/ Domin: Laetare 11. Marty Anno 1644. Cons: Anno Wenseslai Samuele Hlawaczek. ⁵⁹²

Příloha č. 35

s. 545, f. 272r

Jan Rosyczky. Miesstienin Noweho Miasta pražského. Stoge Osobnie w/ Raddie Przed Panem Purgkmistrem Pany Prziznal se, Žie Dům swug/ wniemž bydlý, slowe od Starodawna U Pelykanu, Na Dobytczim Trhu/ wRchu Žittne Ulicze ležiczy, S Sladownau, a sewssym ktemuž Domu/ Přžislussenstwim, se wssemy Swrssky a Nabytky, kterzižby se wtemž// Domie, a naczienkoliw, sewssemy dluhy gemu SPrawedliwie Po/winnymy, Nicz owsem newyminiugicz Nassly, a wyhledati mohly,/ to wsseczko: Alžbietie Prenarowe, Pozustale Wdowie Po dobře Pa/mieti Janowi Prunarowi Zlatniku Miesstieninu STareho Miasta/ Pražskeho, Pastorkyny swe, Proto, Žie Y k dobré Pamieti Ewu Manžel/ku gehu, a Materz swau Zadlauhý Cziawtiežké Nemoczy od Pana/ Boha Postawenau, Po Smrti Pak gegi, gehu, Spowolenimi Yak Manžela/ sweho, Za Žiwobyty gehu, tak y ditek swych až Posawad, w Rozlycznych/ na Sdrawi Nedostatecznych od Pana Boha Za Cziaste Nawsstiweného, Czie/ladku, Y Statecziek gehu od Pana Boha gemu Propugczyeny, uPrzimnie/ a Wiernie oPatrowala, a oPatruge, Po Smrti swe, tePrwa Swobodnie, a/ dobrowolnie, yakožto swug vlastny odewzdawa a dawa, tak aby tohoto/ odewzdany, a dany dobrowolného, Swobodnie bez Przekažky wsseliya/keho Człowieka, yako sweho vlastního diediczenie UŽiwala. Wssak/ takowego odewzdany a dany Za Žiwobyty sweho w Mocne Moczy/

⁵⁹² AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 82v – 84r.

s. 546, f. 272v

a Rucze swe, kterebykoliw cziasu a chwale gemu se libilo k zmienieny/ a k zrusseny bud' wsseho, nebo w Cziastcze Mocznie Sobie Pozustawuge,/Zanechawa. Pakliby Nezmienil a nezrussyl Za Žiwobyty swe/ho. Tehdy aby Alžbieta Prunarowa. Pastorkynie gehu Przi Pokognem/ Mocznieny, a diedicžnem takowego dobrowolneho, a Swobodneho wsseho wsse/liyakeho Statku odnieho dany, wladnuti a Użiwany Zustawala./ Czoby Pak komu zlasky Pro Pamatku na Mistie gehu dati a Po/ Smrti gehu odwesti gmiela. to se w Truhle gehu vlastny Rukau Poznamena/no nagde. Actum 17. Septembris: Letha 1619./ Relator toho z Raddy: Pan Danyel Kohaut z Lychtenffeldu⁵⁹³

Příloha č. 36

s. 514, f. 261v

Matthyáss Gubernátor kaupil sobie, Zuzannie Man/zielcze swe, diediczum a budauczim swym zahrada za Swin/skau branau po lewe Stranie, mezy czestau, zahradau ???/skau, podle Smetisstie, nad lauži, ležiczy, k gmieni a diedicžne/mu wladnuti od Hawla Czerwenky za Summu Gedno Sto/ Dwadczeti piet kop missenskych hotowych z czela a/ zauplna zaplaczonych. Znich Prodawagiczy kupu/gicziho kwittuge, Prazdna cžini nyní y na cžasy budauczy/ a zawady pokadž by se kdykoliw yake na tež, Zahradge nassli/ Swesti Powinen bude. Stalo se w Stržedu po Swatosti/ 6/ May Letha Panie 1620. ⁵⁹⁴

Příloha č. 37

s. 416, f. 210v

Jan Slon s Marketau Man/zielkau swau, kaupily sobie, diedi/czum a budauczim swym, dum le/ziczi na konskem trhu wystaweny/ mezy domy niekdy krystoffa lebedy, a Katerziny Kamnigerowe, oboustran/nie Sewssim gehu Przislussenstwim, od Alexandra Dworskeho z Rubrsstor/ffu, Za Summu Sedmnaczte Seth/ kop miss. k gmieni drzieni, a diedicz/nemu wladnuti, wtom Prawie wewsse/ yaki Prodawagiczy sau gmiel, uziwal, a wladl, Powinen gsauce Podle Pra/wa sprawiti, a zawady ztoho domu swe/sti. Gemuzto gest zawdal geden tisíc/ kop miss(eňských). A dále ma platiti Pocžna/ od S(vatéh)o havla Przysstiho w rok, kazdo/rocznie po gednom Stu kopach miss(eňských)/ platiti az

⁵⁹³ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2201, Kniha trhová červená, 1613–1620, 1624, 1640, f. 42v – 297r.

⁵⁹⁴ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 225v – 328v.

do zaplacení wssí Summy,/ a Peníze Peniezum sau Rukogmie./ Relator toho z Raddy
Pan Ondrzey/ Payer. Actum in Consilio ff s./ post Nativitatis Mariae Anno 1604/ Consule
Domino Paulo SSetele a Ru/prsstorff.

(Zaplaceno 1612)⁵⁹⁵

Příloha č. 38

s. 105, f. 101r

Danyelowi Jana Slona niekdy Miesstienina Noweho Mie/sta Pražského Synu, o gehu
Pocztivem na Swiet Sploczeni a dobrem cho/wani wyswiedczili: Symon Hauska
Miesstienin Stareho, Marke/ta Rzeczowa a Alžbieta Pražiakowa, Miesstky Noweho
Miest Praž/skychkde Starožitni a wuy hodny: Kterak toho powiedomi gsau, a/w swe
Pamieti magi, zie Jan Slon pogimage sobie za Manzielku Mary/anu Po Erazymowi
Kolinkowi zustalau wdowu Sni k Staru/ Manzielstwi podle Ustanoweni Czyrkwe Swate
ržadnie Sprawczym Czyr/kewnim w Kosteie So Gindržicha Potwrzeni bywsse, weseli
Swadebni/

s. 106, f. 101v

w domie niekdy ??? Sskrobarže w Tucziene Uliczy leżiczym w prži/tomnosti tiechto
wssechniech wyswiedzucigich, y ginych mno/hych pocztivych lidi wykonali A Potom
tohoto Danyele Syna/ prži Kržtu Swatem wyß psany Ssimon Hauska podle ginych
kmo/trem byl, Newiedaucze czo gineho yak o Rodicžich tak y o tomtu/ Synu gich
Swiedcziti , než wsseczky dobré a pocztive. Actum in/ Consilio ff. 3. post S. Michaely
Archangeli 3. Octobre An/no 1617.⁵⁹⁶

Příloha č. 39

s. 330, 167v

Jan Benessu kaupil sobie Annie/manzielcze swe a diediczuom sweym Dům/ leziczi na
Ulyczi Pasyrzské mezy Domy/ Jana Hamaryta z Rowin a Pani Kry/zaldy Kolowratowe
z Lobkowicz oboustrannie/ sewssym gehu przyslussenstwym za Sum/mu Pul Pata Sta
kop gro k gmneny/ drzieny a diedicznemu wladnuti Od Ezechie/la Lopatskyho a Doroty

⁵⁹⁵ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2199, Kniha trhová červená, 1600–1607 (1623), f. 23r – 275r.

⁵⁹⁶ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 101r – 101v.

z Ssontalu/ Manzielky gehu Gimzto gest zawdal/ in CMG Dále pak ma platiti Przi/cziasu S° Girzi w lethu budauczim 6o/ Poczna CMG P. Dorotie z Skalska Prw/ny Prodawatelkyni dati a odtud w wl/ ethie CMG Ezechielowi a Dorotie/ ostatních C MG každého roku/ Przi cziasu S° Girzi Porzad gdoucziho/ Po XXX MG do Zaplaczeny/ pladbi. A Peníze Peniezuom sau Rukogmie. Relator/ togo z Raddy Pan Waczlaw Holczan. / Actum in Consilis fonia Soninola post/ S. Laurenti Anno 1603. Consule/ Ond Vencesilao Fafaut Urbis pimate.

(splatil 1611)⁵⁹⁷

Příloha č. 40

s. 85, f. 42v

Jan Benessu Stoge Osobnie w Raddie Prziznal se, Zie gest dal, A/ moczy Zapisu tohoto dawa Dum swuy na Konskem Trhu w Nowe Wa/staweny, mezy Domy P. Waczlaw Mitysa, a Jakuba Senucha obo/ustrannie leziczy, y giny Statek wsseczken a wsseliyak, Mowity, Y Nemo/wity, Nacziemby tenkoliw zalezil, vyhledan a uptan byti mohl, kterýž/ nyny Má, Y Potom ZPoziehnany Boziho gmiti bude: Annie Manziel/cze swe, kgmieny drzieny a diedicznemu Wladnuti. Naproti/ tomu dotczena Anna Manzielka gehu gsauce tež wRadde Przito/mna, Prziznala se, Zie sPrzedgmenowanemu Janowi Benessowi Man/zielu swemu dala gest, a Moczy ZaPisu tohoto dawa ten tyž dům a/ Statek gehu, Ktomu také Statek swuy wsseczken awsseliyaky,/ Mowity Y Nemowity, a SPrawedliwosti swe wsseczkny, kdekoliw,/ a Yakymkoliwby se nagiti awyhledati mohly, kterýž nyny ma, y/ Potom ZPoziehnany Bozieho gmiti muzie, tež kgmieny drzieny a/ diedicznemu wladnuti. naten atakey Spusob: Dalliby gim/ Pan Buh SPolecnie ditky, a On Jan drziwe nežli Ona Anna,/

s. 86, f. 43r

Ztoho to Swieta skrze Smrt Cziasnau wykroczil. Tehdy taž Anna S/ dietmy Snim Spolu Splozenymy wtom wewssem Statku tak Sobie/ obapolnie wzdanem ma byti Rowna a Prawa SPolecnieZe Pakliby/ ditek nemieli, a neb Magicze, Zieby Zemrzeli, Aby ten Statek wsseczken/ z Umrleho na Ziweho Mnziela PoZustawagicziho Plnym Prawem Przipadl/ Z Kterehožto Statku wyminili gsau Sobie, a wsie Moczy PoZustawili/ Geden

⁵⁹⁷ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2199, Kniha trhová červená, 1600–1607 (1623), f. 167v.

každy: Dwie Stie Kop. G. Otiech Wyminienych budau gmiti/ mocz Rziditi, Kssafftowati, dati, a Stim Podle swe libezne Wule Czniiti/ bez Pržekažky gedem druhého Wsseliyake. Pakliby nekssafftowali/ Yta Weyminka Za Ziwym Manzielem Zustalym, Podle gineho Statku/ Zustati ma, tež Plnym Prawem. Relator toho zRaddy Pan Girzik./ Nysl z Kyrßffeldu. Actum in Consilio ff: 6. postvidie Pre:/fentationy Beatae Mariae. Anno 1613.⁵⁹⁸

Příloha č. 41

s. 175, 89v, 90r

Girzy Karolydes z Karl/sspergka kaupil sobie Dorotie Manzielcze swe,/ Karlowi Girzimu Synu a Waczlawowi bratru/ swemu Diedicuom a budauczim swym Dům le/ziczi w Podskali: Proti S^{mu} Bartholomegi/ gdaucz na Boticz Podle domu niekdy p. Mar/tina Wylymka s Winiczkau a sewssym/ k niemu Przyslussenstvim Od Tomasse Ze/mana s Povollenym Mati wdowy Pozu/stale Po Martinowi Sokolowi Waržkarzi Pastorky/nie gehu a s Plnym Przyznany w Raddie Przed/ Panem Purgmistrem Pany Gegim za Summu/ Trzi Sta kop a Trzi kopy wsse w Gm k gmnený/ drzieny a diedicznemu wladnuti Gemuzto/ ? zawdal na hotowe Summie I^cM a ny MGm/

Dale Pak bude powinen platiti kazdeho/ roku Poczna na S^o Girzi w lehtie Panie 1603. Po XXMGm až do zaplaczeny wssy Summy/ a Peníze Peniezum sau Rukogmie. Mezy/ tim Pak on Tomaš Zeman do S(vatého) Girzy ney/prw Przisstigo, Tehozto lethma se Ztoho/ domu odstiehowati: wsseczky zawady Až by/ se yako nassli z toho domu a ??? Przijmum/ anesti: A gey oczistity Tez Zadczałe bernie A/ gine Poplatky vyplniti bezewsseho obtizieny/ gehu Girzyho Karolydesa a diediczuow a/ bdouczech gehu Powinne ge Relator toho z Raddy/ Pan MelycharSserý z Letowczicze. Actum/ in Consilio ffonía soninta post Mathia/ Apostoli Anno p 1602. Ond Egidio/ Sorgar in Cziastolowicz Magistrorium.⁵⁹⁹

Příloha č. 42

s. 634, f. 318v

⁵⁹⁸ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2201, Kniha trhová červená, 1613–1620, 1624, 1640, f. 42v, 43r.

⁵⁹⁹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2199, Kniha trhová červená, 1600–1607 (1623), f. 23r – 275r.

M: Girzý Karolides./ z Karlssperka S Dorothau Man:/zielkau swau. Stoge Osobnie w Raddie/ Przyznaly se Przednie On. Zie gi Dorocie/ Manzielcze swe Dům Swug wněmž by:/dli Sewssim kniemu Przislussenstwim/ y giny wsseczek a wsseliyaký Statek/ swug. budto na Gistotach, Ssuldbryffich/ zapsych, Swrssczych, nabytczych a na/ cziemkoli a kdekoli: a neb Pokomkoly/ zaleziegczy, kteryz nyny ma a neb Po/tom gmiti bude. Dal gest a moczi zapi/su tohoto dawa Wyminiw sobie zto/ho zewsseho Ic sř zl Snimiž/ by mohl czyniti czobi mu se libilo A/ Knihi swe wsseczky Aby ty Przi diedi/czych a budauczych gehu MužskehoPohla/wi w SPolecznem a nedelnem Użiwani/Zuostawaly:/ Tolykoy ona Dorotha Man/

s. 635, f. 319r

zielka gehu, zie gemu M. Girzimu Karolide/sowi z Karlsspergka tyž Dum sewssým stat/kem gehu, Ktomu Dum swug Przi Miestie Kostelczy na Labi na Przedmiesti. Proti Branie Praž/ske leziczi. S Stodolami Obilým diedinami Lu/kami dobytky, nabytky Swrssky, wssým A wsse/liyakým kměni Przyslussenstwým Tež dluchy/ a wsseczku sPrawedlnost swau nynieyssý y bu/dauczi. odkud. Pokom. A yakýmkoli Prawem na/ sebe przyPadlaw, dala gest a timto zapisem da/wa k diedicznemu obdrzieny a wladnuti: Wy/miniwssy sobie ztoho zewsseho tolyko Ic sř zl/ Onichzby Rziditi A kssaffzowati dle swe dobře/ a swobodne Wuile mohla. A To Podle gich/ Manzieluow dobrowolneho Swssemy. Na ten A/ takowy spuoseb. Gestly Zieby Pan Buoh. gehu/ M. Girzyho Karolidesa s Prwe nez gi Dorothu:/ ztohoto Swieta wyniti raczyl. Aby ona w tom/ we wssen tak sobie obapolnie wzdanem statku/ s Karlem Girzim synem gehu s Prwneyssy/ Manzielkau Salomenau splozenym. A Waczla/wem Karolidesem z Karlsspergka wlastným bra/trem gehu Tez s ginými ditkami genz by gim/ Manzielum Pan Buoh spolecznie dati raczyl, wwnan/

s. 626, f. 319v

a Prawau Spoleczniczi byla. A on M Gi:/rzi Karolidess tymž sPuosobem kdyby gi/ Dorothu ziwobytym Przeczkal A by S Waczla/wem bratrem A dietmi swymi to wsse z diediti mohl. Podle toho ziadagicze gi G M/ Pana Purgmistra Panuow. A by toto dobro:/wolne A swobodne gich Manzielum snesseni/ w knihy Miestske wepsati A Potom weypis hodnowerny Pod Peczeti Miestskau/ ku Prawu Miasta Kosteletz na labi. wydati/ Aby y tam w Knihy gich Miestske wepsane/ bylo. Powolytiraczyli. Relator/ toho z Raddy

k kniha Pan Waczlaw Kbel/sky z Kapihowi. Actum in Consilio fe/ria quarta. Agapiti. XXIII Augusti/ Anno 1600. Magistronicium Domino/ Vencesilao Kundrat.⁶⁰⁰

Příloha č. 43

s. 573, f. 291r

Janowi Karolydesowi/ Samuel Karolydes z Karlperka/ Mage wstaupeni přřed Pany Urředniky Urřadu Ssestipan/skeho w Nowem Miestie Prazskem přřednesl. Yakož/ gest Jakub Girzi Karolydes z Karlspergka Bratr gehu/ vlastni. Zahradku Za Konskau Branau w Ssanczich le:/žiczy Janowi Karolydesowi Synu gehu Kssafftem ge:/hož Actum 29 Septembris letha 1632 odkazal zia/dagicz, aby temuž Janowi Synu gehu Pro Budauczy Pa/miet do kniech Urřadu Ssestipanskeho Zapsana byla/ K Kteremuzto Zapisu podle tiž Ziadosti Zgisteho Ura:/ czieni P. Urřednikuw Ssestipanskych témuž Janowi Karo:/lydesowi, diediczum a budauczim gehu k gmieny, drzieny/ Užiwani, a mocznemu wladnuti, tim wssim Prawem/ gakz gmenowany Jakub Girzi Karolydes dle Zapisu libro Contractum S.V.N.V.P. folio 267. gi uziwal a ni/ wladl. gest Powoleno. Z Kterezto Zahradky. Staleho/ Platu kazdorocznie Prži S. Hawle k Obczy do Urřadu/ Ssestipanskeho N. M. P po (jedné kopě grošů) bez Zadrziowani od/wozowatigma Actum 13 Decembris Ac 1632⁶⁰¹

Příloha č. 44

s. 188, f. 94r

Mathauß Sswik z Lukonos Stoge osobnie w Raddie Przed/ Panem Purgkmistremm Pany Prziznal se, Zie dom, zahrady, Winicze,/ Chmelnicze, Pole, Y giny Statek wsseczken swuy Nemowity, Y Mowity,/ nacziemby ten koliw, kdekoliw, a Pokomkoliw gemu nalezielwyhledan/ a Uptan byti mohl, kterýž nyny ma, Y Potom gessto Z Pozěhnany Bo/žiho gmiti bude, vzdal gest, a moczy Zapisu tohoto vzdawa, Johannie/ Sswikowe z Gindicz, Manželcze swe mile, kgmieny drženy, a diedi/cznemu wladnuti. Kteremužto Mathassowi Manželu swemu/ taž Johanna, gsaucz wtemž Mistie Pržitomna zase vzdala gest, A/ Moczy Zapisu tohoto vzdawa, tež domy, winicze. chmelnicze zahrady/ Pole a giny Statek weyß gmenowany gehu wsseczken, ktomu také/ gesstie y giny Statek swuy

⁶⁰⁰ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2198, Kniha trhová zelená, 1595–1600 (1612), f. 318v – 319v.

⁶⁰¹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 291r.

wsseczken Mowity y Nemowit. Yako/Mleynecz Na Lodech Pod Mleyny Ssytkowskymy Shraniczy Pro/Seypku Y giny m wssym ktomu Przislussenstwim, tež dum Na/Wyssehradie Swiniczkau ležiczi, budto Smluweny, aneb yakým/koliw, a Při kterem koliw Prawie, Zapisy y NaPaden nany Při/sslý, tež sSwrssky a nabytky, Prawo a SPrawedliwosti swe wsseczky/ kterěž kde yakymkoliw a Naczzemkoliw ma, y Potom gesste nuti/ bude, též kgeho gmnieny drženy, a diedicznemu wladnuti Naten Spu/sob: Pokuddžby gehu Mathausse Prwe než gi Johannu, Pan Buh/ ztohoto Swieta Prostrzedkem Cziadne Smrti, Powolati Raczil, A/ Ditkyby mieli, Aby Ona Johanna Sditkami Snim Splozenymy wtom/ rowna a Prawa Spolecnicze byla, Pakliby ditek nebylo, a nebo/ gsauze Zemrzeli, tehdy ten Statek wsseczken gegich, tuto tak oba:/ Polnie wzdany, aby zUmrleho na Ziweho Zustawagicziho, Zcziasto/ Psanych Manželuw Plnym Prawem Prřipadl, bez Pržekážky wsse/liyake každého Czlowieka, yakkoliw Prawo ktomu gmiti chtiegi:/czyho. Wssak Ony Manžele ztoho Zewsseho Statku, tak tuto Po:/ s. 189, f.

die wzdaneho Wyminili gsau Sobie. Mathauß Dwa tisycze/ kop G. a Johanna Piet Seth Kop. G. Onich rziditi, a kssa:/fftowati, bez Pržekážky geden druhého Moczy Sobie Zanechawsse/ A Pakliby Nerzidili, anekssafftowali, tehdy táž Summa Wymi/niena, Yako y Wyß gmenowany Statek, Na Ziweho Znich Pozu/stálého PřiPadnauti ma. Relator toho z Raddy: Pan Jak Rzim:/sky: Actum in Consilio ff. 2 post Dominicam Judra/ Anno et Magistro Civium uts.⁶⁰² (1615)

Příloha č. 45

s. 297, f. 148v

Mathauss Sswik Zlukonos. Stoge osobnie w/ Raddie, přiznal se. Zie postaupie, a timto zapisem/

s. 298, f. 149r

postupuge. Domu Ržecženeho Paustka, w Gircharich le:/žiczyho, Sewssym kteremuz domu a Paustcze Pržislussen:/stwim. Kteryž nanieg wedle Podiluw mezy nim ada:/nyelem Bratrem gehu wykonanych Pržipadl Yakž tyž/ podilowe w Knihach

⁶⁰² AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2201, Kniha trhová červená, 1613–1620, 1624, 1640, f. 42v – 297r.

Syrotczich Podiluw wCztwrti Stieplanske na listu 181/ to wsobie Ssyřže obsahugi a Zawiragi. Waczlawowy/ Ursynowy. Diediczum abudauczym gehu. w Padesati/ kopach miß „kgmieni držieny, adiedicznemu wladn:/nuty. Wtom wewsssem Prawie, Yakž téhož domu/ sám Uziwal, anim wladl. Žiadneho sobie dalssyho/ Prawa a Sprawedlnosti, natemž domě Spaustkau/ ynamistie, diediczuw abudauczich swych nepozusta:/wugicze. Relator toho Z Raddy. Pan Ondrzeg/ Gatli. Actum in Consilio ff. 3. post Conceptionem/ B. Maria Virginis 12. Decembris. Anno 1623.⁶⁰³

Příloha č. 46

s. 508, f. 256r

Jan Durych z Sonnenpergku, koupil Sobie, Zuzanie Manzielcze swe/ dideczum a budauczym swym. Dum na Kwietonske Uliczy, wedle do:/mu Girzika Rzedczickyho Sgedne, a téhož Jana Durycha druhého domu:/ zstrany druhé leziczy, sewssym ktemuž domu Przislussenstwim, Od/ Jakuba Archelausa zRadaussowa, komorníka Při Dezkach Zemských/ Kralowstwy Czeskeho, Za Summu: Dwanacte Seth kop G. hoto/wych, kgmieny, dzieny A dědicznemu wladnuti, wtom wewsssem Pra:/wu yakž on Sam Jakub Archelaus toho domu Uziwal, a ným wladl/ Powinen gsa Podle Prawa Miestskeho SPrawati, Stim Przitom dolo:/zienim, zie gest Sobie Dotczieny Jakub Archelaus wyminil wtemž/ domi Byt až do S(vatého)o Hawlaroku Przisstiho, tež Girzi od Po:/druhuw, Item dwa Stoly s Przihradamy, dwie Židly, dwoge Rohy/ gedny Srnczi, a druhé Danyelowy, Almaru a Umiewadlo, wsse w/ Swietniczy Zustawagiczy: Relator toho zRaddy: Pan Waczlaw Wodiczka: Actum in Consilio ff. 6. post Dominicam Misericordias. Anno uts. (1612)⁶⁰⁴

Příloha č. 47

s. 495, f. 252r

Jan Durych z Sonenpergku s Duchkem/ Durchanem/ Jan Durych z Sonenpergku kaupil od Duchka Durchana Uliczku w dome gehu za 5 sß. missenskych. hotowych z czela a zauplna/ zaplaczonych na ten spůsob, aby gy k domu a uzitku swemu/ przipogyti a obratiti mohl. Wssak tak wody kteryž/ do tež Uliczky spadal Duchek do sweho domu

⁶⁰³ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f.148v, 149r.

⁶⁰⁴ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2200, Kniha trhová červená, 1607–1613, 1614, 1644–1661, f. 256r.

Swesti apodytyi/ powinien bude. Stalo se w Patek po Neděli/ Smrtedlne 10. Aprilis. Ac. 1615.⁶⁰⁵

Příloha č. 48

s. 461, f. 230v

Hawel Medek Miesstienin a spoluradni Noweho/ Miesta Pražského, koupil Sobie, DorotieManzelcze swe diedi/czumabudauczym swym DumNarozni na Ssyroke ulicy/ welde Piwowaru a Domu Kosstialowicz, gdaucze naZi/dowskau Zahradu, aproti tež nárožnímu, Z druhé Stra:/ny cesty domu Anny Tyrysowy Od Mikulasse Jor:/dana, a lydmilly Manželky gehu, Za Summu Pulgede:/naczte Sta kop miss. Ato wlethu Panie 1611. kgmeny/ drzeni diedicznemu Uziwani awladnuti. Wtom wewssem/ prawie yakž prodawagiczny téhož Domu Uziwali anim/ wladli Powinni gsauce Prawem miestským Sprawiti./ Nakteryzto Dům zawdal pul dewata Sta kop miss, Při/czasu SPawla nawyru obraczeni, Letha 1612 I.c sß/Awrocze pořadzbiechlem Ostatní Peníze totiž 100sß, atak/wlethu Panie 1613. gest zcela Zauplna Zaplacen, tak/ yakž Weypowied in Consilio ff. 3. postridie onuersi S. Pau/li 26. January Anno 1610. Consule Georgy SSVIK/ a Luconos se Stala, apatrnie ukazuge,. Kteraž gest/ zapsana Cuaterno Sententiarum N. 5. Folis 77/ Relator toho z Raddy. Pan Jan Baptista Galardo. Actum / in Cons: ff 4, pb S. Jacobi 28. July. Anno. 1627.⁶⁰⁶

Příloha č. 49

s. 603, f. 301r

P. Hawel Medek z Krymlowa, Stoge Osobnie wRaddie/ přezd PPPany Přiznal se, Zie gest wzdal, amoczy Zapisu/ tohoto wzdawa Dům swug wniemž bydlí y giny Statek/wsseczken awsseliyaky mowity y nemowity, na cziem by ten/ koliwZaležel, akde koliw vyhledan a uptan byti mohl/ kterýž nyní ma, y gesstie Zpožehnani Boziho gmiti bude, Mar/ganie Manzielczeswe, kgmieny, drženy diedicznemu Užiwa/ny awladnuti. Naproti tomu taž Margany/ Manželka gehu, gsauce přitomna wRaddě ktomu se při/znala, Že Sprzedpsanemu Panu Hawlowi Medkowi Man:/želu swemu. wzdala gest amoczy Zapisu tohoto wzdawa/ tentýž dům a Statek gehu. Ktomutake dům swuy/

⁶⁰⁵ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2150, Kniha trhová červená, 1537–1715, f. 252r.

⁶⁰⁶ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 230v.

w Osadie S Petra naporziczi wedle domu Krupskyho Slo:/we Ssasskowsky ležiczy yginy Statek wsseczken awsse/liyaky, mowity y nemowity nacžemby tenkoliw zale:/žel wyhledan auptan byti mohl kterýž nyní má age:/sstie Zpožehnany Božihó gmiti bude, tež kgmieni drženi/ diedicznemu Uziwany awladnuti. Zkterehožto/ Statku dotčžený Manžele wyminily gsau Sobie, Awswe/ moczy pozustawily, gedén každý po gednom Stu kopach/miř: Otiech wyminených budau miti mocz aplne/ prawo Rziditi kssafftowati dati a stim yako swym/ vlastnim i cziniti, bezpřekazky gedén druhého wsseliya:/ke, Apakliby Ziadny ote swe weymincze nekssaffto/wal anerzidil, aby y ta Zaziwym Manzelem Zustawagi/czym podle gineho Statku Zustala tezpłny prawem/ Relator toho Z Raddy P. Jan Rzedcziczky. Actū ut Supra⁶⁰⁷ (1628)

Přiloha č. 50

s. 190, f. 95r

Danyel Smicheus Stoge osobnie w Raddie Prziznal se, Zie Sta:/tek swuy wsseczek Mohowity Y Nemohowity kterýž má, a nebo gesstie/ gmiti bude, a kdekoliw ten gemu, a nebo Pomkoli, a nacziemkoli/ Przigiti a nalezeti mohl, Nicz owssem Newynuczugicz, Wzdal gest/ drzeny adiedicznemu wladnuti. Naproti tomu dotczena Zioffige Manželka gehó, gsauce tež w Raddě Przistogiczi, ktomu se/ také Prziznala, Zie temmuž Danyelowi, Manželu swemu, tolikey zase/ vzdala gest, a Moczy ZaPisu tohóto WZdawa, wsseczek wsseliya:/ky Statek swuy Mohowity y Nemohowity, který má, aneb gesstie/ gmiti bude, Nacziemby Tenkoliw. Zaleziel, UPtan a wyhledan, akde/koliw a komkoliw Przigiti mohl, Než wssemi newyměniugicz/

s. 191, f. 95v

tež kgmieni drzeny adiedicznemu wladnuti Naten atakowy SPusib:/ Gestližeby téhož Danye. Prw nezly gi Zioffige Pan Buh od Smr/ti Uchowati neraraczil, tehdy aby Ona Zoffige Manželka gehó, w/ tom wewsssem Statku tak Poiem poZústalým, Rowná a Prawa/ Spolecnicze Stiemy dietmy, ktereby gim Pan Buh SPolecznie da/ti Raczil Zustawala. A Pakliby dieti gsauce, Zemrzely, aneb/ Zieby gich nemieli Tehdy ten wsseck Statek gegich takoba Poln:/nie Wzdany, aby ZUmlého Na Ziweho Pozustaleho, ZeZciasto Psanych/ Manželuw Plným Práwem Przipadl, bez Przekažky Kazdeho Człó/wěka

⁶⁰⁷ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 301r.

yakekoliw Prawo, k omu nuti chtiegiczyho, a se Praw Czyho/ wssak Ztohoto Zewsseho Statku, tak Sobie obapolnie wzdaneho/toto gsau Sobie tito Manžele DobrowolnieWyminili, Danyel:/ 170 sß G. A Zioffige: 150 sß G. Otiech aby Mohl Zobau Stran/ rZiditi, Kssaftowati, dati, a Zapsati, komubysegim koliw dobrze/ widiela, Paklyby který Znich Manželuw o takowe/ Weymincze swe nekssafftowal, Tehdy aby takowa Weyminka/ PřiZiweni gich Plnym Prawem. Zustala: Relator toho z/ Raddy k knieham. Pan Waczlaw Wodička. Actum on Co(index)/ ff I. Post Dominicum Jubilate 16. May. Anno 1615/ Aestro Civium ut Supra. (1615)⁶⁰⁸

Příloha č. 51

s. 255, f. 127v

Kaupil sobie Zioffigi, Man:/zielcze, diediczum abudauczym swym Dum w Ru/zieny Uliczy, mezy domy Bartholomiege Ržeržabka/ a Ambrozie Mažanka obostrannnie ležiczy Sewssym/kniemu Pržislussenstwym. Od Lidmilly Kdynsky/ wdowy. Za Summu Geden Tisycz kop miß./ hotowych Zczela a Zauplna Zaplaczonych, kgmie/ni drženi adiedicznemu wladnuti. W tom wew/ssem Prawie, yakž gest téhož domu Prodawagi:/czy wUžiwany a wdržieny byla. Powinna gsau:/czy Prawem Miestskym Sprawiti. Relator toho/ zRaddy, Pan Jan Rzimsky SKosmaczowa./ Actum in Consilio ff. 2. Post S. Michaelis/ 2. Octobris. Anno 1623.⁶⁰⁹

Příloha č. 52

s. 356, f. 180v

Letha Panie 1644 Wl Cztwrtek den S: Elogia Bisku/pa to gest 3 dne Decembris, prostředkowaním Urozeneho P Mar/tina Wiznera Z Nedwidkowa a P. Martina Kratochwile Zbudow/skyho Raddnich, a Waczlawu Karolidesa Z Karlpergku Pisarze Rad/dniho Zržizených Commihsaryim Stala se Smlauwa Pržatelska/ czeka a dokonala, Mezy Janem Rakosnikem z gedne, Danyelem/ Smycheusem obaumi Miesstiany teho Noweho Miestu Pražskeho/ Zioffy Smicheusowau Manzielkau gehu aZuzannau Augustyew/nau Mary SsiremerowauZ Strany druhe. ato takowa/ yaký gest Anna niekdy Maziczkowa anaposledy Rakosnikowa Miesstka/ tohoto Noweho Miestu Pražskeho,

⁶⁰⁸ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2201, Kniha trhová červená, 1613–1620, 1624, 1640, f. 42v – 297r.

⁶⁰⁹ Archiv hlavního města Prahy (AMP), Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2202, Kniha trhová zelená, 1621–1629, 1640–1648, f. 127v.

z dobru Pamietu gisty kssafft ge/hož datum in Octobri Letha tohoto na Smrtné Postely
 Učinila/a w niem gistau czastkau z Pozostalosti gegi nadgmenowaneho/ Pana
 Rakosnika Manziela gegiho, Podielywssi dalegi Danyele/ Smicheusa Za Předniho
 diedicze a Sprawcze Po ny pozustaleho ST/teczku y sZioffy Manzielkau geß, awedle gicg
 krownemu dlu/ Zuzana Auguspergowau Sestrze swau a Marzy Ssirmerowau/
 Pastorkyny, Zakssafftownuze zřidla, tak jakž kssafft to wsadie/ plniegi obsahuge
 azawira: Na kteremžto Ržizeni gegim po Publi/ cirowani gehu, Nahorže gmenowany
 Jan Rakosnik Manziel Ne/bosky přestati nechliege, odpor takowehe kssafftu doczasu/
 Prawy wymiene polo žili. Kdež wssak Pan Purgkmistr/

s. 357, f. 181r

Pany widaucze zie by tusycze pro wiecz dosti skromnau mezy stranami a/ ktomu
 Przately krewnymi, obssirnezaneprazdnieny y outraty pogiti/ mohlo, a mohly, raczily
 gsau z prostrzedku sweho wegß menowany Pany/ Commihsarzi zwolyti, gim to
 odewzdawsse, aby oni dote wieczy Uprzimnie/ se wloziti a strawy ocž tak cziniti gest
 bez dalssiho Zaneprazdnieni Prawa/ Prziatelsky Porownati hlediely. Nacžež oni Pani
 Comihsarzi strany před/ sebe powolagicze spomoczy přednie Boži aswau snažnau
 bedlywosti ge na/ spusob nasledugiczy Porownaly. Přednie Ohlydagicze se oni/
 nahorže gmenowani kssafftowniczy na to gake gest Neb: Anna Rakosnikowa/
 Sswagkrowa a Maczocha gich, gemu Janowi Rakosnikowy Manzielu gegimu/ Legatum
 wtemž Kssafftu Učinila, Uwolyly gse giž gmenowanemu Ja/ nowi Rakosnikowi, za
 wsselayakau gehu, kteraužby tak w skutku Nebosky/ sobie pokladal neb pokladati
 chtiel [nečitelné slovo] wssechny spolecznie dewa/desate kop Misse. na nasledugiczy
 terminy: totiž osw: Girži negprwe/ prisstim, když sepsati bude Letha 1645. deset kop
 Misße. o nasledugi/czym Sm: Hawle tehož Letha tež deset kop Misß a takprži Kazdem/
 Sw: Girži a Sw: Hawle po desyti Kopach Misse: až do vyplnieni/ te Summy tiech 90 sß
 Miße. A paklyby Držiw vyplaczeni te/ Summy on Jan Rakosnik Prostrzedkem Smrti
 czasne iakož pak giž czlo/wiek Sessleho wieku gest, z tohoto Swieta wytržen byl, tu
 nedodalau Summu budauczym diedizum gehu kteryžby koly z nich kni/ neglepssi Prawo
 gmiel zaplatiti a wydawati, jako tež nejake/ skrowne Swrssky, kterež on Jan Rakosnik
 kni Annie Manzielcze/ swe Nebossce wnesti se prawil, y wedle Rygstrziku od nieho/

s. 358, f. 181v

Poznamenaneho, yako y držívej, kterež tu gest pro opatrzeni sebe przal/ tauto nyní nastalau yinau za swe vlastni Peníze spusobil takowe/ Swrssky y držiwej, aby on Jan Rakosnik sobie zdomu possel: po/zustaleho a U Muziczku odStarodawna Rzeczeneho wyzdwihl akde/ se gemu koliw lybiti bude obratil gsau gemu powolyly. Naproti/ tomu on Jan Rakosnik, Za sebe y diedicze a budauczy swe se przy/znal, a pržislybil, Zie mimo tiech gemu weyß dolozenymspusobem/ kzaplaczeni powinnych 90 sß Misse na nicz wicze wte po Annie/ Manzielcze gehu prw Mużiczkowe nachazegiczy k pozustalosti bud/ zieby na domie gegim, a neb czimkoliw ginym Zaleziela jakými/koliw gmeny gmenowana, kdo a za kym koliw Uptana byti/ mohla se potahowati on diediczowe a budauczy gehu nemagi a/ nechtiegi, Nybrž kdyby na horze gmenowanych 90 sß. Zczela a/ zauplna pržigaly, Z takowych pržigatych ge Kssafftowniky prži/ Prawie Nalezitie Kwitowati Powinny bude, abudau. Stim tež/ pržitom Znamenitým dolozienim, kdyby oni kssafftowniczy/ kteremu koliw Terminu Zadosti neuczinily, a gemu Janowi Ra/kosnikowi, neb diediczum a budauczym gehu tak, jakž se Swrchu/pisse, Nedaly a newyplatily aby mohl, a mocz gmiel on Jan Ra/kosnik y diediczowe budauczy gehu, na nichKssafftowniczych/ spoluźnie, jak toho newyplnieného Terminu, tak y Z ostatní/ nedodale Summy Prawnie y S Sskodamy ktereby natowyna/ložil, a to pod wssemi pokutami prawnimi dobywacz. Proti czemuž/

s. 359, f. 182r

Zie Kssafftowniczy niczimž, czožby wymyssleno byti mohlo sebra,/niti a hagiti Nemagi a Nechtiegi: Dluhowe gaczy koliw potež/ Nebossce Annie prw Muzicžkowe aNaposledy Rakosnikowe Neb prze/desslym Manzieli gegim Mattesowi Ssworczowi Pozustaly gsau, Gako/ dluh kzadussi Swateho Sstiepana welykeho wtomto Nowem Miestie/ Prazskem gmenowitie dwie Stie kop Miß a neb pokudzby se gaczy/ wicze wynassly, ty a takowe oni kssafftowniczy z Statku toho/ gim odkázaného spolecznie zaprawiti azaplatiti se Uwolyly, gehu/ Jana Rakosnika diediczum a budauczych gehu wto Ziadnym wymyslenym/ spusobem Nepotahugicze. A czo tuto tak mez Stra/namy. Prostrzedkowanim a opravdowau Panuw Commihsaržuw be/dlywosti Narownani gest, to gsau sobie Strany jako Miesstiane bude/Pocztivi U Pržitomnosti gich Panuw Commihsaržuw Rukau danim/ zdržeti pržipowiedieli. kterežto Pržatelske narownani aSmlau/wu poPržiznani se kni w Mistie Raddnim budau moczyy Strany Sobie/

SPowolenim PPP ta kdež nalezi w knihy Miestske wloziti, a/ wepsati dati. Stalo se Letha a dne Swrchu psaneho./ Relator toho Z Raddy Pan Matieg Wogtiech Müller Z Mildenbergku/ Zie Pan Purgkmistr Pani Raddni ktomu swe powoleni dawati/ Raczy, aby Swrchu psana Smlauwa ta kdež nalezi do knieh/ Miestських wtielena a wepsana byla Actum in Consilio/ ff 5 post dom: 3 SS:a Trinitatis 21 Juny Anno 1646.⁶¹⁰

Příloha č. 53

s. 640, f. 322v

Pan Samuel Ferdynand Miller z Mildenbergku/ Miesstienin a Pisarž Prředni Kanczellarže Noweho Miesta Praž./ Spolu s P. Weronykau Millerowau rozenau Ržeczickau Man/žielkau Swau, Kaupily Sobiě, Diediczum abudauczym Swym/ Dům Jungerowsky na Prřikopich mezy domy Urozeneho a Sta/tecžneho Rytirže Pana Jana Reycharta Sswaba z Wagersdorffu/ |:tytul:| a Ulyczkau do domu téhož Pana z Ragersdorffu, mezy/ domy kupugiczyho, a Jana Krtka Zlatnika gdauczy, [nečitelné slovo]/ ležiczy, Sewssim ktemuž domu od Starodawna Pržinaležegiczy Pržislussenstwim kgměni, držiěni, diědicžnemu užiiwani a wladnu/ti tak gakž gsau ho přzedessly držitelowé užiwaly, a nim wladly,/ od Pana Danyele Jungera zHyrsspergku |:gakožto vlastniho Sy/na a diedicze wssi Pozustalosti Nebosstika Pana Filipa Fungera/zHyrsspergku, a P. Rozyny Manžieluw:| tež P. Kateržiny Man/ziěky gehu, za Summu Dwanaczte Seth Zlatých Rey./ Magice pak Pan Samuel Miller z Mildenbergku, a Pani Wero/nyka Manžiele, gmenowanemu Prodawagiczymu Panua Pani/ Zawdawku Wosum Seth a Padesate Zlatých dati, takowe/ gsau Sobie Zczela a Zauplna wssechny na Summiě dlužni, kně/hami Miěstskymi Obligationum Viridi II. Folio 253. na/domie druhym Zlatnikowskym ržecženym, na Koňskem trhu le/žiczym, |:Pro kteraužto Summu w lethu Pominulym 1645. Zwod/ skrze Rychtarže Miestskeho, Pana Jana Kolinksyho na Porucženi/ Pana Purgkmistra Panuw wykonan byl:| wgisstrny, gakožto na/ tyž dluh gesstie nedodale, Porazyli Pogisstieni gako y Zwod Propu/stily a Cahsirovali, Zkterychžto neginacže než gakoby na Hotowu/ Pržigate byli, Kupugiczy Manžiele od Prodawagiczych se kwitugi/ A dále Peníze Gruntowni Pocžnaucz Prži Swatem Hawle lethu toho/to Po Sto Zlatých Rey. Rocžniě až do Zaplaczeni wssi Summy/ Platiti

⁶¹⁰ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 180v – 182r.

kupugiczny Manžiele Pržipowidagi. Pokudžby/ se pak gake kolyw Zawady kdy kolyw na temž domě nyní ybu/

s. 641, f. 323r

dauczniě od koho koliw wynassly, Ty zie Pan Prodawagiczny/ s diediczy a budauczmy Swymi každého času zastaupiti/ a Paniě Kupugiczymu , diediczum a budauczym geho Ocži/stiti chce se zawazuge a Pržipowida. Stalo se wPržitomno/sti Urozenych Wladyk, Pana Matiege Woytiecha Millera/ z Mildenbergku Raddniho, Pana Mathyasse Kuncze, a Pa/na Matiege Zahradky zTurowa, Miesstianuw Noweho Mie/sta Pražskeho I. Marty: Anno 1650 Relator toho/ z Raddy Pan Martin Krupsky, zie Pan Purgkmistr Pani Raddni raczi ktomu Swe Powoleni dawati, aby tato Smlau/wa a Poržadny Trh do Knieh Miestskych wtielen a wepsan/ byl. Prži kteremžto Zapisu wssechny Bernie a Contri/buti až do actum tohoto dne zaprawene gsau: Actum in/ Consilio N. V. P. 11. Marty: Anno 1650. (doplatili, ale chybí rok.)⁶¹¹

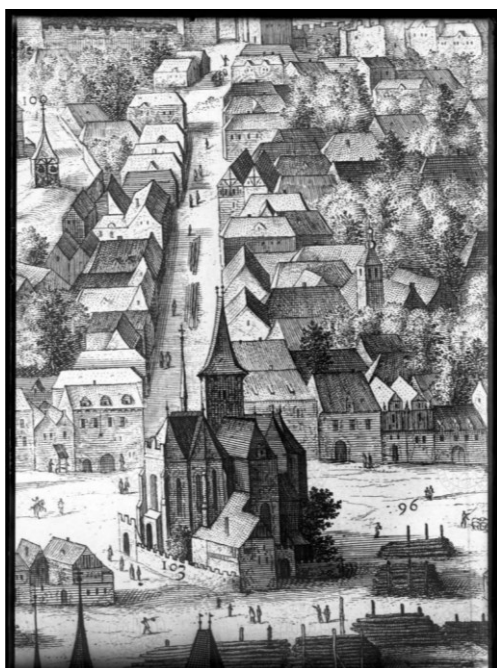
Obrazová příloha

Příloha č. 1a

⁶¹¹ AMP, Praha, Sbírka rukopisů, sign. 2204, Kniha trhová zelená, 1642–1661, f. 322v – 323r.

Příloha č. 1b

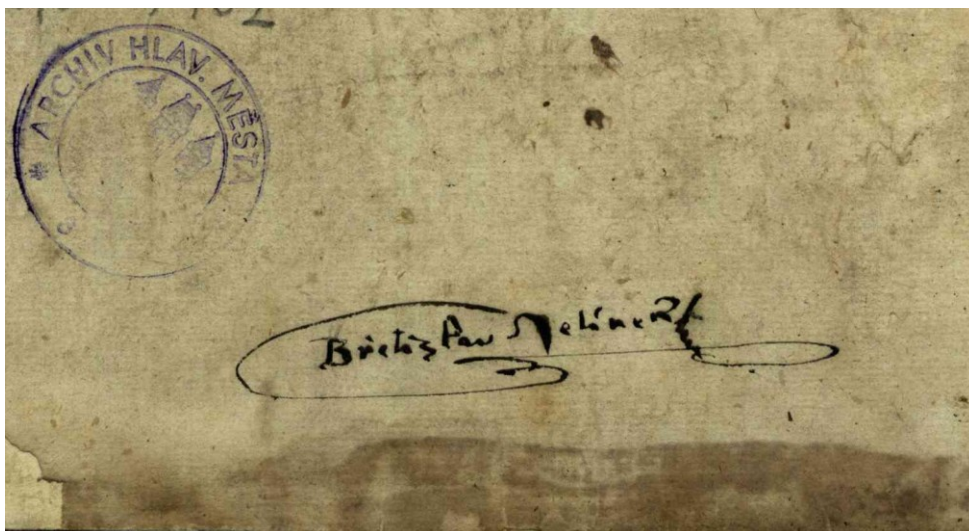

Příloha č. 1c⁶¹²

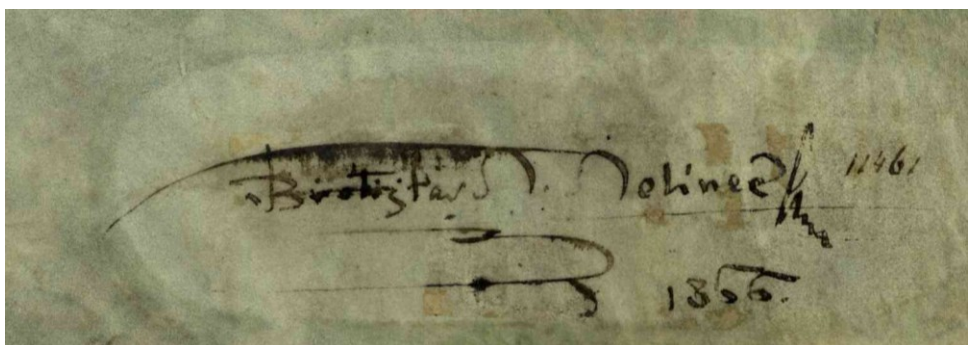

Příloha č. 2a

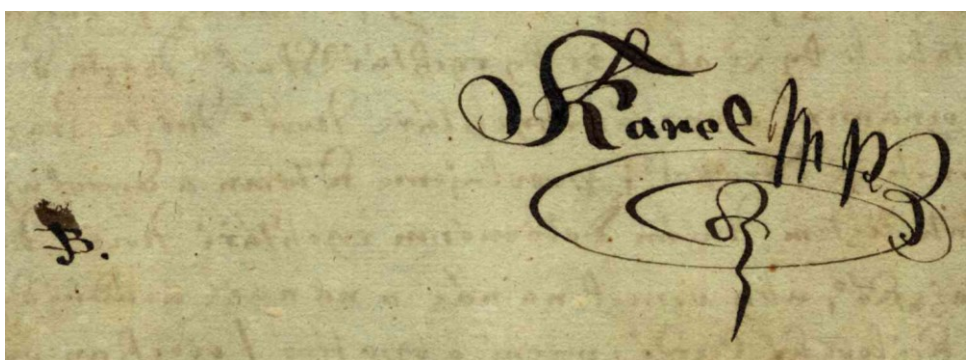
⁶¹² Bývalá Kaple Božího Těla na Karlově náměstí. Praha Neznámá: průvodce po pražských čtvrtích [online]. Copyright © 2021 [cit. 21. 01. 2021]. Dostupné z: <https://www.prahaneznama.cz/z-minulosti/byvala-kaple-bozeho-tela-na-karlove-namesti/>.

Příloha č. 2b

Příloha č. 2c

Příloha č. 3a

Příloha č. 3b

Příloha č. 4a

(f. 85v)

Stad Ferdin. fasz. 10
Prag 1570

Příloha č. 4b

(f. 118)

